Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. rugsėjo 8 d.[1]

„Konkurencija — Karteliai — Antidepresantų, kurių sudėtyje yra farmacinės veikliosios medžiagos citalopramo, rinka — Konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoka — Potenciali konkurencija — Generiniai vaistai — Patekimo į rinką kliūtys dėl egzistuojančių patentų — Patentų savininko ir generinių vaistų įmonių tarpusavio susitarimai — SESV 101 straipsnio 1 ir 3 dalys — Teisės ir vertinimo klaidos — Pareiga motyvuoti — Teisė į gynybą — Teisinis saugumas — Baudos“

Byloje T-472/13

**H. Lundbeck A/S**, įsteigta Valbiu (Danija),

**Lundbeck Ltd**, įsteigta Milton Keynse (Jungtinė Karalystė),

atstovaujamos QC R. Subiotto ir advokato T. Kuhn,

ieškovės,

palaikomos

**European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA)**, įsteigtos Ženevoje (Šveicarija), atstovaujamos baristerės F. Carlin ir solisitorės M. Healy,

įstojusios į bylą šalies,

prieš

**Europos Komisiją**, iš pradžių atstovaujamą J. Bourke, F. Castilla Contreras, B. Mongin, T. Vecchi ir C. Vollrath, vėliau F. Castilla Contreras, M. Mongin, T. Vecchi, C. Vollrath ir T. Christoforou,

atsakovę,

dėl prašymo iš dalies panaikinti 2013 m. birželio 19 d. Komisijos sprendimą C(2013) 3803 *final* dėl [SESV] 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūros (byla AT/39226 – *Lundbeck*) ir prašymo sumažinti šiuo sprendimu ieškovėms paskirtą baudą

BENDRASIS TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas G. Berardis (pranešėjas), teisėjai O. Czúcz ir A. Popescu,

posėdžio sekretorius L. Grzegorczyk, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. lapkričio 26 d. posėdžiui,

1 — Proceso kalba: anglų.

priima šį

**Sprendimą**

## Ginčo aplinkybės

I – *Šioje byloje nagrinėjamos bendrovės*

1 *H. Lundbeck A/S* (toliau – *Lundbeck*) yra Danijos teisės reglamentuojama bendrovė, kontroliuojanti bendrovių grupę, o šiai grupei priklausanti *Lundbeck Ltd*, įsteigta Jungtinėje Karalystėje, specializuojasi vaistų, skirtų įvairioms centrinės nervų sistemos patologijoms, tarp jų – depresijai, gydyti, mokslinių tyrimų, plėtros, gamybos, rinkodaros, pardavimo ir platinimo srityje.

2 *Lundbeck* yra patentuotų vaistų įmonė, t. y. įmonė, kurios veikla daugiausia susijusi su naujų vaistų paieška ir pateikimu rinkai.

3 *Merck KGaA* yra Vokietijos teisės reglamentuojama bendrovė, kuri specializuojasi farmacijos srityje ir kuriai atitinkamų susitarimų sudarymo etapu netiesiogiai, per grupę *Merck Generics Holding GmbH*, visiškai priklausė jos dukterinė bendrovė *Generics UK Ltd* (toliau – GUK), atsakinga už generinių vaistų kūrimą ir pateikimą rinkai Jungtinėje Karalystėje.

4 Europos Komisija laikotarpiu, kai klostėsi bylai reikšmingos faktinės aplinkybės, laikė *Merck* ir GUK sudarančiomis vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal konkurencijos teisę (toliau – *Merck (GUK)*).

5 *Arrow Group A/S*, kuri 2003 m. rugpjūčio mėn. buvo pervadinta *Arrow Group ApS* (toliau neišskiriant vadinama *Arrow Group*), yra Danijos teisės reglamentuojama bendrovė, vadovaujanti bendrovių grupei ir nuo 2001 m. veikianti įvairiose valstybėse narėse generinių vaistų kūrimo ir pardavimo srityje.

6 *Arrow Generics Ltd* yra Jungtinės Karalystės teisės reglamentuojama bendrovė, kurios iš pradžių 100 %, o vėliau, nuo 2002 m. vasario mėn., 76 % akcijų priklausė *Arrow Group*.

7 *Resolution Chemicals Ltd* yra Jungtinės Karalystės teisės reglamentuojama bendrovė, kuri specializuojasi generinių vaistų farmacinių veikliųjų medžiagų (toliau – FVM) gamybos srityje. Iki 2009 m. rugsėjo mėn. ją kontroliavo *Arrow Group*.

8 Laikotarpiu, kai klostėsi bylai reikšmingos aplinkybės, Komisija laikė *Arrow Group*, *Arrow Generics* ir *Resolution Chemicals* viena įmone (toliau – *Arrow*).

9 *Alpharma Inc.* buvo Amerikos teisės reglamentuojama bendrovė, pasauliniu mastu veikianti vaistų, visų pirma generinių vaistų, sektoriuje. Iki 2008 m. gruodžio mėn. ją kontroliavo Norvegijos teisės reglamentuojama bendrovė *A.L. Industrier AS*. Vėliau ją įsigijo Jungtinės Karalystės farmacijos įmonė, o šią savo ruožtu nusipirko JAV farmacijos įmonė. Vykstant šiai restruktūrizacijai 2010 m. balandžio mėn. *Alpharma Inc.* tapo *Alpharma, LLC*, o 2013 m. balandžio 15 d. *Zoetis Products LLC*.

10 *Alpharma ApS* buvo Danijos teisės reglamentuojama bendrovė, netiesiogiai 100 % kontroliuojama *Alpharma Inc.* Europos ekonominėje erdvėje (EEE) jai priklausė kelios dukterinės bendrovės. Po kelių restruktūrizacijų 2008 m. kovo 31 d. *Alpharma ApS* tapo *Axellia Pharmaceuticals ApS*, o 2010 m. ji buvo pervadinta *Xellia Pharmaceuticals ApS* (toliau – *Xellia*).

11 Laikotarpiu, kai klostėsi bylai reikšmingos faktinės aplinkybės, Komisija laikė *Alpharma Inc.*, *A.L. Industrier AS* ir *Alpharma ApS* viena įmone (toliau – *Alpharma*).

12 *Ranbaxy Laboratories Ltd* yra Indijos teisės reglamentuojama bendrovė, kuri specializuojasi FVM, taip pat generinių vaistų kūrimo ir gamybos srityje.

13 *Ranbaxy (UK) Ltd* yra Anglijos teisės reglamentuojama bendrovė, *Ranbaxy Laboratories* dukterinė bendrovė, atsakinga už pastarosios bendrovės produktų pardavimą Jungtinėje Karalystėje.

14 Laikotarpiu, kai klostėsi bylai reikšmingos faktinės aplinkybės, Komisija laikė *Ranbaxy Laboratories* ir *Ranbaxy (UK)* sudarančiomis vieną įmonę (toliau – *Ranbaxy*).

II – *Nagrinėjamas produktas ir su juo susiję patentai*

15 Šioje byloje nagrinėjamas produktas yra antidepresantas, kurio sudėtyje yra FVM citalopramo.

16 1977 m. *Lundbeck* Danijoje pateikė prašymą išduoti FVM citalopramo ir dviejų – alkilinimo ir cianidinimo – procesų, naudojamių šiai FVM pagaminti, patentą. 1977–1985 m. šios FVM ir šių dviejų procesų patentai (toliau – pirminiai patentai) buvo išduoti Danijoje ir keliose Vakarų Europos šalyse.

17 Kalbant apie EEE, pirminių patentų ir atitinkamais atvejais papildomos apsaugos liudijimų (toliau – PAL), numatytų 1992 m. birželio 18 d. Tarybos reglamente (EEB) Nr. 1768/92 dėl medicinos produktų papildomos apsaugos liudijimo sukūrimo (OL L 182, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 1 t., p. 200), apsauga baigė galioti 1994 m. (Vokietijoje) ir 2003 m. (Austrijoje). Konkrečiai kalbant apie Jungtinę Karalystę, pirminiai patentai baigė galioti 2002 m. sausio mėn.

18 Laikui bėgant *Lundbeck* sukūrė kitų, veiksmingesnių, citalopramo gamybos procesų, dėl kurių ji prašydavo išduoti patentus; juos dažnai gaudavo įvairiose EEE šalyse, taip pat patentus išduodavo Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacija (PINO) ir Europos patentų biuras (EPB) (toliau – nauji *Lundbeck* patentai).

19 Pirmiausia 1998 ir 1999 m. *Lundbeck* pateikė EPB dvi paraiškas išduoti citalopramo gamybos atitinkamai naudojant jodą ir amidą patentą. 2001 m. rugsėjo 19 d. EPB išdavė *Lundbeck* patentą, kuriuo apsaugotas gamybos procesas naudojant amidą (toliau – amido patentas), o 2003 m. kovo 26 d. – patentą, kuriuo apsaugotas gamybos procesas naudojant jodą (toliau – jodo patentas).

20 Antra, 2000 m. kovo 13 d. *Lundbeck* pateikė Danijos valdžios institucijoms paraišką išduoti citalopramo gamybos proceso taikant naudojamų druskų gryninimo kristalizacijos būdu metodą patentą. Panašios paraiškos buvo pateiktos kitose EEE šalyse, taip pat PINO ir EPB. Pirmąjį 2002 m. pusmetį įvairiose valstybėse narėse, visų pirma 2002 m. sausio 30 d. Jungtinėje Karalystėje, *Lundbeck* gavo patentus, kuriais buvo apsaugotas kristalizacijos procesas (toliau – kristalizacijos patentas). EPB kristalizacijos patentą išdavė 2002 m. rugsėjo 4 d. Be to, 2000 m. lapkričio 6 d. Nyderlanduose *Lundbeck* jau buvo užregistravusi šio proceso naudingąjį modelį (toliau – *Lundbeck* naudingasis modelis), t. y. 6 metus galiojantį patentą, išduotą neatlikus tikros išankstinės patikros.

21 Trečia, 2001 m. kovo 12 d. *Lundbeck* pateikė Jungtinės Karalystės valdžios institucijoms paraišką išduoti citalopramo gamybos proceso naudojant druskų gryninimo metodą, distiliuojant su plėvele, patentą. 2001 m. spalio 3 d. Jungtinės Karalystės valdžios institucijos išdavė *Lundbeck* šio plėvelės distiliavimo metodo patentą (toliau – plėvelės distiliavimo patentas). Tačiau 2004 m. birželio 23 d. šis patentas buvo atšauktas dėl naujumo stokos, palyginti su kitu *Lundbeck* patentu. 2002 m. birželio 29 d. *Lundbeck* gavo analogišką patentą Danijoje.

22 Galiausiai *Lundbeck* 2002 m. pabaigoje arba 2003 m. pradžioje planavo išleisti naują antidepresantą *Cipralex*, kurio pagrindas yra FVM escitalopramas (arba S-citalopramas). Šis naujas vaistas buvo skirtas tokiems pat pacientams kaip tie, kurie galėjo būti gydomi patentuotu *Lundbeck* vaistu *Cipramil*, kurio pagrindas yra FVM citalopramas. FVM escitalopramas buvo saugomas bent iki 2012 m. galiojančių patentų.

III – *Ginčijami susitarimai*

23 2002 m. *Lundbeck* sudarė 6 susitarimus dėl citalopramo (toliau – ginčijami susitarimai) su keturiomis generinių vaistų gamybos ar pardavimo srityje veikiančiomis įmonėmis, būtent: *Merck* (GUK), *Alpharma*, *Arrow* ir *Ranbaxy* (toliau – generinių vaistų įmonės).

A – *Susitarimai su „Merck (GUK)“*

24 *Lundbeck* sudarė du susitarimus su *Merck* (*GUK*).

25 Pirmasis susitarimas įsigaliojo 2002 m. sausio 24 d. iš pradžių vieniems metams ir buvo taikomas tik Jungtinės Karalystės teritorijoje (toliau – GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės). Jį pasirašė *Lundbeck* dukterinė bendrovė Jungtinėje Karalystėje, t. y. Jungtinės Karalystės teisės reglamentuojama bendrovė *Lundbeck Ltd*. Vėliau šis susitarimas buvo pratęstas dar 6 mėnesiams iki 2003 m. liepos 31 d. Tada, *Merck (GUK)* rugpjūčio 1–4 d. atėjus į rinką, 2003 m. rugpjūčio 6 d. šalys dar kartą pratęsė susitarimą ne ilgiau kaip 6 mėnesiams, tačiau šis terminas galėjo būti sutrumpintas, jeigu *Lundbeck* nesikreiptų į teismą dėl kitų generinių vaistų įmonių, kurios ketino patekti į rinką, arba jei būtų išspręstas ginčas tarp *Lundbeck* ir kitos generinių vaistų įmonės *Lagap Pharmaceuticals Ltd* (toliau – ginčas *Lagap*).

26 Šiuo susitarimu šalys, be kita ko, numatė, kad:

— kai kurie veiksmai, kuriuos GUK numatė „Produktų“ pateikimo rinkai, platinimo ir pardavimo srityje, gali pažeisti *Lundbeck* intelektinės nuosavybės teises ir *Lundbeck* gali pareikšti pretenzijas dėl jų (GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 2.1 punktas), o šie „Produktai“ GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 1.1 punkte apibrėžiami kaip „citalopramo produktai, kuriuos GUK sukūrė kaip žaliavą, nesupakuotą produktą arba kaip tabletes, kaip nurodyta priede, pagamintas pagal pasirašymo dieną GUK pateiktą produktų specifikaciją, pridėtą 2 priede“,

— atsižvelgiant į šalių tarpusavio susitarimą, *Lundbeck* sumokės GUK 2 mln. svarų sterlingų (GBP) už „Produktų“ pristatymą susitarime numatytais kiekiais 2002 m. sausio 31 d. (GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 2.2 punktas),

— GUK taip pat įsipareigojo už papildomus 1 mln. GBP 2002 m. balandžio 2 d. pristatyti priede nurodytus „Produktus“ (GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 2.3 punktas),

— atliktais mokėjimais ir GUK „Produktų“ pristatymu pagal GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 2.2 ir 2.3 punktus būtų visiškai ir galutinai patenkintos bet kokios *Lundbeck* pretenzijos, kurių ji galėtų turėti GUK dėl to, kad ši pažeidė jos intelektinės nuosavybės teises, susijusias su „Produktais“, kuriuos GUK tiekė iki minėtos dienos (GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 2.4 punktas),

— *Lundbeck* įsipareigojo parduoti savo „Galutinius Produktus“ GUK, o GUK įsipareigojo pirkti šiuos „Galutinius Produktus“ tik iš *Lundbeck*, kad GUK ir su ja susijusios įmonės Jungtinėje Karalystėje perparduotų juos susitarimo galiojimo laikotarpiu ir sąlygomis (GUK susitarimo dėl Jungtinės

Karalystės 3.2 punktas), o šie „Galutiniai Produktai“ susitarimo 1.1 punkte apibrėžti kaip „galutiniai produktai, kurių sudėtyje yra citalopramo ir kuriuos [*Lundbeck*] ketina tiekti GUK pagal šį susitarimą“,

— *Lundbeck* įsipareigojo sumokėti GUK 5 mln. GBP garantuoto grynojo pelno, jeigu GUK susitarimo galiojimo laikotarpiu iš *Lundbeck* užsisakys sutartą „Galutinių Produktų“ kiekį (arba mažesnę sumą, kuri bus apskaičiuota proporcingai pateiktiems užsakymams) (GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 6.2 punktas).

27 Pirmuoju susitarimo pratęsimu, be kita ko, buvo numatyta kas mėnesį GUK mokėti 400 000 GBP už tai, kad ji vykdys GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 6.2 punktą, ir iš dalies pakeista sąvokos „grynasis pelnas“ apibrėžtis.

28 Antruoju GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės pratęsimu buvo numatyta, be kita ko, kas mėnesį mokėti 750 000 GBP už tai, kad GUK vykdys šio susitarimo 6.2 punktą.

29 GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės baigė galioti 2003 m. lapkričio 1 d., taikiai išsprendus ginčą *Lagap*. Per visą susitarimo galiojimo laikotarpį *Lundbeck* pervedė GUK 19,4 mln. EUR ekvivalentą.

30 Antrasis *Lundbeck* ir GUK susitarimas buvo sudarytas 2002 m. spalio 22 d. ir apėmė EEE, išskyrus Jungtinę Karalystę (toliau – GUK susitarimas dėl EEE). Šiame susitarime buvo numatytas 12 mln. EUR mokėjimas, už kurį GUK įsipareigojo nepardavinėti ir netiekti vaistų, kurių sudėtyje yra citalopramo, visoje EEE teritorijoje (išskyrus Jungtinę Karalystę) ir dėti visas pagrįstas pastangas, kad *Natco Pharma Ltd* (toliau – *Natco*), gaminanti FVM citalopramą, kurį *Merck (GUK)* naudojo siekdama pateikti rinkai savo generinę citalopramo versiją (toliau – *Natco* FVM arba *Natco* citalopramas), susitarimo galiojimo laikotarpiu nebenaudotų citalopramo ar jo turinčių produktų EEE (GUK susitarimo dėl EEE 1.1 ir 1.2 punktai). *Lundbeck* įsipareigojo nekelti bylos GUK su sąlyga, kad ji laikysis savo įsipareigojimų pagal GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punktą (GUK susitarimo dėl EEE 1.3 punktas).

31 GUK susitarimas dėl EEE nustojo galioti 2003 m. spalio 22 d. Iš viso *Lundbeck* pagal šį susitarimą pervedė GUK 12 mln. EUR ekvivalentą.

B – *Susitarimai su „Arrow“*

32 *Lundbeck* pasirašė du susitarimus su *Arrow*.

33 Pirmasis susitarimas dėl Jungtinės Karalystės teritorijos sudarytas 2002 m. sausio 24 d. tarp *Lundbeck*, vienos šalies, ir *Arrow Generics* ir *Resolution Chemicals* (toliau kartu – *Arrow UK*), kitos šalies.

34 Susitarimas *Arrow UK* iš pradžių galiojo iki 2002 m. gruodžio 31 d. arba ankstesnės datos – iki tada, kai bus priimtas galutinis teismo sprendimas dėl *Lundbeck* ieškinio, kurį ji ketino pareikšti *Arrow UK* Jungtinės Karalystės teismuose dėl to, kad ši įmonė tariamai pažeidė *Lundbeck* patentus (toliau – ieškinys *Arrow* dėl pažeidimo) (susitarimo *Arrow UK* 4.1 punktas). Vėliau šis susitarimas buvo pratęstas du kartus, pasirašant priedus. Pirmasis pratęsimas apėmė laikotarpį nuo 2003 m. sausio 1 d. iki kovo 1 d. (susitarimo *Arrow UK* pirmo priedo 3.1 punktas), o antruoju pratęsimu buvo numatyta, kad šis susitarimas baigs galioti 2004 m. sausio 31 d., arba praėjus 7 dienoms nuo teismo sprendimo, kuriuo išsprendžiamas ginčas *Lagap*, pasirašymo (susitarimo *Arrow UK* antro priedo 4.1 punktas). Kadangi 2003 m. spalio 13 d. šis ginčas buvo išspręstas taikiai, susitarimas *Arrow UK* baigė galioti 2003 m. spalio 20 d. Taigi bendrai šis susitarimas galiojo nuo 2002 m. sausio 24 d. iki 2003 m. spalio 20 d. (toliau – susitarimo *Arrow UK* galiojimo laikotarpis).

35 Kalbant apie susitarimo *Arrow UK* turinį, reikėtų pažymėti, kad:

— šio susitarimo preambulės (toliau – susitarimo *Arrow UK* preambulė) pirmoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, be kita ko, kad *Lundbeck* priklauso plėvelės kristalizacijos ir distiliavimo patentai,

— susitarimo *Arrow UK* preambulės ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad „*Arrow [UK]* iš trečiojo asmens gavo licenciją importuoti į Jungtinę Karalystę ne pačios *Lundbeck* arba be *Lundbeck* leidimo pagamintą citalopramą (toliau – „minėtas Citalopramas“; siekiant išvengti abejonių ši sąvoka apima tik tą citalopramą, kuris skirtas pateikti rinkai ir parduoti Jungtinėje Karalystėje, ir neapima citalopramo, skirto pateikti rinkai ir parduoti kitose šalyse)“,

— susitarimo *Arrow UK* preambulės šeštoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad *Lundbeck* ištyrė „minėtą Citalopramą“ laboratorijose ir šie tyrimai suteikė jai pagrįstų priežasčių manyti, kad juo pažeisti, be kita ko, pirmoje įtraukoje nurodyti patentai,

— susitarimo *Arrow UK* preambulės septintoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, jog *Arrow UK* nepripažįsta pažeidusi šiuos patentus ar kad jie yra galiojantys, tačiau sutinka, kad taip mano *Lundbeck*, ir *Arrow UK* negali paneigti šios nuomonės nepaneigiamais įrodymais,

— susitarimo *Arrow UK* preambulės aštuntoje konstatuojamojoje dalyje primenama, jog *Lundbeck* grasino, kad prašys taikyti laikinąją apsaugos priemonę ir kad ketina iškelti *Arrow* bylą dėl pažeidimo,

— šio susitarimo 1.1 punkte numatyta, kad „*Arrow* [*UK*] savo pačios ir visų susijusių subjektų vardu įsipareigoja [susitarimo *Arrow UK* galiojimo laikotarpiu] Jungtinės Karalystės teritorijoje negaminti, nerealizuoti, nesiūlyti realizuoti ar po antrosios pristatymo datos neimportuoti ir nesaugoti siekiant realizuoti ar kitu tikslu 1) [„]minėto Citalopramo[“] arba 2) bet kurio kito citalopramo, dėl kurio, kaip teigia *Lundbeck*, pažeidžiamos jos [intelektinės] nuosavybės teisės, ir, siekiant leisti *Lundbeck* nustatyti, ar pažeidimas yra daromas, ar ne, [susitarimo *Arrow UK* galiojimo laikotarpiu] likus bent mėnesiui iki galimos gamybos, importo, pardavimo ar siūlymo pirkti pateikti pakankamai mėginių analizei, kol [dėl ieškinio *Arrow* dėl pažeidimo bus priimtas galutinis neskundžiamas sprendimas <…>]“,

— šio susitarimo 1.2 punkte buvo nurodyta, jog *Arrow UK* sutiko, kad susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte numatyti jos įsipareigojimai būtų įtraukti į nutartį, kurią *Lundbeck* prašė priimti kompetentingo Jungtinės Karalystės teismo,

— šio susitarimo 2.1 punkte primenama, kad *Lundbeck*, kai tik galės, tačiau ne vėliau nei 2002 m. kovo 31 d., pareikš *Arrow* ieškinį dėl pažeidimo,

— šio susitarimo 2.2 punkte nurodyta, kad, atsižvelgiant į susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte numatytus įsipareigojimus ir į tai, kad *Arrow UK* neprašė „cross-undertaking in damages“ (sumos, kurią *Lundbeck* pagal Anglijos teisę būtų turėjusi deponuoti teisme, jeigu būtų prašiusi taikyti laikinąją apsaugos priemonę *Arrow* iškeltoje byloje dėl pažeidimo), *Lundbeck* turi keturiomis dalimis sumokėti *Arrow UK* 5 mln. GBP (vėliau ši suma buvo padidinta 450 000 GBP pagal susitarimo *Arrow UK* pirmo priedo 2.1 punktą) ir 1 350 mln. GBP pagal šio susitarimo antro priedo 2.1 ir 3 punktus,

— šio susitarimo 2.3 punkte buvo nurodyta, kad jeigu galutiniu sprendimu dėl *Arrow* ieškinio dėl pažeidimo būtų konstatuota, kad *Arrow UK* nepažeidė *Lundbeck* intelektinės nuosavybės teisių, šio susitarimo 2.2 punkte numatyta suma reikštų visą kompensaciją, kurią *Arrow UK* galėtų gauti iš *Lundbeck* už nuostolius, patirtus dėl įsipareigojimų, kylančių iš susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkto,

— susitarimo 3.4 punkte buvo numatyta, kad *Arrow UK* pristatys *Lundbeck* savo minėto Citalopramo atsargas dviem etapais, t. y. pirmu etapu ne vėliau kaip 2002 m. vasario 6 d. bus pristatyta maždaug 3 975 mln. tablečių pakuotėmis, o antruoju etapu ne vėliau kaip 2002 m. vasario 15 d. bus pristatyta maždaug 1,1 mln. nesupakuotų tablečių.

36 Be to, reikia patikslinti, jog 2002 m. vasario 6 d. *Lundbeck* pasiekė, kad būtų priimta susitarimo *Arrow UK* 1.2 punkte numatyta nutartis (toliau – nutartis dėl *Arrow* sutikimo).

37 Antrasis susitarimas dėl Danijos teritorijos sudarytas 2002 m. birželio 3 d. tarp *Lundbeck* ir *Arrow Group* (toliau – *Arrow* susitarimas dėl Danijos).

38 *Arrow* susitarimas dėl Danijos sudarytas laikotarpiui nuo jo pasirašymo dienos, t. y. 2002 m. birželio 3 d., iki 2003 m. balandžio 1 d. arba ankstesnės datos – iki tada, kai bus priimtas galutinis teismo sprendimas dėl ieškinio *Arrow* dėl pažeidimo. Kadangi toks sprendimas nebuvo priimtas, minėtas susitarimas galiojo nuo 2002 m. birželio 3 d. iki 2003 m. balandžio 1 d. (toliau – *Arrow* susitarimo galiojimo laikotarpis).

39 Kalbant apie *Arrow* susitarimo dėl Danijos turinį, reikia pažymėti, kad:

— jo pirma, trečia, penkta, šešta, septinta, aštunta ir devinta konstatuojamosios dalys iš esmės atitinka pirmą, ketvirtą, šeštą, septintą ir aštuntą *Arrow UK* preambulės konstatuojamąsias dalis, patikslinant, kad *Arrow* susitarimo dėl Danijos preambulės devintoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta nutartis dėl *Arrow* sutikimo,

— šio susitarimo 1.1 punkte numatyta, kad „*Arrow* [*Group*] sutinka panaikinti ir nutraukti visą produktų, kuriuose yra citalopramo ir kuriais, *Lundbeck* teigimu, [*Arrow* susitarimo dėl Danijos] galiojimo laikotarpiu pažeidžiamos jos intelektinės nuosavybės teisės [Danijos] teritorijoje, importą, gamybą, pardavimą ar kitokį pateikimą į rinką“,

— šio susitarimo 2.1 punkte nurodyta, kad kaip kompensaciją už *Arrow Group* prisiimtus įsipareigojimus *Lundbeck* sumokės jai 500 000 Jungtinių Amerikos Valstijų dolerių (USD) sumą,

— šio susitarimo 2.2 punkte nurodyta, kad jeigu galutiniu sprendimu dėl ieškinio *Arrow* dėl pažeidimo būtų konstatuota, kad *Arrow Group* nepažeidė *Lundbeck* intelektinės nuosavybės teisių, šio susitarimo 2.1 punkte numatyta suma reikštų visą kompensaciją, kurią *Arrow Group* galėtų gauti iš *Lundbeck* už nuostolius, patirtus dėl įsipareigojimų, kylančių iš *Arrow* susitarimo dėl Danijos 1.1 punkto,

— šio susitarimo 3.1 punkte priduriama, kad *Lundbeck* už 147 000 USD įsigys *Arrow Group* turimas citalopramo atsargas, kurias sudaro maždaug 1 mln. tablečių.

C – *Susitarimas su „Alpharma“*

40 2002 m. vasario 22 d. *Lundbeck* pasirašė susitarimą su *Alpharma* (toliau –susitarimas *Alpharma*) laikotarpiui nuo šios datos iki 2003 m. birželio 30 d. (toliau – susitarimo *Alpharma* galiojimo laikotarpis).

41 Prieš sudarant šį susitarimą 2002 m. sausio mėn. *Alpharma* iš *Alfred E. Tiefenbacher GmbH & Co.* (toliau – *Tiefenbacher*) įsigijo generinio citalopramo tablečių, kurias, naudodama savo procesus, FVM citalopramo pagrindu pagamino Indijos bendrovė *Cipla*, atsargų (toliau – *Cipla* citalopramas arba *Cipla FVM*) ir užsisakė jų papildomai.

42 Dėl susitarimo *Alpharma* preambulės reikia pažymėti, be kita ko, kad:

— pirmoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „*Lundbeck* priklauso intelektinės nuosavybės teisės, kurios visų pirma apima „Citalopramo“ (visame susitarimo tekste jis rašomas iš didžiosios „C“) FVM gamybos <...> patentus, tarp kurių yra šio susitarimo A priede (toliau – A priedas) nurodyti patentai,

— antroje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad *Lundbeck* gamina ir parduoda vaistus, kurių sudėtyje yra „Citalopramo“ visose valstybėse narėse, taip pat Norvegijoje ir Šveicarijoje, o šios šalys visos kartu vadinamos „Teritorija“,

— trečioje ir ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse paminėta, kad *Alpharma* „Teritorijoje“ gamino arba įsigijo vaistus, kurių sudėtyje yra „Citalopramo“, be *Lundbeck* sutikimo,

— penktoje ir šeštoje konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad *Lundbeck* ištyrė *Alpharma* produktus laboratorijoje ir remdamasi šių tyrimų rezultatais turėjo pagrįstų priežasčių manyti, kad šiems produktams gaminti naudotais gamybos metodais buvo pažeistos jos intelektinės nuosavybės teisės,

— septintoje konstatuojamojoje dalyje priminta, kad 2002 m. sausio 31 d. *Lundbeck* pareiškė ieškinį Jungtinės Karalystės teisme (toliau – ieškinys *Alpharma* dėl pažeidimo), siekdama, kad teismas uždraustų „*Alpharma* pardavinėti produktus, kurių sudėtyje yra Citalopramo, dėl *Lundbeck* intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo“,

— aštuntoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, jog *Alpharma* pripažįsta, kad *Lundbeck* išvados yra teisingos, ir įsipareigoja nebepateikti „tokių produktų“ rinkai,

— devintoje ir dešimtoje konstatuojamosiose dalyse nustatyta, kad *Lundbeck*:

  — „sutiko sumokėti kompensaciją *Alpharma*, kad galėtų išvengti ginčo dėl patentų“, kurio baigties nebuvo galima visiškai tiksliai numatyti, kuris brangiai kainuotų ir ilgai užtruktų,

  — „siekdama išspręsti ginčą, sutiko įsigyti iš *Alpharma* visas jos produktų, kurių sudėtyje yra Citalopramo, atsargas ir sumokėti jai kompensaciją už šiuos produktus“.

43 Kalbant apie susitarimo *Alpharma* turinį, reikia pažymėti, be kita ko, kad:

— 1.1 punkte nurodyta, kad *Alpharma* ir jos dukterinės bendrovės „panaikina, nutraukia bet kokį vaistų, kurių sudėtyje yra Citalopramo, importą <...>, gamybą <...> ar pardavimą Teritorijoje <...> ir susilaiko nuo šių veiksmų [reikšmingu laikotarpiu]“ ir kad *Lundbeck* atsiima ieškinį *Alpharma* dėl pažeidimo,

— tame pat punkte patikslinta, kad jis netaikomas escitalopramui,

— 1.2 punkte numatyta, kad „jeigu [1.1 punkte] numatytas įpareigojimas pažeidžiamas arba jeigu *Lundbeck* reikalaus, *Alpharma* <…> savanoriškai paklus bet kurio kompetentingo bet kurios Teritorijos šalies teismo pritaikytai laikinajai apsaugos priemonei“ ir kad *Lundbeck* galės pasiekti, kad ši laikinoji apsaugos priemonė būtų taikoma nepateikiant jokio užtikrinimo,

— 1.3 punkte patikslinta, kad kaip kompensaciją už šiame susitarime prisiimtus įsipareigojimus ir siekdama išvengti bylinėjimosi išlaidų ir sutaupyti laiko *Lundbeck* sumokės *Alpharma* 12 mln. USD sumą, iš jų – 11 mln. už *Alpharma* produktus, kurių sudėtyje yra „Citalopramo“, trimis dalimis po 4 mln., kurios bus išmokėtos atitinkamai 2002 m. kovo 31 d., 2002 m. gruodžio 31 d. ir 2003 m. birželio 30 d.,

— 2.2 punkte nurodyta, kad ne vėliau kaip iki 2002 m. kovo 31 d. *Alpharma* pristatys *Lundbeck* visas iki šios datos turimas produktų, kurių sudėtyje yra „Citalopramo“, atsargas, t. y. 9,4 mln. tablečių, kurias ji jau turėjo sudarydama susitarimą *Alpharma*, ir 16 mln. tablečių, kurias užsisakė.

44 A priede pateiktas *Lundbeck* prieš pasirašant susitarimą paduotų 28 intelektinės nuosavybės paraiškų, iš kurių iki tos dienos 9 jau buvo patenkintos, sąrašas. Šios intelektinės nuosavybės teisės buvo susijusios su plėvelės kristalizacijos ir distiliavimo patentų saugomais FVM citalopramo gamybos procesais.

45 Be to, reikėtų patikslinti, kad 2002 m. gegužės 2 d. Jungtinės Karalystės teismas priėmė nutartį dėl sutikimo, kuria *Alpharma* iškeltos bylos dėl pažeidimo nagrinėjimas sustabdytas dėl to, kad *Lundbeck* ir, be kita ko, *Alpharma* sudarė susitarimą, pagal kurį *Alpharma* ir jos dukterinės bendrovės sutiko „panaikinti ir nutraukti visą vaistų, kurių sudėtyje yra citalopramo, pagaminto naudojant procesus, nurodytus [Jungtinės Karalystės išduotuose plėvelės kristalizacijos ir distiliavimo patentuose] ar bet kuriame lygiaverčiame patente, kuris išduotas ar kurį prašoma išduoti atitinkamose teritorijose iki 2002 m. birželio 30 d., importą <...>, gamybą <...> ar pardavimą [valstybėse narėse], Norvegijoje ir Šveicarijoje ir susilaikyti nuo šių veiksmų“ (toliau – nutartis dėl *Alpharma* sutikimo).

D – *Susitarimas su „Ranbaxy“*

46 2002 m. birželio 16 d. *Lundbeck* 360 dienų laikotarpiui pasirašė susitarimą su *Ranbaxy Laboratories* (toliau – susitarimas *Ranbaxy*). Pagal 2003 m. vasario 19 d. pasirašytą priedą (toliau – *Ranbaxy* priedas) šis susitarimas buvo pratęstas iki 2003 m. gruodžio 31 d. Taigi iš viso šis susitarimas galiojo nuo 2002 m. birželio 16 d. iki 2003 m. gruodžio 31 d. (toliau – susitarimo *Ranbaxy* galiojimo laikotarpis).

47 Pagal susitarimo *Ranbaxy* preambulę (toliau – *Ranbaxy* preambulė):

— *Ranbaxy Laboratories* pateikė dvi paraiškas Indijoje išduoti gamybos proceso, susijusio su citalopramu, patentą ir gamino vaistus, kurių sudėtyje yra citalopramo, ketindama pateikti juos rinkai, be kita ko, EEE (antra ir trečia *Ranbaxy* preambulės konstatuojamosios dalys ir susitarimo *Ranbaxy* A priedas),

— *Lundbeck* ištyrė šį citalopramą laboratorijoje ir padarė išvadą, kad naudotais gamybos procesais pažeistas amido patentas ir jodo patentas, kuris dar neišduotas (žr. šio sprendimo 19 punktą), o *Ranbaxy Laboratories* ginčija šių pažeidimų buvimą (*Ranbaxy* preambulės penkta, šešta, septinta ir aštunta konstatuojamosios dalys),

— *Lundbeck* ir *Ranbaxy Laboratories* pavyko susitarti, kad išvengtų brangaus ir ilgai trunkančio bylinėjimosi dėl patentų, kurio baigties nebuvo galima visiškai tiksliai numatyti (preambulės devinta konstatuojamoji dalis).

48 Susitarime *Ranbaxy*, be kita ko, nurodyta:

— „laikantis [šio susitarimo] sąlygų ir jeigu *Lundbeck* atliks šiame susitarime numatytus mokėjimus, *Ranbaxy Laboratories* nereikalauja jokios teisės į [šio susitarimo preambulėje numatytą] patento paraišką ar *Ranbaxy Laboratories* naudojamą bet kokį gamybos metodą, atšaukia ir nutraukia jais grindžiamų vaistų gamybą ar pardavimą ir atsisako jų [, be kita ko, EEE] šio susitarimo galiojimo laikotarpiu“ (susitarimo *Ranbaxy* 1.1 punktas ir *Ranbaxy* priedo 1.0 punktas),

— „pažeidus 1.1 punkte nurodytus įsipareigojimus arba *Lundbeck* prašymu“ *Ranbaxy Laboratories* ir *Ranbaxy* (Jungtinė Karalystė) sutinka laikytis bet kurio kompetentingo nacionalinio teismo nustatytos laikinosios apsaugos priemonės, *Lundbeck* neprivalant pateikti jokios garantijos ir prisiimti jokio kito įsipareigojimo nei pagal šį susitarimą kylantys įsipareigojimai (susitarimo *Ranbaxy* 1.2 punktas),

— atsižvelgiant į šalių tarpusavio susitarimą *Lundbeck* sumoka *Ranbaxy Laboratories* 9,5 mln. USD dalimis, paskirstytomis per reikšmingą laikotarpį (susitarimo *Ranbaxy* 1.3 punktas ir *Ranbaxy* priedo 2.0 punktas),

— *Lundbeck* parduoda *Ranbaxy Laboratories* arba *Ranbaxy* (Jungtinė Karalystė) citalopramo tabletes su 40 % nuolaida, taikoma nuo gamintojo kainos, kad jos galėtų pardavinėti šias tabletes Jungtinės Karalystės rinkoje (susitarimo *Ranbaxy* 1.3 punktas ir B priedas),

— *Lundbeck* ir *Ranbaxy Laboratories* įsipareigoja nereikšti viena kitai ieškinių teisme, pagrįstų kuriuo nors iš pačiame susitarime paminėtų patentų (susitarimo *Ranbaxy* 1.4 punktas).

IV – *Komisijos veiksmai farmacijos sektoriuje ir administracinė procedūra*

49 2003 m. spalio mėn. *Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen* (KFST, Danijos konkurencijos ir vartotojų institucija) informavo Komisiją apie nagrinėjamų susitarimų buvimą.

50 Kadangi dauguma jų buvo susiję su visa EEE ar bent jau su kitomis valstybėmis narėmis nei Danijos Karalystė, buvo susitarta, kad Komisija išnagrinės jų suderinamumą su konkurencijos teise, o KFST šio klausimo toliau neanalizuos.

51 2003–2006 m. Komisija atliko patikrinimus, kaip jie suprantami pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101] ir [SESV 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 20 straipsnio 4 dalį, bendrovėje *Lundbeck* ir kitose vaistų sektoriuje veikiančiose bendrovėse. Ji taip pat nusiuntė *Lundbeck* ir kitai bendrovei prašymus pateikti informacijos, kaip jie suprantami pagal minėto reglamento 18 straipsnio 2 dalį.

52 2008 m. sausio 15 d. Komisija priėmė sprendimą pradėti tyrimą vaistų sektoriuje pagal Reglamento Nr. 1/2003 17 straipsnį (byla COMP/D2/39514). Vieninteliame šio sprendimo straipsnyje buvo nurodyta, kad atliktinas tyrimas susijęs su naujoviškų generinių žmonėms skirtų vaistų pateikimu rinkai.

53 2009 m. liepos 8 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame apibendrino savo farmacijos sektoriaus tyrimo ataskaitą. Šio komunikato techniniame priede kaip Komisijos darbo dokumentas buvo pateikta visa minėtos tyrimo ataskaitos versija, ji prieinama tik anglų kalba.

54 2010 m. sausio 7 d. Komisija pradėjo formalią procedūrą dėl *Lundbeck*.

55 2010 m. ir pirmąjį 2011 m. pusmetį Komisija siuntė *Lundbeck* ir kitoms bendrovėms, ginčijamų susitarimų šalims, prašymus pateikti informacijos.

56 2012 m. liepos 24 d. Komisija pradėjo procedūrą dėl bendrovių, kurios buvo ginčijamų susitarimų šalys, ir išsiuntė joms ir *Lundbeck* pranešimą apie kaltinimus.

57 Visos šio pranešimo adresatės, kurios prašė būti išklausytos, buvo išklausytos 2013 m. kovo 14 ir 15 d. posėdžiuose.

58 2013 m. balandžio 12 d. Komisija pranešimo apie kaltinimą adresatėms išsiuntė išdėstytas faktines aplinkybes.

59 2013 m. birželio 17 d. bylą nagrinėjantis pareigūnas pateikė galutinę ataskaitą.

60 2013 m. birželio 19 d. Komisija priėmė sprendimą C(2013) 3803 *final* dėl tyrimo pagal [SESV] 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla AT/39226 – *Lundbeck*) (toliau – ginčijamas sprendimas).

V – *Ginčijamas sprendimas*

61 Ginčijamu sprendimu Komisija konstatavo, kad ginčijamais susitarimais dėl jais siekiamo tikslo ribojama konkurencija, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį (ginčijamo sprendimo 1 straipsnio 1 dalis).

62 Abu *Merck (GUK)* ir *Lundbeck* tarpusavyje sudaryti susitarimai buvo laikomi vienu tęstiniu pažeidimu, kuris buvo daromas nuo 2002 m. sausio 24 d. iki 2003 m. lapkričio 1 d.

63 Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 824 ir 874 konstatuojamosiose dalyse pateiktos santraukos, Komisija šiuo klausimu pirmiausia rėmėsi toliau nurodytomis aplinkybėmis:

— susitarimų sudarymo metu *Lundbeck* ir *Merck (GUK)* buvo bent potencialios konkurentės Jungtinėje Karalystėje ir EEE ir realios konkurentės Jungtinėje Karalystėje prieš antrą kartą pratęsiant susitarimą dėl Jungtinės Karalystės,

— *Lundbeck* pagal šiuos susitarimus perdavė didelę vertę *Merck (GUK)*,

— ši perduota vertė buvo siejama su *Merck (GUK)* sutikimu su šiuose susitarimuose numatytais patekimo į rinką apribojimais, visų pirma jos įsipareigojimu bylai reikšmingu šių susitarimų galiojimo laikotarpiu nepardavinėti *Natco* citalopramo ar bet kurio kito generinio citalopramo Jungtinėje Karalystėje ir EEE,

— perduota vertė maždaug atitiko pelną, kurį *Merck (GUK)* tikėjosi gauti, sėkmingai patekusi į rinką,

— *Lundbeck* nebūtų galėjusi pasiekti tokių apribojimų taikymo remdamasi savo proceso patentais, nes pagal šiuos susitarimus *Merck (GUK)* tenkantys įsipareigojimai viršijo proceso patentų savininkams suteiktas teises,

— šiuose susitarimuose nebuvo numatyta jokio *Lundbeck* įsipareigojimo nereikšti *Merck (GUK)* ieškinių dėl patentų pažeidimo, jeigu nustojus galioti susitarimams ji patektų į rinką teikdama generinį citalopramą.

64 *Arrow* ir *Lundbeck* sudaryti du susitarimai buvo laikomi sudarančiais vieną tęstinį pažeidimą, kuris tęsėsi nuo 2002 m. sausio 24 d. iki 2003 m. spalio 20 d.

65 Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 962 ir 1013 konstatuojamosiose dalyse pateiktos santraukos, atitinkamai susijusios su susitarimu *Arrow UK* ir *Arrow* susitarimu dėl Danijos, Komisija rėmėsi, be kita ko, toliau nurodytomis aplinkybėmis:

— šių susitarimų sudarymo metu *Lundbeck* ir *Arrow* buvo bent jau potencialios konkurentės Jungtinėje Karalystėje ir Danijoje,

— pagal šiuos susitarimus *Lundbeck* perdavė *Arrow* didelę vertę,

— perduota vertė buvo siejama su *Arrow* sutikimu su šiuose susitarimuose numatytais jos patekimo į citalopramo rinką apribojimais Jungtinėje Karalystėje ir Danijoje, visų pirma *Arrow* įsipareigojimu nepardavinėti generinio citalopramo, kuris, *Lundbeck* nuomone, pažeidė jos patentus, atitinkamą šių susitarimų galiojimo laikotarpį,

— ši perduota vertė iš esmės atitiko pelną, kurį *Arrow* būtų galėjusi gauti, jeigu būtų sėkmingai patekusi į rinką,

— *Lundbeck* nebūtų galėjusi taikyti tokių apribojimų remdamasi savo naujais patentais, nes pagal šiuos susitarimus *Arrow* tenkantys įpareigojimai viršijo proceso patentų savininkui suteiktas teises,

— šiuose susitarimuose nebuvo numatyta jokio *Lundbeck* įsipareigojimo nereikšti *Arrow* ieškinių dėl pažeidimo, jeigu ši pasibaigus vieno ar kito susitarimo galiojimui patektų į Jungtinės Karalystės arba Danijos rinką teikdama generinį citalopramą.

66 Kalbant apie susitarimą *Alpharma*, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 1087 konstatuojamoje dalyje pateiktos santraukos, Komisija, be kita ko, rėmėsi tokiomis aplinkybėmis:

— sudarant šį susitarimą *Lundbeck* ir *Alpharma* buvo bent jau potencialios konkurentės tam tikrose EEE šalyse,

— pagal šį susitarimą *Lundbeck* perdavė didelę vertę *Alpharma*,

— šis perdavimas buvo siejamas su *Alpharma* sutikimu su šiame susitarime numatytais jos patekimo į rinką apribojimais, visų pirma *Alpharma* įsipareigojimu reikšmingu laikotarpiu nepardavinėti jokio generinio citalopramo EEE,

— ši perduota vertė iš esmės atitiko pelną, kurį *Alpharma* turėjo gauti, jeigu būtų sėkmingai patekusi į rinką,

— *Lundbeck* nebūtų galėjusi taikyti tokių apribojimų įgyvendindama plėvelės kristalizacijos ir distiliavimo patentus, nes *Alpharma* pagal šį susitarimą nustatyti įpareigojimai viršijo proceso patento savininkui suteiktas teises,

— susitarime nebuvo numatyta jokio *Lundbeck* įsipareigojimo nereikšti *Alpharma* ieškinių dėl pažeidimo, jeigu pasibaigus susitarimo galiojimui ji patektų į rinką teikdama generinį citalopramą.

67 Kalbant apie *Ranbaxy*, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 1174 konstatuojamojoje dalyje pateiktos santraukos, Komisija rėmėsi, be kita ko, tokiomis aplinkybėmis:

— sudarant šį susitarimą *Lundbeck* ir *Ranbaxy* buvo bent jau potencialios konkurentės EEE,

— pagal šį susitarimą *Lundbeck* perdavė didelę vertę *Ranbaxy*,

— ši perduota vertė buvo siejama su *Ranbaxy* sutikimu su šiame susitarime numatytais jos patekimo į rinką apribojimais, visų pirma su *Ranbaxy* įsipareigojimu reikšmingu laikotarpiu negaminti ir nepardavinėti savo citalopramo EEE per savo dukterines bendroves ar trečiuosius asmenis,

— ši perduota vertė gerokai viršijo pelną, kurį *Ranbaxy* būtų galėjusi gauti pardavusi generinį citalopramą, kurį iki tol gamino,

— *Lundbeck* nebūtų galėjusi taikyti tokių apribojimų įgyvendindama savo proceso patentus, nes pagal šį susitarimą *Ranbaxy* tenkantys įpareigojimai viršijo proceso patentų savininkams suteiktas teises,

— susitarime nebuvo numatytas joks *Lundbeck* įsipareigojimas nereikšti *Ranbaxy* ieškinių dėl pažeidimo, jeigu nustojus galioti ginčijamam susitarimui ji patektų į rinką teikdama generinį citalopramą.

68 Komisija taip pat skyrė baudas visoms ginčijamų susitarimų šalims. Šiuo tikslu ji taikė Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gaires (OL C 210, 2006, p. 2; toliau – 2006 m. gairės). *Lundbeck* Komisija taikė 2006 m. gairėse apibūdintą bendrą metodą, grindžiamą kiekvieno kartelio dalyvio gauta nagrinėjamo produkto pardavimo verte (ginčijamo sprendimo 1316–1358 konstatuojamosios dalys). Tačiau, kalbant apie kitas ginčijamų susitarimų šalis, t. y. generinių vaistų įmones, ji pasinaudojo minėtų gairių 37 punkte numatyta galimybe nukrypti nuo šios metodikos, atsižvelgdama į bylos ypatumus šių šalių atžvilgiu (ginčijamo sprendimo 1359 konstatuojamoji dalis).

69 Taigi, kalbant apie kitas ginčijamų susitarimų šalis nei *Lundbeck*, Komisija nusprendė, kad, siekiant nustatyti bazinį baudos dydį ir užtikrinti pakankamai atgrasantį jos poveikį, reikėjo atsižvelgti į sumų, kurias *Lundbeck* pervedė joms pagal šiuos susitarimus, vertę, nedarant jokio skirtumo tarp pažeidimų pagal jų pobūdį ar geografinę aprėptį arba atsižvelgiant į nagrinėjamų įmonių turimas rinkos dalis, nes šie veiksniai ginčijamame sprendime buvo nagrinėjami tik išsamumo sumetimais (ginčijamo sprendimo 1361 konstatuojamoji dalis).

70 Tačiau *Lundbeck* Komisija taikė 2006 m. gairėse apibūdintą bendrą metodą, remdamasi pardavimų atitinkamoje rinkoje verte. Kadangi *Lundbeck* citalopramo pardavimai ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu gerokai sumažėjo ir kadangi susitarimai neapėmė visų finansinių metų, Komisija apskaičiavo vidutinę metinę pardavimų vertę. Šiuo tikslu ji pirmiausia apskaičiavo vidutinę mėnesinę *Lundbeck* citalopramo pardavimų vertę per kiekvieno ginčijamo susitarimo galiojimo laikotarpį ir tada padaugino ją iš 12 (ginčijamo sprendimo 1326 konstatuojamoji dalis ir 2215 išnaša).

71 Komisija taip pat skyrė *Lundbeck* keturias atskiras baudas, nes 6 ginčijami susitarimai buvo laikomi sukėlusiais keturis atskirus pažeidimus, kadangi dviem *Lundbeck* ir *Merck (GUK)* susitarimais, kaip ir dviem *Lundbeck ir Arrow* susitarimais, buvo padarytas vienas tęstinis pažeidimas. Kad nepaskirtų neproporcingos baudos, atsižvelgdama į bylos aplinkybes, Komisija atsižvelgdama į šios bylos aplinkybes vis dėlto taikė mažinamąjį korekcinį koeficientą, grindžiamą metodu, atspindinčiu įvairų pažeidimų sutapimą geografijos ir laiko požiūriu (ginčijamo sprendimo 1329 konstatuojamoji dalis). Taikant šį metodą kiekvienam pažeidimui, kurio atveju nustatyta sutaptis, buvo taikytas 15 % sumažinimas (ginčijamo sprendimo 2218 išnaša).

72 Atsižvelgdama į konstatuotų pažeidimų sunkumą (Komisija pripažino juos „sunkiais“, nes dėl jų iš rinkos buvo išstumti konkurentai), didelę *Lundbeck* produktų, susijusių su šiais pažeidimais, rinkos dalį, labai plačią ginčijamų susitarimų geografinę aprėptį ir tai, kad visi šie susitarimai buvo įgyvendinti, Komisija nusprendė, kad taikytina pardavimų vertės dalis turi būti 11 % už pažeidimus, kurių geografija apėmė visą EEE, ir 10 % už kitus pažeidimus (ginčijamo sprendimo 1331 ir 1332 konstatuojamosios dalys).

73 Komisija šiai sumai taikė daugiklį, siekdama atsižvelgti į pažeidimų trukmę (ginčijamo sprendimo 1334–1337 konstatuojamosios dalys), ir papildomą 10 % sumą už padarytą pirmąjį pažeidimą, t. y. susijusį su susitarimais, sudarytais su *Arrow*, pagal 2006 m. gairių 25 punktą, siekdama įsitikinti, kad ieškovėms paskirtos baudos turėtų pakankamai atgrasantį poveikį (ginčijamo sprendimo 1340 konstatuojamoji dalis).

74 Vis dėlto, atsižvelgdama į visą tyrimo trukmę, Komisija visoms ginčijamo sprendimo adresatėms sumažino paskirtų baudų sumą 10 % (ginčijamo sprendimo 1349 ir 1380 konstatuojamosios dalys).

75 Remdamasi šiais argumentais ir atsižvelgdama į tai, kad GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės pasirašė *Lundbeck Ltd*, Komisija iš viso skyrė *Lundbeck* 93 766 000 EUR baudą, iš jų 5 306 000 EUR solidariai su *Lundbeck Ltd*; šią baudą sudarė (ginčijamo sprendimo 1238, 1358 konstatuojamosios dalys ir 2 straipsnis):

— 19 893 000 EUR už susitarimus, sudarytus su *Merck (GUK)*, iš jų 5 306 000 EUR solidariai su *Lundbeck Ltd*,

— 12 951 000 EUR už susitarimus, sudarytus su *Arrow*,

— 31 968 000 EUR už susitarimą, sudarytą su *Alpharma*,

— 28 954 000 EUR už susitarimą, sudarytą su *Ranbaxy*.

**Procesas ir šalių reikalavimai**

76 2013 m. rugpjūčio 30 d. ieškovės *Lundbeck* ir *Lundbeck Ltd* Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikė pareiškimą, kuriuo pareiškė šį ieškinį.

77 2014 m. gegužės 20 d. Bendrojo Teismo devintosios kolegijos pirmininko nutartimi Europos vaistų pramonės subjektų ir asociacijų federacijai (*European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations*, toliau – EFPIA arba į bylą įstojusi šalis) buvo leista įstoti į bylą palaikyti ieškovių reikalavimų.

78 Taikant 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento 64 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones pagrindinių šalių buvo paprašyta, pateikiant pastabas dėl EFPIA įstojimo į bylą paaiškinimo, raštu pakomentuoti galimas 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija* (C-67/13 P, Rink., EU:C:2014:2204) pasekmes šiai bylai.

79 Pagrindinės šalys pateikė pastabas per nustatytą terminą 2015 m. sausio 15 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikdamos procesinius dokumentus.

80 Tą pačią dieną buvo baigta rašytinė proceso dalis.

81 Remdamasis teisėjo pranešėjo siūlymu, Bendrasis Teismas (devintoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas savo Procedūros reglamento 89 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, paprašė šalių raštu atsakyti į klausimus.

82 Jos atsakė į šiuos klausimus per nustatytą terminą 2015 m. spalio 30 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikdamos procesinius dokumentus.

83 2015 m. lapkričio 26 d. posėdyje buvo išklausyti šalių pasisakymai ir jų atsakymai į Bendrojo Teismo žodžiu pateiktus klausimus.

84 Ieškovės Bendrojo Teismo prašo:

— taikyti tyrimo priemonę, kad Komisija pateiktų neužtušuotas savo susirašinėjimo su KFST versijas,

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— nepatenkinus šių reikalavimų, panaikinti joms šiuo sprendimu paskirtas baudas,

— nepatenkinus ir šio reikalavimo, gerokai sumažinti šias baudas,

— bet kuriuo atveju priteisti iš Komisijos ieškovių patirtas bylinėjimosi išlaidas,

— imtis bet kurių kitų, šio teismo nuomone, tinkamų priemonių.

85 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį kaip nepagrįstą,

— priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas, išskyrus įstojusios į bylą šalies bylinėjimosi išlaidas,

— nuspręsti, kad į bylą įstojusi šalis turi pati padengti savo išlaidas.

86 Įstojusi į bylą šalis Bendrojo Teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek jis susijęs su ieškovėmis,

— priteisti iš Komisijos įstojusios į bylą šalies patirtas bylinėjimosi išlaidas.

87 Kalbant apie ieškovių Bendrajam Teismui pateiktą prašymą taikyti tyrimo priemonę, siekiant, kad Komisija pateiktų neužtušuotas savo susirašinėjimo su KFST versijas, reikia pažymėti, kad, neplanuotai pateikus šiuos dokumentus nagrinėjant šį ieškinį, ieškovės per posėdį patvirtino nepalaikančios šio reikalavimo.

## Dėl teisės

88 Ieškovės savo ieškinį grindžia dešimčia pagrindų. Juos reikėtų nagrinėti tokia tvarka, kokia jie pateikti.

### I – *Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su padarytomis teisės ir vertinimo klaidomis, nes ginčijamu sprendimu buvo konstatuota, kad sudarant ginčijamus susitarimus generinių vaistų įmonės ir „Lundbeck“ buvo bent jau potencialios konkurentės*

89 Ieškovės nurodo, kad ginčijamame sprendime klaidingai aiškinama reikšminga teismo praktika siekiant nustatyti, ar susitarimu ribojama potenciali konkurencija, o tai suponuoja, kad yra realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką nesant susitarimo, ir laikosi nuomonės, kad Komisija nepaisė šiuo klausimu svarbių faktinių aplinkybių.

90 Prieš nagrinėjant ieškovių argumentus reikėtų trumpai priminti reikšmingą teismo praktiką ir Komisijos požiūrį, kurio ji laikėsi ginčijamame sprendime dėl potencialios *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonių konkurencijos.

#### A – *Ginčijamo sprendimo analizė, susijusi su potencialia konkurencija*

91 Ginčijamo sprendimo 615–620 konstatuojamosiose dalyse Komisija analizavo konkrečias vaistų sektoriaus savybes ir išskyrė du etapus, kuriais šiame sektoriuje galėjo vykti potenciali konkurencija.

92 Pirmasis etapas gali prasidėti keletą metų prieš baigiant galioti FVM patentui, kai generinių vaistų gamintojai, norintys pateikti rinkai atitinkamo vaisto generinę versiją, pradeda kurti patikimus gamybos procesus, kuriuos naudojant bus pagamintas teisės aktų reikalavimus atitinkantis produktas. Tada antruoju etapu, siekdama veiksmingai pasirengti patekimui į rinką, generinių vaistų įmonė turi gauti leidimą pateikti į rinką pagal 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (OL L 311,

p. 67; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 69), gauti tabletes iš vieno ar kelių generinių vaistų gamintojų arba pasigaminti jas pati, susirasti platintojus arba susikurti savo platinimo tinklą, t. y. atlikti pirminius veiksmus, be kurių rinkoje niekada nebūtų veiksmingos konkurencijos.

93 Todėl artėjant FVM patento galiojimo pabaigai prasideda dinamiškas konkurencijos procesas, kai įvairios generinius vaistus gaminančios įmonės varžosi tarpusavyje, kuri pirma pateks į rinką. Iš tiesų pirmoji į šią rinką patekusi įmonė gali gauti didelį pelną, kol konkurencija dar nesuaktyvėjusi ir kainos labai nenukritusios. Todėl šios įmonės yra pasiryžusios daug investuoti ir daug rizikuoti, kad pirmos patektų į nagrinėjamo produkto rinką, kai baigs galioti atitinkamos FVM patentas.

94 Vykstant šiems dviem potencialios konkurencijos etapams generinius vaistus gaminančios arba juos pardavinėti planuojančios įmonės dažnai susiduria su patentų teisės ir intelektinės nuosavybės klausimais. Vis dėlto paprastai jos suranda būdą išvengti esamų patentų, pavyzdžiui, gamybos proceso patentų, pažeidimo. Iš tiesų šioje srityje jos turi įvairių galimybių, pavyzdžiui, galimybę prašyti pripažinti, kad pažeidimo nėra, arba „pašalinti kliūtis“, informuodamos patentuotų vaistų įmonę apie savo ketinimą patekti į rinką. Jos taip pat gali išleisti savo produktus į rinką „rizikuodamos“, gindamosi nuo bet kokių kaltinimų pažeidimais arba pateikdamos priešieškinį, kuriuo ginčytų patentų, kuriais grindžiamas ieškinys dėl pažeidimo, galiojimą. Galiausiai jos gali bendradarbiauti su FVM tiekėju, siekdamos pakeisti gamybos procesą ar sumažinti pažeidimo riziką, arba, siekdamos išvengti šios rizikos, kreiptis į kitą FVM gamintoją.

95 Ginčijamo sprendimo 621–623 konstatuojamosiose dalyse Komisija priminė, kad šioje byloje pirmieji *Lundbeck* patentai daugelyje EEE šalių baigė galioti 2002 m. sausio mėn. Tai sukėlė dinamišką konkurencijos procesą, per kurį kelios generinius vaistus gaminančios ar parduodančios įmonės ėmėsi veiksmų, kad pirmos patektų į rinką. *Lundbeck* žinojo apie šią grėsmę nuo 1999 m. gruodžio mėn., kai savo 2000 m. strateginiame plane rašė, jog „tikėtina, kad iki 2002 m. didelę *Cipramil* pardavimų dalį pakeis generiniai vaistai“. Be to, 2001 m. gruodžio mėn. *Lundbeck* savo 2002 m. strateginiame plane nurodė, kad numato, jog visų pirma Jungtinės Karalystės rinkoje prasidės didelė generinių vaistų konkurencija. Atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija padarė išvadą, kad sudarant ginčijamus susitarimus generinių vaistų įmonės darė konkurencinį spaudimą *Lundbeck*.

96 Be to, ginčijamo sprendimo 624–633 konstatuojamosiose dalyse Komisija pažymėjo, kad ginčijant patentus pasireiškia potenciali konkurencija vaistų sektoriuje. Šiuo klausimu ji priminė, kad generinius vaistus EEE norinčios pardavinėti įmonės, norėdamos gauti leidimą pateikti į rinką arba pradėti pardavinėti šiuos vaistus, neprivalo įrodyti, kad jų vaistai nepažeidžia jokio patento. Tai patentuotų vaistų įmonė turi įrodyti, kad šiais produktais bent iš pirmo žvilgsnio pažeidžiamas vienas iš jos patentų, kad teismas galėtų įpareigoti nagrinėjamą įmonę nebepardavinėti savo produktų rinkoje. Šioje byloje Komisija, remdamasi, be kita ko, ginčijamų susitarimų šalių vertinimais, nusprendė, jog buvo 60 % tikimybė, kad teismas pripažins kristalizacijos patentą, kuriuo iš esmės rėmėsi *Lundbeck*, siekdama užblokuoti patekimą į Jungtinės Karalystės generinių vaistų rinką, negaliojančiu, o generinių vaistų įmonės laikė jį mažai naujovišku. Tokiomis aplinkybėmis Komisija nusprendė, jog tai, kad generinių vaistų įmonės patenka į rinką „rizikuodamos“ ir joms *Lundbeck* gali pareikšti ieškinius dėl patentų pažeidimo, yra potencialios konkurencijos išraiška. Todėl Komisija padarė išvadą, kad *Lundbeck* proceso patentai negalėjo atimti visų generinių vaistų įmonių turimų galimybių patekti į rinką.

97 Ginčijamo sprendimo 635 konstatuojamojoje dalyje Komisija šioje byloje nustatė aštuonis galimus būdus patekti į rinką:

— pirma, išleisti produktą į rinką „rizikuojant“, kad galbūt *Lundbeck* pareikš ieškinius dėl pažeidimo,

— antra, dėti pastangas prieš ateinant į rinką, visų pirma Jungtinės Karalystės rinką, „pašalinti kliūtis“ kartu su patentuotų vaistų įmone,

— trečia, prieš patenkant į rinką prašyti nacionalinio teismo pripažinti, kad pažeidimo nėra,

— ketvirta, prašyti nacionalinio teismo pripažinti patentą negaliojančiu, pareiškiant priešieškinį po to, kai patentuotų vaistų įmonė pareikš ieškinį dėl patento pažeidimo,

— penkta, ginčyti patentą kompetentingose nacionalinėse institucijose arba EPB, prašant panaikinti šį patentą arba apriboti jo taikymo sritį,

— šešta, bendradarbiauti su esamu FVM gamintoju arba jo tiekėju, siekiant pakeisti FVM gamybos procesą taip, kad būtų pašalinta arba sumažinta patentuotų vaistų įmonės proceso patentų pažeidimo rizika,

— septinta, pakeisti vieną FVM gamintoją kitu pagal esamą tiekimo sutartį,

— aštunta, pakeisti vieną FVM gamintoją kitu ne pagal esamą tiekimo sutartį todėl, kad tai leidžiama pagal minėtą sutartį, arba todėl, kad išimtinio tiekimo sutartis galėtų būti pripažinta negaliojančia, nustačius kad FVM pripažinta pažeidžiančia *Lundbeck* proceso patentus.

B – *Principai ir taikytina teismo praktika*

1. Dėl potencialios konkurencijos sąvokos

98 Pirmiausia reikia pažymėti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į šiame tekste numatytas sąlygas, susijusias su poveikiu valstybių narių tarpusavio prekybai ir poveikiu konkurencijai, taikoma tik sektoriuose, kurie atverti konkurencijai (žr. 2012 m. birželio 29 d. Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, T-360/09, Rink., EU:T:2012:332, 84 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

99 Pagal teismo praktiką nagrinėjant konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje remiamasi ne tik esama konkurencija tarp nagrinėjamoje rinkoje jau veikiančių įmonių, bet ir potencialia konkurencija, siekiant sužinoti, ar, atsižvelgiant į rinkos struktūrą ir jos veikimo ekonomines bei teisines aplinkybes, egzistuoja realios ir konkrečios galimybės, kad atitinkamos įmonės gali tarpusavyje konkuruoti arba kad naujas konkurentas gali įeiti į nagrinėjamą rinką ir konkuruoti su veikiančiomis įmonėmis (1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *European Night Services ir kt. / Komisija*, T-374/94, T-375/94, T-384/94 ir T-388/94, Rink., EU:T:1998:198, 137 punktas; 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, T-461/07, Rink., EU:T:2011:181, 68 punktas ir 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 85 punktas).

100 Norėdama nustatyti, ar įmonė yra potenciali konkurentė rinkoje, Komisija turi išsiaiškinti, ar tuo atveju, jei jos nagrinėjamas susitarimas nebūtų sudarytas, ši įmonė būtų turėjusi realių ir konkrečių galimybių patekti į minėtą rinką ir konkuruoti su joje veikiančiomis įmonėmis. Toks įrodymas neturi būti grindžiamas vien paprasta prielaida; jis turi būti pagrįstas faktinėmis aplinkybėmis arba atitinkamos rinkos struktūrų analize. Todėl įmonė negali būti pripažinta potencialia konkurente, jeigu jos atėjimas į rinką nėra ekonomiškai perspektyvi strategija (žr. šio sprendimo 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 86 punktą ir jame nurodytą praktiką).

101 Iš to neišvengiamai išplaukia, kad nors įmonės ketinimas įeiti į rinką gali būti svarbus nustatant, ar ji gali būti laikoma potencialia konkurente toje rinkoje, esminis elementas, kuriuo turi būti grindžiamas toks pripažinimas, yra jos pajėgumas įeiti į minėtą rinką (žr. šio sprendimo 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 87 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

102 Šiuo klausimu primintina, kad potencialaus konkurencijos apribojimo, kuris gali pasireikšti vien rinkoje nesančios įmonės buvimu, negali įrodyti tai, kad artimiausiu metu ši įmonė ketina įeiti į minėtą rinką. Iš tikrųjų vien tokios įmonės buvimas gali lemti konkurencinį spaudimą tuo metu rinkoje veikiančioms įmonėms, o šis spaudimas gali atsirasti dėl naujo konkurento atėjimo rizikos, jei rinka taps patrauklesnė (šio sprendimo 99 punkte minėto Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, EU:T:2011:181, 169 punktas).

103 Be to, teismo praktikoje taip pat nurodyta, jog pats faktas, kad rinkoje jau esanti įmonė siekia sudaryti susitarimus arba įgyvendinti keitimosi informacija su kitomis rinkoje nesančiomis įmonėmis mechanizmus, yra patikimas įrodymas, kad nagrinėjama rinka nebuvo uždaryta (šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 12 d. Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija*, T-112/07, Rink., EU:T:2011:342, 226 punktą ir 2014 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Toshiba / Komisija*, T-519/09, EU:T:2014:263, 231 punktą).

104 Nors iš šios teismo praktikos matyti, kad Komisija gali remtis, be kita ko, rinkoje esančios įmonės supratimu siekdama įvertinti, ar kitos įmonės yra potencialios jos konkurentės, vien teorinės galimybės patekti į rinką nepakanka potencialios konkurencijos buvimui įrodyti. Todėl Komisija faktiniais įrodymais arba atitinkamos rinkos struktūrų analize turi įrodyti, kad į rinką buvo galima patekti gana greitai, kad galimo atėjimo grėsmė paveiktų rinkos dalyvių elgesį dėl sąnaudų, kurios būtų ekonomiškai pagrįstos (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 106 ir 114 punktus).

2. Dėl įrodinėjimo pareigos

105 Teismo praktikoje, kaip ir Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnyje, numatyta, kad įrodymų turi pateikti ta šalis ar institucija, kuri teigia, kad buvo pažeistos konkurencijos taisyklės. Taigi esant ginčui dėl pažeidimo egzistavimo Komisija turi įrodyti savo konstatuotus pažeidimus ir pateikti įrodymų, kurie teisiškai patvirtintų pažeidimą sudarančias aplinkybes (žr. 2013 m. balandžio 12 d. Sprendimo *CISAC / Komisija*, T-442/08, Rink., EU:T:2013:188, 91 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

106 Šiomis aplinkybėmis kilus abejonių, teismas jas turėtų vertinti įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai. Taigi teismas negali padaryti išvados, kad Komisija pateikė pakankamų atitinkamo pažeidimo padarymo įrodymų, jei dėl šio klausimo jis dar turi abejonių, ypač kai nagrinėjamas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo skiriama bauda, panaikinimo (žr. šio sprendimo 105 punkte minėto Sprendimo *CISAC / Komisija*, EU:T:2013:188, 92 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

107 Iš tiesų reikia atsižvelgti į nekaltumo prezumpciją, kylančią, be kita ko, iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio. Atsižvelgiant į atitinkamų pažeidimų pobūdį ir sankcijų, kurios gali būti skirtos, pobūdį ir griežtumą, nekaltumo prezumpcijos principas taikomas, be kita ko, per procedūras dėl įmonėms taikomų konkurencijos taisyklių pažeidimų, per kurias gali būti skirtos vienkartinės ar periodinės baudos (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 105 punkte minėto Sprendimo *CISAC / Komisija*, EU:T:2013:188, 93 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

108 Be to, reikia atsižvelgti į didelę žalą reputacijai, kuri fiziniam ar juridiniam asmeniui padaroma konstatuojant, kad jis dalyvavo darant konkurencijos taisyklių pažeidimą (žr. šio sprendimo 105 punkte minėto Sprendimo *CISAC / Komisija*, EU:T:2013:188, 95 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

109 Taigi būtina, kad Komisija pateiktų tikslių ir neprieštaringų įrodymų, jog pažeidimas buvo padarytas, ir pagrįstų tvirtą įsitikinimą, jog nurodyti pažeidimai yra konkurencijos apribojimas, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (žr. šio sprendimo 105 punkte minėto Sprendimo *CISAC / Komisija*, EU:T:2013:188, 96 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

110 Vis dėlto svarbu pabrėžti, kad nebūtinai kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas turi atitikti šiuos kriterijus dėl kiekvieno pažeidimo elemento. Pakanka, kad šį reikalavimą bendrai atitiktų institucijos pateiktų įrodymų visuma (žr. šio sprendimo 105 punkte minėto Sprendimo *CISAC / Komisija*, EU:T:2013:188, 97 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

111 Galiausiai reikia pažymėti, kad jeigu Komisija įrodo, kad įmonė dalyvavo taikant antikonkurencinę priemonę, ši įmonė, remdamasi ne tik neatskleistais dokumentais, bet ir visomis turimomis priemonėmis, turi pateikti kitokį savo elgesio paaiškinimą (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink., EU:C:2004:6, 79 ir 132 punktus).

112 Vis dėlto, jeigu Komisija turi rašytinių antikonkurencinės veiklos įrodymų, nagrinėjamoms įmonėms nepakanka tiesiog nurodyti aplinkybes, leidžiančias kitaip pažvelgti į Komisijos nustatytas faktines aplinkybes, ir pateikti kitokį tokių aplinkybių paaiškinimą nei tas, kuriuo rėmėsi Komisija. Iš tiesų, kai yra rašytinių įrodymų, minėtos įmonės turi ne paprasčiausiai pateikti kitokį Komisijos konstatuotų faktinių aplinkybių paaiškinimą, bet užginčyti šias aplinkybes, nustatytas remiantis Komisijos pateiktais dokumentais (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 105 punkte minėto Sprendimo *CISAC / Komisija*, EU:T:2013:188, 99 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

3. Dėl Bendrojo Teismo atliekamos kontrolės apimties

113 Reikia priminti, jog SESV 263 straipsnis reiškia, kad Sąjungos teismas vykdo ir teisės, ir faktų klausimų, taip pat argumentų, kuriuos nurodo ieškovas, nesutikdamas su ginčijamu sprendimu, kontrolę ir kad jis turi teisę vertinti įrodymus ir panaikinti minėtą sprendimą. Nors tose srityse, kuriose atliekami sudėtingi ekonominiai vertinimai, Komisija turi diskreciją ekonomikos srityje, tai nereiškia, kad Sąjungos teismas turi susilaikyti nuo Komisijos pateikto ekonominių duomenų aiškinimo kontrolės. Iš tikrųjų Sąjungos teismas turi, be kita ko, patikrinti ne tik pateiktų įrodymų faktinį teisingumą, patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai apima visus reikšmingus duomenis, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant sudėtingą situaciją, ir ar jie gali pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Telefónica ir Telefónica de España / Komisija*, C-295/12 P, Rink., EU:C:2014:2062, 53 ir 54 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

114 Būtent atsižvelgiant į šiuos argumentus reikia nagrinėti ieškovių argumentus, susijusius su potencialios jų ir generinių vaistų įmonių konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus.

*C – Dėl pirmos dalies, susijusios su tuo, kad vaistų, kuriais pažeidžiamos trečiųjų asmenų intelektinės nuosavybės teisės, pateikimas rinkai nėra potencialios konkurencijos išraiška pagal SESV 101 straipsnį*

115 Ieškovės tvirtina, kad ginčijamame sprendime padaryta teisės klaida, nes jame konstatuota, kad vaistų, kuriais pažeidžiamos trečiųjų asmenų intelektinės nuosavybės teisės, pateikimas rinkai yra potencialios konkurencijos išraiška pagal SESV 101 straipsnį. Potencialios konkurencijos grindimas generinių vaistų pateikimo rinkai prielaida, kylant ieškinio dėl pažeidimo pareiškimo remiantis šių vaistų patentais rizikai, nesuderinamas su patentams ir iš jų kylančioms išimtinėms teisėms suteikiama apsauga. SESV 101 straipsniu saugoma tik teisėta konkurencija; jos negali būti, jeigu tokia išimtinė teisė kaip ta, kuri suteikiama patento, faktiškai ar teisiškai kliudo patekti į rinką.

116 Komisija ginčija šiuos argumentus.

117 Reikėtų priminti, kad konkretus intelektinės nuosavybės tikslas, be kita ko, yra užtikrinti patento savininkui išimtinę teisę naudoti išradimą, siekiant atlyginti už išradėjo kūrybines pastangas, kad tiesiogiai arba suteikiant licencijas tretiesiems asmenims būtų pagaminti ir pirmą kartą išleisti į apyvartą pramonės produktai, ir teisę užkirsti kelią visiems pažeidimams (1974 m. spalio 31 d. Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, 15/74, Rink., EU:C:1974:114, 9 punktas).

118 Tačiau pagal teismo praktiką SESV 101 straipsnio 1 dalis tikrai nėra netaikoma taikos sutartims, kurios gali būti sudaromos dėl patentų. Priešingai, teismo praktikoje numatyta, kad nors šiuo straipsniu nepaveikiamas valstybės narės teisės aktais intelektinės nuosavybės srityje pripažįstamų teisių egzistavimas, šiame straipsnyje numatyti draudimai gali būti taikomi šių teisių įgyvendinimo sąlygoms. Taip gali būti tais atvejais, kai šios teisės įgyvendinimas yra kartelio dalykas, priemonė arba pasekmė (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 117 punkte minėto Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, EU:C:1974:114, 39 ir 40 punktus).

119 Be to, pagal teismo praktiką, nors Komisija neturi apibrėžti patento apimties, ji negali visai nesiimti jokių veiksmų, jeigu patento taikymo sritis yra reikšminga SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimui įvertinti (1986 m. vasario 25 d. Sprendimo *Windsurfing International / Komisija*, 193/83, Rink., toliau – Sprendimas *Windsurfing*, EU:C:1986:75, 26 punktas). Teisingumo Teismas taip pat yra patikslinęs, kad konkretus patento dalykas negali būti aiškinamas kaip užtikrinantis apsaugą ir nuo ieškinių, kuriais siekiama ginčyti patento galiojimą, atsižvelgiant į tai, kad visuomenė yra suinteresuota panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų atsirasti dėl nepagrįstai išduoto patento (minėto Sprendimo *Windsurfing*, EU:C:1986:75, 92 punktas).

120 Šioje byloje ieškovių argumentas grindžiamas klaidinga prielaida, pagal kurią, pirma, generinių vaistų įmonės neabejotinai pažeidžia jų patentus ir, antra, remiantis šiais patentais tikrai būtų atremti negaliojimu grindžiami prieštaravimai, kuriuos generinių vaistų įmonės pateiktų galimuose ieškiniuose dėl patentų pažeidimo.

121 Iš tiesų, nors tiesa, kad patentų galiojimas preziumuojamas, kol kompetentinga institucija ar teismas jų neatšaukė ar nepripažino negaliojančiais, tokia galiojimo prielaida negali prilygti rinkai teisėtai pateiktų generinių produktų neteisėtumo, kai patento savininkas mano, kad jais pažeidžiamas patentas, prielaidai.

122 Kaip teisingai teigia Komisija ir ieškovės to neginčijo, šiuo atveju jos nacionaliniuose teismuose turi įrodyti, kad jeigu generiniai vaistai patektų į rinką, jais pažeidžiamas vienas ar kitas jų proceso patentas, nes patekimas į rinką „rizikuojant“ savaime nėra neteisėtas. Be to, *Lundbeck* pareiškus generinių vaistų įmonėms ieškinį dėl pažeidimo, jos galėtų ginčyti patentų, kuriais remiasi *Lundbeck*, galiojimą, pareikšdamos priešieškinį. Iš tikrųjų patentų srityje tokie ieškiniai yra dažni ir daugeliu atvejų proceso patentas, kuriuo remiasi jo savininkas, pripažįstamas negaliojančiu (žr. ginčijamo sprendimo 75 ir 76 konstatuojamąsias dalis). Taigi iš ginčijamo sprendimo 157 ir 745 konstatuojamosiose dalyse pateiktų įrodymų matyti, kad *Lundbeck* pati manė, jog kristalizacijos patento atveju ši tikimybė yra 50–60 %.

123 Be to, iš ginčijamo sprendimo aiškiai matyti, kad, siekdama įrodyti potencialios konkurencijos buvimą šiuo atveju, Komisija rėmėsi teismo praktika, suformuluota šio sprendimo 99 punkte minėtais sprendimais *European Night Services ir kt. / Komisija* (EU:T:1998:198) ir *Visa Europe et Visa International Service / Komisija* (EU:T:2011:181), pagal kurią reikia išnagrinėti, ar, atsižvelgiant į rinkos struktūrą ir jos veikimo ekonomines ir teisines aplinkybes, egzistuoja realios ir konkrečios galimybės, kad atitinkamos įmonės gali tarpusavyje konkuruoti arba kad naujas konkurentas gali įeiti į nagrinėjamą rinką ir konkuruoti su veikiančiomis įmonėmis (ginčijamo sprendimo 610 ir 611 konstatuojamosios dalys).

124 Šiuo klausimu, atsižvelgiant į šio sprendimo 122 punkte nurodytas aplinkybes, reikia konstatuoti, kad Komisija nepadarė klaidos, manydama, kad *Lundbeck* proceso patentai nebūtinai buvo neįveikiamos kliūtys generinių vaistų įmonėms (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 103 punkte minėto Sprendimo *Toshiba / Komisija*, EU:T:2014:263, 230 punktą), kurios norėjo ir buvo pasirengusios patekti į citalopramo rinką ir sudarant ginčijamus susitarimus jau buvo daug investavusios šiuo tikslu.

125 Žinoma, tam tikrais atvejais ieškovės būtų galėjusios laimėti bylas kompetentinguose teismuose, jeigu teismas būtų taikęs laikinąsias apsaugos priemones generinių vaistų įmonėms arba priteisęs žalą iš jų. Tačiau iš ginčijamame sprendime kiekvienos generinių vaistų įmonės atžvilgiu pateiktų įrodymų matyti, kad tuo metu joms tai neatrodė pakankamai reali grėsmė. Taigi, pavyzdžiui, *Merck (GUK)*, paskelbus apie *Lundbeck* kristalizacijos patentą, manė, kad *Natco* citalopramas „nebuvo ginčijamas“, kad „nė viena iš pateiktų patento paraiškų <...> nekėlė problemų“ ir kad, atsižvelgiant į ekspertų išvadas, „patentai apskritai nekėlė jokių problemų“ (ginčijamo sprendimo 237, 248 ir 334 konstatuojamosios dalys).

126 Be to, visai nebuvo aišku, ar ieškovės tikrai būtų reiškusios ieškinius, jeigu generiniai vaistai būtų pateję į rinką. Aišku, ginčijamame sprendime pripažįstama, kad jos įgyvendino bendrą strategiją grasinti ieškiniais dėl pažeidimo arba reikšti šiuos ieškinius remdamosi savo proceso patentais. Vis dėlto kiekvienas sprendimas kreiptis į teismą priklausė nuo to, ar ieškovės manys, kad bylą galima laimėti, ir ar rinkai pateiktas generinis vaistas būtų pripažintas pažeidžiančiu vieną iš jų patentų. Jos žinojo, kad „generinių vaistų gamintojai galėjo gaminti citalopramą naudodami [jų] pirminiame patente, kuriuo saugoma FVM, aprašytą procesą <...> ar kad jie galėjo investuoti į visai naujo proceso sukūrimą“ (ginčijamo sprendimo 150 konstatuojamoji dalis). Be to, *Lundbeck* žinojo, kad jeigu būtų pareikšti priešieškiniai, kristalizacijos patentas nebuvo „patikimiausias iš visų patentų“ ir kad kai kurie jos konkurentai laikė jį „vidurinės mokyklos chemija“ (ginčijamo sprendimo 149 konstatuojamoji dalis).

127 Galiausiai reikia pažymėti, kad šioje byloje sudarant ginčijamus susitarimus pirminiai *Lundbeck* patentai jau buvo nustoję galioti ir kad kristalizacijos patentas dar nebuvo galutinai išduotas Jungtinėje Karalystėje, kaip tai suprantama pagal *UK Patents Act 1977* (1977 m. Jungtinės Karalystės patentų įstatymas) 25 straipsnį, tuo metu, kai buvo sudaromas GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės ir susitarimas *Arrow UK*. Taigi laikinųjų priemonių taikymas *Lundbeck* naudai Jungtinėje Karalystėje prieš *Merck (GUK)* ir *Arrow* būtų buvęs neįmanomas ar bent jau mažai tikėtinas, jeigu šios įmonės būtų patekusios į Jungtinės Karalystės rinką iki šio patento išdavimo dienos. Todėl vargu ar *Lundbeck* būtų galėjusi pasiekti, kad visoms generinių vaistų įmonėms būtų taikomos laikinosios apsaugos priemonės, net jei ir būtų sistemingai reiškusi ieškinius joms. Be to, jodo patentas buvo išduotas tik 2003 m. kovo 26 d.

128 Taigi, pritariant Komisijos išvadai jos ginčijamo sprendimo 635 konstatuojamojoje dalyje, reikia konstatuoti, kad apskritai generinių vaistų įmonės turėjo keletą konkrečių ir realių galimybių patekti į rinką tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai (šio sprendimo 97 punktas). Viena iš jų buvo, be kita ko, generinio vaisto išleidimas į rinką „rizikuojant“, esant tikimybei, kad *Lundbeck* pareikš joms ieškinį.

129 Tokia galimybė reiškia potencialą konkurenciją tokiu atveju kaip šioje byloje, kai pirminiai *Lundbeck* patentai dėl FVM citalopramo ir alkilinimo bei cianidinimo gamybos procesų baigė galioti ir kai buvo kitų procesų, kuriuos naudojant buvo galima gaminti generinį citalopramą, ir nebuvo įrodyta, kad jie pažeidžia kitus *Lundbeck* patentus, o tai ieškovės pačios pripažino atsakyme į pranešimą apie kaltinimus. Be to, generinių vaistų įmonių veiksmai ir investicijos siekiant patekti į citalopramo rinką prieš sudarant ginčijamus susitarimus, kaip antai Komisijos nurodyti ginčijamame sprendime kiekvienos generinių vaistų įmonės atžvilgiu (žr. ginčijamo sprendimo 738–743 ir 827–832 konstatuojamąsias dalis dėl *Merck (GUK)*, 877–883 ir 965–969 konstatuojamąsias dalis dėl *Arrow*, 1016–1018 konstatuojamąsias dalis dėl *Alpharma* ir 1090–1102 konstatuojamąsias dalis dėl *Ranbaxy*), kurių ieškovės neginčijo, įrodo, kad jos buvo pasirengusios patekti į rinką ir prisiimti su tuo susijusią riziką.

130 Galiausiai taip pat reikia atmesti ieškovių argumentą, kad generinių vaistų įmonių atėjimas į rinką rizikuojant buvo neteisėtas, todėl jis negalėjo būti laikomas teisėtu pasinaudojimu realia ar potencialia konkurencija.

131 Iš tiesų pagal teismo praktiką reikalaujama tik įrodyti, kad generinių vaistų įmonės turėjo realių ir konkrečių galimybių ir pajėgumų patekti į rinką, o taip tikrai būtų buvę, jeigu šios įmonės būtų daug investavusios, kad patektų į rinką, ir jeigu jos jau būtų gavusios leidimus pateikti į rinką arba atlikusios būtinus veiksmus, kad gautų juos per protingą terminą. Šiuo klausimu reikėtų priminti, kad kai kurios iš šių įmonių rizikuodamos netgi atėjo į rinką prieš sudarant susitarimus arba juos sudarius. Taigi *NM Pharma*, *Merck (GUK)* platintoja Švedijoje, prieš sudarant susitarimą dėl EEE, beveik 5 mėnesius Švedijos rinkoje vykdė „labai daug žadančius“ pardavimus, netrukdoma *Lundbeck* (ginčijamo sprendimo 837 konstatuojamoji dalis). 2003 m. rugpjūčio mėn. *Merck (GUK)* taip pat pavyko nusipirkti generinio citalopramo tablečių už 3,3 mln. GBP Jungtinėje Karalystėje ir tada ji antrą kartą dar pelningiau pratęsė GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės. Sutikus su ieškovių teiginiu, būtų pripažinta, kad netgi toks faktinis atėjimas į rinką nėra potencialios konkurencijos išraiška vien todėl, kad ieškovės buvo įsitikinusios šio atėjimo neteisėtumu ir galėjo mėginti užkirsti jam kelią, remdamosi savo proceso patentais ir reikšdamos ieškinius dėl pažeidimo. Dėl šio sprendimo 120–122 punktuose nurodytų motyvų tokius argumentus galima tik atmesti.

132 Todėl ieškovės klaidingai mano, kad Komisija pažeidė jų patentų ir su jais susijusių intelektinės nuosavybės teisių galiojimo prezumpciją, laikydama generinių vaistų įmonių patekimą į rinką „rizikuojant“ potencialios *Lundbeck* ir šių įmonių konkurencijos išraiška.

133 Taigi pirmą pagrindo dalį reikia atmesti.

D – *Dėl antros dalies, susijusios su tuo, kad Komisija grindė subjektyviais vertinimais išvadą, kad generinių vaistų įmonės buvo realios ar potencialios „Lundbeck“ konkurentės*

134 Ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime klaidingai remiamasi subjektyviu ginčijamų susitarimų šalių vertinimu, susijusiu su patento galiojimu ir tuo, ar produktas pažeidžia patentą, siekiant nustatyti, ar šios šalys buvo potencialios konkurentės.

135 Pirma, jos teigia, kad ginčijamu sprendimu pakankamai neįrodyta, kad, generinių vaistų įmonių subjektyviu vertinimu, buvo reali galimybė, kad teismas pripažins *Lundbeck* patentus negaliojančiais arba nepažeistais. Pagal Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnį būtent Komisija turi įrodyti, kad ginčijamų susitarimų laikotarpiu į rinką buvo galima patekti teisėtai. Toks vertinimas taip pat grindžiamas nepakankama informacija, kuri nebuvo pastovi, todėl ji negalėjo būti naudojama potencialios ginčijamų susitarimų šalių konkurencijos buvimui įrodyti.

136 Antra, ginčijamas sprendimas yra klaidingas ir juo neatsižvelgiama į objektyvias aplinkybes, patvirtinančias generinių vaistų įmonių patiriamus sunkumus patekti į rinką, pavyzdžiui, *Lundbeck* pateiktus mokslinius duomenis, įrodančius pažeidimo buvimą, EPB apeliacinės kolegijos ir Nyderlandų patentų biuro patvirtinimą, jog kristalizacijos patentas galioja visais reikšmingais aspektais, ar tai, kad *Lundbeck* daugiau nei 50 % procedūrų, kurias ji pradėjo 2002–2003 m., pasiekė, kad būtų taikomi preliminarūs draudimai ar kito pobūdžio laikinosios priemonės. Taigi ginčijamame sprendime nebuvo pakankamai įrodytas generinių vaistų įmonių pajėgumas patekti į rinką ir neanalizuota tai, ar sudarant ginčijamus susitarimus *Lundbeck* patentai galiojo ir buvo pažeisti, o tai yra objektyvus klausimas.

137 Komisija ginčija šiuos argumentus.

138 Pirmiausia reikėtų patvirtinti iš viso ginčijamo sprendimo matomą Komisijos poziciją iš principo atsižvelgti į ankstesnius nei ginčijamų susitarimų sudarymo dienos arba to paties laikotarpio įrodymus (pagal analogiją žr. 2014 m. liepos 11 d. Sprendimo *Esso ir kt. / Komisija*, T-540/08, Rink., EU:T:2014:630, 75 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

139 Iš tiesų, pirma, Komisija negali atkurti praeities, įsivaizduodama buvusius įvykius, kurių dėl šių susitarimų iš tiesų nebuvo. Antra, šių susitarimų šalys dabar yra suinteresuotos pateikti argumentus siekdamos įrodyti, kad jos neturėjo jokių realių perspektyvų patekti į rinką ar kad jos manė, jog jų produktai pažeidžia vieną ar kitą *Lundbeck* patentą. Tačiau jos nusprendė elgtis tam tikru būdu ir sudarė ginčijamus susitarimus remdamosi tik ta informacija, kurią jos turėjo tuo metu, ir pagal savo tuometinį rinkos supratimą.

140 Be to, toks požiūris atitinka šio sprendimo 119 punkte minėtą Sprendimą *Windsurfing* (EU:C:1986:75, 26 punktas), kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, kad Komisija neturi apibrėžti patento taikymo srities, tačiau ji neturi visai nesiimti jokių veiksmų, jeigu patento taikymo sritis yra reikšminga SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimui įvertinti.

141 Todėl Komisija teisingai rėmėsi objektyviais dokumentais, kurie atspindėjo ginčijamų susitarimų šalių supratimą apie *Lundbeck* proceso patentų galiojimą sudarant šiuos susitarimus (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 669 konstatuojamąją dalį), siekdama įvertinti šių šalių tarpusavio konkurencinę padėtį, pažymint, kad į paskesnius įrodymus taip pat galima atsižvelgti, jeigu jie leidžia geriau išsiaiškinti šalių poziciją tuo metu, patvirtinti arba paneigti jų teiginius šiuo klausimu ir geriau suprasti nagrinėjamos rinkos veikimą. Bet kuriuo atveju šios aplinkybės negali būti lemiamos vertinant potencialią ginčijamų susitarimų šalių tarpusavio konkurenciją.

142 Be to, ieškovės klaidingai teigia, kad Komisija, ginčijamame sprendime siekdama įrodyti potencialios generinių vaistų tarpusavio konkurencijos buvimą, „beveik išimtinai“ rėmėsi šiais subjektyviais vertinimais. Iš tiesų Komisija kiekvienos nagrinėjamos generinių vaistų įmonės atžvilgiu atidžiai ištyrė realias ir konkrečias jų galimybes patekti į rinką, remdamasi objektyviomis aplinkybėmis, kaip antai jau atliktomis investicijomis, veiksmais, kurių imtasi, kad būtų gautas leidimas pateikti į rinką, ir tiekimo sutartimis, sudarytomis, be kita ko, su jų FVM tiekėjais. Be to, ieškovės aiškiai ginčijo visas šias aplinkybes, kalbant apie kiekvieną generinių vaistų įmonę; ieškovių ginčytos aplinkybės bus išnagrinėtos analizuojant šeštą–devintą pagrindo dalis.

143 Be to, ieškovės nepagrįstai teigia, kad Komisija nepakankamai atsižvelgė į jų pateiktus įrodymus, patvirtinančius, kad generinių vaistų įmonės pažeidė jų patentus ar kristalizacijos patento galiojimą, o tai 2009 m. visais reikšmingais aspektais patvirtino EPB.

144 Pirma, nors kiti pareiškimai, padaryti tuo pat metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, gali leisti manyti, kad generinių vaistų įmonės abejojo dėl to, ar jų produktai nepažeidžia patentų, ar dėl to, kad *Lundbeck* buvo įsitikinusi savo patentų galiojimu, jų nepakanka paneigti išvadai, kad generinių vaistų įmonės buvo laikomos keliančiomis potencialią grėsmę *Lundbeck* ir vien dėl savo egzistavimo galėjo daryti konkurencinį spaudimą jai ir toje pačioje rinkoje veikiančioms įmonėms (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 99 punkte minėto Sprendimo *Visa Europe ir Visa International Service / Komisija*, EU:T:2011:181, 169 punktą). Didžiausias įrodymas šiuo klausimu yra tas, kad *Lundbeck* sudarė susitarimus su generinių vaistų įmonėmis siekdama pavėlinti jų atėjimą į rinką (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 103 punkte minėto Sprendimo *Toshiba / Komisija*, EU:T:2014:263, 231 punktą).

145 Antra, ieškovių pateikti įrodymai, vėlesni nei ginčijamų susitarimų sudarymo data, negali būti lemiami vertinant potencialios konkurencijos buvimą sudarant šiuos susitarimus. Iš tiesų net darant prielaidą, kad 2009 m. EPB patvirtino kristalizacijos patentą visais reikšmingais jo aspektais (žr. ginčijamo sprendimo 166 konstatuojamąją dalį), pažymėtina, kad vis dėlto sudarydamos ginčijamus susitarimus generinių vaistų įmonės ir pati *Lundbeck* abejojo šio patento galiojimu ir nacionalinis teismas būtų galėjęs pripažinti jį negaliojančiu, kaip pirmą kartą nutiko EPB (ginčijamo sprendimo 151 ir 166 konstatuojamosios dalys).

146 Be to, kaip teisingai nurodo Komisija, sudarant ginčijamus susitarimus *Lundbeck* nepavyko pritaikyti jokios laikinosios priemonės *Natco* citalopramą naudojančioms generinių vaistų įmonėms, pavyzdžiui, *Merck (GUK)*, ar *Cipla* citalopramą naudojančioms generinių vaistų įmonėms, pavyzdžiui, *Arrow* ir

*Alpharma*, arba naudojančioms iš FVM citalopramo pagamintą generinį citalopramą, kurį pagamino Indijos bendrovė *Matrix* (toliau – *Matrix* citalopramas arba *Matrix* FVM), ar generinių vaistų įmonėms, naudojančioms iš FVM citalopramo *Ranbaxy* pagamintą generinį citalopramą (toliau – *Ranbaxy* citalopramas arba *Ranbaxy* FVM), ir nė vienas EEE teismas nekonstatavo amido ar jodo kristalizacijos patentų pažeidimo.

147 Todėl ieškovės klaidingai teigia, kad Komisija iš esmės rėmėsi subjektyviais vertinimais siekdama konstatuoti, kad *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonės sudarant ginčijamus susitarimus buvo potencialios konkurentės.

148 Taigi antrą ieškinio pagrindo dalį taip pat reikia atmesti.

E – *Dėl trečios dalies, susijusios su tuo, kad galiojančio patento ginčijimas nėra reali ir konkreti galimybė patekti į rinką*

149 Ieškovės tvirtina, kad Komisija padarė teisės klaidą, nuspręsdama, kad galiojančio patento ginčijimas yra reali ir konkreti galimybė patekti į rinką. Jos visų pirma ginčija tai, kad prašymas pripažinti pažeidimo nebuvimą, tvirtinimas, kad patentas negalioja, arba protesto pareiškimas nacionalinėse patentų institucijose arba EPB gali būti tinkami būdai, kuriuos naudodamos generinių vaistų įmonės galėjo patekti į rinką, nepaisydamos *Lundbeck* proceso patentų.

150 Pirmiausia jos laikosi nuomonės, kad ginčijamame sprendime patekimas į rinką painiojamas su investicijomis, kurios leidžia patekti į rinką, ir kad juo nepagrįstai išplečiamos potencialios konkurencijos ribos. Pagal teismo praktiką reikalaujama, kad būtų įrodytos realios ir konkrečios galimybės patekti į rinką ir kad šis patekimas būtų gana greitas, kad potencialaus patekimo grėsmė paveiktų rinkos dalyvių elgesį. Tačiau realių ir konkrečių galimybių atlikti investicijas, kurios, jeigu būtų sėkmingos, leistų patekti į rinką, įrodymas neatitinka šio kriterijaus.

151 Antra, patentų galiojimo prezumpcija neleidžia manyti, kad galimybė ginčyti šį patentą reiškia realią ir konkrečią galimybę patekti į rinką. Komisijos požiūris šiuo klausimu neatitinka šio sprendimo 99 punkte minėto Sprendimo *European Night Services ir kt. / Komisija* (EU:T:1998:198, 139 punktas).

152 Trečia, net jei patentų ginčijimas būtų galėjęs reikšti realią ir konkrečią generinių vaistų įmonių galimybę patekti į rinką, šis ginčijimas negalėjo leisti patekti į rinką gana greitai. Iš tiesų, kaip Komisija nurodė savo tyrime dėl farmacijos sektoriaus, patento ginčijimas trunka vidutiniškai trejus metus, tad dėl to generinių vaistų įmonės negalėjo patekti į rinką gana greitai. Šis klausimas ginčijamame sprendime neapibrėžtas, nors jeigu generinių vaistų įmonės ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu negalėtų teisėtai patekti į rinką, jie negalėtų turėti jokio poveikio konkurencijai.

153 Ketvirta, ieškovių nuomone, net pritarus Komisijos požiūriui, ginčijamame sprendime turėjo būti įrodyta bent tai, kad, nesant ginčijamų susitarimų, generinių vaistų įmonės būtų pareiškusios ieškinius ir tikriausiai laimėjusios bylą nacionaliniuose teismuose arba, jei būtų užginčijusios patentus, jos bent būtų turėjusios galimybę laimėti.

154 Galiausiai ieškovės tvirtina, kad Komisijos teiginys grindžiamas nepagrįstu požiūriu į proceso patentus, skirtingai nei į molekulių patentus.

155 Įstojusi į bylą šalis taip pat teigia, kad Komisija klysta, ginčijamame sprendime konstatuodama, kad *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonės buvo potencialios konkurentės. Darant tokią išvadą nepakankamai atsižvelgiama į *Lundbeck* patentų galiojimo prezumpciją ir į tai, kad laikinosios priemonės buvo neįveikiama kliūtis generinių vaistų įmonėms, jeigu jos mėgintų patekti į rinką. Įstojusi į bylą šalis taip pat atmeta teiginį, kad patentų galiojimo ginčijimas buvo sudedamoji konkurencijos proceso dalis.

156 Komisija ginčija šiuos argumentus.

157 Priešingai, nei teigia ieškovės, reikia pripažinti, jog Komisija ginčijamame sprendime neteigė, kad potencialiai konkurencijai įrodyti pakako vien galimybės ginčyti patento galiojimą teisme ar kompetentingose institucijose. Iš tiesų, siekdama šioje byloje įrodyti potencialią generinių vaistų įmonių ir *Lundbeck* konkurenciją, Komisija atsižvelgė į kelias aplinkybes, pavyzdžiui, generinių vaistų įmonių jau atliktas investicijas ir įdėtas dideles pastangas siekiant pasirengti patekti į rinką, į tai, kad jos jau buvo gavusios leidimus pateikti į rinką ar kad jos ėmėsi būtinų veiksmų per protingą terminą gauti šį leidimą, kad ieškovės pripažino, jog yra keli galimi citalopramo gamybos procesai nepažeidžiant jų patentų, kad sudarant ginčijamus susitarimus joks teismas nebuvo konstatavęs to, jog generiniai produktai pažeidžia patentus, ir kad buvo didelė rizika, jog kai kurie *Lundbeck* proceso patentai gali būti pripažinti negaliojančiais. Be to, vienai generinių vaistų įmonei, t. y. *Merck (GUK)*, netgi pavyko patekti į rinką dar prieš įsigaliojant ginčijamiems susitarimams ir jiems galiojant. Galiausiai tai, kad ieškovės nusprendė sumokėti dideles sumas generinių vaistų įmonėms už tai, kad jos ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu nepatektų į rinką, taip pat įrodo, kad šios generinių vaistų įmonės buvo potencialios konkurentės, nes ieškovės laikė jas grėsme, darančia konkurencinį spaudimą jų padėčiai rinkoje (šio sprendimo 103 ir 144 punktai).

158 Šios išvados negali paneigti nė vienas iš ieškovių pateiktų argumentų.

159 Iš tiesų, kalbant, pirma, apie generinių vaistų įmonių investicijas siekiant pasirengti patekti į rinką, pakanka konstatuoti, jog Komisija niekada nepripažino, kad vien šių investicijų pakako potencialiai šių įmonių ir ieškovių konkurencijai įrodyti. Atvirkščiai, Komisija šiuo klausimu rėmėsi visomis reikšmingomis aplinkybėmis kiekvienos generinių vaistų įmonės atžvilgiu (žr. šio sprendimo 157 punktą). Be to, kaip teisingai nurodo Komisija, siekiant nustatyti potencialios konkurencijos buvimą, nereikalaujama įrodyti, kad generinių vaistų įmonės tikrai būtų patekusios į rinką ir kad šis patekimas neabejotinai būtų buvęs sėkmingas, nes reikia įrodyti tik tai, kad šiuo klausimu jos turėjo realių ir konkrečių galimybių. Jeigu būtų teigiama priešingai, tai reikštų bet kokio realios ir potencialios konkurencijos skirtumo paneigimą.

160 Žinoma, teismo praktikoje nurodyta, kad vien teorinės galimybės patekti į rinką nepakanka potencialios konkurencijos buvimui įrodyti ir kad Komisija, remdamasi faktiniais įrodymais arba atitinkamos rinkos struktūrų analize, turi įrodyti, jog į rinką buvo galima patekti gana greitai, kad galimo atėjimo grėsmė paveiktų rinkos dalyvių elgesį dėl sąnaudų, kurios būtų ekonomiškai pagrįstos (šio sprendimo 104 punktas).

161 Tačiau neatrodo, kad šioje byloje Komisija būtų nepaisiusi šios teismo praktikos, nes ginčijamame sprendime Komisijos atlikta farmacijos sektoriaus analizė ir konkreti kiekvienos generinių vaistų įmonės padėtis sudarant ginčijamus susitarimus (šio sprendimo 129 punktas) pakankamai įrodo, kad jų patekimas į citalopramo rinką nebuvo tik teorinė galimybė ir kad jos turėjo realių ir konkrečių galimybių šiuo atžvilgiu, kaip tai matyti iš šeštos, septintos, aštuntos ir devintos pagrindo dalies nagrinėjimo. Be to, būtų keista, jeigu tokia patyrusi įmonė kaip *Lundbeck* būtų sutikusi mokėti milijonus eurų generinių vaistų įmonėms mainais už jų įsipareigojimą tam tikrą laiką neateiti į rinką, jeigu jų galimybė patekti į rinką būtų buvusi tik teorinė.

162 Antra, ieškovių nurodytas šio sprendimo 99 punkte minėtas Sprendimas *European Night Services ir kt. / Komisija* (EU:T:1998:198, 139 punktas) nepaneigia Komisijos požiūrio šioje byloje. Iš tiesų, nors tame sprendime Bendrasis Teismas paminėjo, kad išimtinės teisės, kurios daugelyje valstybių narių teisiškai arba faktiškai neleidžia teikti tarptautinio keleivių vežimo paslaugų ir naudotis infrastruktūra, egzistavo prieš priimant 1991 m. liepos 29 d. Tarybos direktyvą 91/440/EEB dėl Bendrijos geležinkelių plėtros (OL L 237, p. 25; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 341), šios situacijos negalima pritaikyti šiai bylai, nes *Lundbeck* proceso patentai visai nepanašūs į geležinkelių įmonių išimtines teises, kurias jos turėjo prieš priimant šią direktyvą, ir atitinkamos rinkos labai skiriasi. Be to, kaip teisingai pažymi Komisija, byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, Bendrasis Teismas priekaištavo

Komisijai, kad ji neatliko išsamios rinkos analizės, kad nustatytų potencialios konkurencijos buvimą, ir tiesiog rėmėsi jokiais faktiniais įrodymais ar atitinkamos rinkos struktūrų analize nepatvirtintomis hipotezėmis. Tačiau šioje byloje ieškovės negali pagrįstai teigti, kad visos reikšmingos šio sprendimo 157 punkte apibendrintos aplinkybės, ginčijamame sprendime išsamiai išdėstytos dėl kiekvienos generinių vaistų įmonės, yra tik teorinės spekuliacijos, nepagrįstos išsamia atitinkamos rinkos savybių analize.

163 Trečia, reikia priminti, jog pagal teismo praktiką, siekiant įrodyti potencialią konkurenciją, reikalaujama įrodyti tik tai, kad patekti į rinką užtruktų protingą laikotarpį, šiuo klausimu nenustatant jokio konkretaus termino. Todėl Komisijai nebūtina įrodyti, kad generinių vaistų įmonės tikrai būtų patekusios į rinką prieš baigiant galioti ginčijamiems susitarimams, kad ji galėtų įrodyti potencialios konkurencijos buvimą šioje byloje, juo labiau kad, kaip jau yra konstatavęs Teisingumo Teismas, visų pirma, farmacijos sektoriuje potenciali konkurencija gali egzistuoti patentui dar galiojant (šiuo klausimu žr. 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *AstraZeneca / Komisija*, C-457/10 P, Rink., EU:C:2012:770, 108 punktą).

164 Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog Teisingumo Teismo teiginys, kad potenciali konkurencija gali egzistuoti patentui dar galiojant, nepriklauso nuo to, kad tame sprendime nagrinėti PAL buvo gauti sukčiaujant ar neteisėtai. Iš tiesų byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 163 punkte minėtas Sprendimas *AstraZeneca / Komisija* (EU:C:2012:770, 108 punktas), buvo kalbama apie įmonės, pateikusios klaidinančią informaciją tam, kad nacionalinės valdžios institucijos suteiktų jai PAL, kuriais remdamasi ji galėtų neleisti patekti į rinką generinėms šių vaistų versijoms net ir ateityje nustojus galioti jos vaistą apsaugantiems patentams, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas iš esmės laikėsi nuomonės, jog antikonkurencinio šios informacijos poveikio nepaneigė tai, kad šiuos PAL buvo prašoma išduoti likus 5–6 metams iki jų įsigaliojimo ir kad iki tol ieškovių teisės buvo saugomos paprastų patentų. Kaip konstatavo Teisingumo Teismas, šie neteisėti PAL ne tik turėjo didelį išstūmimo poveikį baigus galioti pirminiams patentams, bet ir galėjo pakeisti rinkos struktūrą, paveikdami potencialią konkurenciją dar prieš patentams baigiant galioti. Todėl ši teismo praktika patvirtina, kad potenciali konkurencija egzistuoja dar prieš baigiant galioti patentams, kuriais saugomas vaistas, ir kad veiksmai, kurių imamasi prieš jiems baigiant galioti, yra svarbūs vertinant, ar ši konkurencija buvo ribojama.

165 Ketvirta, ieškovės klysta teigdamos, jog Komisija turėjo įrodyti, kad generinių vaistų įmonės būtų reiškusios ieškinius ir kad joms būtų pavykę laimėti bylas nacionaliniuose kompetentinguose teismuose. Iš tiesų iš ginčijamo sprendimo 642 ir paskesnių konstatuojamųjų dalių matyti, kad generinių vaistų įmonės neprivalėjo įrodyti, kad jų generiniai produktai nepažeidė jokio patento, kad galėtų gauti leidimą pateikti į rinką ir pateikti šiuos produktus rinkai, be to, ieškovės to ir neginčija. Taigi *Merck (GUK)* galėjo patekti į rinką 2002 m. gegužės mėn. per savo platintoją Švedijoje *NM Pharma*, neprivalėdama gauti pripažinimo dėl pažeidimo nebuvimo ir nerizikuodama, kad *Lundbeck* ims reikšti jai ieškinius. Būtent patentuotų vaistų įmonė, šiuo atveju *Lundbeck*, turėjo įrodyti, kad šiais produktais buvo pažeidžiamas vienas iš jos patentų, o, kaip ji pati vertina, tai buvo labai sunku įrodyti, kiek tai susiję su proceso patentais (žr. ginčijamo sprendimo 629 konstatuojamąją dalį). Be to, kaip teigia Komisija, neaišku, ar *Lundbeck* tikrai būtų reiškusi ieškinius generinių vaistų įmonėms, jeigu jos būtų atėjusios į rinką (žr. šio sprendimo 126 punktą). Dar labiau neaišku, ar *Lundbeck* būtų pavykę laimėti bylą, jeigu ji būtų nusprendusi pareikšti šiuos ieškinius (žr. šio sprendimo 122 punktą ir ginčijamo sprendimo 75 ir 76 konstatuojamąsias dalis).

166 Galiausiai reikia priminti, jog negalima daryti išvados, kad Komisija nepaisė *Lundbeck* proceso patentams taikomos galiojimo prezumpcijos (šio sprendimo 121–132 punktai). Todėl ieškovės negali teigti, kad ginčijamas sprendimas yra pagrįstas neigiamu nusistatymu prieš tokius patentus. Iš tiesų Komisija atsižvelgė į šių patentų buvimą, tačiau, šiuo klausimu nepadarydama vertinimo klaidos, pripažino, kad jie neleido visiškai užblokuoti generinių vaistų įmonių patekimo į rinką tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai.

167 Taigi trečią pagrindo dalį reikia atmesti.

F – *Dėl ketvirtos dalies, susijusios su tuo, kad nesant leidimo pateikti į rinką negalima potenciali ar reali konkurencija*

168 Ieškovių nuomone, Komisija klaidingai konstatavo potencialios konkurencijos buvimą, nors kai kurios generinių vaistų įmonės neturėjo leidimų pateikti į rinką, vien todėl, kad jos mėgino juos gauti prieš sudarant ginčijamus susitarimus (ginčijamo sprendimo 620 konstatuojamoji dalis). Ši išvada neatitinka kai kurių ginčijamo sprendimo dalių (be kita ko, 85 konstatuojamosios dalies), farmacijos sektoriaus tyrimo išvadų ir atitinkamų šalių pastabų dėl to, kiek būtų užtrukę gauti leidimą pateikti į rinką (šis laikotarpis buvo bent 14 mėnesių, o kai kuriose EEE valstybėse – net iki 25 mėnesių). Ieškovių teigimu, būtų buvę geriau, jeigu ginčijamame sprendime būtų įvertinta *in concreto*, ar kiekviena generinių vaistų įmonė turėjo realių ir konkrečių galimybių ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu gauti leidimą pateikti į rinką kiekvienoje nagrinėjamoje šalyje, kadangi kiekviena šalis buvo atskira geografinė rinka, o kai kurie susitarimai buvo susiję su atskiromis šalimis. Bet kuriuo atveju leidimai pateikti į rinką neleido iš karto ateiti į rinką, nes šiuo tikslu reikalingi papildomi pasirengimo etapai.

169 Komisija ginčija šiuos argumentus.

170 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad, priešingai, nei teigia ieškovės, Komisija kiekvienos generinių vaistų įmonės atveju įvertino, ar sudarant ginčijamus susitarimus ji turėjo leidimą pateikti į rinką ar visai netrukus būtų galėjusi jį turėti.

171 Taip pat reikėtų pažymėti, kad potenciali konkurencija, be kita ko, apima generinių vaistų įmonių veiklą, kuria jos siekia gauti būtinus leidimus pateikti į rinką ir atlikti visus administracinius ir komercinius veiksmus, reikalingus pasirengti patekti į rinką (žr. šio sprendimo 91–94 punktus). Ši potenciali konkurencija saugoma SESV 101 straipsniu. Iš tiesų, jeigu būtų įmanoma nepažeidžiant konkurencijos teisės įmonėms, kurios imasi būtinų veiksmų, kad pasirengtų išleisti į rinką generinį vaistą, įskaitant leidimo pateikti į rinką gavimą, ir kurios šiuo tikslu atliko dideles investicijas, sumokėti už tai, kad jos nutrauktų arba tiesiog sulėtintų šį procesą, veiksminga konkurencija niekada nevyktų arba vyktų labai lėtai, ir tai būtų nenaudinga vartotojams, t. y. šioje byloje – pacientams ar nacionalinėms ligonių kasoms.

172 Taigi, kalbant apie *Merck (GUK)*, Komisija konstatavo, kad 2002 m. sausio 9 d. ji gavo leidimą pateikti į rinką Jungtinėje Karalystėje ir kad jos platintoja *NM Pharma* nuo 2002 m. gegužės mėn. turėjo leidimą pateikti į rinką Švedijoje. *Merck (GUK)* ir *NM Pharma* ketino pasinaudoti Direktyvos 2001/83 18 straipsnyje numatyta 90 dienų tarpusavio pripažinimo procedūra, kad gautų leidimus pateikti į rinką kitose EEE šalyse (ginčijamo sprendimo 326 konstatuojamoji dalis).

173 Kalbant apie *Arrow* padėtį Jungtinėje Karalystėje, ginčijamo sprendimo 878–881 konstatuojamosiose dalyse Komisija pažymėjo, kad ši įmonė sudarė susitarimą su *Tiefenbacher*, kad galėtų naudoti leidimą pateikti į rinką, kurį ši įmonė prašė išduoti Jungtinėje Karalystėje, remdamasi Nyderlanduose jau turimu leidimu pateikti į rinką. Komisija taip pat patikslino, jog prieš pat pasirašant susitarimą *Arrow UK* buvo tikimasi, kad Jungtinės Karalystės valdžios institucijos išduos šį leidimą labai greitai ir kad vėliau šis procesas užtruko dėl to, kad ieškovės ginčijo Nyderlanduose išduotą leidimą pateikti į rinką.

174 Kalbant apie *Arrow* padėtį Danijoje, ginčijamo sprendimo 967 ir 968 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodė, jog *Arrow* susitarimo dėl Danijos preambulėje buvo paminėta, kad ši įmonė jau tuoj gaus trečiojo asmens „licenciją“ ir kad prie susitarimo yra pridėta šio trečiojo asmens leidimo pateikti į rinką kopija. Kaip teisingai pažymi Komisija, tai, kad galiausiai *Arrow* neįsigijo šio leidimo, nereiškia, kad ji neturėjo realios ir konkrečios galimybės sudarant šį susitarimą patekti į rinką.

175 Kalbant apie *Alpharma*, iš ginčijamo sprendimo 476, 485, 520 ir 530 konstatuojamųjų dalių matyti, kad ši įmonė galėjo naudoti *Tiefenbacher* išduotus leidimus pagal jų sudarytą tiekimo sutartį bent Nyderlanduose ir Vokietijoje ir galėjo pati prašyti leidimo pateikti į rinką kitose EEE valstybėse narėse arba kreiptis į *Tiefenbacher*, kad ši taikytų tarpusavio pripažinimo procedūrą ir toms kitoms šalims.

176 Be to, 2001 m. spalio mėn. *Alpharma* ketino gauti leidimus pateikti į rinką ir įvairiais 2002 m. laikotarpiais pateikti rinkai generinį citalopramą Austrijoje, Danijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Pasirašant susitarimą *Alpharma*, buvo išduoti keturi leidimai pateikti į rinką (Danijoje, Suomijoje, Nyderlanduose ir Švedijoje), o leidimo Jungtinėje Karalystėje buvo tikimasi jau visai netrukus (žr. šio sprendimo 281 punktą). Taip pat pažymėtina, kad šio susitarimo galiojimo laikotarpiu *Alpharma* gavo leidimus pateikti į rinką keturiose kitose EEE šalyse (Norvegijoje, Vokietijoje, Austrijoje ir Jungtinėje Karalystėje).

177 Kalbant apie *Ranbaxy*, ginčijamo sprendimo 1094 konstatuojamojoje dalyje Komisija iš esmės pažymėjo, kad ši įmonė 2002 m. birželio mėn. kompetentingai Jungtinės Karalystės institucijai pateikė savo FVM citalopramo pagrindinę bylą (*Drug Master File*, toliau – DMF). Nors šis žingsnis ir nebuvo būtinas norint gauti leidimą pateikti į rinką, tačiau jis palengvino procedūrą, leidusią generinių vaistų įmonei, jau turinčiai leidimą pateikti į rinką generinio citalopramo tabletes, pagamintas naudojant kitą FVM nei *Ranbaxy* FVM, prašyti pakeisti jos leidimą pateikti į rinką, kad jis taip pat apimtų *Ranbaxy* citalopramą. Iš tiesų DMF pateikimas kompetentingoms institucijoms leidžia FVM gamintojui neatskleisti konfidencialios informacijos generinių vaistų įmonėms, kurios nusiperka savo FVM ir nori pateikti paraišką išduoti leidimą pateikti į rinką dėl vaistų, kuriuos jos gamina naudodamos šią FVM.

178 Be to, ginčijamo sprendimo 1095 konstatuojamojoje dalyje Komisija rėmėsi tuo, kad per 2002 m. balandžio mėn. įvykusį susitikimą *Ranbaxy* pranešė *Lundbeck*, kad gali gauti leidimą pateikti į rinką per 8 mėnesius ir kad ji veda derybas su potencialiu jos citalopramo pirkėju, kuris per 3–4 mėnesius galėjo patekti į rinką jį pateikdamas, iš dalies pakeitus jos jau turimą leidimą pateikti į rinką. Ieškovių teiginys, kad šie pareiškimai tėra „blefavimas“, bus išsamiau nagrinėjami toliau, analizuojant šio pagrindo devintą dalį.

179 Šios aplinkybės įrodo, kad tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, nagrinėjamos generinių vaistų įmonės jau buvo gavusios leidimą pateikti į rinką, jau ėmėsi būtinų veiksmų, kad jį gautų trumpuoju ar vidutiniu laikotarpiu, arba jau galėjo taikyti savo produktams kitus leidimus pateikti į rinką. Nors kai kuriais atvejais leidimo pateikti į rinką gavimas galiausiai galėjo užtrukti ilgiau, nei numatyta, sudarydamos ginčijamus susitarimus generinių vaistų įmonės turėjo realių ir konkrečių galimybių gauti šiuos leidimus pateikti į rinką per palyginti trumpą laiką ir patekti į citalopramo rinką įvairiose EEE šalyse, remdamosi Direktyvos 2001/83 18 straipsnyje numatyta tarpusavio pripažinimo procedūra, ir taip daryti konkurencinį spaudimą *Lundbeck*. Be to, reikia priminti, kad šioje byloje generinių vaistų įmonės ėmė ruoštis patekti į citalopramo rinką likus 1–3 metams iki pirminių *Lundbeck* patentų galiojimo pabaigos (žr. ginčijamo sprendimo 219, 373, 476 ir 549 konstatuojamąsias dalis) ir kad jos aktyviai varžėsi, kad baigus galioti šiems patentams pirmos patektų į rinką (žr. ginčijamo sprendimo 622 konstatuojamąją dalį).

180 Todėl ginčijamo sprendimo 620 konstatuojamojoje dalyje Komisija nesuklydo konstatuodama, kad leidimo pateikti į rinką nebuvimas nereiškė, kad generiniai vaistai negali artimiausiu metu patekti į rinką, nes generinių vaistų įmonės, prieš sudarydamos ginčijamus susitarimus su *Lundbeck*, ir toliau veikė, kad gautų šiuo tikslu būtinus leidimus.

181 Be to, reikėtų priminti, kad nors šiuo klausimu tai yra svarbus aspektas, siekdama įrodyti potencialios generinių vaistų įmonių ir *Lundbeck* konkurencijos buvimą ginčijamame sprendime, Komisija rėmėsi ne tik šių įmonių galimybe gauti leidimą pateikti į rinką, bet ir visais veiksniais, susijusiais su konkrečia generinių vaistų įmonės padėtimi sudarant ginčijamus susitarimus ir farmacijos sektoriaus ypatumais (žr. šio sprendimo 91–96 ir 157 punktus). Taip pat reikia priminti, jog tai, kad *Lundbeck*

nusprendė sudaryti susitarimus su generinių vaistų įmonėmis, yra svarbus požymis, kad sudarant ginčijamus susitarimus ji laikė šias įmones keliančiomis potencialią grėsmę (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 103 punkte minėto Sprendimo *Toshiba / Komisija*, EU:T:2014:263, 231 punktą).

182 Todėl ir ketvirtą pagrindo dalį reikia atmesti.

G – *Dėl penktos dalies, susijusios su tuo, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu generinių vaistų įmonės negalėjo pasinaudoti kitais procesais arba kitais FVM gamintojais*

183 Ieškovės nesutinka su ginčijamo sprendimo išvada, kad vienas iš galimų patekimo į rinką būdų (ginčijamo sprendimo 635 konstatuojamoji dalis) buvo, be kita ko, generinių vaistų įmonių bendradarbiavimas su jų FVM gamintoju siekiant pakeisti šio gamintojo naudojamą procesą arba vieno FVM gamintojo pakeitimas kitu. Tai buvo teoriniai alternatyvūs būdai, nes, pirma, nebuvo jokio kito komerciškai pagrįsto metodo gaminti citalopramą, kuris leistų 2002 ir 2003 m. teisėtai patekti į EEE rinką, ir, antra, generinių vaistų įmonės neturėjo pakankamai laiko, kad pakeistų FVM gamintoją prieš baigiant galioti ginčijamiems susitarimams.

184 Pirma, nebuvo jokių patikimų įrodymų, kurie leistų paneigti *Lundbeck* pateiktus įrodymus, kad nebuvo jokio komerciškai pagrįsto, teisėto proceso, kuris būtų leidęs 2002 ir 2003 m. patekti į rinką. Nė vieno iš ginčijamame sprendime pateiktų įrodymų dėl *Merck (GUK)*, *Alpharma*, *Arrow* ir *Ranbaxy* nepakako, kad būtų įrodyta priešingai.

185 Be to, ginčijamame sprendime buvo klaidingai remiamasi *Lundbeck* pareiškimais siekiant įrodyti, kad sudarant ginčijamus susitarimus buvo kitų teisėtų procesų (ginčijamo sprendimo 634 konstatuojamoji dalis). Komisija padarė klaidingą prielaidą, kad visi viename iš *Lundbeck* pareiškimų išvardyti procesai buvo teisėti ir komerciškai pagrįsti, atitinkantys EEE teisės aktų reikalavimus, nors nė vienas iš jų nebūtų leidęs patekti į rinką 2002–2003 m. pateikiant patikimus, patentų nepažeidžiančius vaistus. Ieškovių teigimu, ginčijamame sprendime nebuvo atsižvelgta į daugybę įrodymų, kurie patvirtino, kad pirminiai cianidinimo ir alkilinimo procesai negalėjo būti naudojami perspektyviai citalopramo gamybai.

186 Antra, bet kuriuo atveju, kaip teigia ieškovės, net jei generinis citalopramas, pagamintas naudojant teisėtą ir komerciškai pagrįstą procesą, būtų buvęs prieinamas ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu (o taip nebuvo), generinių vaistų įmonės nebūtų galėjusios ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu ar bent jau „gana greitai“ pereiti prie šio proceso, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu potencialaus patekimo į rinką grėsmė darytų veiksmingą konkurencinį spaudimą.

187 Iš tiesų, norint, kad įvyktų toks pokytis, reikėtų vadinamojo II tipo didelio pakeitimo, kaip tai suprantama pagal 1995 m. kovo 10 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 541/95 dėl kompetentingos valstybės narės institucijos išduoto vaisto leidimo pateikti į rinką sąlygų pakeitimų nagrinėjimo (OL L 55, p. 7, toliau – II tipo pakeitimas) 3 straipsnį, o tai yra procedūra, naudojama esamam leidimui pateikti į rinką iš dalies pakeisti pasikeitus FVM gamintojui. II tipo pakeitimą padaryti sunkiausia, nes reikia taikyti naujos leidimo pateikti į rinką paraiškos pateikimo procedūrai lygiavertę procedūrą. Visa ši procedūra galėtų užtrukti iki 19 mėnesių. Be to, prie laikotarpio, kuris turi praeiti, kad būtų padarytas toks pakeitimas, reikėtų pridėti laikotarpį, kuris būtinas siekiant ištirti ir sukurti naują procesą, užregistruoti vaistą kompensacijos tikslais, gauti šios kompensacijos patvirtinimą, taip pat pagaminti ir pradėti prekiauti vaistu.

188 Komisija ginčija šiuos argumentus.

189 Pirma, ieškovės klysta manydamos, kad nė vienas komerciškai pagrįstas ir teisėtas gamybos būdas nebūtų leidęs patekti į rinką ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu.

190 Iš tiesų pati *Lundbeck*, atsakydama į Komisijos prašymus pateikti informacijos prieš pateikiant pranešimą apie kaltinimus, iš pradžių manė, kad, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 150 konstatuojamojoje dalyje, generinių vaistų įmonės galėjo gaminti generinį citalopramą naudodamos jos pirminiuose patentuose aprašytus procesus (t. y. cianidinimo ir alkilinimo procesus) arba išrasti kitą procesą, todėl jos patentai negalėjo užkirsti kelio visai generinių vaistų įmonių konkurencijai.

191 Be to, pati *Lundbeck* patvirtino, kad nauji jos proceso patentai negalėjo užblokuoti visų galimybių patekti į rinką, nors ir atrodė, kad kristalizavimu grindžiamas procesas yra pats veiksmingiausias. Taigi, pavyzdžiui, Komisija ginčijamo sprendimo 163 konstatuojamojoje dalyje pažymėjo, kad *Niche Generics Ltd* pateko į rinką gavusi pripažinimą dėl pažeidimo nebuvimo, taikomą kito Indijos FVM gamintojo *Sekhsaria* generiniam citalopramui. Be to, iš ginčijamo sprendimo 634 konstatuojamojoje dalyje nurodytų įrodymų matyti, kad 2002 m. kovo mėn. *Lundbeck* patentų ekspertai pareiškė, kad „galima pagaminti FVM, kuriai veikiausiai nereikėtų taikyti laisvosios bazės kristalizacijos“, t. y. kuri nebūtų pagrįsta *Lundbeck* kristalizacijos patentu. *Lundbeck* viceprezidentas 2002 m. lapkričio 9 d. pranešime spaudai taip pat pareiškė, kad „būtų naivu manyti, kad generinių vaistų gamintojai negali pagaminti *Cipramil* nepažeisdami mūsų patento“ (ginčijamo sprendimo 634 konstatuojamoji dalis).

192 Vis dėlto ieškovės teigia niekada nepripažinusios, kad kiti procesai galėjo būti naudojami siekiant patekti į citalopramo rinką, viena vertus, nepažeidžiant jų patentų ir, kita vertus, pateikiant saugius vaistus, pagamintus pramoniniu lygmeniu.

193 Pirma, reikėtų priminti, kad tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, nė vienas EEE teismas nebuvo priėmęs sprendimo dėl neteisėto generinių įmonių sukurtų produktų pobūdžio (žr. šio sprendimo 146 punktą). Todėl ieškovės negali pagrįstai teigti, kad generinių vaistų įmonių sukurti generiniai vaistai pažeidė jų proceso patentus, kai šie vaistai sudarant ginčijamus susitarimus juos pažeidė nebent potencialiai.

194 Antra, kaip teigia Komisija, teiginio, kad nebuvo jokios teisėtos generinio citalopramo versijos, kuri galėjo būti sukurta pramoniniu lygmeniu, nepatvirtina faktinės aplinkybės. Pirma, reikia priminti, kad kiekvienas FVM gamintojas galėjo remtis pirminiais cianidinimo ir alkilinimo procesais, paskelbtais kartu su *Lundbeck* FVM citalopramo patentu, kuris baigė galioti (šio sprendimo 16 punktas). Taigi iš ginčijamo sprendimo 158 konstatuojamosios dalies matyti, kad vykstant ginčui *Lagap*, kuris buvo susijęs su *Matrix* citalopramu, *Lundbeck* atstovas pripažino, kad šiuose pirminiuose patentuose aprašyti procesai gali būti ekonomiškai išplėtoti, nenurodęs jokio laikotarpio šiuo klausimu, kad tai priklausė nuo to, kaip buvo atliekamas cianidinimas, ir kad *Matrix* „atliko cianidinimą veiksmingiau, nei iki šiol buvo galima tikėtis“, o tai įrodo, kad generinį citalopramą buvo galima gaminti pramoniniu lygmeniu remiantis pirminiais *Lundbeck* patentais.

195 Bet kuriuo atveju ginčijamame sprendime pakankamai įrodyta, kad kiekviena generinių vaistų įmonė turėjo arba būtų galėjusi per palyginti trumpą laiką gauti generinę citalopramo versiją naudodama tokius procesus, kurių atveju nebuvo įrodyta, kad ginčijamų susitarimų sudarymo laikotarpiu jais pažeidžiamas kuris nors *Lundbeck* patentas.

196 Taigi, kalbant apie *Merck (GUK)* naudojamą *Natco* citalopramą, jis buvo grindžiamas procesais, kurie buvo saugomi pirminių *Lundbeck* patentų, kurie jau buvo baigę galioti, arba kitais procesais, kurių patentai taip pat baigė galioti (ginčijamo sprendimo 228 ir 281 konstatuojamosios dalys). *Merck (GUK)* ir *Schweizerhall* sudarytoje tiekimo sutartyje buvo aiškiai numatyta, kad, kiek joms žinoma, *Natco* FVM nebuvo pažeidžiamas patentas (ginčijamo sprendimo 235 konstatuojamoji dalis). Be to, reikėtų pabrėžti, kad 2002 m. sausio 24 d. sudarant GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės kristalizacijos patentas dar nebuvo išduotas nei Jungtinėje Karalystėje, nei visoje EEE (žr. šio sprendimo 20 punktą). Taigi klausimas, ar dėl *Natco* proceso buvo galimai pažeidžiamas kristalizacijos patentas, sudarant šį

susitarimą buvo tik hipotetinis. Tiesa, sudarant GUK susitarimą dėl EEE, EPB jau buvo išdavęs *Lundbeck* kristalizacijos patentą, tačiau visai nebuvo aišku, ar *Natco* FVM pažeidė šį patentą ir ar kilus ginčui būtų patvirtintas šio patento galiojimas (žr. šio sprendimo 122 punktą).

197 Be to, net jeigu *Lundbeck* būtų pareiškusi ieškinius *Merck (GUK)* dėl pažeidimo ir jeigu jos produktai iš tiesų būtų pripažinti pažeidžiančiais patentus, nepaisant visko, ji vis vien būtų galėjusi per protingą terminą gauti citalopramo, kurio neteisėtas pobūdis nebuvo įrodytas, iš kitų šaltinių. Iš tiesų, nors *Merck (GUK)* 8 metams sudarė tiekimo sutartį su *Schweizerhall*, ši sutartis buvo grindžiama prielaida, kad *Natco* produktas nepažeidžia patento (ginčijamo sprendimo 235 konstatuojamoji dalis), todėl tikriausiai pažeidimo atveju *Merck (GUK)* būtų galėjusi nutraukti šią sutartį pagal aiškias jos nuostatas arba pagal Vokietijos teisę, kuri buvo taikytina šiai sutarčiai. Visų pirma iš ginčijamo sprendimo 248 ir 351 konstatuojamųjų dalių matyti, kad rinkoje buvo kitų generinio citalopramo šaltinių, apie kuriuos *Merck (GUK)* žinojo, be kita ko, per *Merck* dukterinę bendrovę Vokietijoje *Merck dura GmbH*. Bet kuriuo atveju, net jeigu *Merck (GUK)* pagal *Schweizerhall* susitarimą būtų turėjusi pirkti tik iš *Natco* ir šios pagamintas generinis citalopramas pažeistų kristalizacijos patentą, negalima atmesti, kad *Natco* galėjo gaminti FVM citalopramą naudodama kitus patento nepažeidžiančius procesus, kaip Komisija teisingai pažymėjo ginčijamo sprendimo 746 konstatuojamojoje dalyje.

198 Kalbant apie generinį citalopramą, kurį *Tiefenbacher* tiekė *Arrow* ir *Alpharma*, reikia pažymėti, kad nors iš pradžių jis buvo gaminamas naudojant pradinį *Cipla* procesą (toliau – procesas „Cipla I“), kuris kėlė pažeidimo riziką, *Tiefenbacher* galėjo nesunkiai pereiti prie *Matrix* citalopramo, kuris iš pradžių buvo gaminamas naudojant pradinį *Matrix* procesą (toliau – procesas „Matrix I“), o paskui – naują *Matrix* procesą (toliau – procesas „Matrix II“). Reikia priminti, kad ginčijamų susitarimų sudarymo laikotarpiu nė vienas EEE teismas nebuvo pripažinęs procesų „Cipla I“ ir „Matrix I“ neteisėtumo (šio sprendimo 146 punktas).

199 Kalbant apie procesą „Matrix II“, kuris buvo naudojamas generiniam citalopramui gaminti ir kurį *Arrow* ir *Alpharma* taip pat galėjo naudoti per *Tiefenbacher*, iš ginčijamo sprendimo 154, 155, 421 ir 674 konstatuojamųjų dalių ir 1828 išnašos matyti, kad šis procesas jau buvo sukurtas 2002 m. gegužės mėn. siekiant vėliau sumažinti riziką, kad *Matrix* citalopramas pažeis kristalizacijos patentą. Vykstant *Lagap* ginčui, atlikus patikrinimus *Matrix* patalpose Indijoje, *Lundbeck* pripažino, kad procesas „Matrix II“ nepažeidė jos patentų. Todėl, kaip teisingai pažymi Komisija, nesvarbu, kad prieš jai tai pripažįstant kai kurie nacionaliniai teismai buvo patenkinę du *Lundbeck* prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones dėl šio proceso. Be to, nieko negalima spręsti iš aplinkybės, kad, siekdama užtikrinti, kad jos leidimas pateikti į rinką taip pat apimtų procesą „Matrix II“, *Tiefenbacher* galėjo tiesiog pateikti prašymą padaryti nedidelį pakeitimą (I tipo pakeitimas), kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 541/95 3 straipsnį (toliau – I tipo pakeitimas), o tai yra procedūra, be kita ko, taikoma esamo leidimo pateikti į rinką pakeitimui dėl to paties FVM gamintojo naudojamo proceso pakeitimo. Iš tiesų ši aplinkybė nepaneigia *Lundbeck* pripažinimo vykstant ginčui *Lagap*, kad šis procesas, kurį, be to, vėliau naudojo kelios kitos generinių vaistų įmonės, o *Lundbeck* į tai nereagavo, nepažeidė patento.

200 Panašias pastabas būtų galima pateikti dėl *Cipla* naudoto naujo generinio citalopramo gamybos proceso (toliau – procesas „Cipla II“), kurį iš esmės taip pat buvo galima naudoti per *Tiefenbacher*. Iš tiesų, be kita ko, ginčijamo sprendimo 898 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad šis procesas, kuris buvo sukurtas ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu, galbūt nepažeidė patento ir dėl jo 2002 m. rugsėjo mėn. buvo pateiktas prašymas atlikti leidimo pateikti į rinką I tipo pakeitimą. Taigi *Arrow* ir *Alpharma* galėjo siekti pardavinėti naudojant šį procesą pagamintą citalopramą, kaip tai padarė *Neolab*, ir *Lundbeck* negalėjo veiksmingai tam prieštarauti, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 1671 išnašoje.

201 Galiausiai, kalbant apie *Ranbaxy* naudotą procesą, reikia pažymėti, kad *Lundbeck*, net išanalizavusi šios įmonės reagavimo planus, norėjo su ja sudaryti susitarimą, kuriame būtų numatyti kompensaciniai mokėjimai, užuot kreipusis į nacionalinius teismus dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Iš to darytina

išvada, kad *Lundbeck* nebuvo tikra dėl naudojant šį procesą pagamintos FVM neteisėtumo, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 564 ir 1109 konstatuojamųjų dalių. Be to, *Ranbaxy* dėl *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonių, kurios buvo potencialiai suinteresuotos pirkti jos FVM, teigė, kad ji nepažeidė patento, kaip Komisija pažymėjo, be kita ko, ginčijamo sprendimo 1105 konstatuojamojoje dalyje.

202 Be to, reikia priminti, kad net darant prielaidą, kad generinių vaistų įmonių parduodamais produktais buvo pažeidžiamas kuris nors *Lundbeck* patentas, nors sudarant ginčijamus susitarimus šioje byloje tai nebuvo įrodyta, generinių vaistų įmonės taip pat būtų galėjusios ginčyti šių patentų galiojimą kompetentinguose teismuose (žr. šio sprendimo 122 punktą).

203 Antra, reikia atmesti ieškovių argumentą, kad Komisija turėjo įrodyti, kad perėjimas prie kito proceso ar kito FVM gamintojo būtų įvykęs galiojant ginčijamiems susitarimams. Iš tiesų siekdama įrodyti potencialią generinių įmonių ir *Lundbeck* konkurenciją Komisija turėjo įrodyti tik tai, kad jos turėjo realių ir konkrečių galimybių per palyginti trumpą laiką patekti į rinką, kad ginčijamų susitarimų sudarymo laikotarpiu darytų veiksmingą konkurencinį spaudimą *Lundbeck*. Komisija neturėjo įrodyti, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu generinių vaistų įmonės neabejotinai galėjo naudotis komerciškai pagrįstu ir teisėtu procesu, ir jai reikėjo įrodyti tik tai, kad sudarant šiuos susitarimus jos turėjo realių ir konkrečių galimybių šiuo klausimu ir kad šios galimybės nebuvo tik teorinės.

204 Ieškovės neneigia, kad padidėjus pažeidimo rizikai generinių vaistų įmonės galėjo iš dalies pakeisti esamą leidimą pateikti į rinką arba pakeisti vieną FVM gamintoją kitu, tačiau tvirtina, kad tai galėjo užtrukti keletą mėnesių ar net ilgiau, nei galiotų ginčijami susitarimai. Tačiau jos negali reikalauti, kad Komisija įrodytų, kas būtų įvykę, jeigu ginčijami susitarimai nebūtų buvę sudaryti, kai jų sudarymo metu generinių vaistų įmonės turėjo daug įvairių galimybių patekti į rinką. Galimybė iš dalies pakeisti turimą leidimą pateikti į rinką arba įsigyti FVM iš kito tiekėjo nebuvo vien teorinė, kaip tai rodo ginčijamame sprendime dėl kiekvienos generinių vaistų įmonės pateikti įrodymai (žr. šeštos, septintos, aštuntos ir devintos pagrindo dalių nagrinėjimą). Pavyzdžiui, pačios ieškovės pripažino, kad *Tiefenbacher*, būdama *Arrow* ir *Alpharma* tarpininkė, galėjo pasiekti, kad *Matrix* citalopramo leidimo pateikti į rinką I tipo pakeitimas Nyderlanduose būtų atliktas tik per 2,5 mėn. (ginčijamo sprendimo 418 konstatuojamoji dalis)

205 Bet kuriuo atveju daugumai generinių vaistų įmonių to nė nereikėjo, kad jos galėtų patekti į rinką, juo labiau kad darytų konkurencinį spaudimą *Lundbeck*, nes jos jau ėmėsi būtinų veiksmų ir tam tikrais atvejais jau net buvo gavusios leidimą pateikti į rinką, kad patektų į rinką teikdamos savo tiekėjo generinį citalopramą (arba, kalbant apie *Ranbaxy*, nuosavą generinį citalopramą), ir sudarant ginčijamus susitarimus joks teismas jo nebuvo pripažinęs pažeidžiančiu patentą. Be to, kaip jau konstatuota šio sprendimo 181 punkte, pats faktas, kad *Lundbeck* sudarė ginčijamus susitarimus su generinių vaistų įmonėmis, yra svarbus požymis, kad ji laikė šias įmones potencialia grėsme, darančia konkurencinį spaudimą jos padėčiai rinkoje.

206 Todėl penktą pagrindo dalį taip pat reikia atmesti.

H – *Dėl šeštos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Merck (GUK)“ konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus*

207 Ieškovės teigia, jog ginčijamu sprendimu buvo klaidingai konstatuota, kad įtariamo pažeidimo laikotarpiu *Merck (GUK)* buvo potenciali *Lundbeck* konkurentė Jungtinėje Karalystėje ir *mutatis mutandis* EEE.

208 Jų teigimu, nors gali būti svarbu žinoti, ar *Merck (GUK)* ketino patekti į rinką, esminis kriterijus, kurį reikėtų nustatyti, yra tas, ar ji galėjo tai padaryti. Tačiau ginčijamame sprendime nenurodyta tai, kad *Merck (GUK)* turėjo galimybę gauti tik *Natco* citalopramo, kuris pažeidė *Lundbeck* kristalizacijos patentą, o tai reiškia, kad ji neturėjo galimybių teisėtai patekti į rinką.

209 Be to, ginčijamo sprendimo 754 konstatuojamojoje dalyje, remiantis to paties laikotarpio kaip ir faktinės aplinkybės dokumentais, klaidingai konstatuota, kad *Merck (GUK)* buvo labai įsitikinusi savo padėtimi patentų srityje. Ieškovės tvirtina, kad Komisija selektyviai citavo šiuos dokumentus ir atskyrė juos nuo konteksto.

210 Be to, kaip teigia ieškovės, *Merck (GUK)* nebuvo potenciali *Lundbeck* konkurentė, nes negalėjo pereiti prie kitų FVM, kurios, galiojant ginčijamiems susitarimams, buvo pagamintos naudojant patentų nepažeidžiantį procesą. Iš tiesų 2003 m. nebuvo jokio kito komerciškai pagrįsto ir patentų nepažeidžiančio generinio produkto. Bet kuriuo atveju net darant prielaidą, kad *Merck (GUK)* būtų galėjusi kreiptis į kitus patentų nepažeidžiančių FVM gamintojus, jeigu *Merck (GUK)* būtų įsigijusi citalopramo iš trečiųjų asmenų, ji būtų pažeidusi jos ir *Schweizerhall* sudaryto susitarimo 1.3 straipsnį, kuriame buvo nurodyta, kad *Merck (GUK)* 100 % metinių FVM citalopramo poreikių patenkindavo pirkdama jį iš *Schweizerhall* (ginčijamo sprendimo 235 konstatuojamoji dalis).

211 Galiausiai ieškovės mano, kad ginčijamame sprendime nemotyvuota išvada, kad įtariamo pažeidimo laikotarpiu *Merck (GUK)* buvo potenciali *Lundbeck* konkurentė EEE (neįskaitant Jungtinės Karalystės). Kadangi ginčijamame sprendime Komisija apskaičiavo *Lundbeck* paskirtą baudą remdamasi citalopramo pardavimo visoje EEE verte, vien šios aplinkybės pakako ginčijamam sprendimui pripažinti negaliojančiu.

212 Kalbant apie citalopramo pardavimą Švedijoje per tarpininkę *NM Pharma* (ginčijamo sprendimo 836–838 konstatuojamosios dalys), kuriuo remdamasi Komisija padarė išvadą, kad *Merck (GUK)* buvo didelė potenciali konkurentė, taip pat ir kitose EEE rinkose (840 konstatuojamoji dalis), ieškovės nurodo, jog tai, kad jos nusprendė selektyviai bylinėtis Švedijoje, neįtraukdamos į ginčą *NM Pharma*, neįrodo, kad *Merck (GUK)* galėjo ar turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į kitas EEE rinkas. Ginčijamame sprendime pakankamai neįrodyta, kad *Merck (GUK)* buvo reali ar potenciali *Lundbeck* konkurentė visose EEE šalyse, nes prieš sudarant GUK susitarimą dėl EEE ji turėjo leidimą pateikti į rinką tik Švedijoje. Vokietijoje, Italijoje, Nyderlanduose ir Ispanijoje *Merck (GUK)* gavo leidimą pateikti į rinką tik baigus galioti GUK susitarimui dėl EEE, o kitur – kol šis susitarimas dar galiojo.

213 Komisija ginčija šiuos argumentus.

214 Prieš nagrinėjant ieškovių argumentus, reikia trumpai priminti Komisijos ginčijamame sprendime atliktą potencialios *Merck (GUK)* ir *Lundbeck* konkurencijos analizę. Komisija šiuo tikslu atskyrė, viena vertus, GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės sudarymo metu ir, kita vertus, GUK susitarimo dėl EEE sudarymo metu Jungtinėje Karalystėje ir EEE susiklosčiusią situaciją.

1. Situacija Jungtinėje Karalystėje

215 Pirmiausia, kalbant apie konkurencinę padėtį Jungtinėje Karalystėje, Komisija nusprendė, kad laikotarpiu iki 2002 m. sausio 24 d., kai buvo pasirašytas GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės, *Lundbeck* buvo vienintelė įmonė, pardavinėjusi citalopramą Jungtinėje Karalystėje. 2002 m. sausio 5 d. baigė galioti pirminiai *Lundbeck* patentai Jungtinėje Karalystėje. Nuo šios datos citalopramo rinka Jungtinėje Karalystėje buvo iš esmės atverta generiniams produktams su sąlyga, kad jie atitiks teisinius kokybės, saugumo ir veiksmingumo reikalavimus, kurie patvirtinti leidimu pateikti į rinką. Todėl įmonės, kurios Jungtinėje Karalystėje gamino arba ketino gaminti generinius produktus, į kurių sudėtį įėjo citalopramas, ir kurios artimiausiu metu turėjo realių galimybių gauti generinio citalopramo ar leidimą pateikti į rinką, galėjo būti laikomos potencialiomis *Lundbeck* konkurentėmis. Į rinką patekus generiniams vaistams, visų pirma jeigu į ją vienu metu patektų kelios generinių vaistų įmonės, neabejotinai būtų labai suaktyvėjusi konkurencija dėl kainų ir citalopramo kaina būtų greitai ir smarkiai sumažėjusi (ginčijamo sprendimo 738 konstatuojamoji dalis).

216 Informavusi *Lundbeck* apie tai, kad ketina patekti į citalopramo rinką, *Merck (GUK)* buvo pirmoji generinių vaistų įmonė gavusi leidimą – 2002 m. sausio 9 d. – pateikti į rinką Jungtinėje Karalystėje. Per šį laikotarpį *Merck (GUK)*, panaudodama *Natco* FVM, sukaupė 8 mln. citalopramo tablečių atsargų, kurios buvo paruoštos parduoti Jungtinėje Karalystėje (ginčijamo sprendimo 741 konstatuojamoji dalis).

217 2002 m. sausio 24 d. sudariusi GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės su *Lundbeck*, *Merck (GUK)* neišleido generinio citalopramo į rinką iki susitarimo galiojimo pabaigos, kuri iš pradžių buvo numatyta 2003 m. liepos mėn. Vis dėlto 2003 m. rugpjūčio 1 ir 4 d., prieš antrą kartą pratęsiant susitarimą 2003 m. rugpjūčio 6 d., *Merck (GUK)* iš tiesų pardavė generinio citalopramo Jungtinėje Karalystėje už 3,3 mln. GBP (ginčijamo sprendimo 742 konstatuojamoji dalis).

218 Ginčijamo sprendimo 743 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, jog šios aplinkybės pakankamai įrodo, kad pasirašant GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės *Merck (GUK)* turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į citalopramo rinką Jungtinėje Karalystėje. Be to, tai kad *Merck (GUK)* trumpam faktiškai pateko į rinką 2003 m. rugpjūčio mėn., pakankamai įrodė, kad pasirašant ginčijamus susitarimus 2002 m. sausio mėn. *Merck (GUK)* ir *Lundbeck* buvo potencialios konkurentės. Be to, tai, kad pagal šiuos susitarimus *Lundbeck* sutiko pervesti didelę sumą *Merck (GUK)*, pakankamai įrodė, kad *Lundbeck* suvokė *Merck (GUK)* kaip potencialią konkurentę, kurios patekimas į rinką buvo tikėtinas ir kuri kėlė grėsmę jos padėčiai rinkoje sudarant ginčijamus susitarimus.

219 Vis dėlto ieškovės nesutinka, kad šių aplinkybių pakanka potencialiai jų ir *Merck (GUK)* konkurencijai įrodyti, ir mano, kad pirmiausia Komisija, užuot atsižvelgusi į *Merck (GUK)* ketinimus šioje srityje, turėjo įrodyti jos pajėgumą patekti į rinką. Jos taip pat ginčija įvairius Komisijos pareiškimus ginčijamame sprendime, kurie, ieškovių teigimu, buvo ištraukti iš konteksto ir neleido įrodyti, kad *Natco* FVM nepažeidė jokio *Lundbeck* patento ir visų pirma kristalizacijos patento.

220 Tačiau pakanka konstatuoti, kad Komisija, siekdama įrodyti potencialios *Merck (GUK)* ir *Lundbeck* tarpusavio konkurencijos buvimą, rėmėsi ne vien subjektyviais jų vertinimais, bet ir objektyviomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, tuo, kad sudarydama GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės *Merck (GUK)* buvo sudariusi tiekimo sutartį su *Schweizerhall* siekdama gauti *Natco* citalopramo, kad ji jau buvo sukaupusi dideles generinio citalopramo atsargas ir kad 2002 m. sausio 9 d. Jungtinėje Karalystėje buvo gavusi leidimą pateikti į rinką.

221 Pirma, ieškovės vis dėlto teigia, kad *Merck (GUK)* negalėjo pateikti savo generinių produktų rinkai nepažeisdama jų patentų. Tačiau tai ir vėl yra subjektyvus jų vertinimas, nes sudarant GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės nė vienas EEE teismas nebuvo pripažinęs, kad *Natco* FVM, kurią *Merck (GUK)* naudojo savo generinio citalopramo gamybai, pažeidė kurį nors *Lundbeck* patentą. Be to, sudarant šį susitarimą *Lundbeck* kristalizacijos patentas Jungtinėje Karalystėje dar nebuvo gautas. Galiausiai reikia priminti, kad *Merck (GUK)* neturėjo įrodyti, kad jos produktai nepažeidžia patentų, kad galėtų pateikti juos Jungtinės Karalystės rinkai (žr. šio sprendimo 122 punktą). Ji rizikavo nebent tuo, kad *Lundbeck* galėjo pateikti prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones arba pareikšti ieškinius dėl pažeidimo, tačiau nebuvo jokių garantijų, kad *Lundbeck* laimės bylą, nes, kaip ji pati teigė, kalbant apie proceso patentus, jų pažeidimą buvo labai sunku įrodyti (ginčijamo sprendimo 629 konstatuojamoji dalis). Be to, kilus ginčui ji galėjo kelti *Lundbeck* patentų galiojimo klausimą, pareikšdama priešieškinį (žr. šio sprendimo 122 punktą).

222 Priešingai, nei mano ieškovės, Komisija neprivalėjo patikimai įrodyti, kad susitarimų galiojimo laikotarpiu *Merck (GUK)* būtų patekusi į rinką turėdama leidimą pateikti į rinką, kuriuo nepažeistas joks *Lundbeck* patentas. Ji turėjo įrodyti tik tai, kad sudarant ginčijamus susitarimus *Merck (GUK)* turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką ir kad šios galimybės nebuvo vien teorinės, o rodė realų pajėgumą patekti į rinką gana greitai, kad būtų galima daryti konkurencinį spaudimą *Lundbeck*.

223 Atsižvelgiant į 738 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse, kurios apibendrintos šio sprendimo 215–218 punktuose, išdėstytas aplinkybes, ieškovės negali pagrįstai teigti, kad Komisija neįvykdė šios užduoties. Iš tiesų tai, kad 2003 m. rugpjūčio mėn. *Merck (GUK)* galėjo trumpam patekti į rinką teikdama savo generinius vaistus, kai manė, kad jos susitarimo su *Lundbeck* sąlygos nebebuvo pakankamai geros (ginčijamo sprendimo 755 konstatuojamoji dalis), stebėtinai įrodo, kad sudarant GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės *Merck (GUK)* buvo bent jau potenciali *Lundbeck* konkurentė. Sutikus su ieškovių teiginiu, tai reikštų, kad net ir tuo metu *Merck (GUK)* negalėjo būti laikoma potencialia *Lundbeck* konkurente, nes nebuvo įrodyta, kad jos produktai nepažeidė nė vieno *Lundbeck* patento, nors Jungtinėje Karalystėje ji pardavė tablečių už 3,3 mln. GBP. Akivaizdu, kad tokiai pozicijai negalima pritarti. Galiausiai tai, kad *Lundbeck* pageidavo sudaryti susitarimą su *Merck (GUK)*, kad pavėlintų jos patekimą į rinką, taip pat rodo, kad ji laikė *Merck (GUK)* keliančia grėsmę, galinčią daryti konkurencinį spaudimą citalopramo rinkoje tuo metu, kai buvo sudaromas šis susitarimas (žr. šio sprendimo 103 punktą).

224 Antra, kalbant apie ieškovių argumentą, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu *Merck (GUK)* neturėjo galimybės pakeisti vieno FVM gamintojo kitu, reikia konstatuoti, kad toks argumentas, atsižvelgiant į tai, kas nurodyta pirmiau, neturi reikšmės, nes Komisija neprivalėjo patikimai įrodyti, kad *Merck (GUK)* būtų patekusi į rinką naudodama patentų nepažeidžiančią FVM, kad galėtų teigti, jog sudarant šiuos susitarimus ji buvo potenciali *Lundbeck* konkurentė. Bet kuriuo atveju, kaip teisingai pažymi Komisija, tiekimo sutartis, kurią *Merck (GUK)* sudarė su *Schweizerhall*, buvo grindžiama prielaida, kad baigus galioti pirminiams *Lundbeck* patentams *Natco* FVM nepažeidė jokio *Lundbeck* patento. Jeigu *Merck (GUK)* produktai, kurių pagrindas yra *Natco* FVM, būtų buvę pripažinti pažeidžiančiais patentus, labai tikėtina, kad *Merck (GUK)* būtų galėjusi nutraukti šią sutartį ir mėginti pirkti generinio citalopramo iš kito tiekėjo nei *Schweizerhall* arba bendradarbiati su *Schweizerhall*, kad ši jai tiektų generinį citalopramą, pagamintą naudojant patentų nepažeidžiančius procesus (šio sprendimo 197 punktas).

225 Todėl Komisija ginčijamame sprendime padarė teisingą išvadą, kad pasirašant GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės *Merck (GUK)* turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į citalopramo rinką Jungtinėje Karalystėje ir kad todėl tuo metu ji buvo bent jau potenciali *Lundbeck* konkurentė.

2. Situacija EEE

226 Kalbant apie konkurencinę situaciją EEE, Komisija ginčijamo sprendimo 827 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse nurodė priežastis, dėl kurių manė, kad *Merck (GUK)* daugelyje EEE šalių galėjo būti laikoma potencialia *Lundbeck* konkurente. Pasirašant susitarimus *Merck (GUK)* sudarė išimtinio platinimo sutartį su *Schweizerhall* dėl *Natco* FVM. Pagal šią sutartį *Schweizerhall* tapo privilegijuota *Natco* platintoja įvairiose EEE šalyse (t. y. Belgijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Nyderlanduose, Suomijoje, Švedijoje ir Norvegijoje), o *Merck (GUK)* jos „privilegijuota kliente“, nes jos citalopramo poreikiams buvo teikiama pirmenybė (ginčijamo sprendimo 235 konstatuojamoji dalis).

227 2002 m. gegužės mėn. *Merck (GUK)* platintoja Švedijoje *NM Pharma* gavo leidimą pateikti į rinką ir pateko į Švedijos rinką. *NM Pharma* taip pat turėjo didelį platinimo tinklą Norvegijoje ir ketino, pasinaudodama Švedijoje gautu leidimu pateikti į rinką, gauti leidimą pateikti į rinką Belgijoje, Danijoje, Ispanijoje, Nyderlanduose, Suomijoje ir Norvegijoje taikant Direktyvoje 2001/83 numatytą tarpusavio pripažinimo procedūrą. *Merck (GUK)* savo ruožtu ketino gauti analogiškus leidimus pateikti į rinką Vokietijoje, Airijoje, Graikijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Austrijoje ir Portugalijoje, naudodama Jungtinėje Karalystėje gautą leidimą pateikti į rinką (ginčijamo sprendimo 829 ir 830 konstatuojamosios dalys). Be to, GUK susitarimo dėl EEE preambulės D punkte buvo pripažįstamas *Merck (GUK)* kaip potencialios konkurentės EEE teritorijoje vaidmuo (ginčijamo sprendimo 831 konstatuojamoji dalis).

228 Šios aplinkybės leido Komisijai padaryti išvadą, kad 2002 m. spalio mėn. pasirašant GUK susitarimą dėl EEE *Merck (GUK)* ir *Lundbeck* buvo bent jau potencialios konkurentės. Keletą mėnesių iki susitarimo pasirašymo *Merck (GUK)* per savo platintoją *NM Pharma* netgi buvo reali *Lundbeck* konkurentė Švedijoje. Be to, tai, kad *Lundbeck* pagal šį susitarimą sutiko pervesti didelę sumą *Merck (GUK)*, pakankamai įrodo, kad *Lundbeck* laikė *Merck (GUK)* potencialia konkurente, kurios patekimas į rinką buvo tikėtinas ir kuri pasirašant GUK susitarimą dėl EEE kėlė grėsmę jos padėčiai citalopramo rinkoje (ginčijamo sprendimo 832 konstatuojamoji dalis).

229 Tačiau ieškovės tvirtina, kad tokių vaistų kaip citalopramas tiekimo rinkos yra nacionalinės, todėl Komisija, užuot pateikusi vieną vertinimą visai EEE, turėjo įvertinti, ar *Merck (GUK)* ir *Lundbeck* buvo potencialios konkurentės kiekvienoje EEE valstybėje narėje.

230 Tačiau reikėtų pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 827–840 konstatuojamosiose dalyse atlikta Komisijos analizė (žr. šio sprendimo 226–228 punktus) pakankamai įtikinamai įrodo, kad sudarant GUK susitarimą dėl EEE *Merck (GUK)* ir *Lundbeck* galėjo būti laikomos potencialiomis konkurentėmis visoje EEE teritorijoje. Tai, kad sudarant GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės ar jo galiojimo laikotarpiu *Merck (GUK)* gavo leidimą pateikti į rinką ne visose EEE valstybėse, nereiškia, kad sudarant šį susitarimą ji neturėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į įvairių EEE valstybių rinkas.

231 Iš tiesų, kaip Komisija įrodė ginčijamo sprendimo 827 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse, *Merck (GUK)* ketino taikyti Direktyvoje 2001/83 numatytą tarpusavio pripažinimo procedūrą, kad gautų leidimus pateikti į rinką kitose valstybėse narėse remdamasi Jungtinėje Karalystėje jau gautu leidimu pateikti į rinką ir savo platintojos Švedijoje *NM Pharma* turimu leidimu pateikti į rinką (žr. šio sprendimo 227 punktą).

232 Be to, tai, kad GUK susitarimas dėl EEE apėmė visą EEE teritoriją (išskyrus Jungtinę Karalystę), pakankamai įrodo, kad *Lundbeck* laikė *Merck (GUK)* keliančia potencialią grėsmę visai šiai teritorijai ir kad ji turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į citalopramo rinką, jei ne visose EEE valstybėse, tai bent daugumoje jų (žr. ginčijamo sprendimo 827 ir paskesnes konstatuojamąsias dalis). Kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 1540 išnašoje, ji neturėjo įrodyti, kad, nesant GUK susitarimo dėl EEE, jo galiojimo laikotarpiu *Merck (GUK)* neabejotinai būtų patekusi į kiekvienos EEE valstybės narės rinką. Iš tiesų negalima *a posteriori* atkurti *Merck (GUK)* patekimo į kiekvieną EEE valstybę narę datos, kai GUK susitarimo dėl EEE tikslas ir poveikis būtent ir buvo nutraukti *Merck (GUK)* šiuo tikslu dedamas pastangas.

233 Be to, šiuo argumentu vėlgi nepaisoma skirtumo tarp realios ir potencialios konkurencijos, nes potencialiai konkurencijai įrodyti nebūtina įrodyti tikro patekimo į rinką, o reikia įrodyti tik realių ir konkrečių galimybių buvimą šiuo atžvilgiu. Iš ginčijamo sprendimo 328 ir 347 konstatuojamųjų dalių, be kita ko, matyti, kad *Merck (GUK)* ketino ir turėjo pajėgumų pradėti pardavinėti citalopramą EEE palyginti greitai, kad sudarant GUK susitarimą dėl EEE galėtų daryti konkurencinį spaudimą *Lundbeck*.

234 Bet kuriuo atveju iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija atsižvelgė į EEE valstybių narių tarpusavio skirtumus, jeigu jie buvo svarbūs nagrinėjant potencialios konkurencijos buvimą šioje teritorijoje. Taigi ginčijamo sprendimo 827 konstatuojamojoje dalyje Komisija paminėjo, be kita ko, kad, skirtingai nei kitose valstybėse narėse, *Lundbeck* FVM patentas Austrijoje baigė galioti tik 2003 m. balandžio mėn. Ginčijamo sprendimo 326, 347 ir 827–830 konstatuojamosiose dalyse ji taip pat išanalizavo situaciją, susijusią su leidimais pateikti į rinką įvairiose EEE valstybėse.

235 Kalbant apie ieškovių argumentą, kad jos būtų neišvengiamai padavusios *NM Pharma* į teismą, pakanka konstatuoti, kad tokį teiginį paneigia faktinės aplinkybės, nes *NM Pharma* tikrai buvo patekusi į Švedijos rinką, joje buvo beveik 5 mėnesius ir vykdė „daug vilčių teikiančius“ pardavimus (ginčijamo sprendimo 325 konstatuojamoji dalis), o *Lundbeck* jai nepareiškė jokio ieškinio.

236 Todėl reikia atmesti ir šeštą šio ieškinio pagrindo dalį.

I – *Dėl septintos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Arrow“ konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus*

237 Ieškovės tvirtina, kad sudarant susitarimą *Arrow UK* ir *Arrow* susitarimą dėl Danijos *Arrow* nebuvo potenciali jų konkurentė.

238 Iš tiesų, kalbant apie Jungtinę Karalystę, pirma, *Arrow* gavo leidimą pateikti į rinką tik 2002 m. liepos mėn., be to, jis buvo susijęs su *Cipla* FVM ir *Matrix* FVM, kurios buvo gautos naudojant pirminius jų gamybos procesus – procesą „Cipla I“ ir procesą „Matrix I“, kuriais, ieškovių teigimu, buvo pažeistas kristalizacijos patentas. Nebuvo įrodymų, kad *Arrow* turėjo pagrįstų galimybių pasiekti, kad šis patentas būtų pripažintas negaliojančiu. Be to, *Arrow* negalėjo remtis *Cipla* bendradarbiavimu siekdama įrodyti, kad pažeidimo nebuvo.

239 Antra, *Arrow* neturėjo realių ir konkrečių galimybių pereiti prie FVM, pagamintų naudojant procesus „Cipla II“ ir „Matrix II“, nes ir jie bet kuriuo atveju pažeidė patentus, arba prie *Ranbaxy* citalopramo, nes jis pažeidė jodo ir amido patentus ir jam nebuvo taikomas joks leidimas pateikti į rinką.

240 Trečia, ieškovės nurodo 2001 m. spalio 23 d. *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Lordo kanclerio skyrius) sprendimą *Smithkline Beecham Plc v. Generics (UK) Ltd* ((2002) 25(1) I.P.D. 25005, toliau – Sprendimas *Paroxetine*), iš kurio buvo aišku, kad generinių vaistų įmonė negali patekti į rinką neįrodžiusi, kad jos produktas nepažeidžia jokio patento, o *Arrow* negalėjo to padaryti.

241 Ketvirta, tai, kad ieškovės sutiko sudaryti susitarimus su *Arrow*, kuriais buvo numatyti jų mokėjimai *Arrow*, reiškė ne tai, kad jos laikė *Arrow* potencialia savo konkurente, o tai, kad ieškovės baiminosi, kad ji pažeis jų patentus.

242 Kalbant apie Daniją, ieškovės nurodo daugumą argumentų, pateiktų dėl Jungtinės Karalystės, ir priduria, kad *Arrow* pateko į Danijos rinką tik 2005 m. ir kad galiojant *Arrow* susitarimui dėl Danijos kelioms generinių vaistų įmonėms, mėginusioms pardavinėti generinį citalopramą šioje valstybėje narėje, buvo taikytos laikinosios apsaugos priemonės.

243 Komisija ginčija visus šiuos argumentus.

1. Situacija Jungtinėje Karalystėje

244 Pirmiausia reikėtų išanalizuoti ieškovių argumentus dėl tariamo potencialios jų ir *Arrow* konkurencijos nebuvimo sudarant susitarimą *Arrow UK*.

245 Kalbant apie ieškovių argumentus, susijusius su tariamu *Arrow* negalėjimu patekti į rinką teikiant *Cipla* ar *Matrix* citalopramą, reikėtų pažymėti tai, kas nurodyta toliau.

246 Pirma, ginčijamo sprendimo 375 ir 878 konstatuojamosiose dalyse Komisija pažymėjo, kad 2001 m. gegužės 22 d. *Arrow* sudarė sutartį su *Tiefenbacher* siekdama įsigyti, pirma, leidimus pateikti į rinką, kuriuos ji prašė išduoti įvairiose EEE šalyse dėl generinio citalopramo, ir, antra, šio vaisto tablečių, pagamintų iš *Cipla* FVM arba *Matrix* FVM.

247 Antra, ginčijamo sprendimo 379 ir 878 konstatuojamosiose dalyse Komisija pažymėjo, kad 2001 m. rugsėjo 10 d. *Arrow* užsisakė generinio citalopramo tablečių iš *Tiefenbacher* už 2,8 mln. Vokietijos markių (DEM), kad dalį ji gavo 2001 m. lapkričio mėn., o kitą dalį – 2002 m. sausio mėn. antrą savaitę. Šios tabletės buvo pagamintos naudojant *Cipla* FVM, pagamintą taikant procesą „Cipla I“.

248 Trečia, iš ginčijamo sprendimo 382 konstatuojamosios dalies matyti, kad 2001 m. gruodžio 14 d. *Arrow* ir *Tiefenbacher* surengė susitikimą. Pagal šio susitikimo užrašus, kuriuos ieškovės pateikė Bendrajame Teisme, *Tiefenbacher* laikėsi nuomonės, kad taikant procesą „Cipla I“ pagamintas citalopramas galėjo pažeisti kristalizacijos patentą, jeigu jis išduotas Jungtinėje Karalystėje, nors *Cipla* teigė, kad jos procesas atitiko vieną iš pirminiuose patentuose numatytų procesų. Šiuose užrašuose taip pat fiksuojama, kad *Arrow* norėjo parengti gynybos strategiją, jeigu *Lundbeck* kreiptųsi į kompetentingus teismus ir prašytų taikyti laikinąsias apsaugos priemones, siekdama užkirsti kelią jos patekimui į Jungtinės Karalystės rinką. Be to, e. laiške, kuriuo šie užrašai buvo perduoti, nurodoma, kad *Arrow* darbuotojas išanalizavo procesus „Cipla I“ ir „Matrix I“ ir padarė išvadą, jog neatrodo, kad jie pažeistų kristalizacijos patentą.

249 Ketvirta, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 383 konstatuojamojoje dalyje, 2001 m. gruodžio 21 d. *Arrow* nusipirko iš *Tiefenbacher* leidimo pateikti į rinką paraišką, kurią ši anksčiau buvo pateikusi Jungtinės Karalystės kompetentingoms institucijoms. Ši paraiška, kuri pagal Direktyvos 2001/83 18 straipsnyje numatytą tarpusavio pripažinimo procedūrą buvo grindžiama leidimu pateikti į rinką, kurį *Tiefenbacher* prieš tai buvo gavusi Nyderlanduose, buvo patenkinta 2002 m. liepos mėn., po to, kai buvo atmestas *Lundbeck* ieškinys Nyderlanduose dėl pastarojo leidimo pateikti į rinką. Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 882 konstatuojamojoje dalyje, potenciali konkurencija prasideda prieš išduodant leidimą pateikti į rinką (šio sprendimo 92–94 punktai) ir kad bet kuriuo atveju šis leidimas pateikti į rinką buvo išduotas galiojant susitarimui *Arrow UK*.

250 Penkta, ginčijamo sprendimo 387 konstatuojamojoje dalyje Komisija pabrėžė, kad 2002 m. sausio 15 d. *Arrow* išsiųstame e. laiške *Cipla* nurodė pasirengusi kilus ginčui su *Lundbeck* palaikyti *Arrow*, nors ji norėjo pateikti būtiną informaciją dėl savo proceso tiesiogiai kompetentingoms institucijoms, o ne pirmiausia *Arrow* ar *Tiefenbacher*. Todėl nesvarbu, ar, remiantis 2002 m. sausio 11 d. e. laišku, nurodytu ginčijamo sprendimo 385 konstatuojamojoje dalyje, *Cipla* nenorėjo pateikti papildomos informacijos apie savo procesą.

251 Šešta, iš ginčijamo sprendimo 389 konstatuojamosios dalies matyti, kad 2002 m. sausio 22 d. e. laiške, atsakydama į ieškovių prieš dieną atsiųstą įspėjimą, *Arrow* jas informavo, jog nemano, kad pažeidžia jų naujus patentus.

252 Septinta, 2002 m. sausio 23 d. e. laiške, paminėtame ginčijamo sprendimo 390, 880 ir 887 konstatuojamosiose dalyse ir skirtame kitam FVM citalopramo gamintojui, *Arrow* dukterinei bendrovei *Resolution Chemicals*, patvirtinta, kad ji „[pateiks savo produktą] Jungtinės Karalystės rinkai [kitą] savaitę“. Šiame e. laiške *Resolution Chemicals* taip pat pareiškė, kad yra suinteresuota šio tiekėjo, kaip antrojo šaltinio, FVM.

253 Aštunta, reikėtų priminti, kad *Arrow UK* preambulės septintoje konstatuojamojoje dalyje *Arrow* nepripažino pažeidusi naujus *Lundbeck* patentus ir tik pažymėjo, kad negali paneigti šio kaltinimo jokiais nepaneigiamais įrodymais.

254 Devinta, be kita ko, iš ginčijamo sprendimo 157, 627, 669 ir 745 konstatuojamųjų dalių ir jo 322 išnašos matyti, kad kitos generinių vaistų įmonės ir pati *Lundbeck* abejojo kristalizacijos patento galiojimu. Visų pirma *Lundbeck* manė, kad šio patento pripažinimo negaliojančiu tikimybė yra 50–60 %. Žinoma, šių duomenų įrodymai priskiriami laikotarpiui po ginčijamų susitarimų sudarymo. Tačiau ieškovės nepateikė jokių įrodymų, kurie galėtų paaiškinti, kodėl anksčiau jos būtų vertinusios šį klausimą kitaip. Be to, reikėtų atsižvelgti ir į šio sprendimo 122 punkte pateiktus argumentus dėl proceso patentų pripažinimo negaliojančiais. Iš tiesų, jeigu kristalizacijos patentas būtų pripažintas negaliojančiu, dėl *Arrow* galimo šio patento pažeidimo nebūtų kilę jokių pasekmių.

255 Šių įrodymų pakanka išvadai, kad, sudarydama susitarimą *Arrow UK*, *Arrow* potencialiai konkuravo su *Lundbeck* dėl turimų realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką teikiant *Cipla* citalopramą, pagamintą naudojant procesą „Cipla I“.

256 Kalbant apie *Arrow* galimybę pakeisti FVM gamintoją ir naudoti *Matrix* FVM, pagamintą naudojant procesą „Matrix I“, kurią jai galėjo tiekti *Tiefenbacher*, reikėtų pažymėti, kad, remiantis e. laišku, prie kurio buvo pridėti 2001 m. gruodžio 14 d. susitikimo užrašai (žr. šio sprendimo 248 punktą), *Arrow* manė, kad procesas, kurį *Matrix* naudojo FVM gamybai, tikriausiai nepažeidė kristalizacijos patento. Šiuose užrašuose taip pat minima *Arrow* galimybė pereiti prie *Matrix* FVM, kartu darant prielaidą, kad tuo etapu šis pakeitimas nebūtų buvęs įmanomas. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip Komisija teisingai nurodo ginčijamo sprendimo 885, 886, 889, 895 konstatuojamosiose dalyse ir 1636 išnašoje, pagal *Arrow* susitarimą su *Tiefenbacher* toks pakeitimas buvo įmanomas, todėl tai, kad ši galimybė būtų buvusi mažiau palanki *Arrow* nei susitarimo sudarymas su *Lundbeck*, nepaneigia, kad ji turėjo realią ir konkrečią galimybę patekti į rinką teikdama šios FVM pagamintą citalopramą.

257 Kiek tai susiję su ieškovių argumentais dėl procesų „Matrix II“ ir „Cipla II“, reikėtų nurodyti šio sprendimo 198–200 punktus.

258 Kalbant apie šio sprendimo 240 punkte nurodytą ieškovių argumentą, susijusį su Sprendimu *Paroxetine*, reikėtų priminti, kad klausimas, susijęs su valstybės narės nacionalinės teisės aiškinimu, yra fakto klausimas (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *A2A / Komisija*, C-318/09 P, EU:C:2011:856, 125 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2014 m. liepos 16 d. Sprendimo *Zweckverband Tierkörperbeseitigung / Komisija*, T-309/12, EU:T:2014:676, 222 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), kurį Bendrasis Teismas turi iš išsamiai patikrinti (šio sprendimo 113 punktas).

259 Byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 240 punkte minėtas Sprendimas *Paroxetine*, atitinkamas teismas taikė principus, kuriais Anglijos teisėje reglamentuojamas laikinųjų apsaugos priemonių taikymas, ir konstatavo, kad, derinant iškilusius interesus, pirmenybė teikiama patentuotų vaistų įmonei, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir, be kita ko, tai, kad nagrinėjama generinių vaistų įmonė „nepanaikino kliūčių“, informuodama patentuotų vaistų įmonę apie savo griežtą ketinimą pateikti savo generinį produktą rinkai, nors ji ruošėsi šiam patekimui 4 metus, kad ir žinodama, jog patentuotų vaistų įmonė turėjo patentus, leidusius jai pareikšti tai įmonei ieškinį dėl patentų pažeidimo.

260 Vis dėlto, nesant reikalo priimti sprendimo dėl šio sprendimo 240 punkte minėto Sprendimo *Paroxetine* aiškinimo ir tikslios taikymo srities, reikėtų pažymėti, kad tarp šios ir minėtos bylos, kurioje buvo priimtas tas sprendimas, yra keli skirtumai.

261 Iš tiesų, pirma, iš ginčijamo sprendimo 374 konstatuojamosios dalies matyti, kad jau 2000 m. gruodžio 15 d. ieškovės ir *Arrow* susisiekė siekdamos aptarti generinio citalopramo klausimą. Be to, ginčijamo sprendimo 389 konstatuojamojoje dalyje Komisija konstatavo, kad 2002 m. sausio mėn. *Arrow* patvirtino ieškovėms, kad ruošėsi patekti į Jungtinės Karalystės rinką.

262 Antra, nors byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 240 punkte minėtas Sprendimas *Paroxetine*, patentas, kurį galimai pažeidė nagrinėjama generinių vaistų įmonė, jau egzistavo visą laikotarpį, kol ši įmonė ruošėsi patekti į rinką, šioje byloje *Lundbeck* padavė paraišką išduoti kristalizacijos patentą Jungtinėje Karalystėje tik 2001 m. kovo 12 d., o ji paskelbta tik 2001 m. liepos 4 d., pats patentas galutinai išduotas, kaip tai suprantama pagal *UK Patents Act* 25 straipsnį, tik 2002 m. sausio 30 d., t. y. jau po susitarimo *Arrow UK* sudarymo.

263 Be to, išskyrus netobulą patentų apsaugos sistemą Europoje ir iš to kylančią rizikos asimetriją, ieškovės nenurodė jokių kitų priežasčių, dėl kurių įmonė, kurią jos sudaro, būdama patyrusi ir konsultuojama specializuotų advokatų, nusprendė sudaryti brangiai kainuojantį susitarimą, kaip antai susitarimą *Arrow*

*UK*, leidusį jai tik pavėlinti *Arrow* patekimą į Jungtinės Karalystės rinką. Iš tiesų, jeigu jų pateikiamas šio sprendimo 240 punkte minėto Sprendimo *Paroxetine* aiškinimas būtų teisingas, kaip ir jų įsitikinimas, kad jos gali užblokuoti generinių vaistų patekimą į rinką pasitelkdamos savo patentus, jeigu *Arrow* būtų mėginusi patekti į šią rinką teikdama savo generinius vaistus, jai Jungtinėje Karalystėje neabejotinai būtų pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės, kuriomis jos galėtų užblokuoti jos atėjimą, kol bus priimtas palankus teismo sprendimas dėl esmės.

264 Kiek ieškovės iš esmės remiasi jų ir *Arrow* rizikos asimetrija, reikėtų pažymėti, kad toks argumentas savaime negali paneigti išvados, kad sudarant susitarimą *Arrow UK* jos laikė *Arrow* keliančia grėsmę citalopramo rinkoje.

265 Kalbant apie ieškovių argumentus, susijusius su tuo, kad jos laikė *Arrow* ne potencialia konkurente, o įmone, galinčia pažeisti jų patentus, reikėtų pažymėti, jog tai, kad jos sudarė susitarimą su *Arrow*, labai aiškiai rodo, kad ieškovės laikė ją potencialia konkurente (žr. šio sprendimo 181 punktą). Be to, reikėtų priminti, kad *Lundbeck* įsitikinimui, kad pažeidžiami jos patentai, nepritarė *Arrow* (žr. *Arrow UK* preambulės septintą konstatuojamąją dalį ir šio sprendimo 35 punktą), ir sudarant susitarimą *Arrow UK* to nebuvo patvirtinęs joks teismas.

266 Todėl reikėtų daryti išvadą, kad Komisija nepadarė vertinimo klaidos, ginčijamame sprendime pripažindama *Arrow* potencialia *Lundbeck* konkurente Jungtinėje Karalystėje.

2. Dėl situacijos Danijoje

267 Antra, kalbant apie potencialią konkurenciją Danijoje, pirmiausia reikėtų atmesti ieškovių argumentą, kad baigus galioti *Arrow* susitarimui dėl Danijos *Arrow* pateko į rinką ne 2003 m. balandžio mėn., o tik 2005 m. Šiuo klausimu pirmiausia reikėtų pažymėti, kad tai yra įrodymas *ex post* ir jis yra susijęs su realia, o ne potencialia konkurencija. Be to, reikėtų pabrėžti, kad pasibaigus šio susitarimo galiojimui egzistavusi situacija visai nebuvo panaši į tą, kuri buvo susiklosčiusi iki tol, nes per tą laiką pasikeitė šios rinkos sąlygos.

268 Antra, kalbant apie tai, kad ieškovės Danijoje pasiekė, kad būtų taikomos kelios laikinosios apsaugos priemonės, reikėtų pažymėti, kad šios priemonės buvo taikomos jau po *Arrow* susitarimo dėl Danijos sudarymo, todėl Komisija neturėjo remtis jais, kad įvertintų, ar sudarant šį susitarimą *Arrow* turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką. Net jei į šias laikinąsias apsaugos priemones ir būtų galima atsižvelgti, reikėtų atsižvelgti ir į apeliacine tvarka priimtus sprendimus, kuriais pirmojoje instancijoje taikytos laikinosios apsaugos priemonės buvo panaikintos, kaip Komisija pažymėjo tai ginčijamo sprendimo 185 konstatuojamojoje dalyje.

269 Trečia, nors sudarant *Arrow* susitarimą dėl Danijos *Arrow* žinojo, kad procesas „Cipla I“ tikriausiai pažeidė patentą, pirma, ji galėjo siekti pripažinti kristalizacijos patentą negaliojančiu ir, antra, iš pradžių ji galėjo mėginti įsigyti *Matrix* citalopramo, pagaminto naudojant procesą „Matrix I“, o tada – citalopramo, pagaminto naudojant procesą „Cipla II“ arba „Matrix II“ ar net *Ranbaxy* procesą (žr. šio sprendimo 198–201 ir 256 punktus). Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad net po to, kai *Lundbeck* Danijoje gavo kristalizacijos patentą, *Arrow* ir toliau stengėsi per protingą laiką gauti leidimą pateikti į rinką, kad galėtų Danijos rinkoje pardavinėti *Tiefenbacher* tiekiamą generinį citalopramą, pagamintą naudojant *Cipla* ar *Matrix* FVM (žr. ginčijamo sprendimo 450, 454, 967 ir 968 konstatuojamąsias dalis ir *Arrow* susitarimo dėl Danijos preambulės trečią konstatuojamąją dalį).

270 Iš to darytina išvada, jog Komisija pagrįstai nusprendė, kad *Arrow* ir Danijoje buvo potenciali *Lundbeck* konkurentė.

271 Todėl reikia atmesti ir septintą šio pagrindo dalį.

J – *Dėl aštuntos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Alpharma“ konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus*

272 Ieškovės teigia, kad, sudarant susitarimą *Alpharma*, tarp jos ir ieškovių nebuvo potencialios konkurencijos.

273 Iš tiesų, pirma, *Alpharma* neturėjo galimybės gauti kokio nors citalopramo, kuriuo nebūtų pažeisti ieškovių patentai, nes ji privalėjo pirkti produktus iš *Tiefenbacher*. Pastaroji tiekė *Alpharma* generinį citalopramą, pagamintą naudojant procesą „Cipla I“, kuris akivaizdžiai pažeidė patentą, ir galėjo jai tiekti tik kitus patentą pažeidžiančius produktus, pagamintus naudojant procesą „Matrix I“ arba vėliau – procesus „Cipla II“ ir „Matrix II“. Be to, *Alpharma* abejonės dėl kristalizacijos patento galiojimo nereiškė, kad ji buvo potenciali konkurentė, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad šios abejonės buvo grindžiamos subjektyviais vertinimais.

274 Antra, ieškovės pažymi, kad *Alpharma* turėjo leidimą pateikti į rinką tik 8 EEE šalyse, įskaitant leidimą pateikti į rinką Jungtinėje Karalystėje, išduotą tik 2002 m. liepos mėn.

275 Komisija ginčija šiuos argumentus.

276 Šiuo klausimu reikia priminti, jog ginčijamo sprendimo 1035 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad, remiantis 2002 m. vasario 19 d. *Alpharma* generalinio direktoriaus, atsakingo už atitinkamą bylą, e. laišku, *Alpharma* grupė, užuot sudariusi susitarimą *Alpharma*, galėjo patekti į rinką teikdama citalopramo tabletes, kurias ji jau buvo gavusi ar užsisakiusi ir kurios buvo pagamintos naudojant procesą „Cipla I“, ir, vadovaudamasi *Alpharma* grupės ir *Lundbeck* tuo metu turima informacija, galėjo remtis kristalizacijos patento, kurį šis procesas pažeidė, negaliojimu.

277 Pirmiausia reikėtų pažymėti, jog tai, kad *Alpharma* tikrai neatmetė galimybės patekti į rinką teikdama tabletes, kurias ji jau buvo gavusi ar užsisakiusi, taip pat matyti iš 2002 m. vasario 14 d. to paties generalinio direktoriaus vidaus e. laiško, nurodyto ginčijamo sprendimo 516 konstatuojamojoje dalyje. Iš tiesų šio e. laiško autorius vienam iš savo kolegų paaiškino, kad tuo metu *Alpharma* įgyvendino dvilypę strategiją, kaip tai rodo frazė „we are riding two horses“ (vienu metu mėginame joti ant dviejų žirgų), nes ji planavo, viena vertus, pateikti rinkai citalopramą keliose EEE šalyse ir, kita vertus, derėtis su *Lundbeck*, o kitą savaitę turbūt būtų reikėję priimti sprendimą. Šiuo klausimu jis patikslino, jog tam, kad jis galėtų priimti kuo geresnį sprendimą, jam reikėjo informacijos apie teisinę situaciją šiose šalyse ir *Alpharma* kylančias grėsmes.

278 Taigi iš 2002 m. vasario 14 ir 19 d. e. laiškų matyti, kad *Alpharma*, žinodama apie galimas patekimo į rinką grėsmes, nebūtų atsisakiusi savo planų, jeigu nebūtų galėjusi sudaryti pakankamai naudingo susitarimo su *Lundbeck*. Kadangi tai buvo vidaus laiškai, mažai tikėtina, kad juose išreikšta pozicija buvo siekiama „blefuoti“ prieš *Lundbeck*. Be to, ši įmonė buvo patyrusi ir ilgai stebėjo *Alpharma* elgesį, kaip tai rodo ginčijamo sprendimo 477 ir 496 konstatuojamosiose dalyse paminėti laiškai. Šiuose laiškuose buvo kalbama, be kita ko, apie *Lundbeck* naudingąjį modelį ir kristalizacijos patentą, todėl negalima manyti, kad šiuose laiškuose išreikšta pozicija buvo paskelbta nežinant apie grėsmes, susijusias su šiomis intelektinės nuosavybės teisėmis.

279 Be to, reikėtų turėti omenyje šio sprendimo 122 ir 254 punktuose suformuluotus argumentus dėl galimo kristalizacijos patento negaliojimo.

280 Minėtuose e. laiškuose išreikštą poziciją reikėtų vertinti atsižvelgiant į *Alpharma* veiksmus, kuriuos ji atliko iki tol, kad pasiruoštų patekti į rinką.

281 Šiuo klausimu, be kita ko, iš ginčijamo sprendimo 476, 486, 490, 516 ir 1017 konstatuojamųjų dalių matyti, kad, sudarant susitarimą *Alpharma*, ši įmonė:

— 2001 m. birželio 25 d. jau buvo sudariusi sutartį su *Tiefenbacher* dėl generinio citalopramo, pagaminto naudojant *Cipla* ar *Matrix* FVM, tiekimo,

— pagal šią sutartį ir ankstesnę tų pačių šalių sutartį, sudarytą 2000 m. liepos 31 d., galėjo gauti leidimą pateikti į rinką Nyderlanduose, remdamasi 2001 m. rugpjūčio 31 d. *Tiefenbacher* šios valstybės narės institucijų išduotu leidimu pateikti į rinką, ir pagal Direktyvoje 2001/83 numatytą tarpusavio pripažinimo procedūrą galėjo gauti leidimus pateikti į rinką kitose EEE šalyse,

— jau turėjo sukaupusi 9,4 mln. citalopramo tablečių ir užsisakiusi dar 16 mln.,

— jau buvo gavusi leidimus pateikti į rinką Nyderlanduose, Suomijoje, Danijoje ir Švedijoje ir 2002 m. sausio 9 d. jai buvo suteiktos garantijos, kad visai netrukus ji gaus leidimą pateikti į rinką Jungtinėje Karalystėje,

— jau buvo paskelbusi savo citalopramo kainoraštį Jungtinėje Karalystėje.

282 Antra, kaip Komisija padarė ginčijamo sprendimo 1035 konstatuojamojoje dalyje, reikėtų pažymėti, kad, remiantis 2002 m. vasario 19 d. e. laišku, užuot sudariusi susitarimą *Alpharma*, *Alpharma* taip pat galėjo atidėti savo patekimą į rinką iki tų pačių metų pavasario ar vasaros ir pereiti prie *Matrix* citalopramo, kuris buvo laikomas nekeliančiu problemų, susijusių su kristalizacijos patentu.

283 Žinoma, remiantis 2002 m. vasario 19 d. e. laišku, perėjimas prie *Matrix* citalopramo turėjo didelių trūkumų. Tačiau reikėtų pažymėti, pirma, kad pagal *Tiefenbacher* ir *Alpharma* sutartį *Alpharma* galėjo gauti ir *Cipla* citalopramo, ir *Matrix* citalopramo (žr. ginčijamo sprendimo 480 konstatuojamąją dalį).

284 Antra, nors 2002 m. vasario 19 d. e. laiške patikslinta, kad norint pereiti prie *Matrix* FVM reikėtų pavėlinti patekimą į rinką ir dėl to galėtų sumažėti numatomas pelnas, šį trūkumą reikia įvertinti atsižvelgiant į naudą, kuri būtų gauta sumažinus kristalizacijos patento pažeidimo riziką. Bet kuriuo atveju minėtas e. laiškas visai nepaneigia, kad, nepaisant minėto pavėlinimo ir jo pasekmių, perėjimas prie *Matrix* FVM buvo ekonomiškai pagrįstas. Tai tiesiog buvo veiksnys, dėl kurio būtų buvę finansiškai naudingiau sudaryti naudingą susitarimą su *Lundbeck*. Tačiau šis klausimas neturi reikšmės vertinant, ar *Alpharma* turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką.

285 Trečia, tai, kad sudarius susitarimą *Alpharma Matrix* pakeitė anksčiau FVM citalopramo gamybai naudotą procesą, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 155 išnašos, neįrodo, kad iki tol naudotas procesas pažeidė kristalizacijos patentą, o rodo tik paskesnes *Matrix* pastangas išvengti bet kokios pažeidimo rizikos. Be to, šis pakeitimas įvyko galiojant minėtam susitarimui, taigi *Alpharma* būtų galėjusi naudoti naują *Matrix* FVM, pagamintą naudojant procesą „Matrix II“, jeigu jai nebūtų buvę sumokėta už nepatekimą į rinką. Bet kuriuo atveju 2002 m. vasario 19 d. *Alpharma* grupė manė, kad *Matrix* FVM, grindžiama tuo metu jos naudojamu procesu „Matrix I“, galėjo leisti jai patekti į rinką nepažeidžiant kristalizacijos patento.

286 Iš to darytina išvada, kad sudarant susitarimą *Alpharma* ši įmonė turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką teikdama generinį citalopramą, pagamintą naudojant procesą „Cipla I“ arba „Matrix I“. Be to, kaip buvo išnagrinėta šio sprendimo 198 ir 200 punktuose, galiojant šiam susitarimui taip pat tapo prieinamas generinis citalopramas, pagamintas naudojant procesus „Matrix II“ ir „Cipla II“.

287 Išvados, kad *Alpharma* buvo potenciali ieškovių konkurentė, nepaneigia ieškovių nuoroda į 2002 m. vasario 28 d. *Alpharma* pranešimą spaudai. Šiuo pranešimu *Alpharma* iš esmės paskelbė, kad atideda citalopramo pardavimą bent iki vasaros atostogų pabaigos ir kad prireikus ji galėtų atsisakyti šių pardavimo planų, nes jos turimos atsargos kėlė problemų ieškovių patentų atžvilgiu. Ji pridūrė, kad jai reikia ieškoti naujo FVM gamintojo ir gauti reikalingus leidimus.

288 Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 1055 konstatuojamojoje dalyje, šis pranešimas spaudai rodė pasikeitusius *Alpharma* planus dėl vienašališko jos sprendimo. Iš tiesų jame visai neužsimenama apie susitarimą *Alpharma*, o tai atitinka slaptą jo pobūdį, kaip buvo nustatyta jo 3.1 punkte. Be to, reikėtų atsižvelgti į tai, kad minėtu pranešimu buvo siekiama pateikti paaiškinimą potencialiems *Alpharma* klientams.

289 Todėl šiuo pareiškimu nepaneigiamas, be kita ko, 2002 m. vasario 14 ir 19 d. e. laiškais ir *Alpharma* iki tol atliktais veiksmais grindžiamas Komisijos teiginys, kad jeigu nebūtų buvęs sudarytas susitarimas *Alpharma*, ši įmonė būtų turėjusi realią ir konkrečią galimybę patekti į rinką.

290 Kalbant apie ieškovių argumentą, kad *Alpharma* neturėjo leidimo pateikti į rinką visose EEE šalyse, pakanka pažymėti, kad ji jau galėjo remtis keliais kitais leidimais pateikti į rinką ir turėjo realių ir konkrečių galimybių gauti kitus leidimus pagal Direktyvos 2001/83 18 straipsnyje numatytą tarpusavio pripažinimo procedūrą. Be to, atsižvelgiant į šio sprendimo 163 ir 171 punktuose pateiktus argumentus, tokios galimybės tikrai reiškia potencialią konkurenciją.

291 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, aštuntą pagrindo dalį reikia atmesti.

K – *Dėl devintos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Ranbaxy“ tarpusavio konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus*

292 Ieškovių teigimu, sudarant susitarimą *Ranbaxy*, ši įmonė nebuvo potenciali jų konkurentė.

293 Pirma, ieškovės nurodo, kad nors 2002 m. balandžio 17 d. susitikime *Ranbaxy* informavo jas, kad naudoja procesą, kuris nepažeidžia patento, kad ji ketina per 8 mėnesius gauti leidimą pateikti į rinką ir jau buvo besudaranti susitarimą su kita generinių vaistų įmone, kuri galėjo įsigyti jos FVM ir ne ilgiau kaip per 4 mėnesius patekti į rinką teikdama generinį citalopramą, pagamintą naudojant šią FVM, tai buvo tik „blefavimas“ siekiant įtikinti jas sudaryti *Ranbaxy* palankų susitarimą. Tai, kad ši įmonė pareiškė tą patį kitoms generinių vaistų įmonėms, kurios buvo potencialios jos FVM pirkėjos, nieko neįrodo. Visų pirma šios įmonės pareiškimas *Alpharma* padarytas prieš tai, kai *Lundbeck* išnagrinėjo *Ranbaxy* reagavimo schemas, rodžiusias, kad pastarosios naudojamu procesu buvo pažeidžiami jos amido ir jodo patentai.

294 Antra, ieškovės pažymi, kad *Ranbaxy* neturėjo realių ir konkrečių galimybių susitarimo *Ranbaxy* galiojimo laikotarpiu gauti leidimą pateikti į rinką. Vykstant administracinei procedūrai ji pripažino visus sunkumus, susijusius su Direktyvos 2001/83 18 straipsnyje numatyta tarpusavio pripažinimo procedūra.

295 Trečia, ieškovės pažymi, kad 2002 m. spalio mėn. *Ranbaxy* pareiškė po 2002 m. birželio mėn. nepardavusi jokio citalopramo ne tik Europoje, bet ir visame pasaulyje, ir tai įrodo, kad ji negalėjo to padaryti, nepaisant susitarimo *Ranbaxy*, kuris buvo susijęs tik su EEE.

296 Ketvirta, ieškovės pabrėžia, kad *Ranbaxy* baigus galioti su ja susijusiam susitarimui paprašė ieškovių jodo patento licencijos, užuot tiesiog naudojusi savo procesą, o tai patvirtino, kad šis procesas pažeidė šį patentą.

297 Penkta, ginčijamame sprendime nepateikiama jokių įrodymų, kad ieškovės ar *Ranbaxy* abejojo amido ir jodo patentų galiojimu, o minėti pareiškimai buvo susiję tik su kristalizacijos patentu.

298 Komisija ginčija šiuos argumentus.

299 Pirma, kalbant apie ieškovių argumentus dėl tariamo *Ranbaxy* „blefavimo“, reikėtų priminti, kad, kaip Komisija nurodė, be kita ko, ginčijamo sprendimo 1095 ir 1096 konstatuojamosiose dalyse, iš 2002 m. balandžio 17 d. ieškovių ir *Ranbaxy* susitikimo protokolo matyti, jog ta proga pastaroji įmonė nurodė, kad:

— ji naudojo procesą, kuris nepažeidžia *Lundbeck* patentų,

— *Lundbeck* žinojo šį procesą,

— ji ketino pateikti paraiškas išduoti leidimą pateikti į rinką Jungtinėje Karalystėje ir Vokietijoje, kur ji turėjo savo dukterinių įmonių, ir tikėjosi, kad šie leidimai pateikti į rinką bus išduoti per 8 mėnesius,

— ji jau buvo besudaranti susitarimą su kita generinių vaistų įmone, kurios ji nenurodė, tačiau, *Lundbeck* nuomone, tai buvo *Tiefenbacher* arba kita *Merck* grupės įmonė, per kurią ji būtų galėjusi per 3–4 mėn. pateikti savo FVM Šiaurės Europos rinkai,

— jos gamybos pajėgumai buvo 4,5 mln. tonų FVM per metus visame pasaulyje,

— ji buvo pasirengusi sudaryti susitarimą su *Lundbeck*.

300 Be to, reikėtų pažymėti, kad, kaip matyti iš minėto protokolo, *Lundbeck* žinojo, kad toks susitarimas galėjo brangiai kainuoti ir kelti problemų konkurencijos teisės požiūriu (žr. ginčijamo sprendimo 188 ir 1095 konstatuojamąsias dalis).

301 Vis dėlto *Lundbeck* nusprendė sudaryti susitarimą *Ranbaxy*, o tai rodo, kad ji rimtai vertino šios įmonės keliamą grėsmę.

302 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad pagal teismo praktiką (žr. šio sprendimo 101 ir 104 punktus) *Lundbeck* supratimas apie *Ranbaxy* yra aplinkybė, į kurią galima atsižvelgti, nors vien jos nepakanka potencialios konkurencijos buvimui įrodyti.

303 Kalbant apie tai, kad ieškovių supratimą galėjo paveikti *Ranbaxy* „blefavimas“, pirmiausia reikėtų pažymėti, kad ieškovių įmonė buvo patyrusi ir jau ilgai stebėjo generinių vaistų įmonių veiksmus, susijusius su citalopramu (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 172–183 konstatuojamąsias dalis).

304 Konkrečiai kalbant apie *Ranbaxy*, ieškovės ją stebėjo ypač atidžiai, nes 2001 m. sausio–liepos mėn. jos daug bendravo, siekdamos išanalizuoti galimybę naudoti *Ranbaxy* citalopramą, nors iš tiesų tai tebuvo jų atidėliojimo taktika (žr. ginčijamo sprendimo 549–552 konstatuojamąsias dalis). Be to, 2002 m. gegužės mėn. ieškovės sužinojo, kad *Ranbaxy* Indijoje pateikė dvi patento paraiškas, o išanalizavusios *Ranbaxy* reagavimo schemas, padarė išvadą, kad šios paraiškos galėjo pažeisti amido ir jodo patentus (žr. ginčijamo sprendimo 560–564 konstatuojamąsias dalis).

305 Net po susitarimo *Ranbaxy* pasirašymo ieškovės niekada nesiskundė, kad jos buvo apgautos, nes kaip tik, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 206 konstatuojamosios dalies, 2002 m. gruodžio mėn. jos džiaugėsi, kad pasiekė, jog generinio citalopramo išleidimas į rinką būtų atidėtas, nors iš pradžių jis turėjo būti išleistas 2002 m. pirmąjį ketvirtį, ir dėl to susidarė palankios sąlygos vystyti jų naujo vaisto

*Cipralex* prekybą (žr. šio sprendimo 22 punktą). Be to, ieškovės norėjo pratęsti šį susitarimą iki 2003 m. gruodžio 31 d., 2003 m. vasario 19 d. pasirašydamos priedą. Nesant jokių to įrodymų, mažai tikėtina, kad *Ranbaxy* per tokį ilgą laikotarpį galėjo du kartus apgauti *Lundbeck*.

306 Be to, kaip matyti, be kita ko, iš ginčijamo sprendimo 1105 konstatuojamosios dalies, prieš sudarant ir sudarius susitarimą *Ranbaxy* ši įmonė tretiesiems asmenims pareiškė, kad jos procesai nepažeidė naujųjų *Lundbeck* patentų. Visų pirma ginčijamo sprendimo 554, 557 ir 1093 konstatuojamosiose dalyse Komisija konstatavo, kad *Ranbaxy* palaikė ryšius su *Arrow*, pirmiausia 2002 m. sausio mėn., o vėliau balandžio mėn., o galiausiai pateikė konkretų pasiūlymą *Arrow* dėl 500–1000 kg FVM pardavimo. Mažai tikėtina, kad *Ranbaxy* būtų tyčia teikusi klaidingą informaciją savo potencialiems klientams siekdama įtikinti juos pirkti jos FVM. Iš tiesų dėl tokio elgesio jai galėjo grėsti klientų ieškiniai dėl žalos atlyginimo. Be to, vienas iš šių klientų gavo iš *Ranbaxy* visus dokumentus, kurių reikia siekiant patvirtinti, kad jos procesai nepažeidė patentų.

307 Tai, kad *Ranbaxy* „neblefavo“ ieškovių atžvilgiu, taip pat patvirtina kiti įrodymai, kuriuos Komisija pateikė ginčijamame sprendime.

308 Taigi, pirma, reikėtų priminti, kad, kaip Komisija pažymėjo ginčijamo sprendimo 1091 konstatuojamojoje dalyje, 2001 m. sausio mėn. *Ranbaxy* jau buvo pradėjusi kurti citalopramo gamybos procesą. Iš ginčijamo sprendimo 552 ir 1091 konstatuojamosiose dalyse nurodyto dokumento matyti, kad kai 2001 m. liepos mėn. *Lundbeck* pranešė *Ranbaxy*, kad nenori pirkti 400 kg jai pasiūlytos FVM, *Ranbaxy* buvo labai nusivylusi, nes per visą tą laiką, kai *Lundbeck* leido jai manyti, kad yra suinteresuota jos FVM, *Ranbaxy* sąmoningai atsisakydavo kitų galimybių.

309 Antra, ginčijamo sprendimo 566 ir 1092 konstatuojamosiose dalyse Komisija pirmiausia teigė, kad 2001 m. gruodžio mėn. *Ranbaxy* pateikė techninius duomenis apie savo FVM potencialiam klientui Italijoje ir 2002 m. pirmąjį pusmetį išsiuntė 16 kg FVM. Tada 2002 m. sausio mėn. potencialus klientas Prancūzijoje taip pat gavo techninius duomenis. Tada 2002 m. *Ranbaxy* išsiuntė nedidelį FVM kiekį potencialiam klientui Švedijoje.

310 Trečia, reikėtų pažymėti, kad, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 584 konstatuojamojoje dalyje, 2002 m. liepos mėn. *Ranbaxy* nedidelį savo FVM kiekį pardavė klientui iš Italijos, su kuriuo palaikė ryšius jau keletą mėnesių. Jei *Ranbaxy* galėjo parduoti nedidelį FVM kiekį iš karto po susitarimo *Ranbaxy* sudarymo, konstatuotina, kad ji turėjo bent realių ir konkrečių galimybių tai padaryti ir iki tol.

311 Galiausiai reikėtų pažymėti, kad net po to, kai ieškovės išnagrinėjo *Ranbaxy* reagavimo schemas, ši įmonė nusprendė pateikti savo DMF kompetentingoms Jungtinės Karalystės institucijoms ir tada paprašė leidimo pateikti į rinką. Šių veiksmų nebūtų imtasi, jeigu po šio nagrinėjimo būtų buvę nuspręsta, kad *Ranbaxy* naudotas jos FVM gamybos procesas pažeidė amido ir jodo patentus.

312 Antra, kalbant apie ieškovių argumentą, susijusį su laikotarpiu, kurio reikėjo leidimui pateikti į rinką gauti, reikėtų priminti šio sprendimo 171, 177 ir 178 punktuose pateiktus argumentus ir informaciją, susijusią su terminais, kuriuos *Ranbaxy* paskelbė per 2002 m. balandžio 17 d. susitikimą (žr. šio sprendimo 299 punkto trečią ir ketvirtą įtraukas).

313 Iš tiesų, kadangi veiksmai, kurių ėmėsi tokia generinių vaistų įmonė kaip *Ranbaxy*, kad pasiruoštų patekti į rinką teikdama savo generinį citalopramą, įskaitant leidimui pateikti į rinką gauti būtiną procedūrą, yra svarbūs vertinant potencialią konkurenciją ir, antra, kadangi *Lundbeck* rimtai vertino šiuos veiksmus, nesvarbu, ar procedūros, būtinos šiems leidimams pateikti į rinką gauti, galėjo užsibaigti tada, kai tai numatė *Ranbaxy*, ar vėliau.

314 Reikėtų patikslinti, kad nors leidimo pateikti į rinką gavimo procedūros užbaigimas yra būtinas, kad galėtų egzistuoti veiksminga konkurencija, šio leidimo gavimo būdas, kai jį inicijuoja įmonė, kuri jau ilgai ir rimtai ruošėsi patekti į rinką, rodo potencialią konkurenciją, nors iš tikrųjų ji gali užtrukti ilgiau, nei yra numačiusios suinteresuotosios šalys.

315 Šiuo klausimu net darant prielaidą, kad *Ranbaxy* nepakankamai įvertino leidimui pateikti į rinką gauti būtiną laikotarpį, pirma, reikėtų pažymėti, kad *Lundbeck* vis dėlto jautė tokį konkurencinį spaudimą, jog net manė, kad jai reikia sumokėti *Ranbaxy*, kad apribotų jos patekimą į rinką susitarimo *Ranbaxy* galiojimo laikotarpiu arba net užkirstų kelią jai patekti į rinką.

316 Antra, dėl šio mokėjimo *Ranbaxy* tikrai sumažėjo poreikis kuo labiau spartinti leidimo pateikti į rinką išdavimo procedūrą, nes, sudarius susitarimą *Ranbaxy*, mainais už šį apribojimą ar kelio užkirtimą jai buvo užtikrintas didelis pelnas, atsižvelgiant į jos dydį. Tai, kad dėl bylos „performavimo“ ji padavė paraišką dėl leidimo pateikti į rinką 2002 m. rugpjūčio mėn., nors, kaip Komisija konstatavo ginčijamo sprendimo 1887 išnašoje, visi aktualūs tyrimų rezultatai buvo atsiųsti iš Indijos birželio mėn., patvirtina, kad ji visai neskubėjo gauti leidimo pateikti į rinką po susitarimo su *Lundbeck* sudarymo.

317 Bet kuriuo atveju pirmiausia reikėtų pažymėti, kad, remiantis Direktyvos 2001/83 17 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės imasi visų būtinų priemonių, kad leidimo pateikti į rinką procedūros išdavimo laikotarpis netruktų ilgiau nei 210 dienų nuo galiojančios paraiškos pateikimo. Taigi, jeigu *Ranbaxy* būtų pateikusi paraišką, kurioje būtų visa reikalinga informacija, kompetentingos institucijos būtų turėjusios ją išnagrinėti netgi greičiau nei per 2002 m. balandžio 17 d. susitikimo protokole paminėtą 8 mėnesių terminą.

318 Žinoma, Direktyvos 2001/83 17 straipsnio 1 dalyje numatytas 210 dienų terminas sustabdomas, jeigu kompetentinga institucija nusprendžia, kad paraiška negalioja, ir paprašo atitinkamą įmonę pateikti jai papildomos informacijos.

319 Tačiau, rengdama 2002 m. balandžio 17 d. protokolą, *Lundbeck* neįtraukė pastabos, kad *Ranbaxy* numatytas 8 mėnesių laikotarpis buvo nerealus, ir tik pažymėjo, kad susitarimas galėtų kainuoti 10–20 mln. JAV dolerių ar net daugiau (ginčijamo sprendimo 1095 konstatuojamoji dalis).

320 Iš to darytina išvada, kad *Ranbaxy* turėjo realią ir konkrečią galimybę gauti leidimą pateikti į rinką susitarimo *Ranbaxy* galiojimo laikotarpiu, ir šios bylos aplinkybėmis to pakako, kad *Lundbeck* būtų daromas konkurencinis spaudimas.

321 Be to, reikėtų priminti, kad, remiantis 2002 m. balandžio 17 d. susitikimo protokolu, *Ranbaxy* turėjo galimybę įsigyti esamą leidimą pateikti į rinką arba parduoti savo FVM generinių vaistų įmonei, jau turinčiai leidimą pateikti į rinką, tačiau norint pasinaudoti bet kuria iš šių galimybių šiems leidimams pateikti į rinką būtų reikėję taikyti II tipo pakeitimą.

322 Reikia konstatuoti, kad, kaip pažymėta šio sprendimo 306 ir 309 punktuose, prieš sudarydama susitarimą su *Lundbeck*, *Ranbaxy* keletą kartų mėgino parduoti savo FVM, tačiau ne galutinius produktus, pagamintus iš šios FVM. Tai, kad galutinių produktų pardavimas galėjo būti pelningesnis, nekliudo manyti, kad jos FVM pardavimas sudarė realią ir konkrečią galimybę *Ranbaxy* konkuruoti su *Lundbeck*, kaip tai buvo paminėta 2002 m. balandžio 17 d. susitikimo protokole.

323 Galiausiai, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 1885 išnašoje, 2002 m. balandžio 17 d. protokole nurodytas 3–4 mėnesių terminas atitinka Komisijos Bendrajam Teismui pateiktus Jungtinės Karalystės kompetentingos institucijos statistinius duomenis, susijusius su II tipo pakeitimo procedūrų trukme, iš kurių matyti, kad nuo 2001 m. kovo mėn. iki 2002 m. vasario mėn. dauguma šių procedūrų buvo užbaigiamos per 90 dienų.

324 Šiuo tikslu, kaip matyti iš šių statistinių duomenų įvadinių paaiškinimų, minėtas laikotarpis tikrai buvo skaičiuojamas nuo išsamios paraiškos padavimo, neatsižvelgiant į jo sustabdymus dėl prašymų pateikti papildomos informacijos. Tačiau, kaip Komisija nurodė atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą, kompetentinga Jungtinės Karalystės institucija patvirtino, kad laikotarpiu, kurį apima nagrinėjami statistiniai duomenys, 50 % prašymų atlikti II tipo pakeitimus buvo išnagrinėjami ne ilgiau kaip per 90 dienų. Iš tiesų 40 % atvejų nebuvo pateiktas nė vienas prašymas pateikti papildomos informacijos, o 10 % atvejų dėl tokio prašymo išsiuntimo procedūra neužtrukdavo ilgiau nei 90 dienų.

325 Taigi šie statistiniai duomenys patvirtina, kad buvo reali ir konkreti galimybė pakeisti esamą leidimą pateikti į rinką, kad jame būtų nurodytas citalopramas, pagamintas naudojant *Ranbaxy* procesą per jo užsakymo laikotarpį, nurodytą 2002 m. balandžio 17 d. susitikimo protokole, nes prašymas padaryti pakeitimą galėjo būti priskiriamas prie vieno iš šio sprendimo 324 punkte nurodytų atvejų.

326 Be to, reikėtų pažymėti, kad nors kompetentingos Jungtinės Karalystės institucijos paaiškinimai pateikti po susitarimo *Ranbaxy* sudarymo ir net po ginčijamo sprendimo priėmimo, nes jie buvo parengti bylai Bendrajame Teisme, jie yra susiję su situacija, kuri buvo susiklosčiusi tada, kai *Ranbaxy* derėjosi dėl susitarimo *Ranbaxy* sudarymo, ir pateikia informaciją, skirtą ginčijamame sprendime nurodytiems aspektams išaiškinti. Taigi į šiuos paaiškinimus galima atsižvelgti šio sprendimo 138–141 punktuose nurodytomis sąlygomis.

327 Trečia, kalbant apie tai, jog *Ranbaxy* pareiškė, kad susitarimo *Ranbaxy* galiojimo laikotarpiu ji nepardavinėjo citalopramo nei Europoje, nei (po 2002 m. birželio mėn.) visame pasaulyje (žr. ginčijamo sprendimo 577 konstatuojamąją dalį), reikia pažymėti, kad tai nėra reikšminga aplinkybė vertinant potencialią konkurenciją EEE minėto susitarimo sudarymo laikotarpiu. Iš tiesų aplinkybė, kad *Ranbaxy* nepardavinėjo ir už EEE ribų, įrodo nebent tai, kad ši įmonė faktiškai nekonkuravo su *Lundbeck* už EEE ribų, tačiau neturi jokio poveikio potencialios konkurencijos santykių buvimui EEE ar už šios teritorijos ribų. Be to, reikėtų pažymėti, kad Komisija visai neturėjo nagrinėti potencialios konkurencijos už EEE ribų.

328 Ketvirta, kalbant apie ieškovių argumentą, susijusį su tuo, kad 2004 m. sausio mėn. *Ranbaxy* paprašė jų licencijos, susijusios su jodo patentu, suteiktu 2003 m. kovo 23 d., reikėtų pažymėti, jog ši aplinkybė nerodo, kad ji neturėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką teikdama savo produktus iki 2004 m. Iš tiesų prašymą suteikti licenciją galima paaiškinti įvairiomis pavienėmis priežastimis, pavyzdžiui, siekiu išvengti ieškinio dėl pažeidimo. *Ranbaxy* galėjo manyti, kad ieškovės sutiks suteikti jai licenciją mažesne kaina, todėl ji būtų galėjusi nebrangiai apsisaugoti nuo potencialaus jodo patento pažeidimo rizikos. Taigi ieškovių nurodytas susitarimas dėl licencijos neturi lemiamos reikšmės atsakant į klausimą, ar sudarant susitarimą *Ranbaxy* jos buvo potencialios *Ranbaxy* konkurentės.

329 Penkta, kaip teigia ieškovės, reikia pažymėti, jog atrodo, kad ginčijamame sprendime nieko nenurodyta apie abejones dėl amido ir jodo patentų galiojimo. Tačiau, nepaisant to, kad sudarant susitarimą *Ranbaxy* jodo patentas dar nebuvo išduotas, todėl juo nebuvo galima grįsti ieškinio dėl pažeidimo, reikia pažymėti, kad ginčijamame sprendime pateiktas potencialios *Lundbeck* ir *Ranbaxy* konkurencijos vertinimas grindžiamas įrodymais, patvirtinančiais, kad *Ranbaxy* ruošėsi patekti į rinką, nes manė, kad jos procesas nepažeidžia patento, o ne galimybe pasiekti, kad *Lundbeck* patentai, kurie galėjo būti pažeisti, būtų pripažinti negaliojančiais.

330 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti devintą pagrindo dalį, taigi ir visą pirmąjį pagrindą.

II – *Dėl antro, trečio, ketvirto, penkto ir šešto pagrindų, iš esmės susijusių su SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimu.*

331 Prieš nagrinėjant ieškovių argumentus, susijusius su ginčijamų susitarimų turiniu, tikslu ir kontekstu, reikėtų trumpai priminti Komisijos požiūrį, kurio ji laikėsi ginčijamame sprendime, konstatuodama, kad ginčijamais susitarimais dėl jų tikslo ribojama konkurencija, ir šiuo klausimu reikšmingą teismo praktiką.

A – *Ginčijamo sprendimo analizė, susijusi su konkurencijos ribojimu dėl tikslo*

332 Komisija ginčijamame sprendime konstatavo, kad ginčijamais susitarimais konkurencija buvo ribojama dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, šiuo tikslu remdamasi įvairiais veiksniais, susijusiais su minėtų susitarimų turiniu, kontekstu ir tikslu (šio sprendimo 61–67 punktai).

333 Taigi ji nusprendė, jog svarbi ginčijamų susitarimų sudarymo ekonominė ir teisinė aplinkybė buvo ta, kad prieš sudarant ginčijamus susitarimus baigė galioti pirminiai *Lundbeck* patentai, tačiau sudarant šiuos susitarimus ji gavo arba turėjo gauti keletą proceso patentų, įskaitant kristalizacijos patentą. Tačiau Komisija manė, kad patentas nesuteikė teisės riboti šalių komercinio savarankiškumo, peržengiant šiuo patentu suteiktas teises (ginčijamo sprendimo 638 konstatuojamoji dalis).

334 Taigi ji konstatavo, kad nors nebūtinai visi taikūs susitarimai dėl patentų kėlė problemų konkurencijos teisės požiūriu, taip buvo, jeigu juose buvo numatytas vienos iš šalių, kuri buvo bent jau potenciali kitos šalies konkurentė, išstūmimas iš rinkos apibrėžtą laikotarpį ir jeigu kartu buvo numatytas patento savininko atliekamas vertės perdavimas generinių vaistų įmonei, galinčiai pažeisti šį patentą (kompensacinis mokėjimas) (ginčijamo sprendimo 639 ir 640 konstatuojamosios dalys).

335 Iš ginčijamo sprendimo taip pat matyti, kad nors ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai patenka į *Lundbeck* patentų taikymo sritį, t. y. šiais susitarimais buvo neleidžiama patekti į rinką teikiant tik tą generinį citalopramą, kurį susitarimų šalys laikė galimai pažeidžiančiu šiuos patentus, o ne bet kokį generinį citalopramą, jie būtų riboję konkurenciją dėl tikslo, nes, be kita ko, dėl jų nebūtų buvę galima ar būtų beprasmiška kaip nors ginčyti *Lundbeck* patentus nacionaliniuose teismuose, nors, kaip nurodo Komisija, tokia byla būtų įprasta vykstant normaliai konkurencijai dėl patentų (ginčijamo sprendimo 603–605, 625, 641 ir 674 konstatuojamosios dalys).

336 Kitaip tariant, Komisijos teigimu, ginčijamais susitarimais netikrumas dėl šių ginčytinų veiksmų paverstas tikrumu, kad generiniai vaistai nepateks į rinką, o taip konkurencija taip pat galėjo būti ribojama dėl tikslo, jeigu šiuos apribojimus lemia ne šalių atlikta nagrinėjamos išimtinės teisės pranašumų analizė, o kompensacinio mokėjimo dydis, kuris tokiu atveju užgožia šį vertinimą ir skatina generinių vaistų įmonę nesistengti patekti į rinką (ginčijamo sprendimo 641 konstatuojamoji dalis).

337 Taigi ieškovių argumentus, kuriais jos siekia paneigti konkurencijos ribojimą dėl tikslo, reikia nagrinėti į šias aplinkybes.

B – *Taikytini principai ir teismo praktika*

338 Reikia priminti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalimi „kaip nesuderinami su vidaus rinka yra draudžiami: visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai <...> kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje, būtent tie, kuriais:

a) tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kokios nors kitos prekybos sąlygos;

b) ribojama arba kontroliuojama gamyba, rinkos, technikos raida arba investicijos;

c) dalijamasi rinkomis arba tiekimo šaltiniais;

d) lygiaverčiams sandoriams su kitais prekybos partneriais taikomos nevienodos sąlygos, dėl ko jie patenka į konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį;

e) sutarčių sudarymas tik kitoms šalims priimant papildomus įsipareigojimus, kurių pobūdis arba komercinė paskirtis neturi nieko bendra su tokiu sutarčių dalyku.“

339 Šiuo klausimu iš teismo praktikos matyti, jog tam tikros įmonių veiksmų koordinavimo rūšys yra gana kenksmingos konkurencijai, kad būtų galima teigti, kad jų poveikio tyrimas yra nereikalingas (šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, EU:C:2014:2204, 49 punktą; šiuo klausimu taip pat žr. 1966 m. birželio 30 d. Sprendimą *LTM*, 56/65, Rink., EU:C:1966:38, p. 359 ir 360 ir 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, Rink., EU:C:2013:160, 34 punktą).

340 Ši teismo praktika susijusi su aplinkybe, kad tam tikros veiksmų derinimo tarp įmonių formos gali būti savaime laikomos kenksmingomis įprastai konkurencijai (šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 50 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. šio sprendimo 339 punkte minėto Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

341 Taigi pripažįstama, kad tam tikri slapti veiksmai, pavyzdžiui, kurie lemia horizontalų kainų nustatymą karteliuose arba kuriais siekiama pašalinti tam tikrus konkurentus iš rinkos, gali būti laikomi darančiais tokią didelę neigiamą įtaką prekių ir paslaugų kainai, kiekiui ar kokybei, kad gali būti pripažįstama, jog SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais neverta įrodinėti, kad tais veiksmais daromas konkretus poveikis rinkai. Patirtis rodo, kad tokie veiksmai lemia gamybos mažėjimą ir kainų didėjimą, o tai baigiasi blogu išteklių paskirstymu, nuo kurio visų pirma nukenčia vartotojai (žr. šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, EU:C:2014:2204, 51 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką; šiuo klausimu taip pat žr. 2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers*, C-209/07, Rink., toliau – Sprendimas *BIDS*, EU:C:2008:643, 33 ir 34 punktus).

342 Jeigu atlikus tam tikros rūšies įmonių veiksmų derinimo analizę neatskleidžiamas gana kenksmingas tokių veiksmų poveikis konkurencijai, tuomet reikia nagrinėti jų pasekmes ir, kad jie būtų uždrausti, įrodyti, jog konkurencijai iš tikrųjų buvo smarkiai trukdoma, ji ribojama arba iškraipoma (šio sprendimo 339 punkte minėto Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 34 punktas ir šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, EU:C:2014:2204, 52 punktas).

343 Siekiant nustatyti antikonkurencinį susitarimo pobūdį ir įvertinti, ar jis yra gana kenksmingas, kad galėtų būti laikomas konkurencijos ribojimu dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Vertinant tą kontekstą taip pat reikia atsižvelgti į prekių ar paslaugų, kuriems jis taikomas, pobūdį ir į realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas bei struktūrą (šio sprendimo 339 punkte minėto Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 36 punktas ir šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, EU:C:2014:2204, 53 punktas).

344 Be to, nors šalių valia nėra būtinas elementas įmonių susitarimo ribojamam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia konkurencijos priežiūros institucijoms ar nacionaliniams ir Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią (šio sprendimo 339 punkte minėto Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 37 punktas ir šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, EU:C:2014:2204, 54 punktas).

*C – Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės ir fakto klaida, taip pat motyvavimo stoka vertinant vertės perdavimų vaidmenį ginčijamuose susitarimuose*

345 Kaip nurodo ieškovės, sprendime padaryta klaida konstatuojant, jog tai, kad ginčijamuose susitarimuose buvo numatyti *Lundbeck* mokėjimai, reiškė, kad šių susitarimų tikslas buvo antikonkurencinis, nes šie mokėjimai įrodė, kad kiekviename iš šių susitarimų numatyti apribojimai neatitinka šalių vertinimų dėl atitinkamų patentų galios ir jų pažeidimo (pirma pagrindo dalis). Be to, sprendime suklysta konstatuojant, kad ginčijamuose susitarimuose numatytais apribojimais buvo sumažintos arba nustelbtos generinių vaistų įmonių paskatos savarankiškai stengtis patekti į rinką, net jei šie apribojimai neapėmė daugiau nei tie, kurie buvo susiję su *Lundbeck* patentų buvimu. Sprendime neįrodyta, kad *Lundbeck* atlikti mokėjimai turėjo tokį poveikį ar kad nagrinėjami apribojimai nesutapo su šalių vertinimu (antra pagrindo dalis). Ginčijamame sprendime Komisijos šiuo klausimu pateiktas teiginys yra nenuoseklus ir nerealus, be to, juo taikomas teisiškai nepritaikomas kriterijus (trečia pagrindo dalis).

1. Dėl pirmos dalies

346 Ieškovių nuomone, sprendimas yra teisiškai ir faktiškai klaidingas, nes jame padaryta išvada, kad ginčijami susitarimai neatspindi to, kaip šalys vertino patentų galią.

347 Jos pažymi, jog ginčijamu sprendimu konstatuota, kad taikus susitarimas veikiausiai būtų teisėtas, jeigu „jis būtų sudarytas remiantis kiekvienos šalies atliktu rungimusi pagrįstu patentų situacijos įvertinimu“ (604 konstatuojamoji dalis), tačiau taikiame susitarime numatyti apribojimai „gali pažeisti [SESV] 101 straipsnį, jeigu jie nepateisinami ir negrindžiami šalių atliktu pačios išimtinės teisės pranašumų vertinimu“ (ginčijamo sprendimo 641 konstatuojamoji dalis). Tačiau ginčijamo sprendimo išvados, kad ginčijami susitarimai neatspindi, kaip šalys vertino patentų galią, pirma, nepatvirtina jokie rašytiniai įrodymai, rodantys, kad šalys nepasitikėjo nagrinėjamų patentų galia, ir, antra, jie grindžiami savavališka prielaida, jog vertės perdavimas reiškia, kad šiuose susitarimuose numatyti apribojimai nesutampa su tuo, kaip šalys vertino minėtų patentų galią.

348 Komisija ginčija šiuos argumentus.

349 Reikėtų priminti, jog ginčijamame sprendime Komisija pripažino, jog tai, kad ginčijamuose susitarimuose numatytus apribojimus pavyko nustatyti sumokant didelius kompensacinius mokėjimus, yra lemiamas aspektas teisiškai vertinant šiuos susitarimus (ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamoji dalis).

350 Vis dėlto ginčijamame sprendime pripažįstama, kad kompensacinis mokėjimas esant taikiam susitarimui dėl patentų ne visada kelia problemų, visų pirma jei: šis mokėjimas susietas su patento galia, kaip ją supranta kiekviena iš šalių; jis būtinas siekiant surasti abiem šalims priimtiną ir teisėtą sprendimą; juo nenustatoma apribojimų, kuriais siekiama pavėlinti generinių vaistų patekimą į rinką (ginčijamo sprendimo 638 ir 639 konstatuojamosios dalys). Taigi jame pateikiamas pavyzdys, susijęs su *Neolab*, su kuria *Lundbeck* taip pat sudarė taikų susitarimą, kuris nebuvo laikomas probleminiu, nors jame ir buvo numatytas kompensacinis mokėjimas, nes *Neolab* jį gavo mainais už įsipareigojimą nereikalauti žalos atlyginimo kompetentinguose teismuose, o *Lundbeck* sutiko tam tikrą laikotarpį nereikšti jokių reikalavimų dėl patentų (ginčijamo sprendimo 164 ir 639 konstatuojamosios dalys). Tačiau tuo atveju kompensacinio mokėjimo tikslas iš tikrųjų buvo išspręsti šalių tarpusavio ginčą, nepavėlinant generinių vaistų patekimo į rinką.

351 Nors, kaip teisingai teigia ieškovės, *Neolab* atveju šalys taip pat buvo sudariusios pirmąjį taikų susitarimą, kuriuo numatė pavėlinti *Neolab* patekimą į rinką, kol bus išspręstas ginčas *Lagap*, šiame susitarime nebuvo numatytas vertės perdavimas, tačiau buvo numatyta sąlyga, kad *Lundbeck* turi atlyginti žalą *Neolab*, jeigu šio ginčo baigtis būtų nepalanki. Po to, kai *Lundbeck* galiausiai nusprendė

taikiai išspręsti ginčą su *Lagap*, *Neolab* vis dar buvo suinteresuota gauti žalos atlyginimą, pasiekdama, kad *Lundbeck* patentas būtų pripažintas negaliojančiu. Būtent šiomis aplinkybėmis *Lundbeck* pageidavo išspręsti ginčą su *Neolab* taikiai, sutikdama sumokėti jai žalos atlyginimą už tuos metus, kai ji pasitrauks iš rinkos, ir įsipareigodama nereikšti jokių reikalavimų dėl patentų, jeigu *Neolab* patektų į rinką (ginčijamo sprendimo 164 konstatuojamoji dalis). Taigi pastarasis įsipareigojimas yra esminis, nes, priešingai nei šioje byloje nagrinėjamuose ginčijamuose susitarimuose, *Lundbeck* atliktas kompensacinis mokėjimas nebuvo atlygis už išstūmimą iš rinkos, bet, priešingai, kartu buvo pripažintas pažeidimo nebuvimas ir prisiimtas įsipareigojimas nekliudyti *Neolab* patekti į rinką teikiant savo generinius vaistus.

352 Tačiau jeigu kompensacinis mokėjimas numatomas kartu su konkurentų išstūmimu iš rinkos arba veiksnių, skatinančių patekti į rinką, ribojimu, Komisija teisingai nusprendė, jog galima manyti, kad tokį apribojimą lemia ne vien tai, kaip šalys vertino patentų galią, o tai, kad jis buvo nustatytas būtent šiuo mokėjimu (ginčijamo sprendimo 604 konstatuojamoji dalis), todėl tai yra konkurencijos išsipirkimas.

353 Iš tiesų kompensacinio mokėjimo dydis gali būti patento stiprumo arba silpnumo rodiklis, kaip susitarimų šalys jį suvokė juos sudarydamos, ir to, kad patentuotų vaistų įmonė nebuvo galutinai įsitikinusi, ar jai pavyks laimėti bylą, jeigu kiltų ginčas, rodiklis. Kartu *Supreme Court of the United States* (Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas) taip pat konstatavo, kad didelio kompensacinio mokėjimo numatymas taikiame susitarime dėl patentų galėtų būti veiksmingas patento silpnumo pakaitalas, ir pats teismas neturi išsamiai tikrinti šio patento galiojimo (2013 m. birželio 17 d. *Supreme Court of the United States* sprendimas *Federal Trade Commission v. Actavis*, 570 U.S. (2013), toliau – Sprendimas *Actavis*). Ieškovės, savo procesiniuose dokumentuose nurodydamos ginčijamo sprendimo 640 konstatuojamąją dalį, lyg ir pripažįsta, kad kuo labiau patentuotų vaistų įmonė yra įsitikinusi, kad jos patentas gali būti pripažintas negaliojančiu arba nepažeistu, ir kuo didesnę žalą ji patiria dėl generinių vaistų įmonių patekimo į rinką, tuo ši įmonė yra labiau linkusi mokėti dideles sumas generinių vaistų įmonėms, kad išvengtų šios rizikos.

354 Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad Komisija ginčijamame sprendime neįrodė, kad visi taikūs susitarimai dėl patentų, kuriuose numatyti kompensaciniai mokėjimai, prieštarauja SESV 101 straipsnio 1 daliai, o įrodė tik neproporcingą šių mokėjimų pobūdį, kai atsižvelgiama ir į kelis kitus veiksnius, pavyzdžiui, tai, kad atrodo, jog šių mokėjimų sumos atitinka bent jau generinių vaistų įmonių numatomą pelną, kurį jos gautų, jeigu patektų į rinką, tai, kad nebuvo sąlygų, pagal kurias generinių vaistų įmonės galėjo išleisti savo produktus į rinką baigus galioti susitarimams, nesibaimindamos *Lundbeck* ieškinių dėl patentų pažeidimo, arba tai, kad šiuose susitarimuose buvo apribojimų, kurie būtų didesni nei pagal *Lundbeck* patentus, leido padaryti išvadą, kad šioje byloje ginčijamais susitarimais buvo siekiama riboti konkurenciją dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą (žr. ginčijamo sprendimo 661 ir 662 konstatuojamąsias dalis).

355 Taigi reikia konstatuoti, kad Komisija neklydo, ginčijamame sprendime konstatuodama, kad pats kompensacinių mokėjimų buvimas ir neproporcingas jų pobūdis buvo reikšmingos aplinkybės nustatant, kad ginčijami susitarimai pažeidė konkurenciją „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, nes šiais mokėjimais patentuotų vaistų įmonė skatino generinių vaistų įmones savarankiškai nebesistengti patekti į rinką.

356 Nė vienas iš ieškovių argumentų neleidžia kvestionuoti šios išvados.

357 Ieškovės pirmiausia teigia, kad ginčijamame sprendime neįrodyta, kad ginčijami susitarimai neatspindėjo to, kaip šalys vertina patentų galią. Ginčijamame sprendime pateikiamas pažodinis konkrečių ginčijamų susitarimų sąlygų ir pavienių *Lundbeck* bei generinių vaistų įmonių teiginių dėl galimo kristalizacijos patento negaliojimo ar nepažeidimo aiškinimas, darant išvadą, kad šalys sudarė susitarimą remdamosi ne patentų galia. Šios sąlygos ir teiginiai kaip vieninteliai sprendime pateikti rašytiniai įrodymai neleido įrodyti, kad šalys abejojo *Lundbeck* patentų galia.

358 Tačiau ieškovės neginčija, kad ginčijamuose susitarimuose numatyti mokėjimai buvo „atlygis“ ir buvo „susiję“ su generinių vaistų įmonių įsipareigojimais neišleisti į rinką citalopramo, kuriuo pažeidžiami *Lundbeck* patentai. Jos taip pat neneigia, kad šiais mokėjimais generinių vaistų įmonės galėjo būti papildomai skatinamos pasiekti susitarimą. Vis dėlto, ieškovių teigimu, paprastas atlygis ar paprasta sąsaja neįrodo, kad mokėjimai „užgožė“ tai, kaip ginčijamų susitarimų šalys vertino patentų reikšmę, taip, kad „išstūmimo iš rinkos rezultatas buvo pasiektas ne dėl patento galios, o dėl pervestos sumos“ (ginčijamo sprendimo 604 ir 641 konstatuojamosios dalys).

359 Pakanka konstatuoti, kad toks argumentas yra nereikšmingas, nes jis grindžiamas klaidingu ginčijamo sprendimo aiškinimu.

360 Iš tiesų Komisija ginčijamame sprendime nekonstatavo, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis netaikoma tik taikiems susitarimams, grindžiamiems „išimtinai“ tuo, kaip šalys vertina patentų galią. Kita vertus, ji, atsižvelgdama į įvairius veiksnius šiuo klausimu (žr. šio sprendimo 354 punktą), pripažino, kad tais atvejais, kai šiuose susitarimuose numatomi dideli kompensaciniai mokėjimai, kuriais tam tikrą laikotarpį sumažinamos arba panaikinamos visos paskatos generinių vaistų įmonėms patekti į rinką, vis dėlto kartu neišsprendžiant susijusio ginčo dėl patentų, šie susitarimai patenka į šios nuostatos taikymo sritį (ginčijamo sprendimo 604 konstatuojamoji dalis). Iš tiesų tokiu atveju vertės perdavimu pakeičiamas savarankiškas šalių vertinimas, susijęs su patentuotų vaistų įmonės patentų galia, ir jų galimybių laimėti galimą bylą, grindžiamą šiais patentais arba susijusią su jų galiojimu, vertinimas (žr. šio sprendimo 353 punktą).

361 Tačiau, pirma, šioje byloje reikėtų priminti, kad, kaip teigia Komisija, ginčijamų susitarimų šalys nesutarė dėl to, ar *Lundbeck* patentai buvo pakankamai stiprūs, kad neleistų generiniam citalopramui patekti į rinką, todėl šie patentai negalėjo turėti lemiamos reikšmės generinių vaistų įmonių įsipareigojimui nepatekti į rinką. Taigi mokėjimai buvo kaip skatinamasis veiksnys sudaryti susitarimą („dealclincher“) ir turėjo lemiamą reikšmę įtikinant generinių vaistų įmones nutraukti pastangas patekti į rinką.

362 Antra, ieškovės neginčija, kad sumos, kurias jos sumokėjo generinių vaistų įmonėms, galėjo būti apskaičiuotos pagal pelną ar apyvartą, kurią šios įmonės tikėjosi gauti ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu, jeigu jos būtų patekusios į rinką, o tai šiuo klausimu yra svarbus įrodymas. Per posėdį ieškovės tvirtino, kad tokį apskaičiavimą galėjo atlikti tik pačios generinių vaistų įmonės, o ne ieškovės, tačiau tai niekaip nepakeičia šios išvados.

363 Trečia, įrodymai, susiję su laikotarpiu iki ginčijamų susitarimų sudarymo, patvirtina, kad generinių vaistų įmonės labai stengėsi pasirengti patekti į rinką ir neketino nutraukti šių pastangų dėl *Lundbeck* patentų. Žinoma, nebuvo aišku, ar kompetentingas teismas vėliau nepripažins jų produktų pažeidžiančiais patentus. Vis dėlto ginčijamame sprendime įrodyta, kad generinių vaistų įmonės turėjo realių galimybių laimėti bylą, jei kiltų ginčas (žr. šio sprendimo 122 punktą ir ginčijamo sprendimo 75 ir 76 konstatuojamąsias dalis). Taigi sudarydamos ginčijamus susitarimus ieškovės iškeitė šį netikrumą į tikrumą, kad generinių vaistų įmonės nepateks į rinką, tam panaudodamos didelius kompensacinius mokėjimus (ginčijamo sprendimo 604 konstatuojamoji dalis), ir taip minėtų susitarimų galiojimo laikotarpiu pašalino visą, net ir potencialią, konkurenciją rinkoje.

364 Antra, ieškovių nuomone, ginčijamu sprendimu neįrodyta, kaip sumos pervedimas rodo, kad apribojimai neatitiko šalių vertinimo, susijusio su nagrinėjamų patentų galia. Jų teigimu, ginčijamas sprendimas grindžiamas tuo, kad jų mokėjimai buvo skirti generinių vaistų įmonėms siekiant padaryti prielaidą, kad abejojama atitinkamų patentų galiojimu ar pažeidimu. Klaidinga teigti, kad „kuo patentuotų vaistų įmonė yra labiau įsitikinusi, kad jos patentas bus pripažintas negaliojančiu arba nepažeistu <...>, tuo didesnę sumą ji yra pasirengusi sumokėti generinių vaistų gamintojui, kad išvengtų šios rizikos“ (ginčijamo sprendimo 640 konstatuojamoji dalis). Todėl ginčijamu sprendimu pažeistos įrodinėjimo srityje taikomos taisyklės, pagal kurias Komisija įpareigojama paneigti visus vertės perdavimo paaiškinimus, išskyrus slaptą antikonkurencinį susitarimą.

365 Ieškovės tvirtina, kad ekonominė prielaida, kuria Komisija rėmėsi ginčijamame sprendime, gali būti pripažinta tik jeigu ji turi tvirtą empirinį ir teorinį pagrindą, ir kad Komisija gali remtis nepakankamai aiškia prielaida tik jeigu įrodo, kad tai buvo vienintelis galimas paaiškinimas. Ši norma pagal analogiją turi būti taikoma išvadai, jog taikiame susitarime numatytas kompensacinis mokėjimas reiškia, kad šalys abejoja atitinkamo patento galia.

366 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad pagal šio sprendimo 105–112 punktuose nurodytą teismo praktiką šioje byloje Komisija ginčijamame sprendime rėmėsi įrodymų visuma, siekdama įrodyti, kad iš esmės būtent mokėjimų generinių vaistų įmonėms dydis, o ne *Lundbeck* proceso patentų buvimas ar noras išvengti išlaidų, susijusių su galimu bylinėjimusi, paskatino jas sutikti su jų elgesiui taikomais apribojimais (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 255 ir 748 konstatuojamąsias dalis ir šio sprendimo 354 ir 363 punktus). Pavyzdžiui, kalbant apie *Merck (GUK)*, ginčijamame sprendime įrodyta, kad šios sumos atitiko pelną, kurį ji numatė gauti patekusi į rinką, neprivalėdama toliau dėti pastangų ir prisiimti tokio patekimo rizikos (ginčijamo sprendimo 350, 809 ir 862 konstatuojamosios dalys). Analogiški argumentai pateikti ginčijamo sprendimo 398, 460, 1071 ir 1157 konstatuojamosiose dalyse dėl *Arrow*, *Alpharma* ir *Ranbaxy*.

367 Be to, savo procesiniuose dokumentuose ieškovės pačios nurodo ginčijamo sprendimo 640 konstatuojamąją dalį (šio sprendimo 353 punktas), kurioje Komisija konstatavo, kad kompensacinio mokėjimo dydis dažnai susijęs su rizika, kaip ją supranta patentuotų vaistų įmonė, kad bus priimtas teismo sprendimas pripažinti jos patentą negaliojančiu arba kad generiniai vaistai nepažeidžia patento, ir su patentuotų vaistų įmonės nuostoliais dėl šių produktų patekimo į rinką. Ieškovės taip pat neginčija to, kad kompensaciniai mokėjimai buvo atlygis už generinių vaistų įmonių prisiimtus įsipareigojimus susilaikyti nuo patekimo į rinką teikiant generinį citalopramą, kuris, kaip tos įmonės manė, pažeidė ieškovių patentus, ir to, kad šie mokėjimai galėjo būti papildoma paskata generinių vaistų įmonėms sudaryti ginčijamus susitarimus.

368 Be to, ginčijamų susitarimų laikotarpio įrodymai patvirtina, kad ieškovės ketino panaudoti „krūvą [USD]“, kad išstumtų generinius vaistus iš rinkos (ginčijamo sprendimo 131 konstatuojamoji dalis), nors ir abejojo savo patentų galiojimu ir galimybėmis laimėti bylą teisme (ginčijamo sprendimo 149 konstatuojamoji dalis ir šio sprendimo 126 punktas).

369 Bet kuriuo atveju Komisija neprivalėjo nepaneigiamai įrodyti, kad ieškovės abejojo savo patentų galiojimu, kad įrodytų pažeidimo dėl tikslo buvimą šioje byloje, nes ginčijamame sprendime pateikti įrodymai patvirtina, kad generinių vaistų įmonės buvo įsitikinusios, kad gali patekti į rinką per palyginti trumpą laiką paneigdamos ieškovių kaltinimus pažeidimu arba, kilus ginčui, ginčydamos jų patentų galiojimą (žr. šiame sprendime nagrinėtą pirmąjį pagrindą). Taigi svarbu tai, kad sudarant ginčijamus susitarimus buvo neaišku, ar generinių vaistų įmonės galės patekti į rinką išvengdamos laikinųjų apsaugos priemonių arba ieškinių dėl patentų pažeidimo ir ar jos galės sėkmingai užginčyti ieškovių patentų galiojimą, ir kad šiais susitarimais, pasitelkus didelius kompensacinius mokėjimus, šis netikrumas buvo pakeistas tikrumu, kad generinių vaistų įmonės nepateks į rinką ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu (šio sprendimo 336 ir 363 punktai).

370 Trečia, ieškovių nuomone, ginčijamu sprendimu nepaneigiami kiti vertės perdavimo paaiškinimai, ir jos primena, jog atsakyme į pranešimą apie kaltinimus jos teigė, kad nagrinėjami mokėjimai įrodo spaudimą, kurį jos patyrė iš generinių vaistų įmonių dėl ieškovėms ir generinių vaistų įmonėms tenkančios rizikos asimetrijos. Iš tiesų dėl generinių vaistų įmonių pažeidimo ieškovėms grėsė patirti didelę ir nepataisomą žalą, o šios įmonės mažai kuo rizikavo arba išvis nerizikavo. Ši asimetrija paaiškina, kodėl ieškovės sutiko sumokėti ginčijamuose susitarimuose numatytas sumas. Ši „šantažo“ problema matyti kiekviename iš pranešime apie kaltinimus nurodytų susitarimų.

371 Ginčijamame sprendime, visų pirma jo 644 konstatuojamojoje dalyje, pripažinta, kad tokia rizikos asimetrija egzistuoja, nurodant, kad generinių vaistų įmonės pelnas patekus į rinką būtų mažesnis ar netgi daug mažesnis už patentuotų vaistų įmonės nuostolius, kurių jai veikiausiai tektų patirti, jeigu

generiniai vaistai patektų į rinką. Be to, žala, kuri galėjo būti priteista iš generinių vaistų įmonių, taip pat būtų daug mažesnė už tikėtiną potencialią žalą ir sudarytų vos dalį žalos, kurią patentuotų vaistų įmonė patirtų, jeigu generinių vaistų įmonės neteisėtai patektų į rinką. Iš tiesų kartais generinių vaistų įmonėms net netenka atlyginti nepataisomos žalos, kurią sukelia jų neteisėtas patekimas į rinką. Be to, valdžios institucijų nustatytas kainų ar kompensacijų lygis gali automatiškai sumažėti į rinką patekus generinėms vaistų versijoms, neatsižvelgiant į tai, ar šios versijos pažeidžia galiojančius patentus. Išlaidų, susijusių su įvairiais teisminiais ginčais dėl patentų, suma taip pat būtų labai didelė.

372 Taigi generinių vaistų įmonės būtent ir pasinaudojo šia rizikos asimetrija, sudarydamos klaidingą įspūdį, kad jos ketina parduoti patentus pažeidžiančius produktus, ir taip įgydamos reikalingą galią išsireikalauti mokėjimus iš *Lundbeck*. Ir ekonominėje literatūroje, ir ginčijamame sprendime, visų pirma jo 640 konstatuojamojoje dalyje, pripažįstama, kad kuo didesnė žala, kurią patentuotų vaistų įmonė mano patirsianti dėl generinių vaistų įmonių patekimo į rinką, tuo daugiau ji gali būti pasirengusi sumokėti šioms įmonėms, kad išvengtų šios rizikos.

373 Todėl, ieškovių teigimu, ginčijamame sprendime Komisija klaidingai preziumavo, kad generinių vaistų įmonės apsisprendimą pateikti rinkai vaistą lemia vien patento galios vertinimas, nors šis vertinimas yra tik vienas iš reikšmingų kriterijų priimant sprendimą išleisti vaistą į rinką ir gali pasirodyti nesvarbus, jeigu generinių vaistų įmonė tikisi pasipelnyti iš pažeidimo.

374 Todėl, nesant ryšio tarp mokėjimų ir subjektyvaus ginčijamų susitarimų šalių supratimo apie jų atitinkamus reikalavimus, susijusius su patentais, ginčijamu sprendimu negalima pagrįsti išvados, kad mokėjimu generinių vaistų įmonės buvo paskatintos sutikti su apribojimais, su kuriais jos nebūtų sutikusios vien tik remdamosi patentų galios vertinimu, todėl pirmojo priežastinio ryšio, kuriuo ginčijamame sprendime grindžiama jo teorija, nėra ir išvada, kad ginčijamais susitarimais pažeista SESV 101 straipsnio 1 dalis, neturi pagrindo.

375 Įstojusi į bylą šalis taip pat mano, jog Komisija turėjo įrodyti, kad nėra jokio kito teisėto vertės perdavimo paaiškinimo, atsižvelgiant, pirma, į nepataisomos žalos patentų savininkui grėsmę, jeigu generiniai vaistai neteisėtai patektų į rinką, antra, tikimybę gauti tinkamą kompensaciją kaip žalos atlyginimą arba galimybę, kad bus pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės, ir, trečia, išlaidas, susijusias su tuo, kad tektų kelti bylas daugelyje teismų, įskaitant riziką, kad skirtingi teismai priims skirtingus sprendimus. Todėl Komisija turėjo įrodyti, kodėl dėl vertės perdavimo teisėtas taikus susitarimas virsta horizontaliuoju antikonkurenciniu susitarimu.

376 Priešingai, nei teigia ieškovės, reikia pažymėti, kad Komisija ginčijamame sprendime paneigė kitus ieškovių pateiktus paaiškinimus dėl kompensacinių mokėjimų numatymo ginčijamuose susitarimuose, visų pirma susijusius su „blefavimo teorija“ ir rizikos asimetrija.

377 Taigi Komisija ginčijamame sprendime pripažino, kad patentuotų vaistų įmonė gali būti komerciškai suinteresuota sumokėti generinių vaistų įmonėms, kad išvengtų jų patekimo į rinką, atsižvelgiant į sumas, kurias ji galėtų prarasti, jeigu jos patektų į rinką. Be to, šios sumos veikiausiai viršija pelną, kurį generinių vaistų įmonės gautų, jeigu patektų į rinką, darant prielaidą, kad jų produktai nebūtų laikomi pažeidžiančiais patentus arba jeigu joms pavyktų pasiekti, kad atitinkami patentai būtų pripažinti negaliojančiais. Vis dėlto tokiu atveju Komisija nusprendė, kad nuo to nukentės vartotojai, nes jie neteks galimybės mokėti mažesnę kainą dėl generinių vaistų patekimo į rinką (ginčijamo sprendimo 640 konstatuojamoji dalis).

378 Šiuo klausimu ieškovės nurodo, kad kartais generinių vaistų įmonės patiria labai mažą rizika, susijusią su patekimu į rinką, arba jos iš viso nepatiria, todėl jos gali išvengti laikinųjų apsaugos priemonių, kuriomis joms būtų uždrausta patekti į rinką, ir iš jų gali būti nepriteistas žalos atlyginimas dėl neteisėto patekimo į rinką, be kita ko, sudarant dirbtinius susitarimus, pavyzdžiui, perkeliant vieno juridinio subjekto pelną kitam. Be to, ginčijamame sprendime pripažinta, kad žala, kuri galėtų būti iš jų

priteista, neretai yra daug mažesnė už žalą, kurią patentuotų vaistų įmonė patiria dėl neteisėto patekimo į rinką, nes šis patekimas į rinką grandinine reakcija paskatina kainų mažėjimą (ginčijamo sprendimo 93 ir 645 konstatuojamosios dalys).

379 Žinoma, generinių vaistų įmonių ir patentuotų vaistų įmonės patiriamos rizikos asimetrija leidžia iš dalies paaiškinti priežastis, dėl kurių patentuotų vaistų įmonė nusprendžia mokėti didelius kompensacinius mokėjimus, kad išvengtų bet kokios, net ir mažiausios, generinių vaistų įmonių patekimo į rinką rizikos. Taip visų pirma yra tuo atveju, kai patentuotas vaistas (šioje byloje – *Cipramil*) yra pagrindinis patentuotų vaistų įmonės produktas, iš kurio ji gauna didžiausią apyvartą (ginčijamo sprendimo 26 ir 120 konstatuojamosios dalys).

380 Vis dėlto reikėtų priminti, jog tai, kad įmonės antikonkurencinis elgesys gali pasirodyti pelningiausias arba mažiausiai rizikingas būdas, tikrai nereiškia, kad netaikomas SESV 101 straipsnis (šiuo klausimu žr. 2004 m. liepos 8 d. Sprendimo *Corus UK / Komisija*, T-48/00, Rink., EU:T:2004:219, 73 punktą ir Sprendimo *Dalmine / Komisija*, T-50/00, Rink., EU:T:2004:220, 211 punktą), visų pirma jeigu tai yra mokėjimas realiems ar potencialiems konkurentams už tai, kad jie nepatektų į rinką, ir dalijimasis pelnu su šiais konkurentais, kuris būtų gautas, jeigu generiniai vaistai nepatektų į rinką, nors tai ir būtų nenaudinga vartotojams, kaip šioje byloje.

381 Ieškovių teigimu, rizikos asimetrija leido generinių vaistų įmonėms šantažuoti patentuotų vaistų įmonę (arba „blefuoti“) ir taip gauti dideles pinigų sumas, priverčiant manyti, kad jos ruošiasi patekti į rinką teikdamos patentų nepažeidžiančius produktus.

382 Tačiau tai tik patvirtina Komisijos teiginį, kad sudarant ginčijamus susitarimus buvo visiškai neaišku, kaip baigtųsi galimi teisminiai ginčai dėl patentų, ir kad šis netikrumas buvo pašalintas ir pakeistas tikrumu, kad generinių vaistų įmonės nepateks į rinką ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu.

383 Be to, tai, kad kompensacinis mokėjimas gali būti vienintelė priemonė pasiekti susitarimą ir „sumažinti atotrūkį“ tarp šio susitarimo šalių, nereiškia, kad šis mokėjimas yra teisėta priemonė sudaryti tokį susitarimą ar kad šiam susitarimui netaikoma konkurencijos teisė, visų pirma kai šio mokėjimo suma atrodo susijusi su pelnu, kurį generinių vaistų įmonės numatė gauti, jeigu būtų patekusios į rinką, kai susitarimas neleido išspręsti pagrindinio šalių ginčo dėl patentų ir kai juo numatyti apribojimai peržengia patentuotų vaistų įmonės patentų taikymo sritį (žr. šio sprendimo 354 punktą ir ginčijamo sprendimo 661 ir 662 konstatuojamąsias dalis).

384 Papildomai reikėtų pažymėti, kad jeigu ieškovės buvo taip įsitikinusios savo patentų galiojimu ir tuo, kad produktai, kuriuos generinių vaistų įmonės ketino pardavinėti, pažeidžia šiuos patentus, jos galėjo kreiptis į kompetentingus nacionalinius teismus dėl laikinųjų apsaugos priemonių, kad neleistų šiems vaistams patekti į rinką, o jeigu generinių vaistų įmonės patektų į rinką neteisėtai, reikalauti žalos atlyginimo iš jų. Be to, kaip ir *Neolab* atveju (šio sprendimo 350 punktas), jos galėjo sudaryti taikų susitarimą, kurio tikrasis tikslas yra išspręsti ginčą dėl patentų, ir kompensacinis mokėjimas nepaskatintų generinių vaistų įmonių komercinio savarankiškumo apribojimų, kurie galbūt būtų pasiekti pagal tokį susitarimą.

385 Nors, kaip pripažįsta Komisija, patentuotų vaistų įmonės galėjo patirti nepataisomą žalą, jeigu generinių vaistų įmonės būtų neteisėtai patekusios į rinką, nes dėl šio jų patekimo į rinką būtų negrįžtamai sumažėjusios kainos, reguliuojamųjų kainų sumažinimas baigus galioti FVM patentui yra ieškovėms žinoma farmacijos rinkų savybė, todėl tai yra įprasta komercinė rizika, kuria negalima pateisinti ginčijamų susitarimų sudarymo. Be to, kainų sumažėjimas įsikišus reguliuotojui, kai FVM patentas jau yra baigęs galioti, rodo valstybių narių užtikrinamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, patentuotų vaistų įmonės patentui suteikiamos apsaugos ir, kita vertus, valstybės biudžeto ir vartotojų lėšų taupymo dėl generinių vaistų patekimo į rinką ir konkurencijos poveikio.

386 Todėl sutikus su ieškovių argumentu dėl rizikos asimetrijos galiausiai būtų pripažinta, kad jos, sudarydamos tokius susitarimus kaip ginčijami susitarimai su generinių vaistų įmonėmis, galėjo apsisaugoti nuo neišvengiamo kainų mažėjimo, kurio, kaip jos pačios teigė, nebuvo galima išvengti, net jei joms būtų pavykę laimėti bylas dėl patentų pažeidimo nacionaliniuose teismuose. Todėl, sudarydamos šiuos susitarimus, jos galėjo išlaikyti didesnes savo produktų kainas valstybės sveikatos priežiūros biudžeto ir vartotojų nenaudai, nors to nebūtų nutikę, jeigu nacionaliniai teismai būtų patvirtinę jų patentų galiojimą, o generinių vaistų įmonių produktai būtų buvę pripažinti pažeidžiančiais patentus. Toks rezultatas akivaizdžiai prieštarautų Sutarties nuostatų dėl konkurencijos, kuriomis siekiama, be kita ko, apsaugoti vartotojus nuo nepagrįstų kainų padidėjimų dėl slapto konkurentų susitarimo, tikslui (šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, Rink., EU:C:2015:184, 115 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimo *InnoLux / Komisija*, C-231/14 P, Rink., EU:C:2015:451, 61 punktą). Nėra jokio pagrindo teigti, kad toks susitarimas šioje byloje būtų teisėtas, prisidengiant tuo, kad buvo kalbama apie proceso patentus, jeigu net ir apgynus šiuos patentus nacionaliniuose teismuose, susiklosčius net ir pačiam palankiausiam ieškovėms scenarijui, nebūtų galėjusios kilti tos pačios neigiamos pasekmės konkurencijai ir visų pirma vartotojams.

387 Iš tiesų reikėtų priminti, jog neleistina, kad įmonės bandytų sumažinti teisės normų, kurias jos mano esant per daug nepalankias, poveikį sudarydamos kartelius, kurių tikslas – kompensuoti šį nepalankų traktavimą motyvuojant tuo, kad šios normos iškreipia pusiausvyrą jų nenaudai (žr. 2005 m. liepos 27 d. Sprendimo *Brasserie nationale ir kt. / Komisija*, T-49/02–T-51/02, Rink., EU:T:2005:298, 81 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

388 Galiausiai tiek, kiek ieškovės, palaikomos įstojusios į bylą šalies, teigia, kad dėl ginčijamų susitarimų buvo galima išvengti didelių išlaidų, susijusių su bylinėjimusi skirtingose valstybėse narėse, taip pat rizikos, kad skirtingi teismai šiose bylose priims skirtingus sprendimus, reikėtų pažymėti, pirma, kad daugumoje ginčijamų susitarimų nebuvo nurodytos tikslios ar numatomos bylinėjimosi išlaidos, kurių būtų išvengta. Be to, ieškovės nepateikė jokio paaiškinimo dėl to, kaip buvo apskaičiuotos kompensacinių mokėjimų sumos, išskyrus tai, kad jos buvo nustatytos derantis su generinių vaistų įmonėmis, o ginčijamame sprendime yra daug įrodymų, patvirtinančių, kad šios sumos daugiau ar mažiau atitiko generinių vaistų įmonių pelną, kurį jos tikėjosi gauti patekusios į rinką, arba žalos atlyginimą, kurį jos būtų gavusios, jeigu joms pavyktų laimėti bylas prieš *Lundbeck* (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 398, 460, 809, 862, 1071 ir 1157 konstatuojamąsias dalis).

389 Bet kuriuo atveju, priešingai, nei teigia ieškovės, mažai tikėtina, kad išlaidų, susijusių su galimu bylinėjimusi skirtingose EEE šalyse, suma būtų viršijusi generinių vaistų įmonių pagal šioje byloje ginčijamus susitarimus gautų mokėjimų sumą, kuri buvo keli milijonai eurų. Iš tiesų farmacijos įmonės retai kelia bylas visose valstybėse narėse vienu metu. Paprastai, kaip rodo *Lagap* pavyzdys Jungtinėje Karalystėje (ginčijamo sprendimo 63 konstatuojamoji dalis), jos nusprendžia susitelkti į keletą bandomųjų bylų, užuot reiškusios ieškinius skirtinguose teismuose, kuriuose nagrinėjami tie patys klausimai. Tačiau, kalbant apie *Lagap*, ieškovės galiausiai nusprendė susitarti, kad išvengtų pralaimėjimo, kuris būtų panaudotas prieš jas kituose teismuose (ginčijamo sprendimo 160 konstatuojamoji dalis).

390 Be to, ginčijamame sprendime pripažinta, kad yra ir kitų būdų taikiai išspręsti ginčą, kurie būtų priimtini konkurencijos teisės požiūriu, ne tik tie, kuriais potencialių konkurentų patekimas į rinką pavėlinamas kompensaciniais mokėjimais, kaip buvo šiuo atveju (šio sprendimo 354 punktas). Kaip nurodyta teismo praktikoje, konkretaus patento dalyko negalima aiškinti kaip užtikrinančio apsaugą ir nuo ieškinių, kuriais siekiama ginčyti patento galiojimą, atsižvelgiant į tai, kad visuomenė yra suinteresuota panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų atsirasti dėl nepagrįstai išduoto patento (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 119 punkte minėto Sprendimo *Windsurfing*, EU:C:1986:75, 92 punktą). Nors ieškovės turėjo teisę sudaryti taikius susitarimus su generinių vaistų įmonėmis siekdamos išvengti galimų bylinėjimosi išlaidų, jos negalėjo tuo remdamosi savo vertinimu, susijusiu

su jų patentų galiojimu ir tuo, ar generinių vaistų įmonių produktai pažeidžia patentus, pakeisti nepriklausomo teismo vertinimo, sumokėdamos generinių vaistų įmonėms, kad jos pritartų šiam vertinimui ir kurį laiką nemėgintų patekti į rinką.

391 Todėl ginčijamame sprendime padaryta pagrįsta išvada, kad kompensaciniais mokėjimais generinių vaistų įmonės buvo paskatintos sutikti su ginčijamuose susitarimuose numatytais jų komercinio savarankiškumo apribojimais, o kiti ieškovių paaiškinimai, pateikti šiems mokėjimams pagrįsti, neleido paneigti šios išvados.

392 Todėl pirmą pagrindo dalį reikia atmesti.

2. Dėl antros dalies

393 Ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime padaryta klaidinga išvada, kad dėl nagrinėjamais susitarimais nustatytų sutartinių apribojimų buvo panaikintos kitos paskatos patekti į rinką.

394 Pirmiausia jos nurodo, kad apribojimai, kuriais neperžengiami patentų nustatomi apribojimai, nesumažina ir nepanaikina paskatų stengtis savarankiškai patekti į rinką. Taigi generinių vaistų įmonės, kurios sutinka susilaikyti nuo patekimo į rinką teikiant patentus pažeidžiančius vaistus mainais už vertės perdavimą, gali ir toliau norėti kreiptis į teismą, kad šis konstatuotų, kad jų vaistai nepažeidžia patento ar kad tariamai pažeistas patentas negalioja. Be to, nėra pagrindo daryti išvados, kad mokėjimas, kuriuo atlyginama už susilaikymą nuo patentą pažeidžiančių vaistų pateikimo rinkai, mažiau skatintų generinių vaistų įmonę stengtis patekti į rinką teikiant patento nepažeidžiančius vaistus. Tai, kad generinių vaistų įmonę tenkina patentuotų vaistų įmonės pervesta suma ir kad ji nesiekia ginčyti atitinkamo patento, nors nėra numatyta neginčijimo sąlygos, reiškia tik viena, kad ši įmonė abejoja, ar galės pasiekti, kad šis patentas būtų pripažintas negaliojančiu.

395 Todėl, ieškovių nuomone, teisėtą prezumpciją, kad neleidimas patekti į rinką mainais už mokėjimą riboja konkurenciją dėl tikslo, sumažinant arba panaikinant generinių vaistų įmonių paskatas savarankiškai stengtis patekti į rinką, galima daryti tik jeigu sutartiniai apribojimai nepatenka į atitinkamo patento taikymo sritį.

396 Antra, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime pakankamai nemotyvuota išvada, kad dėl vertės perdavimo neabejotinai sumažėja generinių vaistų įmonių paskatos kreiptis į teismą. Ginčijamame sprendime pripažįstama, kad galimybė praėjus šiek tiek laiko po ieškinio pareiškimo patentuotų vaistų įmonei sudaryti taikų susitarimą, kuriame būtų numatytas kompensacinis mokėjimas, gali paskatinti generinių vaistų įmones pareikšti tokį ieškinį (711 konstatuojamoji dalis). Šis pripažinimas neatitinka ginčijamo sprendimo argumentų, kad kompensaciniai mokėjimai veikiausiai tik atgrasytų generinių vaistų įmones nuo ieškinio pareiškimo (966 konstatuojamoji dalis). Šis vidinis nesuderinamumas rodo, kad ginčijamam sprendimui trūksta tvirto ekonominio pagrindo, ir paneigia jame padarytą išvadą, kad „dideli“ kompensaciniai mokėjimai būtinai kenkia vartotojams (646 konstatuojamoji dalis).

397 Komisija ginčija šiuos argumentus.

398 Kalbant apie ieškovių argumentą, kad ginčijamuose susitarimuose nebuvo jokios sąlygos, kuri kliudytų generinių vaistų įmonėms ginčyti ieškovių patentų galiojimą, todėl šiais susitarimais nebuvo panaikintos bet kokios generinių vaistų įmonių paskatos patekti į rinką, pirmiausia reikėtų konstatuoti, kad šis argumentas neturi reikšmės, nes ginčijamame sprendime konstatuota tik tai, kad ginčijamuose susitarimuose numatyti kompensaciniai mokėjimai paskatino generinių vaistų įmones sutikti su jų komercinio savarankiškumo apribojimais, su kuriais jos nebūtų sutikusios nesant šių mokėjimų, o ne tai, kad jais šiuo atžvilgiu panaikintos visos paskatos (ginčijamo sprendimo 604 ir 659–661 konstatuojamosios dalys).

399 Bet kuriuo atveju, nors ginčijamuose sprendimuose nebuvo jokios neginčijimo sąlygos, generinių vaistų įmonės neturėjo jokio intereso ginčyti *Lundbeck* patentų sudarius ginčijamus susitarimus, nes kompensaciniai mokėjimai beveik prilygo pelnui, kurį jos planavo gauti patekusios į rinką, arba žalos atlyginimui, kurį jos galėjo gauti, jeigu būtų laimėjusios bylą prieš *Lundbeck* (žr. šio sprendimo 388 punktą). Net darant prielaidą, kad šie mokėjimai buvo mažesni nei planuojamas pelnas, vis dėlto tai buvo tikras, iš karto gautinas pelnas, nesant reikalo patirti su patekimu į rinką susijusios rizikos. Be to, šios bylos faktinės aplinkybės patvirtina šį aiškinimą, nes ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu nė viena generinių vaistų įmonė neginčijo *Lundbeck* patentų ir nepateko į rinką. Nors *Merck (GUK)* vis dėlto kelioms dienoms pateko į citalopramo rinką Jungtinėje Karalystėje baigus galioti GUK susitarimui dėl Jungtinės Karalystės, taip įvyko todėl, kad ji manė, kad *Lundbeck* pasiūlytos šio susitarimo pratęsimo sąlygos nebuvo pakankamai geros, ir ji siekė didesnės kompensacijos mainais už antrą šio susitarimo pratęsimą (ginčijamo sprendimo 299 konstatuojamoji dalis).

400 Kiek ieškovės teigia, kad generinių vaistų įmonės galėjo patekti į rinką naudodamos patentų nepažeidžiančius generinius produktus, reikėtų nurodyti šiame sprendime pateiktą šeštojo pagrindo, susijusio su ginčijamų susitarimų turinio ir taikymo srities vertinimu, analizę.

401 Bet kuriuo atveju, net jei ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai potencialiai pateko į *Lundbeck* patentų taikymo sritį, t. y. jie galėjo būti gauti ir teismo keliu, ginčijamame sprendime teisingai konstatuota, kad tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, tai buvo tik galimybė. Tai, kad šis netikrumas, susijęs su tuo, ar generinių vaistų įmonių produktai pažeidžia patentus, ar ne ir ar ieškovių patentai galioja, ar ne, buvo pakeistas tikrumu, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu generinių vaistų įmonės nepateks į rinką, šioje byloje savaime yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, nes šis rezultatas buvo pasiektas dėl kompensacinio mokėjimo (žr. šio sprendimo 336 ir 363 punktus).

402 Galiausiai ieškovės nepagrįstai teigia, kad ginčijamas sprendimas nėra pakankamai motyvuotas šiuo klausimu. Iš tiesų nemažai pačių ieškovių nurodytų ginčijamo sprendimo ištraukų, susijusių su kompensaciniais mokėjimais, įrodo, kad jos suprato Komisijos poziciją šiuo klausimu, nors jai ir nepritarė. Be to, ginčijamame sprendime visai nėra prieštaravimo dėl to, kad jame pripažinta, viena vertus, kad galimybė gauti kompensacinius mokėjimus iš patentuotų vaistų įmonės gali paskatinti generinių vaistų įmones pareikšti ieškinius teisme, nors, kita vertus, pagal ginčijamus susitarimus gauti kompensaciniai mokėjimai šioje byloje būtų atgrasę generinių vaistų įmones nuo tokių ieškinių pareiškimo. Iš tiesų, kaip Komisija iš esmės nurodo ginčijamo sprendimo 639 ir 660 konstatuojamosiose dalyse, be kita ko, taikūs susitarimai dėl mokėjimų, net ir kompensacinių mokėjimų, ne visada kelia problemų konkurencijos požiūriu, ypač jeigu jais nenumatytas joks generinių vaistų patekimo į rinką apribojimas ir jeigu jais kaip tik siekiama pasiūlyti kompensaciją generinių vaistų įmonėms už negautą pelną, patentuotų vaistų įmonei pripažinus, kad jų generiniai produktai nepažeidžia jokio patento.

403 Todėl reikia konstatuoti, kad Komisija nepadarė jokios vertinimo klaidos, ginčijamame sprendime konstatuodama, kad ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai, pasiekti mainais už didelius kompensacinius mokėjimus, sumažino generinių vaistų įmonių paskatas patekti į rinką.

404 Taigi antrą pagrindo dalį taip pat reikia atmesti.

3. Dėl trečios dalies

405 Ieškovių nuomone, sprendime taikyta taisyklė, pagal kurią vertės perdavimo paskatintų taikių susitarimų dėl patentų tikslas yra riboti konkurenciją, nepritaikoma.

406 Pirma, jos teigia, kad ši taisyklė yra savaime nenuosekli ir atgraso nuo vartotojams naudingų susitarimų, kuriais numatomas ankstyvas patekimas į rinką, sudarymo, nes dėl jos gaunami skirtingi rezultatai, nelygu, ar vertė perduodama atliekant pervedimą į sąskaitą, ar greitai patenkant į rinką.

407 Antra, jų nuomone, susitarimas neturi būti grindžiamas „vien“ šalių pateikiamu patentų galios vertinimu, o pagal Komisijos taikytą taisyklę praktiškai uždraudžiamas bet koks kompensacinis mokėjimas. Joks taikus susitarimas negali būti grindžiamas „vien“ tuo, kaip šalys vertina patentų galią, ir taip yra dėl paprastos priežasties – patento „galia“ nėra tiksli sąvoka. Jeigu būtų reikalaujama taikius susitarimus grįsti „vien“ tuo, kaip šalys vertina patento galią, tai reikštų, kad jos įpareigojamos bylinėtis. Sprendimu šalims nepaliekama jokios diskrecijos naudoti kompensacinį mokėjimą siekiant atgrasyti generinių vaistų įmonę nuo patentuotų vaistų įmonės patentų pažeidimo.

408 Trečia, ieškovių nuomone, teisinis kriterijus, grindžiamas sumokėtos sumos dydžiu, yra praktiškai nepritaikomas, nes ginčijamame sprendime nenustatyta jokia aiški riba, kuria remiantis būtų galima nustatyti, ar mokėjimas yra priimtinas, ar antikonkurencinis.

409 Komisija ginčija šiuos argumentus.

410 Pirma, ieškovių argumentas, kad ginčijamas sprendimas atgraso nuo taikių susitarimų, kuriais buvo numatytas greitas generinių vaistų patekimas į rinką, sudarymo, yra akivaizdžiai nepagrįstas, nes Komisija kaip tik konstatavo, kad ginčijami susitarimai kėlė problemų konkurencijos teisės požiūriu, nes jais siekta pavėlinti, o ne palengvinti generinių vaistų patekimą į rinką. Be to, reikėtų priminti, kad Komisija atsižvelgė ir į tai, kad ginčijamuose susitarimuose nebuvo jokio *Lundbeck* įsipareigojimo nereikšti generinių vaistų įmonėms ieškinių dėl patentų pažeidimo, jeigu jos patektų į rinką teikdamos generinį citalopramą baigus galioti šiems susitarimams (ginčijamo sprendimo 662 konstatuojamoji dalis).

411 Be to, sprendime pripažįstama, kad tam tikrais atvejais taikūs susitarimai nekelia problemų, net jei juose ir numatyti kompensaciniai mokėjimai, jeigu juose taip pat numatyta, kad generinių vaistų įmonės iš karto pateks į rinką (žr. šio sprendimo 350 punkte nurodytą *Neolab* pavyzdį). Tai, kad Komisija kitaip vertino susitarimus, kuriuose buvo numatytas kompensacinis mokėjimas, nei susitarimus, kuriais toks mokėjimas nebuvo numatytas, yra visiškai pagrįsta, atsižvelgiant į šio mokėjimo skatinamąjį poveikį generinių vaistų įmonėms, kad jos sutiktų su apribojimais, su kuriais nebūtų sutikusios nesant šio mokėjimo (žr. šio sprendimo 349 ir paskesnius punktus). Be to, susitarimas, kuriuo leidžiama greičiau patekti į rinką, tikrai nekelia problemų konkurencijos teisės požiūriu, todėl tokio atlygio už kitus taikiame susitarime numatytus įsipareigojimus negalima lyginti su kompensaciniu mokėjimu, kuriuo siekiama pavėlinti šį patekimą į rinką.

412 Antra, reikia priminti, jog ginčijamame sprendime nenustatyta, kad susitarimas turi būti grindžiamas tik tuo, kaip jo šalys vertina patento galią, kad jam nebūtų taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis (šio sprendimo 360 punktas). Todėl ieškovės klaidingai teigia, kad ginčijamu sprendimu sumažinamos bet kokios paskatos sudaryti taikius susitarimus dėl patentų ir dėl to visoje EEE būtų keliama gausybė bylų. Iš tiesų Komisija sukritikavo tik tuos susitarimus, kurie buvo sudaryti kaip taikūs susitarimai, kaip šioje byloje, ir kuriais iš tikrųjų nesiekta išspręsti šio susitarimo šalių ginčo dėl patentų ir numatyti kompensaciniai mokėjimai mainais už generinių vaistų įmonių įsipareigojimą nepatekti į rinką. Be to, nors Komisija pripažino, kad tokie susitarimai yra antikonkurenciniai, patentuotų vaistų įmonė neprivalo kelti bylų visuose EEE teismuose, kad apsaugotų savo patentus, nes ji visada gali, pavyzdžiui, sudaryti taikius susitarimus, nenumatydama juose jokio kompensacinio mokėjimo, arba taikius susitarimus, kuriuose, net ir numatant tokius mokėjimus, nebūtų jokio apribojimo generiniams vaistams patekti į rinką (žr. šio sprendimo 350 punkte nurodytą *Neolab* pavyzdį).

413 Galiausiai ieškovių argumentas, kad ginčijamu sprendimu joms nepalikta jokios diskrecijos naudoti kompensacinių mokėjimų siekiant atgrasyti generinių vaistų įmones nuo jų patentų pažeidimo, ir vėl grindžiamas klaidinga prielaida, kad generinių vaistų įmonių produktais pažeisti jų patentai, nors sudarant ginčijamus susitarimus tai nebuvo įrodyta.

414 Trečia, Komisija ginčijamame sprendime paaiškino, kad kompensaciniai mokėjimai šioje byloje kelia daug problemų, nes ginčijamuose susitarimuose numatytos sumos daugiau ar mažiau atitinka pelną, kurį generinių vaistų įmonės tikėjosi gauti patekusios į rinką, arba žalos atlyginimą, kurį jos galėjo prisiteisti, jeigu būtų laimėjusios bylas prieš *Lundbeck* (šio sprendimo 388 punktas). Iš tiesų tokiu atveju kiekviena paskata generinių vaistų įmonėms patekti į rinką yra gerokai sumažinama ar net visai pašalinama. Taigi šioje byloje svarbu tai, kad kiekviename iš ginčijamų susitarimų numatyti kompensaciniai mokėjimai buvo pakankamai dideli, kad generinių vaistų įmonės galėtų sutikti su jų savarankiškumo apribojimais ir kad būtų sumažintos jų paskatos patekti į rinką teikiant savo generinius produktus (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 644 konstatuojamąją dalį).

415 Žinoma, Komisija rėmėsi veiksnių visuma, siekdama įrodyti, kad šioje byloje konkurencija yra ribojama dėl tikslo (žr. šio sprendimo 354 punktą ir ginčijamo sprendimo 661 ir 662 konstatuojamąsias dalis). Tačiau ieškovės negali priekaištauti Komisijai, kad ji ginčijamame sprendime nepakankamai paaiškino, kokią reikšmę teikė aplinkybei, kad kompensaciniai mokėjimai prilygo generinių vaistų įmonių suplanuotam pelnui. Bet kuriuo atveju, kaip pabrėžia pati Komisija, reikėtų pažymėti, kad Komisija savo sprendimuose neprivalo įtvirtinti visuotinai taikomų teisės normų, o tik kiekvienu konkrečiu atveju turi nustatyti, ar jos nagrinėjami susitarimai suderinami su Sutarties nuostatomis dėl konkurencijos, šiuo tikslu pateikdama pakankamai aiškius ir įtikinamus motyvus. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta pirmiau, reikia konstatuoti, kad šioje byloje Komisija įvykdė šiuos reikalavimus.

416 Todėl reikia atmesti antrojo ieškinio pagrindo trečią dalį, taigi ir visą šį pagrindą.

D – *Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės klaida, padaryta taikant principus, susijusius su tikslu riboti konkurenciją*

417 Ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime padaryta teisės klaida, nes jame padaryta išvada, kad, vadovaujantis nusistovėjusiais SESV 101 straipsnio 1 dalies aiškinimo principais, ginčijamais susitarimais buvo siekiama riboti konkurenciją. Visų pirma ginčijamame sprendime suklysta, pirma, šiuos susitarimus prilyginant susitarimams, kurie buvo nagrinėjami byloje, kurioje priimtas šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), ar kitose klasikinėse bylose, susijusiose su rinkos pasidalijimu, tačiau ne su patentų įgyvendinimu, antra, pripažinus, kad vien dėl vertės perdavimo taikus susitarimas dėl patentų galėjo riboti konkurenciją dėl tikslo, trečia, nepripažinus, kad ginčijamais susitarimais siekiamas tikslas, t. y. kad būtų laikomasi *Lundbeck* patentų, neleido konstatuoti konkurencijos ribojimo dėl tikslo, ir, ketvirta, nepripažinus, kad nesant ginčijamų susitarimų (toliau – kitoks scenarijus) šioje byloje nebūtų jokio konkurencijos ribojimo dėl tikslo.

1. Dėl pirmos dalies

418 Ieškovių nuomone, Komisija ginčijamame sprendime klaidingai prilygino ginčijamus susitarimus tokiems rinkų pasidalijimo susitarimams, kurie buvo nagrinėjami šio sprendimo 341 punkte minėtame Sprendime *BIDS* (EU:C:2008:643).

419 Šiuo klausimu, pirma, ieškovės teigia, kad, priešingai nei šioje byloje, šio sprendimo 341 punkte minėtame Sprendime *BIDS* (EU:C:2008:643) nagrinėtais susitarimais nebuvo siekiama apsaugoti patento, kuriuo jo savininkui buvo suteikiama teisė neleisti pateikti į rinką patentą pažeidžiančių produktų ir užkirsti kelią nepataisomai žalai dėl tokio patekimo į rinką.

420 Antra, priešingai nei šioje byloje, įmonės, kurios paliko atitinkamą rinką pagal susitarimus, nagrinėtus byloje, kurioje priimtas šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), tikrai būtų konkuravusios su šioje rinkoje likusiomis įmonėmis, jeigu šie susitarimai nebūtų buvę sudaryti.

421 Trečia, priešingai šioje byloje pateiktiems argumentams, šio sprendimo 341 punkte minėtame Sprendime *BIDS* (EU:C:2008:643) nagrinėti susitarimai buvo laikomi ribojančiais konkurenciją net ir nesant jokio mokėjimo. Tai, kad minėtoje byloje buvo mokami kompensaciniai mokėjimai, neturėjo esminės reikšmės išvadai, kad šiais susitarimais buvo siekiama riboti konkurenciją.

422 Komisija ginčija šiuos argumentus.

423 Pirma, reikėtų pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 657 ir 658 konstatuojamosiose dalyse pateiktas susitarimų, nagrinėtų byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), ir ginčijamų susitarimų prilyginimas pagal analogiją visai nėra teisiškai klaidingas.

424 Iš tiesų, kaip tai matyti, be kita ko, iš minėto sprendimo 8 punkto, toje byloje Airijos galvijienos perdirbimo rinkoje veikusios įmonės buvo sukūrusios mechanizmą, pagal kurį kai kurios įmonės įsipareigodavo dvejus metus nepatekti į šią rinką mainais už šioje rinkoje pasiliekančių įmonių mokėjimus. Šios bylos dinamika sudarant ginčijamus susitarimus buvo panaši, nes pagal juos *Lundbeck*, kuri buvo pagrindinė ar net vienintelė įmonė, buvusi šalių, su kuriais susiję šie susitarimai, rinkose, sumokėjo generinių vaistų įmonėms, potencialioms konkurentėms, kad šios tam tikrą laiką nepatektų į rinką.

425 Iš to darytina išvada, kad byloje, kurioje priimtas šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), kaip ir šioje byloje, buvo kalbama apie susitarimus, kuriais buvo ribojama konkuruojančių ūkio subjektų teisė savarankiškai nustatyti politiką, kuria jie ketino vadovautis rinkoje, taip neleidžiant vykti įprastam konkurencijos procesui (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 341 punkte minėto Sprendimo *BIDS*, EU:C:2008:643, 33–35 punktus).

426 Kalbant apie ieškovių argumentą, kad, skirtingai nei byloje, kurioje priimtas šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), šioje byloje ginčijami susitarimai buvo sudaryti tokiomis aplinkybėmis, kai ieškovės turėjo patentus, kurie galėjo neleisti juos pažeidžiantiems produktams patekti į rinką, pirmiausia reikėtų priminti, kad nagrinėjamu atveju naujų *Lundbeck* proceso patentų buvimas nereiškė, kad generinių vaistų įmonės negalėjo būti laikomos potencialiomis jos konkurentėmis, kaip tai paaiškėjo išnagrinėjus pirmąjį pagrindą. SESV 101 straipsniu saugoma ir potenciali, ir reali konkurencija (žr. šio sprendimo 99 punktą).

427 Be to, reikia priminti, kad pagal teismo praktiką konkurencijos teisė nėra netaikoma susitarimui vien todėl, kad jis yra susijęs su patentu ar kad juo siekiama taikiai išspręsti ginčą dėl patento (šiuo klausimu žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, Rink., EU:C:1988:448, 15 punktą). Be to, susitarimas gali būti laikomas turinčiu tikslą riboti, net jeigu jo tikslas nėra vien riboti konkurenciją, o juo siekiama ir kitų teisėtų tikslų (žr. šio sprendimo 341 punkte minėto Sprendimo *BIDS*, EU:C:2008:643, 21 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

428 Antra, nors byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), nagrinėtos įmonės buvo realios konkurentės, nes buvo kalbama apie rinkoje jau buvusių įmonių pasitraukimą iš jos, o nagrinėjamu atveju *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonės buvo tik potencialios konkurentės, Teisingumo Teismas tame sprendime nereikalavo, kad Komisija įrodytų, kad nesant šių susitarimų įmonės būtų likusios rinkoje. Iš tiesų, jeigu konkurencija ribojama dėl tikslo, susitarimų pasekmių analizė yra perteklinė (žr. šio sprendimo 341 punktą). Taigi Teisingumo Teismas minėtoje byloje konstatavo tik tai, kad joje nagrinėtais susitarimais siekta iš esmės leisti keletui įmonių įgyvendinti bendrą politiką, kurios tikslas – paskatinti kai kurias įmones pasitraukti iš rinkos ir taip sumažinti gamybos pajėgumų perteklių, darantį poveikį jų pelningumui ir trukdantį joms įgyvendinti

masto ekonomiją. Taigi jis konstatavo, kad tokio pobūdžio susitarimais aiškiai pažeidžiama Sutarties nuostatoms, susijusioms su konkurencija, būdinga idėja, kad visi ūkio subjektai turi savarankiškai pasirinkti rinkoje įgyvendinamą politiką, priminęs, kad SESV 101 straipsnio 1 dalimi siekiama uždrausti bet kokį koordinavimo būdą, kuriuo sąmoningai pakeičiamas praktinis bendradarbiavimas tarp įmonių, taip keliant grėsmę konkurencijai (šio sprendimo 341 punkte nurodyto Sprendimo *BIDS*, EU:C:2008:643, 33 ir 34 punktai).

429 Šioje byloje ginčijamų susitarimų šalys pageidavo riziką, būdingą įprastai konkurencijai ir netikrumui, susijusiam su *Lundbeck* proceso patentų galiojimu ir tuo, ar generinių vaistų įmonių produktai, kuriuos jos ketino pardavinėti, pažeidė šiuos patentus, pakeisti tikrumu, kad jos nepateks į rinką šių susitarimų galiojimo laikotarpiu mainais už didelius kompensacinius mokėjimus, kurie maždaug prilygo pelnui, kurį šios įmonės būtų gavusios, jeigu būtų patekusios į rinką. Tad neturi reikšmės aplinkybė, ar įmonės neabejotinai būtų patekusios į rinką ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu, nes šiais susitarimais ši galimybė būtent ir buvo pašalinta, pakeičiant ją tikrumu, kad šiuo laikotarpiu jos nepateks į rinką teikdamos savo produktus. Šitaip ginčijamų susitarimų šalys galėjo pasidalyti pelnu, kurį ir toliau gavo *Lundbeck*, taip pakenkdamos vartotojams, kurie toliau mokėjo didesnes kainas, nei būtų mokėję, jeigu generiniai vaistai būtų patekę į rinką (žr. ginčijamo sprendimo 644–646 konstatuojamąsias dalis).

430 Trečia, taip pat reikia atmesti ieškovių argumentą, kad, skirtingai nei ginčijami susitarimai, susitarimai, nagrinėti byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 341 punkte nurodytas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), būtų antikonkurenciniai net ir nesant pagal juos numatytų mokėjimų. Iš tiesų, kaip padarė Komisija, reikia pažymėti, kad šiose dviejose bylose mokėjimai turėjo lemiamą reikšmę, nes jais įmonės buvo skatinamos pasišalinti iš rinkos. Taigi byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), mažai tikėtina, kad rinką paliekančios įmonės būtų sutikusios išeiti iš jos, jeigu joje pasiliekančios įmonės nebūtų joms mokėjusios. Be to, nagrinėjamu atveju iš bylos medžiagos matyti, kad generinių vaistų įmonės nebūtų sutikusios vienašališkai nepatekti į rinką po to, kai jau ėmėsi reikšmingų veiksmų ir atliko dideles investicijas, jeigu nebūtų buvę kompensacinių mokėjimų.

431 Žinoma, Komisija pripažino, kad tam tikrais atvejais taikaus susitarimo dėl patentų sudarymas nėra antikonkurencinis, ypač jeigu jis grindžiamas tuo, kaip kiekviena susitarimo šalis vertina patentų galią, arba jeigu jame numatomas kompensacinis mokėjimas, tačiau generinių vaistų patekimas į rinką nepavėlinamas (ginčijamo sprendimo 638 ir 639 konstatuojamosios dalys). Tačiau šioje byloje Komisija pagrįstai nusprendė, kad kompensaciniai mokėjimai turėjo lemiamą reikšmę, nes jie leido *Lundbeck* pasiekti, kad generinių vaistų įmonės prisiimtų įsipareigojimus, kurių jos nebūtų prisiėmusios, jeigu nebūtų buvę šių mokėjimų, ir taip būtų pavėlintas šių įmonių patekimas į rinką.

432 Atsakydamos į Bendrojo Teismo klausimą dėl šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija* (EU:C:2014:2204) poveikio, ieškovės nurodė, kad šiuo sprendimu patvirtintas jų požiūris, kad Komisija klaidingai kvalifikavo ginčijamus susitarimus kaip ribojančius konkurenciją dėl tikslo. Iš tiesų, pirma, Teisingumo Teismas priminė, kad ribojimo dėl tikslo sąvoką reikia aiškinti siaurai. Antra, ribojimą dėl tikslo galima konstatuoti tik jeigu pats susitarimas yra gana žalingas. Todėl, kaip nurodyta ginčijamame sprendime, atsakant į klausimą, ar taikus susitarimas gali būti laikomas atitinkančiu konkurencijos teisę, ar ne, reikia išsamiai išanalizuoti atskirą susitarimą, atsižvelgiant į jo faktines, ekonomines ir teisines aplinkybes. Be to, iš KFST vidaus rašto buvo aišku, jog Komisija nemanė, kad *Lundbeck* atveju mokėjimų dydis buvo aiškus pavyzdys įmonės, mokančios savo konkurentams už tai, kad šie nepatektų į rinką. Todėl jos mano, kad tokiu savo požiūriu Komisija iš tikrųjų siekė išvengti faktų analizės ir įrodinėjimo pareigos, kuri jai tenka įrodinėjant konkurencijos apribojimą atsižvelgiant į susitarimo sukeliamas pasekmes. Trečia, negalima neatsižvelgti į ginčijamų susitarimų sudarymo aplinkybes, t. y., be kita ko, galiojančių proceso patentų buvimą, ribotą susitarimų trukmę, specialųjį teisinį reglamentavimą EEE ir patentų nepažeidžiančių produktų neprieinamumą per palyginti trumpą laiką. Ketvirta, įrodinėjant, ar elgesiu siekiama riboti konkurenciją, yra svarbi įgyta patirtis. Šią patirtį

reikia suprasti kaip tai, kas paprastai paaiškėja iš institucijų, atsakingų už konkurenciją, atliktos ekonominės analizės, patvirtintos tam tikrais atvejais teismo praktika. Nagrinėjamu atveju nebuvo jokios šio pobūdžio patirties.

433 Savo ruožtu Komisija paaiškino taikiusi šioje srityje nusistovėjusią teismo praktiką, kurią Teisingumo Teismas nurodė šio sprendimo 78 punkte minėtame Sprendime *CB / Komisija* (EU:C:2014:2204).

434 Iš tiesų reikėtų pažymėti, kad šio sprendimo 78 punkte minėtu Sprendimu *CB / Komisija* (EU:C:2014:2204) Teisingumo Teismas nekvestionavo iš ankstesnės teismo praktikos kylančių pagrindinių principų, susijusių su ribojimo dėl tikslo sąvoka. Tiesa, tame sprendime Teisingumo Teismas atmetė Bendrojo Teismo analizę, pateiktą 2012 m. lapkričio 29 d. Sprendime *CB* / *Komisija* (T-491/07, EU:T:2012:633), pagal kurią konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoka neturi būti aiškinama siaurai. Jis priminė, kad ši sąvoka gali būti taikoma tik tam tikroms konkurencijai gana kenksmingoms įmonių veiksmų derinimo rūšims, kad būtų galima teigti, jog jų poveikio tyrimas nereikalingas, antraip Komisija netektų pareigos įrodyti konkretų susitarimų poveikį rinkai, o kiek tai susiję su šiais susitarimais, visiškai neįrodyta, kad jie savaime yra kenksmingi įprastai konkurencijai (šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, EU:C:2014:2204, 58 punktas).

435 Iš bendros ginčijamo sprendimo struktūros, visų pirma iš jo 802 ir 1338 konstatuojamųjų dalių, matyti, kad ginčijami susitarimai buvo panašūs į susitarimus dėl išstūmimo iš rinkos, kurie yra vieni didžiausių konkurencijos apribojimų. Iš tiesų konkurentų išstūmimas iš rinkos yra kraštutinė rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo forma. Ieškovės negali kaltinti Komisijos, kad šioje byloje ji neatsižvelgė į ieškovių proceso patentų buvimą ar specialiuosius EEE teisės aktus kaip į šiuo klausimu reikšmingas aplinkybes. Iš ginčijamo sprendimo 666–671 konstatuojamųjų dalių galima daryti išvadą, kad Komisija atsižvelgė į ieškovių proceso patentus, tačiau nusprendė, kad, net darant prielaidą, kad šie patentai galioja, jie neleido užkirsti kelio konkurencijai, susijusiai su FVM citalopramu. Be to, Komisija atsižvelgė ir į tai, kad sudarant ginčijamus susitarimus buvo neaišku, ar galioja ieškovių patentai, visų pirma kristalizacijos patentas, ir kad tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, nė vienas EEE teismas nebuvo priėmęs sprendimo šiuo klausimu.

436 Todėl reikia pripažinti, kad Komisija teisingai taikė šio sprendimo 338–344 punktuose nurodytą teismo praktiką, taikomą nustatant, ar susitarimas dėl savo paties pobūdžio gali būti laikomas gana rimtai ribojančiu konkurenciją, kad šioje byloje jį būtų galima laikyti ribojančiu konkurenciją dėl tikslo (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 651 konstatuojamąją dalį).

437 Todėl Komisija taip pat neprivalėjo nagrinėti konkrečių ginčijamų susitarimų pasekmių konkurencijai, visų pirma klausimo, ar nesant šių susitarimų generinių vaistų įmonės būtų patekusios į rinką, nepažeisdamos *Lundbeck* patentų, kad galėtų įrodyti konkurencijos ribojimą dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, nes šios generinių vaistų įmonės turėjo realių ir konkrečių galimybių šiuo klausimu ir sudarant ginčijamus susitarimus buvo potencialios *Lundbeck* konkurentės (žr. pirmiau analizuotą pirmąjį pagrindą).

438 Be to, priešingai, nei teigia ieškovės, nereikalaujama, kad Komisija jau būtų nubaudusi už to paties tipo susitarimus, kad juos būtų galima laikyti ribojančiais konkurenciją dėl tikslo. Patirties vaidmuo, kurį Teisingumo Teismas nurodė šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija* (EU:C:2014:2204) 51 punkte, susijęs ne su konkrečios kategorijos susitarimu konkrečiame sektoriuje, o su tuo, kad yra įrodyta, kad tam tikros antikonkurencinių susitarimų formos apskritai ir atsižvelgiant į įgytą patirtį gali turėti tokį neigiamą poveikį konkurencijai, jog nebūtina įrodyti, kad konkrečiu nagrinėjamu atveju jie turi tokį poveikį. Todėl tai, kad Komisija anksčiau neteigė, kad konkretaus pobūdžio susitarimas dėl savo tikslo ribojo konkurenciją, savaime nekliudo tai padaryti ateityje, atskirai ir išsamiai išanalizavus ginčijamas priemones pagal jų turinį, tikslą ir kontekstą (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 78 punkte minėto Sprendimo *CB / Komisija*, EU:C:2014:2204, 51 punktą; generalinio

advokato N. Wahl išvados byloje *CB / Komisija*, C-67/13 P, Rink., EU:C:2014:1958, 142 punktą ir generalinio advokato M. Wathelet išvados byloje *Toshiba Corporation / Komisija*, C-373/14 P, Rink., EU:C:2015:427, 74 punktą).

439 Todėl ieškovės klysta teigdamos, jog Komisija nepakankamai įrodė, kad ginčijami susitarimai dėl savo turinio ir tikslų, vertinami pagal jų ekonomines ir teisines aplinkybes, galėjo būti gana žalingi konkurencijai (žr. šio sprendimo 343 punktą).

440 Todėl šio ieškinio pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

2. Dėl antros dalies

441 Ieškovių nuomone, Komisija padarė teisės klaidą, ginčijamame sprendime konstatuodama, kad vertės perdavimo savaime pakako, kad taikus susitarimas dėl patentų būtų ribojantis konkurenciją dėl tikslo.

442 Jos pažymi, jog ginčijamame sprendime konstatuota, kad „priemonės, kurias patentų savininkai taikė siekdami apginti savo teises, yra reikšmingos“ (641 konstatuojamoji dalis), o tai reiškia, kad vien dėl šių „priemonių“ susitarimas gali būti antikonkurencinis dėl tikslo. Jokioje ankstesnėje byloje nebuvo nurodyta, kad išorinė skatinimo priemonė, nesvarbu, ar tai būtų ekonominės lengvatos, fizinis ar psichologinis spaudimas, pati gali padaryti susitarimą antikonkurencinį, nors kitu atveju jis būtų teisėtas. Be to, nors išorinės paskatos buvimas negali pateisinti susitarimo, kuris kitu atveju būtų antikonkurencinis, dėl šios paskatos susitarimas, kuris kitu atveju yra teisėtas, taip pat negali tapti antikonkurencinis. Galiausiai Teisingumo Teismo praktikoje patvirtinta, kad antikonkurencinis susitarimo tikslas turi būti įrodytas neatsižvelgiant į finansines šalių paskatas. Todėl ginčijamame sprendime lemiama reikšmė klaidingai suteikta mokėjimui, nors jis buvo neutralus konkurencijos teisės požiūriu.

443 Komisija ginčija šiuos argumentus.

444 Tiek, kiek šia dalimi ieškovės kvestionuoja ginčijamame sprendime Komisijos atliktą kompensacinių mokėjimų vertinimą, šiuo klausimu reikėtų nurodyti su šiuo klausimu susijusius argumentus, pateiktus analizuojant antrąjį pagrindą (žr. šio sprendimo 345–416 punktus).

445 Be to, reikėtų pridurti, kad ieškovių nurodyta teismo praktika, pagal kurią pripažįstant pažeidimą nesvarbu, ar sudarytas susitarimas atitiko jį sudarančių šalių interesus (šiuo klausimu žr. 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel / Komisija*, C-403/04 P ir C-405/04 P, Rink., EU:C:2007:52, 44 ir 45 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką), reiškia tik tai, kad susitarimo šalys negali teigti, kad šis susitarimas buvo ekonomiškai efektyviausias būdas išvengti SESV 101 straipsnyje nustatyto draudimo (žr. šio sprendimo 380 punktą). Tačiau ji nedraudžia Komisijai atsižvelgti į susitarimo turinį, tikslą ir sudarymo kontekstą, pavyzdžiui, šioje byloje – didelių kompensacinių mokėjimų buvimą, siekiant nustatyti konkurencijos ribojimą dėl tikslo.

446 Todėl antrą ieškinio pagrindo dalį taip pat reikia atmesti.

3. Dėl trečios dalies

447 Ieškovės nurodo, kad ginčijamame sprendime padaryta teisės klaida, nes, pirma, juo nepripažinta, kad ginčijami susitarimai buvo būtini teisėtam tikslui pasiekti, t. y. patentui apsaugoti ir įgyvendinti, ir, antra, juo nagrinėjamu atveju klaidingai taikyta teismo praktika dėl „kitų teisėtų tikslų“.

448 Ieškovės nurodo nusistovėjusią Sąjungos teismų praktiką, pagal kurią šalių veiksmų laisvės ribojimu savaime neribojama konkurencija, visų pirma jei šis apribojimas yra būtinas siekiant pagrindinio tikslo, kuris yra neutralus konkurencijos požiūriu arba ją skatina. Jų teigimu, intelektinės nuosavybės teisių savininko atliktų investicijų apsauga galėtų būti toks teisėtas tikslas.

449 Šioje byloje ginčijamais susitarimais siekta teisėto tikslo apsaugoti *Lundbeck* proceso patentus ir priversti jų laikytis, taip apsaugant *Lundbeck* investicijas ir neleidžiant atsirasti nepataisomai žalai, kuri būtų patirta dėl generinių vaistų pateikimo rinkai. Jais generinių vaistų įmonėms taip pat suteiktas būtinas laikas išsiaiškinti, ar *Lundbeck* patentai yra pažeisti, nepatiriant išlaidų ar kitos naštos ir vėlavimų, susijusių su bylinėjimusi. Be to, ginčijamų susitarimų taikymo sritis ir trukmė yra proporcinga, nes vienintelis jų tikslas buvo neleisti generinių vaistų įmonėms pardavinėti citalopramą, kuriuo pažeidžiami *Lundbeck* patentai, kadangi jų trukmė galiausiai buvo susieta su ginčo *Lagap* baigtimi Jungtinėje Karalystėje siekiant sureguliuoti ginčus ir nustatyti, ar *Lundbeck* vis dar yra motyvuota įgyvendinti savo proceso patentus.

450 Komisija ginčija šiuos argumentus.

451 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal teismo praktiką, jeigu operacijai ar tam tikrai veiklai netaikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas dėl jos neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai, vienos ar kelių šios operacijos ar veiklos dalyvių komercinio savarankiškumo ribojimui taip pat netaikomas minėtas draudimo principas, jeigu šis apribojimas yra objektyviai reikalingas vykdant minėtą operaciją ar veiklą ir yra proporcingas tos operacijos arba veiklos tikslams (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, Rink., EU:C:2014:2201, 89 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

452 Iš tiesų, kai negalima atsieti tokio ribojimo nuo pagrindinės operacijos ar veiklos nepakenkiant jos buvimui ir tikslams, reikia išnagrinėti šio ribojimo suderinamumą su SESV 101 straipsniu ir kartu su pagrindinės operacijos ar veiklos, dėl kurios tas ribojimas yra pagalbinis, suderinamumu, nors, atskirai paėmus, tokiam ribojimui iš pirmo žvilgsnio gali būti taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas (šio sprendimo 450 punkte minėto Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, EU:C:2014:2201, 90 punktas).

453 Siekiant nustatyti, ar antikonkurenciniam ribojimui galima netaikyti SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo dėl to, kad tas ribojimas yra pagalbinis dėl antikonkurencinio pobūdžio neturinčios pagrindinės operacijos, reikia išnagrinėti, ar atlikti tą operaciją bus neįmanoma, nesant aptariamo ribojimo. Aplinkybė, kad ši operacija paprasčiausiai taptų sunkiau įgyvendinama ar būtų mažiau pelninga nesant aptariamo ribojimo, negali būti laikoma šiam ribojimui suteikiančia „objektyvų būtinumą“, kurio reikalaujama tam, kad tas ribojimas būtų laikomas pagalbiniu. Iš tikrųjų tokiu aiškinimu ši sąvoka būtų išplečiama ir taikoma ribojimams, kurie nėra neišvengiamai būtini vykdant pagrindinę operaciją. Toks rezultatas padarytų neigiamą įtaką SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo veiksmingumui (šio sprendimo 450 punkte minėto Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, EU:C:2014:2201, 91 punktas).

454 Sąlygą, susijusią su apribojimo būtinumu, reikia patikrinti dviem aspektais. Reikia nustatyti, ar, pirma, apribojimas yra objektyviai būtinas pagrindinei operacijai įgyvendinti ir, antra, ar jis yra proporcingas jos atžvilgiu (žr. šio sprendimo 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 64 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

455 Be to, reikėtų pažymėti: kadangi Sąjungos konkurencijos teisėje protingumo taisyklė negali būti taikoma, svarstant priskyrimo prie pagalbinių apribojimų klausimą būtų klaidinga objektyvaus būtinumo sąlygą aiškinti kaip reiškiančią, kad turi būti pasvertos konkurenciją skatinančios ir ją ribojančios susitarimo pasekmės (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 65 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

456 Šioje byloje ieškovės nurodo, kad generinių vaistų įmonių komercinio savarankiškumo apribojimai buvo pagalbiniai siekiant pagrindinio tikslo apsaugoti jų intelektinės nuosavybės teises.

457 Šis argumentas negali būti pripažintas priimtinu.

458 Pirma, iš tikrųjų ieškovės neįrodė, kad ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai buvo objektyviai būtini jų intelektinės nuosavybės teisėms apsaugoti, kaip tai suprantama pagal minėtą teismo praktiką. Viena vertus, jos galėjo apsaugoti šias teises, pareikšdamos ieškinius kompetentinguose nacionaliniuose teismuose, jeigu jų patentai būtų buvę pažeisti. Kita vertus, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 638 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse, buvo daug įvairių būdų taikiai išspręsti ginčą dėl patentų, nesusitariant dėl apribojimų, susijusių su generinių vaistų patekimu į rinką, naudojant kompensacinius mokėjimus, kurie maždaug prilygo generinių vaistų įmonių planuotam pelnui, jeigu jos būtų patekusios į rinką (žr. šio sprendimo 334 ir 411 punktus). Todėl ieškovės neįrodė, kad šie apribojimai buvo objektyviai būtini siekiant nurodyto tikslo – kad būtų paisoma jų intelektinės nuosavybės teisių.

459 Antra, reikia priminti, kad pagal teismo praktiką susitarimui negali būti netaikoma konkurencijos teisė vien todėl, kad jis susijęs su patentu ar kad juo siekiama taikiai išspręsti ginčą dėl patentų ir jis gali būti laikomas turinčiu ribojamąjį tikslą net jei konkurencijos ribojimas nėra jo vienintelis tikslas ir juo siekiama kitų teisėtų tikslų (žr. šio sprendimo 427 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Tai, kad tai galėjo būti ekonomiškai efektyviausias arba komerciniu požiūriu mažiausiai rizikingas sprendimas, visai nereiškia, kad netaikomas SESV 101 straipsnis (šio sprendimo 380 punktas).

460 Trečia, bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad ginčijamais susitarimais nustatytus apribojimus buvo galima laikyti objektyviai būtinais pagrindiniam ieškovių nurodytam tikslui pasiekti, t. y. kad būtų paisoma jų intelektinės nuosavybės teisių, vis dėlto jie yra neproporcingi atsižvelgiant į šį tikslą. Iš tiesų, priešingai, nei teigia ieškovės, ginčijamais susitarimais nebuvo išspręstas joks ginčas dėl patentų, nes juose buvo numatyta tik tai, kad generinių vaistų įmonės tam tikrą laiką už užmokestį nepateks į citalopramo rinką, tačiau net nebuvo numatyta, kad pasibaigus šiam laikotarpiui jos galės patekti į šią rinką ir joms nebus pareikšti *Lundbeck* ieškiniai dėl patentų pažeidimo. Be to, šiuose susitarimuose numatytų apribojimų taikymo sritis neretai buvo platesnė nei *Lundbeck* patentų (žr. šeštojo pagrindo analizę toliau). Galiausiai ieškovės klaidingai teigia, kad byla *Lagap* Jungtinėje Karalystėje buvo pagrindinė, kuria remiantis būtų galima išspręsti ginčus su generinių vaistų įmonėmis, nes, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 683 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse, GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės, susitarimas *Arrow UK*, *Arrow* susitarimas dėl Danijos, susitarimai *Alpharma* ir *Ranbaxy* buvo sudaryti dar prieš *Lundbeck* pareiškiant *Lagap* ieškinį dėl patentų pažeidimo Jungtinėje Karalystėje 2002 m. spalio 14 d. Kalbant apie vienintelį vėliau sudarytą susitarimą, t. y. GUK susitarimą dėl EEE, iš tikrųjų ginčas *Lagap* neturėjo jam jokios reikšmės, nes byloje *Lagap* nagrinėta FVM, grindžiama procesu „Matrix II“, skyrėsi nuo *Natco* FVM, iš kurios pagamintą generinį citalopramą *Merck (GUK)* planavo pardavinėti (ginčijamo sprendimo 687 konstatuojamoji dalis).

461 Todėl ieškovės klysta teigdamos, kad ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai buvo objektyviai būtini ir proporcingi, siekiant apsaugoti jų intelektinės nuosavybės teises.

462 Antra, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime Komisija šioje byloje klaidingai taikė teismo praktiką dėl kitų teisėtų tikslų. Iš tiesų ginčijamame sprendime ji pripažino, jog tai, kad susitarimu gali būti siekiama ir kitų, visiškai teisėtų tikslų, nekliudo konstatuoti konkurencijos ribojimo dėl tikslo. Bylos, kurias Komisija nurodė siekdama pagrįsti šią išvadą, vis dėlto buvo susijusios su situacijomis, kai teisėtą tikslą buvo galima pasiekti neribojant konkurencijos, o šioje byloje ginčijami susitarimai buvo būtini siekiant užtikrinti, kad būtų paisoma *Lundbeck* patentų.

463 Įstojusi į bylą šalis palaiko ieškovių argumentus ir taip pat laikosi nuomonės, kad Komisija klaidingai taikė teisinį kriterijų, susijusį su SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymu. Jos teigimu, Teisingumo Teismo praktika grindžiama „objektyvios būtinybės“ kriterijumi, taikomu siekiant įrodyti, ar

SESV 101 straipsnis taikomas, ar ne. Todėl Komisija turėjo išanalizuoti, ar taikus susitarimas buvo sudarytas sąžiningai, siekiant išspręsti realų ginčą dėl patento, ir ar numatyti apribojimai buvo būtini ir proporcingi šiam teisėtam tikslui.

464 Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, jog, priešingai, nei teigia ieškovės ir įstojusi į bylą šalis, Komisija šioje byloje teisingai taikė teismo praktiką dėl kitų teisėtų tikslų (žr. šio sprendimo 427 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką) ir ginčijamo sprendimo 653 konstatuojamojoje dalyje atmetė ieškovių šiuo klausimu pateiktus argumentus, nes jie taip pat buvo grindžiami klaidinga prielaida, kad ieškovių nurodytas teisėtas tikslas apsaugoti jų intelektinės nuosavybės teises negalėjo būti pasiektas neribojant konkurencijos (žr. šio sprendimo 458–461 punktus).

465 Todėl trečią dalį reikia atmesti.

4. Dėl ketvirtos dalies

466 Ieškovių nuomone, sprendime padaryta teisės klaida, nes juo nepripažįstama, kad šioje byloje pagal kitokį scenarijų neįmanoma konstatuoti konkurencijos ribojimo dėl tikslo.

467 Jos nurodo, jog ginčijamame sprendime neatsižvelgta į tai, kad net ir nesant ginčijamų susitarimų generinių vaistų įmonės nebūtų pardavinėjusios patento nepažeidžiančio citalopramo. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką bendras kriterijus vertinant, ar susitarimo tikslas ar poveikis yra konkurencijos ribojimas, yra tikrinimas, kokia konkurencija būtų buvusi nagrinėjamoje rinkoje, jeigu atitinkamo susitarimo nebūtų buvę. Jei yra bent mažiausia abejonė dėl to, kad nesant susitarimo konkurencija galėjo vykti, to pakanka bet kokiam SESV 101 straipsnio pažeidimui atmesti. Be to, netikrumo panaikinimas yra būdingas kiekvienam taikiam susitarimui, ir ginčijamame sprendime pripažinta, kad taikūs susitarimai, kuriais pavėlinamas patekimas į rinką, tam tikrais atvejais gali nepažeisti SESV 101 straipsnio.

468 Ginčijamame sprendime nurodytos realios galimybės patekti į vieną ar kelias EEE rinkas ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu yra nepagrįstos ir bet kuriuo atveju tai yra tik galimybės, o tai reiškia bent jau kad nebuvo aišku, ar, nesant šių susitarimų, generinių vaistų įmonės būtų pardavinėjusios patento nepažeidžiantį citalopramą. Iš tiesų, kaip teigia ieškovės, generinių vaistų įmonės neturėjo jokio leidimo pateikti į rinką, ir net darant prielaidą, kad jos galėjo išleisti patentą pažeidžiančius generinius vaistus į rinką, ieškovės būtų siekusios, kad joms būtų taikomos laikinosios apsaugos priemonės. Be to, šios įmonės galėjo pasirinkti nepatekti į rinką arba išeiti iš jos, kad būtų išvengta bylinėjimosi su *Lundbeck*. Kelios generinių vaistų įmonės taip pat toliau aktyviai ruošėsi patekti į rinką, be kita ko, toliau tęsdamos patento nepažeidžiančio citalopramo mokslinius tyrimus, ir ginčijami susitarimai netrukdė joms ginčyti *Lundbeck* patentų galiojimo.

469 Komisija ginčija šiuos argumentus.

470 Pirma, kiek ieškovės savo argumentais siekia kvestionuoti išvadą, kad sudarant ginčijamus susitarimus generinių vaistų įmonės buvo potencialios *Lundbeck* konkurentės, šie argumentai jau buvo paneigti nagrinėjant pirmąjį pagrindą, todėl šiuo klausimu reikia nurodyti dėl minėto pagrindo pateiktus argumentus.

471 Be to, svarbu priminti, kad SESV 101 straipsniu siekiama apsaugoti ir potencialią, ir realią rinkoje veikiančių įmonių konkurenciją (žr. šio sprendimo 99 punktą). Todėl ieškovės veltui vėl kartoja, kad visai nebuvo aišku, ar ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu įmonės tikrai būtų patekusios į rinką, nes šiais argumentais neatsižvelgiama į skirtumą tarp realios ir potencialios konkurencijos.

472 Antra, tiek, kiek ieškovės teigia, kad Komisija šioje byloje turėjo išanalizuoti kitokį scenarijų, reikia priminti, kad, kalbant apie konkurencijos ribojimą dėl tikslo, Komisija turi įrodyti tik tai, kad ginčijami susitarimai buvo gana žalingi konkurencijai, atsižvelgiant į jų nuostatų turinį, jais siekiamus tikslus ir jų ekonomines bei teisines aplinkybes, tačiau ji neprivalo analizuoti šių susitarimų pasekmių (šio sprendimo 341 punktas).

473 Hipotetinė kitokio scenarijaus analizė būtų ne tik praktiškai sunkiai įgyvendinama, nes Komisijai reikėtų atkurti įvykius, kurie būtų susiklostę nesant ginčijamų susitarimų, nors šių susitarimų tikslas buvo būtent pavėlinti generinių vaistų įmonių patekimą į rinką (žr. šio sprendimo 138 ir 139 punktus), bet ir labiau reikštų ginčijamų susitarimų pasekmių rinkoje analizę, o ne objektyvią pakankamo šių susitarimų žalingumo konkurencijai analizę. Tokio nagrinėjimo nereikalaujama atliekant analizę, grindžiamą konkurencijos ribojimo dėl tikslo egzistavimu (šio sprendimo 341 punktas).

474 Todėl net darant prielaidą, kad tam tikros generinių vaistų įmonės ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu nebūtų patekusios į rinką dėl *Lundbeck* pareikštų ieškinių dėl patentų pažeidimo arba dėl to, kad nebūtų buvę galima per palyginti trumpą laiką gauti leidimo pateikti į rinką, svarbu tai, kad šios įmonės turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką tuo metu, kai ginčijami susitarimai buvo sudaromi su *Lundbeck*, todėl jos darė konkurencinį spaudimą šiai įmonei. Šis konkurencinis spaudimas buvo pašalintas ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu, o tai savaime yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

475 Nors dažnai taikiais susitarimais tikrai siekiama sumažinti netikrumą, kuris yra būdingas bylinėjantis, tai nereiškia, kad šiems susitarimams netaikoma konkurencijos teisė (žr. šio sprendimo 427 punktą). Be to, kaip Komisija konstatavo ginčijamame sprendime, šie susitarimai kelia ypač daug problemų, jeigu jais numatoma sumokėti potencialiems konkurentams už tai, kad jie apibrėžtą laikotarpį nepatektų į rinką, tačiau neišsprendžiamas joks ginčas dėl patentų, kaip yra šioje byloje.

476 Todėl Komisija pagrįstai nusprendė, kad ginčijami susitarimai prilygo tarp konkurentų sudaromiems susitarimams dėl išstūmimo iš rinkos ir kad jie galėjo sukelti neigiamų pasekmių konkurencijai, be to, taikant SESV 101 straipsnio 1 dalį nebūtina įrodyti, kad jie sukėlė tokių pasekmių.

477 Vadinasi, reikia atmesti ir ketvirtą dalį, taigi ir visą trečiąjį ieškinio pagrindą.

E – *Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės klaida ir motyvavimo stoka atmetus „patento taikymo srities“ kriterijų kaip esminę taikių susitarimų dėl patentų vertinimo taisyklę atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį*

478 Ieškovių nuomone, Komisija klaidingai atsisakė pripažinti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis netaikoma susitarimams, kuriuose numatyti apribojimai, prilygstantys apribojimams, būdingiems įgyvendinant patento savininkui suteikiamas teises, ir klysta teigdama, kad ši nuostata gali būti taikoma susitarimams, kuriuose numatyti apribojimai, neįeinantys į šio patento taikymo sritį. Jų teigimu, pirma, ginčijamame sprendime padaryta teisės klaida, nes juo patento taikymo srities kriterijus atmestas kaip reikšmingas patikros kriterijus vertinant taikius susitarimus dėl patentų pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, ir, antra, ginčijamame sprendime Komisijos pateikti argumentai, kuriais remdamasi ji atmetė šį kriterijų, yra neaiškūs, nelogiški ir juos paneigia pagrindiniai argumentai, kuriais grindžiama likusi ginčijamo sprendimo dalis.

1. Dėl pirmos dalies

479 Pirma, ieškovės tvirtina, kad sutartiniais apribojimais, patenkančiais į patento savininko teisių taikymo sritį laiko, teritorijos ir dalyko atžvilgiu, nepažeidžiama konkurencijos teisė, nes šie apribojimai prilygsta pirminiu patentu nustatytiems apribojimams, neatsižvelgiant į tai, ar taikiame susitarime numatytas patentuotų vaistų įmonės vertės perdavimas generinių vaistų gamintojui.

480 Ši sąlyga atitinka principą, kad patentai laikomi galiojančiais, kol nėra aiškiai pripažinti negaliojančiais. Šio sprendimo 119 punkte minėtame Sprendime *Windsurfing* (EU:C:1986:75) Teisingumo Teismas pripažino, kad kiekviena sąlyga, susijusi su patentuotais produktais, yra pateisinama intelektinės nuosavybės teisės apsauga. Todėl patento taikymo sritis yra svarbi vertinant SESV 101 straipsnio pažeidimą.

481 Antra, ieškovių nuomone, kiekvienas taikus susitarimas turi būti susijęs su „sąžiningu“ susitarimo šalių ginču dėl patento galiojimo ar pažeidimo. Šiems susitarimams būdingas teisėtumas ir naudingumas ir „antimonopolinė“ patikra būtų jiems taikoma tik jeigu ginčas būtų fiktyvus.

482 Kalbant apie taikius susitarimus dėl patentų ir generinių vaistų, ginčą reikia laikyti tikru, jeigu, pirma, neįrodyta, kad patento savininkas žinojo ar buvo tvirtai įsitikinęs, kad patentas negalioja, ir, antra, patento savininkas turėjo pakankamai įrodymų teigti, kad generiniai vaistai pažeidžia jo patentą. Jeigu patento savininkas tiesiog abejoja savo patento galiojimu, šių abejonių, kurios atspindi netikrumą, susijusį su kiekvieno ginčo baigtimi, nepakanka, kad jos paveiktų ginčo tikrumą, o taikus susitarimas taptų neteisėtas. Todėl tokie pareiškimai, kurie buvo keletą kartų nurodyti ginčijamame sprendime, padaryti praėjus daugiau nei 1,5 metų nuo ginčijamų susitarimų sudarymo ir leidžiantys manyti, kad *Lundbeck* darbuotojas numatė 60 % tikimybę, kad Jungtinės Karalystės teismai panaikins kristalizacijos patentą, tikrai negali būti laikomi įrodančiais, jog *Lundbeck* manė, kad kristalizacijos patentas negalioja ar kad ji neturėjo jokių galimybių užtikrinti jo įgyvendinimo teisme.

483 Trečia, ieškovių teigimu, todėl patento taikymo srities kriterijus yra vienintelis tinkamas kriterijus. Pirmiausia, toks kriterijus leidžia užtikrinti teisingą konkurencijos teisės ir patentų teisės pusiausvyrą. Be to, jis atliepia Komisijos nuogąstavimus dėl taikių susitarimų dėl patentų, nes tokį susitarimą sudaranti generinių vaistų įmonė gali, be kita ko, patekti į rinką nepažeisdama nagrinėjamo patento taikymo srities dalyko, laiko ar teritorijos atžvilgiu. Galiausiai šio kriterijaus nepaneigia trūkumai, dėl kurių ginčijamame sprendime taikytas kriterijus yra netinkamas.

484 Ketvirta, kaip teigia ieškovės, nė vienu iš ginčijamų susitarimų SESV 101 straipsnis nepažeidžiamas, nes visi jie tenkina, pirma, patento taikymo srities sąlygą, kadangi sutartiniai apribojimai buvo taikomi tik patentą pažeidžiantiems vaistams ir neperžengė *Lundbeck* proceso patentų taikymo srities teritorijos ir laiko atžvilgiu, ir, antra, tikro ginčo sąlygą, kadangi nėra jokių įrodymų, kad *Lundbeck* laikė savo patentus negaliojančiais ar kad, be to, ji turėjo mokslinių įrodymų, patvirtinančių, kad generinių vaistų įmonės pažeidžia jos proceso patentus.

485 Komisija ginčija šiuos argumentus.

486 Pirmiausia reikėtų priminti, kad pagal teismo praktiką SESV 101 straipsnio 1 dalyje nedaroma jokio skirtumo tarp susitarimų, kurių tikslas yra užbaigti ginčą, ir susitarimų, kuriais siekiama kitų tikslų (šio sprendimo 427 punkte minėto Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, EU:C:1988:448, 15 punktas). Nors SESV 101 straipsnis neturi poveikio pagal valstybės narės pramoninės nuosavybės teisės aktus pripažįstamoms teisėms, šiame straipsnyje nustatyti draudimai vis dėlto gali būti taikomi jų įgyvendinimo sąlygoms. Taip gali būti visais atvejais, kai tokios teisės įgyvendinimas yra kartelio dalykas, priemonė ar pasekmė (šio sprendimo 117 punkte minėto Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, EU:C:1974:114, 39 ir 40 punktai).

487 Todėl, nors konkretus pramoninės nuosavybės tikslas yra, be kita ko, siekiant atlyginti už išradėjo kūrybines pastangas, užtikrinti šios nuosavybės savininkui išimtinę teisę naudoti išradimą pramonės produktų gamybai ir pirmam išleidimui į rinką tiesiogiai arba suteikiant licencijas tretiesiems asmenims ir teisę prieštarauti bet kokiam pažeidimui (šio sprendimo 117 punkte minėto Sprendimo *Centrafarm ir de Peijper*, EU:C:1974:115, 9 punktas), ši teisė negali būti aiškinama kaip užtikrinanti apsaugą ir nuo ieškinių, kuriais siekiama ginčyti patento galiojimą, atsižvelgiant į tai, kad visuomenė

yra suinteresuota panaikinti visas ekonominės veiklos kliūtis, kurių galėtų atsirasti dėl nepagrįstai išduoto patento (šio sprendimo 119 punkte minėto Sprendimo *Windsurfing*, EU:C:1986:75, 92 punktas).

488 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, priešingai, nei teigia ieškovės, šio sprendimo 119 punkte minėto Sprendimo *Windsurfing* (EU:C:1986:75) 92 punkte nurodyti argumentai taikomi ne vien sąlygoms, kurios aiškiai nepatenka į patento taikymo sritį. Iš tiesų to paties sprendimo 46 punkte Teisingumo Teismas pripažino, jog net darant prielaidą, kad Vokietijos patentas buvo taikomas visai burlentei, taigi ir pačiai lentai (o tai būtų reiškę, kad nagrinėjama sąlyga būtų patekusi į patento taikymo sritį), tai nereiškė, kad ši sąlyga yra suderinama su SESV 101 straipsniu.

489 Be to, pagal teismo praktiką, nors Komisija negali visai nesiimti iniciatyvos, jeigu patento taikymo sritis yra reikšminga vertinant SESV 101 ir SESV 102 straipsnių pažeidimą, jai nepriklauso apibrėžti patento taikymo srities (šio sprendimo 119 punkte minėto Sprendimo *Windsurfing*, EU:C:1986:75, 26 punktas).

490 Atsižvelgiant į šią teismo praktiką, taip pat SESV 101 straipsniui būdingus tikslus, pagal kuriuos reikalaujama, be kita ko, kad kiekvienas ūkio subjektas savarankiškai nustatytų politiką, kurią jis ketina taikyti rinkoje (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 341 punkte minėto Sprendimo *BIDS*, EU:C:2008:643, 33 ir 34 punktus), kad vartotojai būtų apsaugoti nuo nepagrįsto kainų padidėjimo dėl konkurentų tarpusavio susitarimo (žr. šio sprendimo 386 punktą), Komisija pagrįstai atmetė patento taikymo srities kriterijaus taikymą šioje byloje, kad įvertintų ginčijamus susitarimus atsižvelgdama į SESV 101 straipsnio 1 dalį.

491 Iš tiesų, kaip Komisija nurodo ginčijamo sprendimo 698 konstatuojamojoje dalyje, šis kriterijus kelia nemažai problemų konkurencijos teisės požiūriu. Pirma, jis lemia prielaidą, kad generinis vaistas pažeidžia patentuotų vaistų įmonės patentą, ir todėl leidžia šiuo pagrindu atmesti generinį vaistą, nors klausimas, ar generinis vaistas pažeidžia patentą, dar neišspręstas. Antra, jis grindžiamas prielaida, kad kiekvienas patentas, kuriuo remiamasi sudarant taikų susitarimą, laikomas galiojančiu, jeigu jo galiojimas ginčijamas, nors tokiam rezultatui nėra nei teisinio, nei praktinio pagrindo (šio sprendimo 122 punktas). Taigi patento taikymo srities kriterijus grindžiamas subjektyviu ieškovių pateikiamu jų patentų taikymo srities ir galiojimo vertinimu, nors nacionalinis teismas ar kompetentinga institucija galėtų turėti kitokią nuomonę.

492 *Supreme Court of the United States*, užbaigdamas intensyvų ginčą šiuo klausimu, laikėsi tokios pat pozicijos, šio sprendimo 353 punkte minėtame Sprendime *Actavis* atmesdamas patento taikymo srities kriterijų, kurį taikė kai kurie žemesnės instancijos teismai; tame sprendime jis pripažino, jog tai, kad susitarimas patenka į patento taikymo sritį, nereiškia, kad dėl jo negali būti pareikštas „antimonopolinis“ ieškinys.

493 Iš tiesų tai, ar apribojimas patenka į patento taikymo sritį, ar ne, nusprendžiama atlikus analizę, susijusią su šio patento taikymo sritimi ir galiojimu, ir, skirtingai, nei teigia ieškovės, tai nėra šios analizės atspirties taškas (žr. šio sprendimo 353 punktą dėl Sprendimo *Actavis*).

494 Taigi, kai ieškovės mėgina teigti, kad produktai, kuriuos generinių vaistų įmonės ketino pardavinėti, pažeidė jų patentus arba pateko į jų taikymo sritį dalyko, laiko ir teritorijos atžvilgiu, iš tikrųjų tai yra tik spekuliacijos, grindžiamos pačių ieškovių subjektyviais vertinimais, nes jos neginčija, kad sudarant ginčijamus susitarimus nė vienas nacionalinis teismas ar kompetentinga institucija nebuvo pripažinusi, kad šie produktai pažeidžia kurį nors jų proceso patentą (šio sprendimo 145 punktas). Be to, kaip pabrėžia Komisija, tuo metu, kai buvo sudaroma dauguma ginčijamų susitarimų, kristalizacijos patentas dar net nebuvo išduotas (šio sprendimo 127 punktas), todėl ieškovių patentų, o ir šiuose susitarimuose numatytų apribojimų taikymo sritis buvo neaiški.

495 Be to, tai, kad Komisija kai kuriuos ginčijamuose susitarimuose numatytus apribojimus laikė potencialiai patenkančiais į *Lundbeck* patentų taikymo sritį, reiškia tik tai, kad ieškovės galėjo pasiekti, kad panašūs apribojimai būtų taikomi teismų sprendimais, kuriais būtų užtikrintas jų patentų įgyvendinimas, darant prielaidą, kad joms būtų pavykę laimėti bylas kompetentinguose nacionaliniuose teismuose. Šiuo klausimu, nors ginčijamuose susitarimuose taip pat buvo numatyti apribojimai, potencialiai patenkantys į ieškovių patentų taikymo sritį, šie susitarimai apėmė ne tik konkretų jų intelektinės nuosavybės teisių dalyką, į kurį, žinoma, įėjo teisė prieštarauti patentų pažeidimams, tačiau ne teisė sudaryti susitarimus, pagal kuriuos realiems ar potencialiems konkurentams būdavo sumokama už nepatekimą į rinką (žr. šio sprendimo 487 punktą ir ginčijamo sprendimo 698 konstatuojamąją dalį).

496 Vis dėlto ieškovės tvirtina, kad šioje byloje tarp ginčijamų susitarimų šalių tikrai vyko ginčų dėl patentų, todėl jos galėjo išspręsti šiuos ginčus taikiai, nepažeisdamos SESV 101 straipsnio.

497 Tačiau abejotina, ar ginčijami susitarimai tikrai leido išspręsti ieškovių ir generinių vaistų įmonių ginčus dėl patentų, nes šiuose susitarimuose nebuvo numatytas joks nedelsiamas generinių vaistų patekimas į rinką pasibaigus šių susitarimų galiojimui ir ieškovių atsisakymas kelti bylas dėl patentų (žr. šio sprendimo 354 punktą ir ginčijamo sprendimo 662 konstatuojamąją dalį).

498 Be to, net darant prielaidą, kad ginčijami susitarimai leido taikiai išspręsti šalių ginčą, pakanka priminti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje nedaromas joks skirtumas tarp susitarimų, kuriais siekiama užbaigti bylinėjimąsi, ir susitarimų, kuriais siekiama kitų tikslų (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 427 punkte minėto Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, EU:C:1988:448, 15 punktą). Kadangi antikonkurencinis šių susitarimų tikslas yra pakankamai įrodytas, kiek tai susiję su susitarimais, kuriais potencialūs konkurentai buvo išstumti iš rinkos už užmokestį, darant prielaidą, kad šie susitarimai galėjo būti naudingi konkurencijai ir vartotojams, šį poveikį turi įrodyti ieškovės, jis turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 3 dalį (žr. septintojo pagrindo analizę toliau) ir Komisija neturi jo vertinti pagal to paties straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 387 punkte minėto Sprendimo *Brasserie nationale ir kt. / Komisija*, EU:T:2005:298, 85 punktą).

499 Todėl ieškovės klysta teigdamos, kad Komisijos taikytas teisinis kriterijus nebuvo pagrįstas teismo praktika ar kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas gali būti taikomas intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimui tik išimtinėmis aplinkybėmis. Komisija nepadarė jokios teisės klaidos, atmesdama patento taikymo srities kriterijų kaip reikšmingą nagrinėjant ginčijamus susitarimus atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį. Kaip teigia Komisija, šioje byloje reikšmingas kriterijus buvo ribojimo dėl tikslo sąvoka, kaip ji yra suformuluota Sąjungos teismų praktikoje (šio sprendimo 338–344 punktai).

500 Todėl Komisija šioje byloje turėjo teisę remtis visais veiksniais, kaip kontekstą sudarančiais elementais, kaip antai kompensacinio mokėjimo buvimu, šio mokėjimo dydžiu ir tuo, kad jis atitiko generinių vaistų įmonių pelną, kurį jos numatė gauti patekusios į rinką, taip pat sąlygos, pagal kurią baigus galioti ginčijamiems susitarimams būtų galima palengvinti generinių vaistų patekimą į rinką, nebuvimu ir ieškovių patentų taikymo sritį peržengiančių apribojimų buvimu, kad konstatuotų, jog šių susitarimų tikslas buvo riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį (žr. ginčijamo sprendimo 661 ir 662 konstatuojamąsias dalis).

501 Todėl pirmą dalį reikia atmesti.

2. Dėl antros dalies

502 Ieškovės pirmiausia teigia, kad patento taikymo srities kriterijaus atmetimo motyvai nurodyti tik ginčijamo sprendimo 698 konstatuojamojoje dalyje, kurioje, be to, pateikti nelogiški motyvai, nes, ieškovių teigimu, šis kriterijus neskatina generinių vaistų įmonių atsisakyti pastangų patekti į rinkas, o tik skatina jas atsisakyti pastangų pardavinėti patentus pažeidžiančius produktus.

503 Be to, teisė priešintis pažeidimams taip pat reiškia, kad patentų savininkas gali priešintis pažeidimams, išspręsdamas ginčą taikiai. Ši teisė taip pat kyla iš konkretaus patento dalyko, priešingai, nei leidžiama manyti ginčijamame sprendime. Ginčijamame sprendime nurodytu Sprendimu *Windsurfing* (šio sprendimo 119 punktas) (EU:C:1986:75) galima remtis tik siekiant patvirtinti teiginį, kad *Lundbeck* neturi teisės spręsti dviejų kitų gamintojų ginčo, ir šioje byloje šis klausimas nekyla. Be to, ginčijamame sprendime iškeltas argumentas, pagal kurį taikūs susitarimai leidžiami tik jeigu jie grindžiami šalių pateikiamu subjektyviu patento galios vertinimu, prieštarauja teiginiui, kad patentų savininkai neturėtų galėti patys vertinti, ar generiniai vaistai pažeidžia jų patentą. Ginčijamame sprendime taip pat nepaaiškinta, kodėl šis patento taikymo srities kriterijus, kuris egzistuoja Jungtinių Amerikos Valstijų teisėje, negali būti pritaikytas Sąjungos teisėje.

504 Antra, ieškovių nuomone, tai, kad Komisija atmetė patento taikymo srities kriterijų, yra nesuderinama su pagrindiniais ginčijamo sprendimo motyvais, kuriais Komisija grindė ginčijamų susitarimų vertinimą. Iš tiesų Komisija grindė savo išvadą, kad šių susitarimų tikslas buvo riboti konkurenciją, teiginiu, kad juose buvo apribojimų, peržengusių *Lundbeck* patentų taikymo sritį, nes jais buvo siekiama sukliudyti bet kokio generinio citalopramo patekimui į rinką, neatsižvelgiant į tai, ar jis pažeidė patentus, ar ne. Kitose ginčijamo sprendimo dalyse Komisija teigė, jog patys kompensaciniai mokėjimai rodė, kad ginčijamais susitarimais buvo siekiama priversti generinių vaistų įmones įsipareigoti nepatekti į generinio citalopramo rinką visą šių susitarimų galiojimo laikotarpį, neatsižvelgiant į tai, ar vaistai, kuriuos šios įmonės galėjo parduoti, pažeidė patentus, ar ne.

505 Tai įrodo, kad patento taikymo srities kriterijus turėjo lemiamą reikšmę Komisijos analizei, o tai neatitinka jos teiginio, kad tai, ar ginčijami susitarimai pateko į *Lundbeck* patentų taikymo sritį, iš esmės nebūtų pakeitę Komisijos atliktos šių apribojimų teisinės analizės.

506 Komisija ginčija šiuos argumentus.

507 Pirma, reikia priminti, kad motyvai, kurių reikalaujama pagal SESV 296 straipsnį, turi atitikti atitinkamo teisės akto pobūdį ir aiškiai bei nedviprasmiškai parodyti institucijos, priėmusios aktą, argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtos priemonės priežastis, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę (žr. 2011 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, Rink. p. I-8947, 147 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

508 Kiek tai konkrečiai susiję su individualių sprendimų motyvavimu, iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad, be tikslo leisti atlikti teisminę priežiūrą, pareiga motyvuoti tokius sprendimus siekiama suteikti suinteresuotajam asmeniui pakankamai informacijos, kuri leistų žinoti, ar sprendimas gali turėti trūkumų, dėl kurių jo galiojimą galima ginčyti. Vis dėlto reikia priminti, kad SESV 296 straipsnyje numatyta pareiga motyvuoti yra esminis procedūrinis reikalavimas, kurį reikia skirti nuo motyvų pagrįstumo, nuo kurio priklauso ginčijamo teisės akto teisėtumas iš esmės (šio sprendimo 507 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, Rink. p. I-8947, 146 ir 148 punktai ir juose nurodyta teismo praktika).

509 Šioje byloje, kalbant apie patento taikymo srities kriterijaus atmetimo motyvavimą ginčijamame sprendime, reikia konstatuoti, kad Komisija aiškiai atsakė į ieškovių argumentus šuo klausimu ginčijamo sprendimo 698 konstatuojamojoje dalyje. Komisija, be kita ko, paaiškino priežastis, dėl kurių šis kriterijus neleido atliepti nuogąstavimų, kurių kilo dėl ginčijamų susitarimų konkurencijos teisės požiūriu (žr. šio sprendimo 491 punktą). Be to, iš visos ginčijamo sprendimo struktūros matyti, kad Komisija taikė ribojimo dėl tikslo sąvoką pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ginčijamiems susitarimams, atsižvelgdama į jų sudarymo ekonomines ir teisines aplinkybes ir įvairius su tuo susijusius veiksnius (žr. šio sprendimo 354 punktą), taip neabejotinai atmesdama patento taikymo srities kriterijų kaip teisiškai reikšmingą vertinant šiuos susitarimus pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

510 Todėl ieškovės negali priekaištauti Komisijai, kad ji ginčijamame sprendime nepakankamai motyvavo patento taikymo srities kriterijaus atmetimą ir klausimą, ar patentų savininkai turi teisę priešintis pažeidimams, išspręsdami ginčus taikiai, nes šis klausimas yra susijęs su ginčijamo sprendimo esmės analize, kuri buvo atlikta pirmiau šiame sprendime, nagrinėjant antrąjį ir trečiąjį pagrindus.

511 Be to, ieškovės nepagrįstai teigia, kad Komisija turėjo motyvuoti ginčijamą sprendimą, nurodydamos teisinius kriterijus, taikytinus Jungtinių Amerikos Valstijų teisėje. Iš tiesų jau yra nuspręsta, kad trečiosios šalies teisėje įtvirtinta pozicija negali būti viršesnė už Sąjungos teisėje įtvirtintą poziciją ir kad trečiosios šalies teisės pažeidimas savaime nėra toks trūkumas, dėl kurio pagal Sąjungos teisę priimtas sprendimas taptų neteisėtas (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. / Komisija*, T-191/98 ir T-212/98–T-214/98, Rink., EU:T:2003:245, 1406 ir 1407 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

512 Bet kuriuo atveju pakanka konstatuoti, kad šio sprendimo 353 punkte minėtame *Supreme Court of the United States* sprendime *Actavis*, kurį priėmė teisėjų dauguma, – o ne teisėjo Roberts atskirojoje nuomonėje, – aiškiai konstatuota, jog tai, kad susitarimas patenka į patento taikymo sritį, nereiškia, kad dėl jo negali būti reiškiamas „antimonopolinis“ ieškinys, taip atmetant patento taikymo srities kriterijų kaip reikšmingą nagrinėjant taikių susitarimų dėl patentų, kuriais numatyti kompensaciniai, vadinamieji „pay for delay“ mokėjimai, kaip antai šioje byloje ginčijamų susitarimų, antikonkurencinį pobūdį.

513 Žinoma, kaip ieškovės teigė per posėdį, Jungtinėse Amerikos Valstijose taikomų teisės aktų kontekstas skiriasi nuo Sąjungos valstybių narių. Todėl Komisija pagrįstai papildomai nenagrinėjo ieškovių argumentų dėl patento taikymo srities kriterijaus, kurį prieš priimant šio sprendimo 353 punkte minėtą Sprendimą *Actavis* taikė kai kurie Jungtinių Amerikos Valstijų žemesnės instancijos teismai, taikymo siekdama išnagrinėti ginčijamus susitarimus pagal SESV 101 straipsnį.

514 Antra, ieškovės klysta teigdamos, kad ginčijamas sprendimas yra prieštaringas, nes juo pripažįstama, kad, viena vertus, ginčijami susitarimai buvo antikonkurenciniai, nesvarbu, ar juose buvo numatyti ieškovių patentų taikymo sritį peržengiantys apribojimai, ir, kita vertus, šiuose susitarimuose buvo ieškovių patentų taikymo sritį peržengiančių apribojimų, nes jais buvo siekiama sukliudyti bet kokiam generinių vaistų įmonių generinio citalopramo pardavimui.

515 Iš tiesų Komisija, be kita ko, ginčijamo sprendimo 661 ir 662 konstatuojamosiose dalyse paaiškino, jog tai, kad *Lundbeck* negalėjo pasiekti, kad tokie patys generinių vaistų patekimo į rinką apribojimai būtų taikomi įgyvendinant jų proceso patentus, buvo svarbus įrodymas (be kitų įrodymų), kad ginčijami susitarimai prieštaravo SESV 101 straipsnio 1 daliai. Kitaip tariant, klausimas, ar ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai nepateko į ieškovių patentų taikymo sritį, buvo laikomas reikšmingu, tačiau ne lemiamu veiksniu įrodant konkurencijos ribojimą dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, o tai aiškiai matyti ir iš ginčijamo sprendimo 641 konstatuojamosios dalies (šio sprendimo 335, 336 ir 354 punktai). Todėl šiuo klausimu ginčijamame sprendime nėra jokių prieštaravimų.

516 Todėl reikia atmesti ketvirtąjį pagrindą.

F – *Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžia faktinių aplinkybių vertinimo klaida, rūpestingumo pareigos pažeidimu ir motyvavimo stoka, kiek „Lundbeck“ veiksmai buvo kvalifikuoti kaip bendra strategija, nukreipta prieš generinių vaistų patekimą į rinką, ir reikšmingi vertinant ginčijamus susitarimus atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį*

517 Ieškovių teigimu, ginčijamas sprendimas yra nepakankamai motyvuotas, faktinės aplinkybės jame įvertintos akivaizdžiai klaidingai ir juo pažeidžiama Komisijos rūpestingumo pareiga, nes ji pasirinko keletą pareiškimų ir nepaisė esminių faktinių aplinkybių konstatuodama, kad ieškovės įgyvendino „bendrą strategiją“, nukreiptą prieš generines citalopramo versijas, ir rėmėsi šia tariama strategija vertindama ginčijamus susitarimus pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

518 Pirma, ieškovės tvirtina, kad jų bendrą strategiją sudarė vienašališki veiksmai, kurie nebuvo susiję su ginčijamais susitarimais ir bet kuriuo atveju buvo teisėti. Jų nuomone, Komisija padarė keletą šiurkščių klaidų, ginčijamame sprendime teigdama, kad jos įgyvendino kelias politikos kryptis, kurios įėjo į tariamą bendrą strategiją, nukreiptą prieš generinių vaistų patekimą į citalopramo rinką, t. y., pirma, užsitikrinti palankų laikotarpį escitalopramui išleisti į rinką, antra, paduoti paraiškas dėl citalopramo gamybos proceso patentų, trečia, įsikišti į generinių citalopramo versijų leidimo pateikti į rinką procedūras, ketvirta, pašalinti konkurencijos grėsmę, kurią kėlė būsimi FVM citalopramo gamintojai, ir, penkta, paskatinti generinių vaistų įmones nutraukti pastangas patekti į citalopramo rinką.

519 Antra, ieškovės teigia, jog ginčijamame sprendime nepaaiškinta, kodėl jų veiksmai yra reikšmingi konstatuojant SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą. Jų nuomone, šalių ketinimas negali nulemti susitarimų, kurie kitu atveju būtų teisėti, neatitikties konkurencijos teisei. Atsižvelgiant į šių susitarimų kontekstą, subjektyvus šių šalių ketinimas yra šalutinis, palyginti su pagrindiniu klausimu – ar konkurencijos ribojimą lemia šiais susitarimais siekiami objektyvūs tikslai. Ginčijamame sprendime klaidingai koncentruojamasi į vienašališką *Lundbeck* elgesį ir nepaaiškinama, kodėl generinių vaistų įmonės pritarė tariamam *Lundbeck* ketinimui ir ar jos žinojo apie šį ketinimą. Todėl Komisija negali remtis šiuo elgesiu siekdama įrodyti *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonių bendrą valią suvaržyti konkurenciją, kurią kėlė generinė citalopramo versija.

520 Trečia, ieškovės mano, kad Komisija pažeidė jai tenkančią rūpestingumo pareigą, pagal kurią ji turi atidžiai ir nešališkai išanalizuoti visas reikšmingas nagrinėjamos bylos aplinkybes, neatsižvelgdama į visas kitas faktines aplinkybes, rodančias, kad ieškovės savo veiksmais siekė teisėtų tikslų, pavyzdžiui, remiantis galiojančiu patentu prieštarauti jį pažeidžiančių produktų patekimui į rinką, išleisti inovatyvų produktą į rinką vartotojų naudai, informuoti sveikatos institucijas apie potencialią grėsmę saugumui arba įgyti papildomų gamybos pajėgumų.

521 Ketvirta, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime nepagrįstai pripažinti neteisėtais tam tikri jų veiksmai, kaip antai jų komercinių pastangų nukreipimas į naują, veiksmingesnį produktą *Cipralex*, kelių citalopramo gamybos procesams taikomų patentinių paraiškų padavimas, kišimasis į leidimo pateikti į rinką išdavimo procedūras arba sandoriai su FVM gamintojais. Be to, ieškovių manymu, ginčijamame sprendime klaidingai teigiama, kad vykstant ginčui *Lagap* jos pripažino, kad generiniai vaistai, grindžiami *Matrix* naudotu gamybos procesu, nepažeidė patento, nors procesu „Matrix II“, apimančiu papildomą „plovimo“ etapą, grindžiamas leidimas pateikti į rinką Jungtinėje Karalystėje išduotas tik 2003 m. birželio 4 d. Be to, *Lundbeck* niekada nepripažino, kad *Matrix* naudojo pramoniniu mastu taikomą procesą, kuris buvo ir komerciškai pagrįstas, ir nepažeidė patento.

522 Komisija ginčija šiuos argumentus.

523 Pirmiausia reikia priminti, kad Komisija turėjo teisę atsižvelgti į ieškovių ketinimą sudarant ginčijamus susitarimus, nes teismo praktikoje pripažįstama, kad šalių ketinimas gali būti reikšminga aplinkybė nustatant konkurencijos ribojimą dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (šio sprendimo 344 punktas).

524 Be to, tiek, kiek ieškovės tvirtina, kad jų strategija nebuvo neteisėta, nes ją sudarė, be kita ko, naujo patentuoto produkto escitalopramo sukūrimas, citalopramo gamybos proceso patentų įregistravimas arba šių proceso patentų apgynimas, kišantis į leidimo pateikti į rinką išdavimo generinių vaistų įmonėms procedūras, reikia konstatuoti, jog ginčijamame sprendime nenurodyta, kad šie veiksmai buvo savaime neteisėti. Komisija tik atsižvelgė į šias aplinkybes kaip į reikšmingas faktines aplinkybes, leidžiančias vertinti ginčijamus susitarimus pagal jų platesnį kontekstą ir įrodančias, kad ieškovės siekė pavėlinti generinių vaistų patekimą į rinką, kad surastų palankų būdą išleisti į rinką escitalopramą (ginčijamo sprendimo 123 ir paskesnės konstatuojamosios dalys) visomis įmanomomis (teisėtomis ir neteisėtomis) priemonėmis. Todėl šie argumentai iš esmės yra nereikšmingi.

525 Vis dėlto, kadangi ieškovių argumentus taip pat galima aiškinti kaip tokius, kuriais ginčijami ginčijamame sprendime Komisijos pateikti faktinių aplinkybių vertinimai, teigiant, kad šiuo aspektu buvo iškreipti įrodymai, reikia pažymėti tai, kas nurodyta toliau.

526 Pirma, kalbant apie ieškovių kaltinimus, kad jų proceso patentai buvo laikomi galiojančiais ir kad sudarant ginčijamus susitarimus nė vienas teismas nebuvo konstatavęs generinių vaistų įmonių pažeidimo nebuvimo, reikia priminti, jog Komisija ginčijamame sprendime visai neteigė, kad ieškovių proceso patentai negaliojo ar kad jos neturėjo jokių galimybių pasipriešinti generinių vaistų atėjimui į rinką, jeigu jie būtų pateikti rinkai „rizikuojant“, tačiau nurodė, kad šis klausimas buvo neaiškus ir ginčijamais susitarimais šis netikrumas buvo smarkiai sumažintas arba pašalintas (šio sprendimo 336, 363 ir 429 punktai).

527 Be to, Komisija ginčijamame sprendime panaudojo *Lundbeck* vidaus prognozes, susijusias su kristalizacijos patento pripažinimo negaliojančiu tikimybe, siekdama įrodyti, kad sudarant ginčijamus susitarimus *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonės buvo potencialios konkurentės (žr. šio sprendimo 96 punktą ir ginčijamo sprendimo 627 konstatuojamąją dalį). Kad ir koks būtų šio teiginio kontekstas, neatsižvelgiant į jo autorių, iš jo matyti, kad, kaip Komisija konstatavo ginčijamame sprendime, buvo neaišku, ar *Lundbeck* patentai būtų leidę jai užblokuoti bet kokį generinių vaistų įmonių patekimą į rinką, ir kad sudarant ginčijamus susitarimus šios įmonės turėjo realių ir konkrečių galimybių šiuo klausimu. Be to, ieškovės pripažįsta, kad negaliojimo procedūros nacionaliniu lygmeniu kėlė daug neaiškumų.

528 Antra, ieškovės klaidingai mano, kad ginčijamas sprendimas nepagrįstas jokiu konkrečiu dokumentu siekiant įrodyti ryšį tarp ginčijamų susitarimų ir escitalopramo išleidimo į rinką. Iš tiesų ginčijamas sprendimas šiuo klausimu grindžiamas, be kita ko, *Lundbeck* 1993 m. strateginio plano ištrauka (135 konstatuojamoji dalis), dokumentu, parengtu *Lundbeck* 1998 m. balandžio 24 d. valdybos posėdžiui (136 konstatuojamoji dalis), *Lundbeck* 1999 m. rugsėjo 24 d. dokumentu (138 konstatuojamoji dalis), *Lundbeck* 1999 m. (137 konstatuojamoji dalis), 2001 m. (139 konstatuojamoji dalis) ir 2002 m. (140 konstatuojamoji dalis) strateginiu veiklos ir biudžeto planu, taip pat užrašais, padarytais per *Lundbeck* strateginį susitikimą 2003 m. pradžioje (141 konstatuojamoji dalis). Pavyzdžiui, pastarasis dokumentas įrodo, kad *Lundbeck* planavo kovoti su generiniais vaistais, siekdama sudaryti galimybes pereiti prie escitalopramo. Be to, savo 2003 m. strateginiame veiklos ir biudžeto plane *Lundbeck* konstatavo, kad generinių vaistų patekimas į rinką, kuris iš pradžių buvo numatytas 2002 m. pirmąjį ketvirtį, buvo labai veiksmingai atidėtas iki 2002 m. spalio mėn. ir kad buvo akivaizdu, jog generinių vaistų nebuvimas turėjo teigiamą poveikį *Cipralex* (escitalopramo) pardavimų plėtrai 2003 m. (ginčijamo sprendimo 206 konstatuojamoji dalis).

529 Trečia, ieškovės nepagrįstai nurodo informacijos apie bylą *Lagap* Jungtinėje Karalystėje iškreipimą ginčijamame sprendime. Iš tiesų iš Komisijos pateiktų įrodymų, kurių, beje, ieškovės neginčija, matyti, kad nors vykstant šiam teismo procesui ieškovės tikrai teigė, kad *Matrix* pagamintas citalopramas pažeidė kristalizacijos patentą, tai ir vėl buvo jų subjektyvus vertinimas, nes šio teiginio niekada nepatvirtino bylą nagrinėjantis teismas, o ieškovės nusprendė susitarti su *Lagap*, kad išvengtų

pralaimėjimo, kuris, kaip jos pačios teigė, būtų buvęs „žeminantis“ ir „panaudotas prieš jas kituose teismuose“ (ginčijamo sprendimo 160 konstatuojamoji dalis). Ieškovės neįrodė, kaip ginčijamu sprendimu iškreipti šiuo klausimu jame pateikti įrodymai.

530 Vis dėlto ieškovės nurodo, kad leidimas pateikti į rinką, susijęs su papildomo plovimo etapu (t. y. procesu „Matrix II“), Jungtinėje Karalystėje išduotas tik 2003 m. gruodžio 3 d., todėl prieš tai Jungtinėje Karalystėje pardavinėtas generinis citalopramas buvo grindžiamas procesu „Matrix I“, kuris, ieškovių nuomone, pažeidė jų patentus, nes jis buvo grindžiamas suklastotais duomenimis. Tačiau tai niekada nebuvo įrodyta; priešingai, iš ginčijamo sprendimo 155 konstatuojamosios dalies matyti, kad 2003 m. vasario 14 d. sprendime dėl laikinųjų apsaugos priemonių Jungtinės Karalystės teismas, nagrinėjantis *Lagap* pareikštą ieškinį, pripažino, kad „*Lundbeck* nuo šiol privalo pripažinti, kad tvirtas ir nepalaužiamas jos įsitikinimas, jog neįmanoma, kad *Lagap* ir jos tiekėjai naudotų patentų nepažeidžiantį procesą, buvo nepagrįstas“, todėl ieškovės negali teigti, kad šiuo klausimu buvo iškreipti įrodymai.

531 Ketvirta, kalbant apie ieškovių teiginį, kad vienintelis sandorių su FVM gamintojais tikslas buvo išspręsti pajėgumų problemas, su kuriomis susidūrė ieškovės, reikia pažymėti, kad toks paaiškinimas mažai tikėtinas, atsižvelgiant į įrodymus, kuriuos Komisija pateikė ginčijamo sprendimo 172 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse. Visų pirma sunku suprasti, kodėl *Lundbeck* buvo būtina ar net naudinga perpirkti Italijos įmonę *VIS Farmaceutici SpA* (toliau – VIS) ir pašalinti jos DMF iš Nyderlandų institucijų nagrinėjamos *Tiefenbacher* paraiškos išduoti leidimą pateikti į rinką (ginčijamo sprendimo 176 konstatuojamoji dalis), siekiant išspręsti šias pajėgumų problemas.

532 Galiausiai ieškovės klaidingai teigia, jog ginčijamu sprendimu konstatuota, kad jų ieškiniai dėl patentų pažeidimo buvo nesėkmingi. Atvirkščiai, jame pripažinta, kad, pirma, ieškovės kai kuriuose teismuose galėjo pasiekti, kad būtų taikomos laikinosios apsaugos priemonės arba (kai kuriose valstybėse) konfiskavimas, tačiau po to, kai daug generinių vaistų įmonių perėjo prie proceso „Matrix II“, šios laikinosios apsaugos priemonės buvo atšauktos, prašymai jas taikyti atmesti arba sudaryti taikūs susitarimai. Ginčijamame sprendime konstatuota tik tai, kad sudarant ginčijamus susitarimus nė vienas EEE teismas nebuvo pripažinęs, kad kristalizacijos patentas galioja ir kad jis buvo pažeistas (ginčijamo sprendimo 185 konstatuojamoji dalis), ir, beje, ieškovės to neginčija (šio sprendimo 145 punktas).

533 Atsižvelgiant į visus šiuos argumentus penktąjį pagrindą reikia atmesti kaip nereikšmingą arba bet kuriuo atveju kaip nepagrįstą.

*G – Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžia klaida vertinant faktines aplinkybes, nes ginčijamame sprendime padaryta išvada, kad ginčijamais susitarimais buvo numatyti didesni apribojimai nei tie, kurie siejami su „Lundbeck“ patentų suteikiamų teisių įgyvendinimu*

534 Ieškovės tvirtina, kad ginčijamame sprendime padaryta akivaizdi vertinimo klaida, nes jame išnagrinėtos ne visos ginčijamų susitarimų aplinkybės ir padaryta klaidinga išvada, kad šiais susitarimais numatyti apribojimai apėmė daugiau nei apribojimai, taikomi įgyvendinant jų patentų ieškovėms suteikiamas teises. Jų teigimu, kiekvienas ginčijamas susitarimas neapėmė daugiau nei jų patentai ir jais buvo draudžiamas vienintelis dalykas – pardavinėti patentus pažeidžiantį citalopramą.

535 Pirma, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime padaryta klaidinga išvada, kad ginčijamais susitarimais generinių vaistų įmonėms buvo sukliudyta pardavinėti citalopramą, įskaitant patentų nepažeidžiantį citalopramą, todėl jie apėmė daugiau nei ieškovių iš patentų kildinamas teises.

536 Ieškovių teigimu, jeigu jos būtų ketinusios sukliudyti generinių vaistų įmonėms pardavinėti bet kokį citalopramą, jos būtų turėjusios sudaryti susitarimus su visais subjektais, kurie gali patekti į rinką, o tuo laikotarpiu antidepresantus EEE pardavinėjo daugiau nei 300 generinių vaistų įmonių. *Lundbeck* neturėjo jokio įtikinamo motyvo neleisti pardavinėti jos patentų nepažeidžiančių vaistų tik keturioms generinių vaistų įmonėms.

537 Antra, ieškovės teigia, kad kiekvieno ginčijamo susitarimo atveju ginčijamame sprendime atsižvelgiama ne į visas jų aplinkybes ir neišnagrinėta tikroji šalių valios išraiška, nors ją galima matyti ir iš sutarties nuostatų, ir iš nagrinėjamų įmonių elgesio, konstatuojant, kad šių susitarimų taikymo sritis buvo platesnė nei jų patentų.

538 Komisija ginčija šiuos argumentus.

539 Pirmiausia reikėtų pažymėti, kaip nurodo Komisija, kad nors ginčijamų susitarimų taikymo sritis neperžengė ieškovių patentų taikymo srities, šiais susitarimais konkurencija buvo ribojama dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, nes tai buvo karteliai, kuriais buvo siekiama pavėlinti generinių vaistų įmonių patekimą į rinką mainais už didelius kompensacinius mokėjimus (žr. šiame sprendime pateiktą antrojo, trečiojo ir ketvirtojo pagrindų analizę) ir kuriais netikrumas dėl šio patekimo į rinką buvo pakeistas tikrumu, kad tai neįvyks ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu (šio sprendimo 363 punktas).

540 Taigi šis ieškinio pagrindas yra nereikšmingas.

541 Vis dėlto reikia išnagrinėti ieškovių šiuo klausimu subsidiariai pateiktus argumentus, nes Komisija teigia, kad ieškovės neįvykdė pačių nusistatytų sąlygų, kadangi ginčijamuose susitarimuose numatyti sutartiniai apribojimai taikomi ne tik patentus potencialiai pažeidžiantiems produktams ir peržengia nagrinėjamų patentų taikymo sritį.

1. GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės

542 Ieškovių teigimu, ginčijamame sprendime klaidingai teigiama, kad, pirma, *Merck (GUK)* skirtas įpareigojimas neteikti rinkai citalopramo, kurio pagrindas yra vien *Natco* FVM, buvo taikomas neatsižvelgiant į tai, ar *Natco* FVM pažeidė patentą, ar ne, ir, antra, šiame susitarime numatytas išimtinio pirkimo įpareigojimas neleido *Merck (GUK)* pardavinėti jokios kitos generinio citalopramo versijos.

543 Komisija ginčija šiuos argumentus.

544 Pirmiausia ieškovės mano, jog ginčijamame sprendime padaryta klaidinga išvada, kad pagal GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės buvo draudžiama pardavinėti *Natco* citalopramą, neatsižvelgiant į tai, ar šis vaistas pažeidžia patentą, ar ne. Jos teigia, kad GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės buvo susijęs tik su vienu produktu, t. y. *Natco* citalopramu, kurį *Lundbeck* ištyrė ir laikė pažeidžiančiu jos patentus.

545 Ginčijamas sprendimas klaidingai pagrįstas dviejuose *Merck (GUK)* vidaus e. laiškuose esančiais teiginiais, konstatuojant, kad *Lundbeck* patentai, šiuo atveju – kristalizacijos patentas, nebuvo galiojantys ar pažeisti ir kad nė viena paskelbta patentinė paraiška nekėlė problemų. Be to, ginčijamame sprendime neatsižvelgta į kitus to laikotarpio, kai klostėsi faktinės aplinkybės, *Merck (GUK)* dokumentus, įrodančius, jog ši įmonė rimtai baiminosi, kad *Natco* FVM pažeidžiami *Lundbeck* patentai, ir į tai, kad per administracinę procedūrą *Merck (GUK)* pripažino nebuvusi tikra, ar *Natco* gamybos procesas nepažeidžia *Lundbeck* proceso patentų.

546 Be to, ieškovių nuomone, GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės bet kuriuo atveju negalėjo apimti citalopramo, pagaminto naudojant kitus, patentų nepažeidžiančius procesus, nes *Natco* ir *Merck (GUK)* nebūtų galėjusios per trumpą šio susitarimo galiojimo laikotarpį pakeisti vieno vaisto kitu.

547 Šiuo klausimu reikia priminti, jog iš GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės preambulės C punkto matyti, kad *Merck (GUK)* nesutiko su tuo, kad jos produktas pažeidžia patentą, tačiau pripažino, kad dėl patentų gali būti bylinėjamasi, todėl galėjo būti sugaištas laikas ir patirta nepatogumų.

548 Be to, reikia konstatuoti, kaip ginčijamo sprendimo 768 konstatuojamojoje dalyje tai padarė Komisija, kad GUK susitarime dėl Jungtinės Karalystės net nebuvo nurodyta, kuris ieškovių patentas buvo pažeistas.

549 Todėl ieškovės klaidingai mėgina ir vėl teigti, kad *Merck (GUK)* generiniai vaistai pažeidė patentą, nes šis teiginys grindžiamas tik jų pačių subjektyviu vertinimu (šio sprendimo 221 punktas). Tai, kad *Merck (GUK)* galėjo abejoti tuo, ar jos produktai pažeidžia patentą, tik patvirtina ieškovių ir generinių vaistų įmonių netikrumą sudarant ginčijamus susitarimus, tačiau tikrai neleidžia įrodyti, kad *Natco* FVM pažeidė patentą. Be to, objektyvūs įrodymai, kuriais Komisija rėmėsi ginčijamame sprendime, veikiau patvirtina, jog *Merck (GUK)* buvo įsitikinusi, kad gali laimėti bylą prieš *Lundbeck* (šio sprendimo 125 punktas).

550 Kadangi kiti ieškovių argumentai jau buvo atmesti nagrinėjant pirmąjį pagrindą, susijusį su potencialia konkurencija, reikia nurodyti šio sprendimo 207–236 punktuose pateiktą šio pagrindo analizę, visų pirma susijusią su *Merck (GUK)* situacija.

551 Todėl ieškovių argumentą, jog Komisija padarė klaidingą išvadą, kad GUK susitarimu dėl Jungtinės Karalystės buvo ribojamas *Natco* citalopramo pardavimas, neatsižvelgiant į tai, ar šis vaistas pažeidė patentą, ar ne, reikia atmesti.

552 Antra, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime padaryta klaidinga išvada, kad pagal GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 3.2 punkte numatytą išimtinumo sąlygą *Merck (GUK)* negalėjo patekti į rinką teikdama kitą generinio citalopramo versiją, nesvarbu, ar tai būtų galutinis produktas, ar FVM. Jų teigimu, 3.2 punktu *Merck (GUK)* tiesiog buvo įpareigota įsigyti pakuotes su 28 *Cipramil* 20 mg tabletėmis išimtinai iš *Lundbeck* ir juo nebuvo ribojama GUK laisvė pirkti galutinius vaistus, kurių sudėtyje yra citalopramo, ne iš *Lundbeck* ar pirkti citalopramą iš trečiųjų asmenų kuria nors kita forma, pavyzdžiui, kaip FVM citalopramą.

553 Priešingai, nei Komisija teigia ginčijamame sprendime, toks aiškinimas yra logiškas, nes nesant tokios sąlygos *Merck (GUK)* būtų galėjusi pirkti *Lundbeck* pagamintą *Cipramil* iš trečiųjų asmenų, pavyzdžiui, didmenininkų, ir taip *Lundbeck* siekis padidinti bendrą šių vaistų pardavimą Jungtinėje Karalystėje būtų buvęs beprasmis.

554 Be to, ginčijamame sprendime pripažinta, kad, „aiškinant šias nuostatas pažodžiui, atrodo, jog 3.2 punktu *Merck (GUK)* tikrai nebuvo ribojama galimybė pirkti FVM citalopramą iš trečiųjų asmenų“ (781 konstatuojamoji dalis). Tačiau ginčijamame sprendime padaryta klaidinga išvada, kad *Merck (GUK)* buvo kliudoma pirkti FVM citalopramą iš trečiųjų asmenų, nes ji neturėjo jokios paskatos to daryti. Iš tiesų, pirma, *Merck (GUK)* galėjo laisvai pardavinėti ne *Lundbeck* citalopramą kaip galutinį produktą, išskyrus patentą pažeidžiantį *Natco* citalopramą, ir, antra, jeigu *Merck (GUK)*, pirkdama FVM citalopramą iš trečiųjų asmenų, būtų pažeidusi susitarimo su *Schweizerhall* 1.3 straipsnį, pagal kurį *Merck (GUK)* įsipareigojo iš *Schweizerhall* pirkti tiek FVM citalopramo per metus, kiek jai reikėjo (783 konstatuojamoji dalis), *Lundbeck* nežinojo apie šią nuostatą ir todėl negalėjo žinoti, kad *Merck (GUK)* neturėjo paskatų pirkti FVM citalopramą iš trečiųjų asmenų. Bet kuriuo atveju šį paskatų nebuvimą lėmė ne GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės, todėl juo negalima remtis apibrėžiant šio susitarimo taikymo sritį.

555 Komisija nesutinka su šiais argumentais ir primena, kad GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 3.2 punkte numatyta, kad „GUK sutinka pirkti galutinius produktus tik iš [*Lundbeck*], kad juos galėtų perpardavinėti GUK ir jos dukterinės bendrovės“. Pagal įprastą šios nuostatos reikšmę *Merck (GUK)* galėjo pirkti galutinius produktus tik iš *Lundbeck*, bet ne iš kitų tiekėjų. Šį aiškinimą patvirtina preambulės D punktas, kuriame numatyta, kad „šalys taip pat susitarė, kad GUK visus jai reikalingus galutinius produktus pirks tik iš [*Lundbeck*].“ Ieškovės per administracinę procedūrą netgi pripažino, kad *Merck (GUK)* „susitarė visą jai reikalingą citalopramą pirkti tik iš *Lundbeck*, kad perparduotų jį Jungtinėje Karalystėje.“ Šie įsipareigojimai aiškiai apėmė daugiau nei *Lundbeck* patentai.

556 Komisija atmeta šį ieškovių siūlomą aiškinimą, kad sąvoka „Galutiniai Produktai“ reiškė tik *Lundbeck* pagamintą *Cipramil*. Iš tiesų ši sąvoka apibrėžta susitarimo 1.1 straipsnyje kaip „[*Lundbeck*] pagal šį susitarimą tiekiami GUK skirti produktai, kurių sudėtyje yra citalopramo, supakuoti į galutines pakuotes“. Pagal ieškovių siūlomą aiškinimą žodis „išimtinai“ taptų perteklinis, nes akivaizdu, kad *Merck (GUK)* galėjo pirkti *Lundbeck* pagamintą *Cipramil* tik iš *Lundbeck*. Taigi žodis „išimtinai“ reiškia, kad *Merck (GUK)* turėjo visą jai reikalingą citalopramą kaip galutinį produktą pirkti iš *Lundbeck*. Be to, šią nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant į ieškovių ketinimą – išvengti savarankiško generinių vaistų įmonių buvimo rinkoje.

557 Kalbant apie FVM citalopramo pirkimą iš trečiųjų asmenų, ginčijamame sprendime pripažinta, kad, aiškinant GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 3.2 punktą pažodžiui, tikrai nebuvo draudžiama pirkti FVM iš trečiųjų asmenų. Tačiau ginčijamame sprendime konstatuota, kad, atsižvelgiant į tiekimo sutartį, kurią 2011 m. gegužės mėn. sudarė *Merck (GUK)* ir *Schweizerhall* ir kurios sąlygomis patvirtintos GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės sąlygos, *Merck (GUK)* nebeturėjo jokios paskatos pirkti FVM citalopramo iš trečiųjų asmenų. Iš tiesų, net jei *Merck (GUK)* būtų įsigijusi ne *Natco* pagamintą FVM, kad pati pagamintų ir pardavinėtų galutinį produktą, ji galėjo pažeisti pagal GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės prisiimtą įsipareigojimą pirkti „jai reikalingą“ galutinį produktą citalopramą išimtinai iš *Lundbeck*.

558 Šiuo klausimu reikėtų konstatuoti, kad, kaip teigia ieškovės, su GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 3.2 punkto aiškinimu, kurį Komisija pateikė ginčijamame sprendime, t. y. kad *Merck (GUK)* įsipareigojo pirkti išimtinai *Lundbeck* citalopramą kaip galutinį produktą, skirtą parduoti Jungtinėje Karalystėje, ir jokio kito citalopramo, negalima sutikti.

559 Iš tiesų iš GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 1.1 punkte esančios sąvokos „Galutiniai Produktai“ apibrėžties (šio sprendimo 26 punktas) aiškiai matyti, kad tai yra *Lundbeck* galutiniai produktai, t. y. *Cipramil*. Taigi šiuo punktu *Merck (GUK)* įsipareigojo tik dėl vieno – pirkti *Lundbeck* pagamintas *Cipramil* tabletes, siekdama perparduoti jas Jungtinėje Karalystėje pagal platinimo sutartį. Priešingai, nei teigia Komisija, toje nuostatoje pavartota sąvoka „išimtinai“ nereiškia, kad *Merck (GUK)* įsipareigojo pirkti ir parduoti citalopramą tik kaip *Lundbeck* galutinius produktus ir nepirkti ir neparduoti jokio kito citalopramo, o veikiau reiškia, kad ji įsipareigojo pirkti *Cipramil*, skirtą perparduoti Jungtinėje Karalystėje, tik iš *Lundbeck*, bet ne iš kitų tiekėjų. Priešingai, nei Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 779 konstatuojamojoje dalyje, toks aiškinimas nėra nelogiškas, nes 3.2 punkto sąvokos „išimtinai“ tikslas galėjo būti neleisti *Merck (GUK)* pirkti *Cipramil* iš kitų didmenininkų ar kitų tiekėjų nei *Lundbeck*, atsižvelgiant į pastarosios įmonės tikslą didinti *Cipramil* pardavimo apimtį.

560 Be to, Komisija klaidingai remiasi GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės preambulės D punktu, kuris suformuluotas iš esmės taip pat kaip susitarimo 3.2 punktas, grįsdama savo aiškinimą, nes tame punkte didžiosiomis raidėmis taip pat parašyta „Galutiniai Produktai“, kurie aiškiai apibrėžti to paties susitarimo 1.1 punkte.

561 Be to, kaip pati Komisija pripažįsta ginčijamo sprendimo 781 konstatuojamojoje dalyje, aiškinant GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 3.2 punktą pažodžiui, daroma išvada, kad pagal šią nuostatą *Merck (GUK)* nebuvo draudžiama pirkti citalopramo kaip FVM iš trečiųjų asmenų.

562 Iš tiesų reikėtų pažymėti, jog GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 2.2 punkte numatyta tik tai, kad *Merck (GUK)* įsipareigoja tiekti *Lundbeck* visus savo „Produktus“, kurie susitarimo 1.1 punkte apibrėžti kaip „citalopramo produktai <...> kaip žaliavos, nesupakuoti produktai ar tabletės, kaip nurodyta priede, pagaminti pagal produktų specifikaciją, kurią GUK pateikė [susitarimo] pasirašymo dieną, pridėtą kaip 2 priedas“. Iš tikrųjų šiame priede nurodyta *Natco* FVM. Tai reiškia, kad pagal šią nuostatą *Merck (GUK)* privalėjo tik pristatyti turimas citalopramo atsargas, kurias ji jau turėjo pasirašant susitarimą, bet ne kurį nors kitą kitų gamintojų nei *Natco* generinį citalopramą, kurį ji galėjo įsigyti vėliau. Be to, Komisija, be kita ko, ginčijamo sprendimo 763 konstatuojamojoje dalyje pripažįsta, kad šis įpareigojimas buvo susijęs tik su *Natco* FVM.

563 Vis dėlto ginčijamo sprendimo 783 konstatuojamojoje dalyje Komisija konstatavo, kad jeigu *Merck (GUK)* būtų pirkusi citalopramo kaip FVM iš trečiųjų asmenų, ji būtų pažeidusi su *Schweizerhall* sudarytos tiekimo sutarties 1.3 punktą, kuriame buvo numatyta, kad *Merck (GUK)* 100 % savo metinių generinio citalopramo poreikių patenkins įsigydama jį iš *Schweizerhall* (šio sprendimo 210 punktas). Todėl ginčijamo sprendimo 1435 išnašoje Komisija nusprendė, kad nors formaliai buvo įmanoma, kad *Merck (GUK)* pateks į rinką teikdama generinį citalopramą, įsigytą iš kitų šaltinių nei *Natco*, pagal GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės, ji negalėjo to padaryti dėl susitarimo su *Schweizerhall*. Kaip nurodo Komisija, šie du susitarimai vienas kitą sustiprina, todėl juos reikia aiškinti kartu.

564 Vis dėlto reikėtų pažymėti, kaip nurodo ieškovės, jog net darant prielaidą, kad jos žinojo apie *Merck (GUK)* įsipareigojimą pirkti generinį citalopramą tik iš *Natco*, pagal tiekimo susitarimą su *Schweizerhall* toks įsipareigojimas kyla ne iš GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės, bet iš *Schweizerhall* susitarimo.

565 Komisija negali remtis kito susitarimo ne tarp tų pačių šalių nuostatomis siekdama nustatyti GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės nuostatų turinį, visų pirma kad įrodytų, ar šiose sąlygose yra *Lundbeck* patentų taikymo sritį peržengiančių apribojimų, ar ne. Iš tiesų toks aiškinimas leistų teigti, kad bet kokio pobūdžio *Merck (GUK)* sudarytas susitarimas, kuriame numatyta apribojimų, susijusių su *Natco* FVM, kurią GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės šalys vis dėlto nurodė kaip galimai pažeidžiančią patentą, peržengė *Lundbeck* patentų taikymo sritį dėl išimtinio pirkimo įsipareigojimo, kylančio iš anksčiau kitų šalių sudaryto *Schweizerhall* susitarimo.

566 Todėl, nors *Lundbeck* ir galėjo žinoti apie *Schweizerhall* susitarimo buvimą, Komisija negali remtis šia aplinkybe konstatuodama, kad pačiu GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 3.2 punktu buvo siekiama neleisti *Merck (GUK)* patekti į rinką teikiant bet kokį citalopramą, nesvarbu, ar jį pagamino *Natco*, ar ne ir ar šalys laikė jį galinčiu pažeisti patentą.

567 Žinoma, kaip teigia Komisija, ginčijamus susitarimus reikia aiškinti atsižvelgiant ne tik į jų tekstą, bet ir kontekstą ir tikslus, kurių jais siekiama. Vis dėlto taikydama tokį aiškinimo metodą Komisija negali nepaisyti susitarimo nuostatų formuluotės, jeigu ji yra pakankamai aiški.

568 Be to, šiuo klausimu reikėtų pažymėti, jog pati Komisija ginčijamo sprendimo 635 konstatuojamojoje dalyje ir 1562 išnašoje, taip pat atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą nurodė, kad *Schweizerhall* susitarimas galėjo būti nutrauktas, jeigu būtų pažeisti *Lundbeck* patentai (žr. šio sprendimo 224 punktą). Tokį *Schweizerhall* susitarimo aiškinimą sunku suderinti su ginčijamame sprendime Komisijos siūlomu GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės aiškinimu, pagal kurį apribojimai peržengė *Lundbeck* patentų taikymo sritį dėl *Merck (GUK)* įsipareigojimo, kylančio iš *Schweizerhall* susitarimo, pirkti generinį citalopramą tik iš pastarosios įmonės. Iš tiesų tai, kad *Merck (GUK)* gal ir neketino pirkti citalopramo, kuris nebuvo pagamintas *Natco*, nereiškia, kad GUK susitarime dėl Jungtinės Karalystės buvo numatyti tokie apribojimai, peržengiantys *Lundbeck* patentų taikymo sritį.

569 Todėl reikia konstatuoti, kad Komisija, kuriai šioje srityje tenka įrodinėjimo pareiga (šio sprendimo 105–112 punktai), ginčijamame sprendime pakankamai neįrodė, kad GUK susitarime dėl Jungtinės Karalystės numatyti apribojimai peržengė *Lundbeck* patentų taikymo sritį, t. y. kad *Lundbeck* nebūtų

galėjusi pasiekti tokių pačių apribojimų taikymo kreipusis į patentų bylas nagrinėjantį teismą, jeigu generiniai produktai, kurių pagrindas yra *Natco* FVM ir kuriuos *Merck (GUK)* ketino pardavinėti, būtų pripažinti pažeidžiančiais patentus ir jeigu šie patentai liktų galioti nepaisant galimų priešieškinių dėl jų galiojimo.

570 Tačiau tokia išvada negali paveikti ginčijamo sprendimo teisėtumo analizės, nes dėl toliau nurodytų priežasčių ieškovių pateiktas kaltinimas yra nereikšmingas.

571 Pirma, reikia konstatuoti, jog ieškovės neginčija to, kad pagal GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 1.1 punktą *Merck (GUK)* įsipareigojo nepatekti į rinką teikdama savo generinius produktus, kurių pagrindas yra *Natco* FVM, ir kad pagal to paties susitarimo 2.2 ir 2.3 punktus *Merck (GUK)* įsipareigojo pristatyti ieškovėms visas savo turimas citalopramo atsargas (ginčijamo sprendimo 771 ir 772 konstatuojamosios dalys), kaip neginčijo ir to, kad jos sumokėjo 3 mln. GBP *Merck (GUK)* mainais už šį įsipareigojimą (šio sprendimo 26 punktas). Be to, ieškovės neneigia, kad pagal GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 2.7 punktą *Merck (GUK)* įsipareigojo šio susitarimo galiojimo laikotarpiu nesuteikti ir pagal licenciją neparduoti leidimų pateikti į rinką, kuriuos ji jau buvo gavusi Jungtinėje Karalystėje, kopijos.

572 Kaip teigia Komisija, tokie įsipareigojimai bet kuriuo atveju yra antikonkurenciniai dėl paties savo tikslo, nesvarbu, ar jais peržengiama *Lundbeck* patentų taikymo sritis, nes jais ne tik nebuvo išspręstas koks nors GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės šalių ginčas dėl patentų, bet jie dar buvo gauti mainais už didelius kompensacinius mokėjimus ir jais buvo siekiama neleisti *Merck (GUK)* ir bet kuriai kitai įmonei, norėjusiai naudoti savo leidimą pateikti į rinką, per visą susitarimo galiojimo laikotarpį patekti į rinką teikiant savo generinius produktus, kurių pagrindas yra *Natco* FVM ir kuriais ji iki tol grindė visą savo patekimo į rinką strategiją.

573 Kaip Komisija pabrėžė, be kita ko, ginčijamo sprendimo 641 ir 820 konstatuojamosiose dalyse, šiuo klausimu svarbu tai, kad GUK susitarimu dėl Jungtinės Karalystės netikrumas dėl galimų ieškinių dėl patentų pažeidimo buvo pakeistas tikrumu, kad *Merck (GUK)* nepateks į rinką teikdama savo generinius produktus visą šio susitarimo galiojimo laikotarpį, o *Merck (GUK)* ekonominio savarankiškumo apribojimus lėmė ne tik susitarimo šalių pateikiamas *Lundbeck* patentų vertinimas, bet ir kompensacinio mokėjimo dydis, kuris tokiu atveju nustelbė šį vertinimą ir paskatino generinių vaistų įmonę daugiau nebesistengti patekti į rinką.

574 Antra, papildomai reikėtų pažymėti, jog Komisija, be kita ko, ginčijamo sprendimo 784 konstatuojamojoje dalyje pagrįstai pripažino, kad *Merck (GUK)* dėl GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės nebeturėjo jokios paskatos pirkti citalopramo kaip FVM iš trečiųjų asmenų ar pardavinėti kitą nei *Lundbeck* citalopramą kaip galutinį produktą, nors pagal šį susitarimą ji iš esmės galėjo laisvai tai daryti.

575 Iš tiesų pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 3.2 punktą *Merck (GUK)* įsipareigojo susitarimo laikotarpiu pardavinėti *Lundbeck* pagamintą *Cipramil* Jungtinėje Karalystėje ir kad pagal šio susitarimo 6.2 punktą 5 mln. GBP sumos, kuri buvo pavadinta „grynuoju pelnu“, sumokėjimas priklausė nuo tam tikro šių vaistų kiekio pardavimo Jungtinėje Karalystėje susitarimo galiojimo laikotarpiu. Be to, reikėtų priminti, kad ši suma turėjo būti sumokėta keliomis dalimis, o tai leido *Lundbeck* įsitikinti, kad susitarimas vykdomas tinkamai.

576 Todėl, nors *Merck (GUK)* teoriškai galėjo pirkti generinio citalopramo kaip FVM iš trečiųjų asmenų ir pardavinėti kitus galutinius produktus, o ne tik *Lundbeck* galutinius produktus, ji visai nebuvo suinteresuota to daryti, nes ji galėjo visiškai nerizikuodama gauti 5 mln. GBP kaip garantuotą pelną iš *Cipramil* pardavimo pagal GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės 6.2 punktą, o bet koks mėginimas patekti į rinką teikiant kitus generinius produktus galėjo pasibaigti *Lundbeck* ieškiniais dėl patentų pažeidimo ir žalos atlyginimo. Be to, kaip Komisija nurodo ginčijamo sprendimo

784 konstatuojamojoje dalyje, sunku suprasti, kodėl tretieji asmenys būtų suinteresuoti pirkti generinį citalopramą kaip FVM, tarpininkaujami *Merck (GUK)*, siekdami perparduoti jį kaip galutinį produktą Jungtinėje Karalystėje, jei jie galėjo pirkti jį tiesiai iš FVM gamintojo arba pageidaujamo tiekėjo.

577 Todėl ieškovių argumentus, jog Komisija padarė klaidingą išvadą, kad GUK susitarimu dėl Jungtinės Karalystės buvo ribojamas kito citalopramo nei pagamintas iš *Natco* FVM pardavimas, reikia atmesti kaip nereikšmingus.

2. GUK susitarimas dėl EEE

578 Kalbant apie GUK susitarimą dėl EEE, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime klaidingai konstatuota, kad į šio susitarimo taikymo sritį pateko patentų nepažeidžiantis citalopramas ir kad juo buvo siekiama išstumti *Natco* kaip FVM tiekėją.

579 Pirma, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime padaryta klaidinga išvada, kad GUK susitarimas dėl EEE buvo taikomas bet kokiam citalopramui. Ginčijamame sprendime GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punktas, kuriame numatyta, kad GUK „nutrauks vaistų, kurių sudėtyje yra Citalopramo, pardavimą ir tiekimą“, klaidingai aiškintas pažodžiui, nors Danijos teisėje, kuri taikytina šiam susitarimui, sutartys turi būti aiškinamos pagal bendrą šalių valią. Šalių valia, kurią patvirtina susitarimo preambulės D, F ir G punktai, buvo ta, kad susitarimas būtų taikomas tik citalopramui, kurio pagrindas yra *Natco* FVM. Be to, šį susitarimą reikėtų aiškinti kartu su GUK susitarimu dėl Jungtinės Karalystės ir pagal šį susitarimą, nes, Komisijos nuomone, abu šie susitarimai reiškė vieną tęstinį pažeidimą.

580 Pagal Komisijos pateiktą GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punkto aiškinimą nebuvo atsižvelgta ir į tai, kad *Merck* dukterinė bendrovė Vokietijoje *Merck dura* toliau pardavinėjo *Tiefenbacher* citalopramą Vokietijoje nuo 2002 m. balandžio 15 d. ir visą GUK susitarimo dėl EEE galiojimo laikotarpį ir kad *Lundbeck* padavė *Merck dura* į teismą dėl patentų pažeidimo, o ne dėl šio susitarimo įgyvendinimo. Pagal šio susitarimo 1.1 punktą, kuriame numatytas draudimas *Merck (GUK)* pardavinėti ir tiekti produktus, kurių sudėtyje yra citalopramo, *Merck dura* buvo su *Merck (GUK)* „susijusi šalis“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, o tai reiškė, kad sąvoka „produktai, kurių sudėtyje yra citalopramo“, galėjo reikšti tik *Natco* citalopramą, o ne bet kokį citalopramą.

581 Galiausiai ieškovės kritikuoja Komisijos išvadą, pateiktą ginčijamo sprendimo 845 konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią vien iš to, kad *Merck (GUK)* buvo sudariusi sutartį, pagal kurią iki 2008 m. ji turėjo tenkinti visus savo poreikius pirkdama iš *Natco*, nebuvo galima logiškai spręsti, kad jos įsipareigojimas nepardavinėti citalopramo GUK susitarimo dėl EEE galiojimo laikotarpiu taip pat turėtų apimti tik *Natco* citalopramą. Tokia išvada aiškiai prieštarautų ginčijamo sprendimo argumentams dėl GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės, pagal kuriuos *Merck (GUK)* įsipareigojimas pagal sutartį visus savo poreikius tenkinti perkant iš *Natco* įrodė, kad *Merck (GUK)* neturėjo paskatos pardavinėti šiuo pagrindu iš trečiųjų asmenų įsigytų FVM ar galutinių produktų.

582 Antra, ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime klaidingai konstatuota, kad su *Merck (GUK)* sudarytu susitarimu dėl EEE buvo siekiama išstumti *Natco* kaip FVM tiekėją.

583 Ieškovės nesutinka, kad GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punktu, pagal kurį *Merck (GUK)* „turėjo dėti visas pagrįstas pastangas siekdama užtikrinti, kad *Natco* nebetiektų Citalopramo ir vaistų, kurių sudėtyje yra Citalopramo, Teritorijoje“, buvo siekiama išstumti *Natco* kaip FVM tiekėją. Ši nuostata buvo tik priemonė, skirta užtikrinti, kad *Merck (GUK)* negalėtų apeiti šio susitarimo ir pardavinėti patentą pažeidžiančio citalopramo, kurio pagrindas yra *Natco* FVM, pavyzdžiui, per kitą bendrovę. Ji buvo grindžiama tuo, jog *Lundbeck* bent iki 2002 m. birželio mėn. klaidingai manė, kad *Merck (GUK)* buvo išimtinė *Natco* platintoja. Be to, jei Komisija, kalbant apie GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės, pripažįsta, kad *Natco* FVM nustatyti apribojimai neperžengė *Lundbeck* patentų taikymo srities, ta pati išvada turėtų būti taikoma GUK susitarimu dėl EEE nustatytiems sutartiniams apribojimams.

584 Komisija ginčija šiuos argumentus.

585 Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, jog GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punkto pirmame sakinyje numatyta, kad *Merck (GUK)* „įsipareigoja susitarimo galiojimo laikotarpiu nutraukti vaistų, kurių sudėtyje yra citalopramo, pardavimą ir tiekimą EEE teritorijoje (įskaitant pardavimo ir tiekimo *NM Pharma AB* nutraukimą be apribojimų)“, daugiau nieko nepatikslinant.

586 Tiesa, šio susitarimo preambulės D ir E punktuose nurodoma tai, kad *Merck (GUK)* buvo *Natco* pagamintų ar tiekiamų produktų, kurių sudėtyje yra citalopramo, platintoja, ir tai, kad *Merck (GUK)* Jungtinėje Karalystėje tiekė ir pardavinėjo citalopramo turinčius produktus be *Lundbeck* licencijos.

587 Vis dėlto tai neleidžia patvirtinti ieškovių pateikiamo aiškinimo, pagal kurį GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punkte buvo numatytas tik *Natco* citalopramas.

588 Iš tiesų, jeigu GUK susitarimo dėl EEE šalys būtų turėjusios omenyje tik *Natco* citalopramą, susitarimo 1.1 punkte ir šio susitarimo preambulėje jos būtų aiškiai nurodžiusios šį citalopramą, o ne apskritai „vaistus, kurių sudėtyje yra citalopramo“, kaip teisingai teigia Komisija. Jos taip pat galėjo apibrėžti sąvoką „citalopramas“, patikslindamos, kad ji apima tik tam tikrų rūšių citalopramą, pagamintą pagal tam tikrus metodus, kaip susitarime dėl Jungtinės Karalystės (žr. šio sprendimo 562 punktą).

589 Be to, ieškovių siūlomas aiškinimas yra neįtikinamas, jei jis lyginamas su GUK susitarimo dėl EEE 1.3 punktu, kuriame numatyta, kad *Lundbeck* įsipareigoja nereikšti jokių ieškinių *Merck (GUK)*, jei tik ji laikysis susitarimo 1.1 punkto. Jeigu ieškovių aiškinimui būtų pritarta, iš tiesų tai reikštų, kad *Lundbeck* įsipareigojo nereikšti *Merck (GUK)* jokių ieškinių dėl patentų pažeidimo, jeigu tik ši bendrovė nepardavinės ir netieks *Natco* citalopramo EEE, net jei ji pardavinėtų kitą citalopramo versiją iš kito gamintojo. Tai sunku suderinti su ginčijamų susitarimų sudarymo kontekstu, kuris, be kita ko, įrodo, kad *Lundbeck* buvo tvirtai pasiryžusi neleisti nė vienam generiniam vaistui patekti į rinką.

590 Vis dėlto ieškovės tvirtina, kad *Merck (GUK)* dukterinė bendrovė Vokietijoje *Merck dura* galėjo patekti į citalopramo rinką Vokietijoje, nors ji buvo susijusi šalis, kaip tai suprantama pagal GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punktą, o tai reiškė, kad tame punkte vartojama sąvoka „produktai, kurių sudėtyje yra citalopramo“, galėjo reikšti tik *Natco* citalopramą, o ne bet kokį citalopramą.

591 Vis dėlto reikėtų pažymėti, kaip teigia Komisija, kad susitarimo dėl EEE 1.1 punktas buvo taikomas tik *Merck (GUK)*, kaip ir visas likęs susitarimas, pagal santykinio šios sutarties veikimo principą, todėl *Merck (GUK)* įsipareigojimas nepardavinėti generinio citalopramo su ja susijusioms bendrovėms nereiškia, kad šios susijusios bendrovės, kaip antai *Merck dura*, negalėjo pirkti iš kito šaltinio ir pačios pardavinėti generinio citalopramo, kaip tai šioje byloje darė *Merck dura*, pirkdama iš *Tiefenbacher*. Todėl iš to, kad susitarimo dėl EEE galiojimo laikotarpiu *Merck dura* pateko į Vokietijos rinką, ar iš to, kad ieškovės pareiškė jai ieškinius dėl patentų pažeidimo, negalima spręsti, kad šio susitarimo 1.1 punkte vartojama sąvoka „produktai, kurių sudėtyje yra citalopramo“, reiškė ne bet kokį, o tik *Natco* citalopramą.

592 Todėl, nustatant įpareigojimą *Merck (GUK)* nepardavinėti ir netiekti su ja susijusioms bendrovėms ar tretiesiems asmenims (įskaitant *NM Pharma*, kuri pradėjo pardavinėti citalopramą Švedijoje) jos produktų, kurių sudėtyje yra citalopramo, per visą susitarimo galiojimo laikotarpį, šio susitarimo 1.1 punkte buvo numatyti apribojimai, peržengiantys *Lundbeck* patentų taikymo sritį, nes šis įpareigojimas apėmė ne tik citalopramą, kurį šio susitarimo šalys laikė galimai pažeidžiančiu patentus.

593 Be to, reikia priminti, kad GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punkte buvo numatytas ne tik *Merck (GUK)* įsipareigojimas susitarimo galiojimo laikotarpiu nepardavinėti ir netiekti produktų, kurių sudėtyje yra citalopramo, bet ir dėti visas pagrįstas pastangas siekiant užtikrinti, kad susitarimo galiojimo laikotarpiu *Natco* EEE nebetiektų citalopramo ir produktų, kurių sudėtyje yra citalopramo.

594 Nėra įrodymų, kad šis įsipareigojimas buvo nereikšmingas arba net neegzistuojantis ar kad jis buvo grindžiamas klaidingu ieškovių įsitikinimu, kad *Merck (GUK)* buvo išimtinė *Natco* platintoja. Iš tiesų, kaip teigia Komisija, susitarimo šalys laikė šią sąlygą pakankamai svarbia, lemiančia 12 mln. EUR mokėjimą. Be to, GUK susitarimo dėl EEE 1.2 punkte buvo aiškiai numatyta, kad *Lundbeck* neprivalo atlikti jokių dar nemokėtinų mokėjimų, jeigu susitarimo galiojimo laikotarpiu *Natco* EEE tiektų citalopramą ar produktus, kurių sudėtyje yra citalopramo.

595 Todėl, net jei *Merck (GUK)* negalėjo sukliudyti *Natco* tiekti citalopramo EEE teritorijoje, kaip teigia ieškovės, GUK susitarimo dėl EEE 1.1 punktas labai skatino *Merck (GUK)* šiuo tikslu imtis visų reikalingų veiksmų ir „dėti visas pagrįstas pastangas“, nes kitaip ji prarastų didelę *Lundbeck* pagal šį susitarimą pažadėtų mokėjimų dalį.

596 Kaip Komisija teisingai konstatavo ginčijamo sprendimo 848 konstatuojamojoje dalyje, tai įrodo, kad objektyvus GUK susitarimo dėl EEE tikslas buvo ne tik išstumti *Merck (GUK)* iš EEE rinkų kaip generinių vaistų, kurių pagrindas yra *Natco* citalopramas, pardavėją, bet ir išstumti *Natco* iš šios teritorijos kaip generinio citalopramo gamintoją.

597 Todėl reikia konstatuoti, jog iš GUK susitarimo dėl EEE turinio, aiškinamo atsižvelgiant į jo kontekstą, pakankamai aišku, kad *Merck (GUK)* pagal šio susitarimo nuostatas atsisakė visų galimybių pardavinėti generinę savo citalopramo versiją, nesvarbu, ar ji buvo gauta iš *Natco*, ar ne ir ar ji galimai pažeidė *Lundbeck* patentą.

598 Todėl Komisija nepadarė klaidos, ginčijamo sprendimo 846 konstatuojamojoje dalyje pripažinusi, kad GUK susitarimą dėl EEE ir visų pirma jo 1.1 punktą reikia aiškinti kaip įpareigojantį *Merck (GUK)* nutraukti visų rūšių citalopramo pardavimą ir tiekimą susitarimo galiojimo laikotarpiu visoje EEE teritorijoje, o tai peržengė *Lundbeck* patentų taikymo sritį.

599 Bet kuriuo atveju, neatsižvelgiant į tai, kaip būtų aiškinamas šis susitarimas, ir į tai, ar *Merck (GUK)* nustatyti apribojimai neperžengia *Lundbeck* patentų taikymo srities, vis dėlto šie apribojimai buvo antikonkurenciniai dėl savo tikslo, nes nebuvo įrodyta, kad *Natco* gaminamas citalopramas pažeidė vieną iš šių patentų, kai *Merck (GUK)* aiškiai nesutiko, kad jos generiniai produktai pažeidė patentus (žr. GUK susitarimo dėl EEE preambulės G punktą) ir kai jos komercinio savarankiškumo apribojimus paskatino dideli kompensaciniai mokėjimai, kuriais buvo atlyginama už šiuos apribojimus (žr. šio sprendimo 572 ir 573 punktus).

600 Be to, kaip Komisija pripažino ginčijamo sprendimo 847 konstatuojamojoje dalyje, ginčijamuose susitarimuose nebuvo numatyta jokio atlygio už nagrinėjamus apribojimus, išskyrus *Lundbeck* pažadėtus kompensacinius mokėjimus, pavyzdžiui, *Merck (GUK)* galimybės iš karto patekti į rinką baigus galioti šiems susitarimams nesibaiminant, kad *Lundbeck* jai pareikš ieškinius dėl patentų pažeidimo, todėl šiais susitarimais nesiekta išspręsti jokio ginčo dėl patentų.

601 Todėl ieškovių kaltinimą, kad GUK susitarime dėl EEE nebuvo jokio apribojimo, kuris peržengtų *Lundbeck* patentų taikymo sritį, reikia atmesti kaip nereikšmingą ir bet kuriuo atveju nepagrįstą.

3. Susitarimas *Arrow UK*

602 Ieškovių teigimu, Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, aiškindama susitarimą *Arrow UK* taip, kad juo *Arrow* šio susitarimo galiojimo laikotarpiu nebuvo leidžiama pardavinėti bet kokio generinio citalopramo, nes šis draudimas buvo taikomas tik ieškovių patentus pažeidžiančiam citalopramui. Tai įrodo šio susitarimo tekstas ir jo sudarymo aplinkybės, be kita ko, ginčas dėl patentų su *Arrow* ir ginčas *Lagap*.

603 Komisija ginčija šiuos argumentus.

604 Pirmiausia ieškovės nesutinka, kad sąvoka „minėtas Citalopramas“, apibrėžta *Arrow UK* preambulės ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje ir vartojama susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte (žr. šio sprendimo 35 punkto antrą ir šeštą įtraukas), reiškia bet kokį citalopramą, kurį *Arrow* galėjo pirkti iš *Tiefenbacher*. Jų teigimu, ši sąvoka reiškė tik jų patentus pažeidžiantį citalopramą, kurį *Arrow* jau buvo nusipirkusi ar užsisakiusi iš *Tiefenbacher*.

605 Viena vertus, ieškovių siūlomą šios sąvokos aiškinimą patvirtina *Arrow UK* preambulės šeštoje konstatuojamojoje dalyje (žr. šio sprendimo 35 punkto trečią įtrauką) nurodyta aplinkybė, kad „minėtas Citalopramas“ buvo ištirtas laboratorijoje, ir, kita vertus, šiuo aiškinimu neleidžia suabejoti susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte nurodytas draudimas importuoti, be kita ko, „minėtą citalopramą“ po susitarimo *Arrow UK* 3.4 punkte nurodytos antrosios pristatymo datos (žr. šio sprendimo 35 punkto paskutinę įtrauką) (toliau – antroji pristatymo data). Iš tiesų ši nuoroda taikoma tik susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte esančiai frazei „visas kitas citalopramas“. Bet kuriuo atveju net ir po antrosios pristatymo datos *Arrow* turėjo iš *Tiefenbacher* užsisakytų tablečių, kurių nepristatė ieškovėms.

606 Reikia priminti, jog susitarimo *Arrow UK* 1.1 punktas suformuluotas taip:

„*Arrow* [*UK*] savo ir visų susijusių subjektų vardu įsipareigoja [UK susitarimo galiojimo laikotarpiu] Jungtinės Karalystės teritorijoje negaminti, neparduoti, nesiūlyti parduoti, nenaudoti ar po antrosios pristatymo datos neimportuoti arba arba nesaugoti siekiant parduoti ar kitu tikslu 1) [„]minėto Citalopramo[“] arba 2) bet kurio kito citalopramo, kuris, *Lundbeck* nuomone, pažeidžia jos [intelektinės] nuosavybės teises, ir leisti *Lundbeck* nustatyti, ar pažeidimas yra, ar ne, taip pat [susitarimo *Arrow UK* galiojimo laikotarpiu] tiekti pakankamai mėginių analizei likus bent mėnesiui iki bet kokios *Arrow* [*UK*] planuojamos gamybos, importo, pardavimo ar siūlymo pirkti, kol bus priimtas galutinis neskundžiamas sprendimas [*Arrow* iškeltoje byloje dėl patentų pažeidimo] <…>“

607 Siekiant išaiškinti susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte vartojamos frazės „minėtas Citalopramas“ reikšmę, reikia priminti, kad:

— ši frazė yra suderinta sąvoka, vartojama susitarimo *Arrow UK* preambulės ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje: „*Arrow* [UK] gavo licenciją iš trečiojo asmens importuoti ne *Lundbeck* arba *Lundbeck* leidus pagamintą citalopramą į Jungtinę Karalystę (toliau – minėtas Citalopramas; siekiant išvengti abejonių, šis apibrėžimas apima tik Citalopramą, skirtą pateikti rinkai ir pardavinėti Jungtinėje Karalystėje, ir neapima Citalopramo, skirto pateikti rinkai ir pardavinėti kitose šalyse)“,

— iš susitarimo *Arrow UK* 3.4 punkto matyti, kad šio susitarimo 1.1 punkte paminėta „antroji pristatymo data“ yra ta diena, kai *Arrow UK* turėjo pristatyti *Lundbeck* antrą savo „minėto Citalopramo“ atsargų dalį, ir kad ji turėjo būti pristatyta ne vėliau nei 2002 m. vasario 15 d.

608 Ginčijamo sprendimo 905, 910–913 ir 916 konstatuojamosiose dalyse Komisija pripažino, kad frazę „minėtas Citalopramas“ reikia aiškinti taip, kad ji apima ne tik tą citalopramą, kurį *Arrow* jau buvo nusipirkusi iš *Tiefenbacher*, bet ir visą citalopramą, kurį ji galėjo vėliau nusipirkti iš šios įmonės, net jei nuo šiol naudojama FVM buvo gaminama naudojant procesus „Cipla II“ ar „Matrix II“. Šiuo tikslu Komisija rėmėsi susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte nurodytu laikotarpiu po „antrosios pristatymo datos“, kuris yra aiškus iš susitarimo *Arrow UK* 3.4 punkto, todėl, Komisijos teigimu, frazės „minėtas Citalopramas“ negalima apriboti tik tuo citalopramu, kurį *Arrow* jau turėjo kaip atsargas, ir *Arrow UK* preambulės ketvirtos konstatuojamosios dalies formuluote, iš kurios buvo matyti, kad „minėtas Citalopramas“ yra visas *Tiefenbacher* pagamintas citalopramas, kuriam taikomas jos leidimas pateikti į rinką.

609 Atsižvelgiant į šias aplinkybes reikia pažymėti, kad vienas iš susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte numatytų įpareigojimų yra uždrausti *Arrow* importuoti ar laikyti „minėtą Citalopramą“ po šio susitarimo 3.4 punkte nurodytos antrosios pristatymo datos. Šis įpareigojimas turi reikšmę ir yra veiksmingas tik

tuo atveju, jeigu ši frazė taip pat apima *Tiefenbacher* citalopramą, kurį *Arrow* užsisakė po šio pristatymo. Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad nė viena šios sąlygos teksto dalis neleidžia teigti, kad minėtas įpareigojimas nesusijęs su „minėtu Citalopramu“ ir kad jis susijęs tik su „bet kuriuo kitu citalopramu, kuris, *Lundbeck* nuomone, pažeidžia jos [intelektinės] nuosavybės teises“.

610 Be to, *Arrow UK* preambulės ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje pavartota frazė „minėtas Citalopramas“ apibrėžta taip, kad jos negalima aiškinti kaip reiškiančios tik tą citalopramą, kurį *Arrow* jau buvo nusipirkusi iš *Tiefenbacher*. Iš tiesų ši konstatuojamoji dalis reiškia, kad visą citalopramą, kuriam buvo taikomas *Tiefenbacher* turimas leidimas pateikti į rinką, apėmė frazės „minėtas Citalopramas“ apibrėžimas. Šis leidimas pateikti į rinką buvo taikomas citalopramui, pagamintam naudojant procesus „Cipla I“ ir „Matrix I“, neatsižvelgiant į tai, kad *Arrow* turimos tabletės buvo pagamintos naudojant tik procesą „Cipla I“.

611 Nors leidimą pateikti į rinką prašantis išduoti asmuo ar jo turėtojas tikrai gali prašyti, kad šį leidimą turinti išduoti ar išdavusi institucija jį iš dalies pakeistų, kad jo taikymo sritis būtų išplėsta ir apimtų kitus procesus, ieškovės pagrįstai teigia, kad nagrinėjamoje konstatuojamojoje dalyje nėra nieko, kas leistų įrodyti, kad susitarimo *Arrow UK* šalys, apibrėždamos frazę „minėtas Citalopramas“, taip pat turėjo omenyje FVM citalopramą, pagamintą naudojant procesus „Cipla II“ ir „Matrix II“, kurių neapėmė minėtoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta „licencija“. Iš tiesų *Tiefenbacher* leidimas pateikti į rinką galėjo būti taikomas šiems procesams tik po šio leidimo dalinio pakeitimo.

612 Galiausiai šio aiškinimo nepaneigia Komisijos nurodyta aplinkybė, kad *Arrow* nutartyje dėl sutikimo (šio sprendimo 36 punktas) frazė „minėtas Citalopramas“ buvo pakeista žodžiais „Citalopramas, kuris nebuvo pagamintas *Lundbeck* ar jai leidus“. Iš tiesų, nors ši nutartis dėl sutikimo buvo priima po susitarimo *Arrow UK* sudarymo, tai yra atskiras teisinis dokumentas.

613 Todėl frazę „minėtas Citalopramas“ reikia suprasti kaip reiškiančią visą generinį citalopramą, kurį pagamino *Tiefenbacher*, naudodama *Cipla* ar *Matrix* taikytus gamybos procesus ir kurį *Arrow* jau buvo nusipirkusi iki susitarimo *Arrow UK* pasirašymo datos arba galėjo nusipirkti vėliau, ir kuriam buvo taikomas *Tiefenbacher* leidimas pateikti į rinką.

614 Antra, kaip teigia ieškovės, susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkto frazė „bet kuris kitas citalopramas, kuris, *Lundbeck* nuomone, pažeidžia jos [intelektinės] nuosavybės teises“, nesuteikė joms veto teisės, nes jos negalėjo remtis vien pažeidžiančiu citalopramo, kurį *Arrow* galėjo siekti panaudoti, pobūdžiu, bet būtų turėjusios įrodyti jų patentų pažeidimą, taikydamos tame punkte numatytą mėginių ėmimo mechanizmą, o tai atitinka šio sprendimo 240 punkte minėtą Sprendimą *Paroxetine*. Šiuo klausimu ieškovės pabrėžia, kad susitarimas *Arrow UK* nekliudė *Arrow* kompetentinguose teismuose ginčyti galimų ieškovių kaltinimų, susijusių su tuo, kad citalopramas, kurį *Arrow* galėjo siekti panaudoti, pažeidė jų patentus.

615 Reikėtų priminti, jog, be kita ko, ginčijamo sprendimo 917 ir 922–924 konstatuojamosiose dalyse Komisija pripažino, kad nagrinėjama frazė leido *Lundbeck* vetuoti *Arrow* vykdomą citalopramo, pagaminto naudojant bet kokį procesą, importą ar pardavimą, nes *Lundbeck* galėjo tiesiog pareikšti, jog mano, kad konkretus procesas pažeidžia jos intelektinės nuosavybės teises. Komisija taip pat pažymėjo, kad susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte numatytas mėginių ėmimo mechanizmas niekada nebuvo panaudotas, nes *Arrow* neturėjo jokio intereso kvestionuoti *Lundbeck* teiginių, susijusių su galimų tyrimų rezultatais, ar net pateikti jai FVM tyrimams, kol *Lundbeck* mokėjo numatytas sumas.

616 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip teisingai pažymi Komisija, *Arrow*, atsakydama į 2008 m. gruodžio 18 d. Komisijos prašymą pateikti informacijos, kurį pačios ieškovės pridėjo prie ieškinio ir dėl kurio buvo diskutuojama per posėdį, pripažino:

„[Susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte] numatytas tyrimas yra subjektyvus tariamo, o ne realaus pažeidimo tyrimas. Todėl produktai, kurių sudėtyje yra citalopramo ir kurių atveju joks teismas nekonstatavo [*Lundbeck* intelektinės nuosavybės teisių] pažeidimo nebuvimo, nors iš tikrųjų jie nepažeidžia [šių teisių], galėjo būti įtraukti į [šio punkto] taikymo sritį, tačiau tai yra įprasta šio pobūdžio susitarimuose.“

617 Šis pareiškimas patvirtina Komisijos teiginį, kad *Lundbeck* iš esmės turėjo veto teisę. Priešingai, nei teigia ieškovės, šios teisės negalima laikyti prilygstančia situacijai, kuri tariamai susiklostė dėl šio sprendimo 240 punkte minėto Sprendimo *Paroxetine*. Iš tiesų, be to, kas nurodyta šio sprendimo 258–263 punktuose, reikia pažymėti, jog susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte numatytas mechanizmas nesuponuoja teismo įsikišimo, nors akivaizdu, kad taip būtų minėtame sprendime nurodytu atveju, patikslinant, jog sunku patikėti, kad teismas taikytų laikinosios apsaugos priemonę remdamasis paprasčiausiais tariamai pažeisto patento savininko teiginiais.

618 Be to, reikėtų pažymėti, kad dėl šios veto teisės buvimo susitarimo *Arrow UK* 1.1 punktas, kuriame nurodytas „minėtas Citalopramas“, netampa perteklinis, nes, kalbant apie šį citalopramą, *Lundbeck* net nereikėjo panaudoti savo veto teisės, kadangi *Arrow* nustatyti draudimai, susiję su šiuo citalopramu, buvo taikytini, *Lundbeck* neprivalant daryti nieko kito, kaip tik atlikti numatytus mokėjimus.

619 Tai, kad susitarimo *Arrow UK* 1.1 punkte numatytas tyrimas dėl jo subjektyvaus pobūdžio suteikė *Lundbeck* veto teisę, apie kurią *Arrow* žinojo, patvirtina tai, kad per visą šio susitarimo galiojimo laikotarpį šis tyrimas niekada nebuvo panaudotas. Iš tiesų, nors šio susitarimo galiojimo laikotarpiu *Arrow* ir toliau ieškojo naujų FVM šaltinių, ji niekada nepateikė *Lundbeck* ištirti mėginių.

620 Šiuo klausimu, pirma, reikia pažymėti, kad *Arrow* šiuo tikslu vykdytas paieškas galima paaiškinti noru patekti į kitas nei Jungtinės Karalystės rinkas. Iš tiesų, viena vertus, iki *Arrow* susitarimo dėl Danijos sudarymo ir praėjus keliems mėnesiams po *Arrow s*usitarimo dėl Jungtinės Karalystės *Arrow* ruošėsi patekti į Danijos rinką. Kita vertus, kaip Komisija nurodė ginčijamo sprendimo 931 konstatuojamojoje dalyje, *Arrow* taip pat domino Švedijos rinka. Antra, *Arrow* reikėjo alternatyvos *Tiefenbacher*, kad ji galėtų užbaigti savo planą, pagal kurį galiausiai pati gamintų generinio citalopramo tabletes, pirkdama FVM tiesiai iš gamintojų be tokios tarpininkės, kaip *Tiefenbacher*, kuri iš šios FVM pagamindavo tabletes (žr. ginčijamo sprendimo 1935 išnašą).

621 Be to, tokios paieškos gali rodyti veiksmus, kurių imtasi ruošiantis laikotarpiui po susitarimo *Arrow UK* galiojimo pabaigos, nes iš pradžių jis sudarytas mažiau kaip vieniems metams, o vėliau du kartus pratęstas. Šie argumentai taip pat taikomi aplinkybei, kad galiojant susitarimui *Arrow UK Arrow* prašė iš dalies pakeisti leidimą pateikti į rinką, taikomą *Cipla* ir *Matrix* FVM, kad jis taip pat apimtų procesus „Cipla II“ ir „Matrix II“.

622 Šie argumentai taip pat leidžia atmesti ieškovių argumentą, jog tai, kad net ir po susitarimo *Arrow UK* sudarymo *Arrow* toliau ieškojo tiekėjų, kurie galėtų tiekti jai *Lundbeck* patentų nepažeidžiančią FVM, patvirtina, kad šis susitarimas buvo susijęs tik su šiuos patentus pažeidžiančiu citalopramu.

623 Trečia, ieškovės primena, kad pagal Anglijos teisę, kuri buvo taikoma susitarimui *Arrow UK*, jis turėjo būti aiškinamas, be kita ko, atsižvelgiant į jo komercinį tikslą, kuris buvo tarsi laikinosios apsaugos priemonės taikymo nacionaliniame teisme alternatyva. Tokia laikinoji apsaugos priemonė galėjo būti susijusi tik su *Lundbeck* patentus pažeidžiančiu generiniu citalopramu.

624 Tačiau reikėtų pažymėti, kad ieškovių nurodyti Anglijos teisės principai, taikomi sutarčių aiškinimui, neleidžia suabejoti Komisijos pateiktu aiškinimu.

625 Žinoma, reikėtų priminti, kad klausimas, susiję su valstybės narės nacionalinės teisės aiškinimu, yra fakto klausimas, kurį Bendrasis Teismas turi iš išsamiai patikrinti (šio sprendimo 258 punktas).

626 Vis dėlto *Lundbeck* komercinis tikslas, kurio *Arrow* negalėjo nežinoti, buvo neleisti *Arrow* patekti į rinką teikiant generinį citalopramą. Dėl šios priežasties *Lundbeck* sumokėjo *Arrow* sumas, susietas su pelnu, kurį ši įmonė tikėjosi gauti patekusi į rinką. Šiomis aplinkybėmis nenuostabu, kad susitarimo *Arrow UK* šalys sutiko suteikti *Lundbeck* veto teisę, kuri taip pat galėjo būti naudojama prieš citalopramą, pagamintą naudojant procesus „Cipla II“ ir „Matrix II“.

627 Iš tikrųjų toks mokėjimas buvo sunkiai suderinamas su *Arrow* laisvės pradėti pardavinėti kitą citalopramą nei „minėtas Citalopramas“, t. y. citalopramą, pagamintą naudojant procesus „Cipla I“ ar „Matrix I“, išsaugojimu. Iš tiesų, jei būtų buvę kitaip, *Arrow* būtų galėjusi pasipelnyti ne tik iš *Lundbeck* mokėjimų, bet ir iš atėjimo į rinką, pavyzdžiui, teikdama generinį citalopramą, pagamintą naudojant procesus „Cipla II“ arba „Matrix II“, o *Lundbeck* būtų tekę ir išleisti pinigus, ir patirti nuostolių, susijusių su šiuo patekimu į rinką.

628 Ketvirta, ieškovės teigia, kad Komisija negali daryti jokios išvados dėl susitarimo *Arrow UK* taikymo srities iš jo antro priedo 3 punkto, pagal kurį, jeigu iš ginčo *Lagap* paaiškėtų, kad kristalizacijos patentas negalioja, jos būtų turėjusios sumokėti *Arrow* 750 000 GBP sumą, kad ši pristatytų likusias savo tablečių atsargas. Iš tiesų šis mokėjimas buvo grindžiamas tuo, kad šių tablečių galiojimo laikas pasibaigė 2003 m., tad *Arrow* nebūtų galėjusi jų parduoti rinkoje. Be to, ieškovės nurodo, kad šis Komisijos kaltinimas yra nepriimtinas, nes jis nebuvo pateiktas nei ginčijamame sprendime, nei pranešime apie kaltinimus.

629 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad šis argumentas neturi reikšmės, nes ginčijamame sprendime pateiktas susitarimo *Arrow UK* taikymo srities aiškinimas visai negrindžiamas šio susitarimo antro priedo 3 punktu. Iš tiesų Komisija šiuo punktu rėmėsi tik Bendrajame Teisme, tiesiog pateikdama nuorodą į jį ginčijamo sprendimo 441 konstatuojamojoje dalyje ir nieko iš jo nespręsdama.

630 Iš viso to, kas nurodyta pirmiau, darytina išvada, kad Komisija nepadarė klaidos aiškindama susitarimo *Arrow UK* 1.1 punktą taip, kad juo buvo siekiama neleisti *Arrow* šio susitarimo galiojimo laikotarpiu patekti į Jungtinės Karalystės rinką ne tik teikiant generinį citalopramą, kurį ji jau buvo užsisakiusi ar įsigijusi iš *Tiefenbacher*, bet ir bet kurį kitą generinį citalopramą, kurio ji galėjo nusipirkti vėliau, įskaitant citalopramą, pagamintą naudojant procesus „Cipla II“ ir „Matrix II“.

631 Vadinasi, šį kaltinimą reikia atmesti.

4. *Arrow* susitarimas dėl Danijos

632 Ieškovės tvirtina, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, aiškindama *Arrow* susitarimą dėl Danijos taip, kad juo *Arrow* buvo neleidžiama pardavinėti bet kokio kito generinio citalopramo galiojant šiam susitarimui, kuris buvo taikomas tik ieškovių patentus pažeidžiančiam citalopramui.

633 Pirma, *Arrow* susitarimo dėl Danijos 1.1 punkte (žr. šio sprendimo 39 punkto antrą įtrauką), aiškinamame atsižvelgiant į šio susitarimo preambulę ir bendrą kontekstą, nurodytas tik tas citalopramas, kurį *Arrow* jau buvo importavusi ir kurį ieškovės buvo ištyrusios laboratorijoje. Todėl tai yra *Tiefenbacher* citalopramas, kuriuo pažeisti ieškovių patentai.

634 Antra, ieškovės nurodo, kad pagal Danijos teisę, kuri buvo taikoma šiam susitarimui, ypatingą reikšmę reikia teikti bendrai šalių valiai nepažeisti ieškovių patentų. Todėl pernelyg plačiai aiškindama šį susitarimą Komisija pažeidžia Danijos teisę.

635 Trečia, ieškovės pateikia panašius argumentus į tuos, kuriuos jos pateikė dėl susitarimo *Arrow UK*, be kita ko, dėl to, kad *Arrow* toliau ieškojo kitų FVM šaltinių ir turėjo galimybę kreiptis į nacionalinį teismą, kad šis priimtų sprendimą dėl galimo ieškovių patentų pažeidimo nebuvimo.

636 Ketvirta, ieškovės teigia, kad jeigu *Arrow* susitarimas dėl Danijos ir susitarimas *Arrow UK* sudaro vieną tęstinį pažeidimą, kaip teigiama ginčijamame sprendime, sunku suprasti, kodėl pirmasis iš šių susitarimų taip pat taikomas patentų nepažeidžiančiam citalopramui, nors antrasis nebuvo jam taikomas.

637 Komisija ginčija šiuos argumentus.

638 Reikia priminti, kad *Arrow* susitarimo dėl Danijos 1.1 punktas suformuluotas taip:

„*Arrow* [*Group*] sutinka panaikinti ir nutraukti visą produktų, kuriuose yra citalopramo ir kuriais, *Lundbeck* teigimu, [*Arrow* susitarimo dėl Danijos] galiojimo laikotarpiu pažeidžiamos jos intelektinės nuosavybės teisės [Danijos] teritorijoje, importą, gamybą, pardavimą ar kitokį pateikimą į rinką.“

639 Ieškovių teigimu, iš *Arrow* susitarimo dėl Danijos preambulės galima suprasti, jog šį punktą reikia aiškinti taip, kad jis susijęs tik su tuo citalopramu, kurį *Arrow* jau buvo nusipirkusi iš *Tiefenbacher*.

640 Reikėtų pažymėti, kad, žinoma, *Arrow* susitarimo dėl Danijos preambulės trečioje ir penktoje konstatuojamosiose dalyse, aiškinamose atsižvelgiant į su jomis susijusius paaiškinimus, pateiktus ginčijamo sprendimo 986 konstatuojamojoje dalyje, kurių ieškovės neginčijo, nurodyta, kad *Arrow* jau ruošėsi įsigyti leidimą pateikti į rinką, kuris jai būtų leidęs pardavinėti Danijoje generinį citalopramą, pagamintą naudojant *Cipla* ar *Matrix* FVM ir *Lundbeck* ištirtą laboratorijoje. Ketvirtoje šios preambulės konstatuojamojoje dalyje taip pat paminėtas *Arrow* ketinimas eksportuoti nesupakuotą *Tiefenbacher* citalopramą iš Vokietijos į Daniją.

641 Vis dėlto, nors šios nuorodos paaiškina *Arrow* susitarimo dėl Danijos kontekstą, jų nepakanka, kad būtų suabejota tuo, kad jo 1.1 punktas yra suformuluotas aiškiai ir jo taikymo srities negalima susiaurinti tiek, kiek siūlo ieškovės.

642 Iš tiesų, jeigu šio susitarimo šalys būtų norėjusios susiaurinti jame numatytų įpareigojimų apimtį, numatydamos tik *Arrow* kaip atsargas turimą citalopramą, jos būtų galėjusios pasirinkti tam tikslui tinkamą formuluotę, užuot suformulavusios ją taip plačiai, kad vėliau ją tektų siaurinti, aiškinant pagal susitarimo preambulės konstatuojamąsias dalis, kurios, be to, nebuvo suformuluotos taip, kad iš jų būtų galima aiškiai suprasti ketinimą nustatyti apribojimus.

643 Kalbant konkrečiau apie ieškovių nurodytą Danijos teisėje, kuri taikoma nagrinėjamam susitarimui, numatytos bendros šalių valios svarbą, reikia pažymėti, kad ieškovės nepateikė jokių įrodymų, kad ši šalių valia skyrėsi nuo tos, kuri buvo aiškiai matyti iš susitarimo teksto ir kurios nepaneigė jo preambulės konstatuojamosios dalys.

644 Be to, su ieškovių argumentu, jog dėl to, kad abu susitarimai, kuriuos jos sudarė su *Arrow*, reiškė vieną tęstinį pažeidimą, *Arrow* susitarimui dėl Danijos reikėtų pripažinti siauresnę taikymo sritį, kad jis atitiktų susitarimą *Arrow UK*, taip pat negalima sutikti. Iš tiesų pastarojo susitarimo taikymo sritis nebuvo siaura, kaip teigia ieškovės, kaip tai matyti iš šio sprendimo 604–629 punktuose pateiktos analizės.

645 Todėl reikia konstatuoti, jog Komisija nepadarė jokios vertinimo klaidos nuspręsdama, kad *Arrow* susitarimo dėl Danijos 1.1 punktą reikia aiškinti taip, kad *Arrow* nepateks į Danijos rinką šio susitarimo galiojimo laikotarpiu, nesvarbu, kuris generinis citalopramas būtų teikiamas.

646 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ketvirtą dalį reikia atmesti.

5. Susitarimas *Alpharma*

647 Ieškovės tvirtina, jog Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nuspręsdama, kad susitarimu *Alpharma* šiai įmonei buvo uždrausta jo galiojimo laikotarpiu pardavinėti bet kokį generinį citalopramą; šis draudimas buvo susijęs tik su generiniu citalopramu, pagamintu pažeidžiant *Lundbeck* patentus, įskaitant išvardytuosius A priede.

648 Komisija ginčija šiuos argumentus.

649 Reikia pažymėti, kad, be kita ko, ginčijamo sprendimo 1042, 1059 ir 1061 konstatuojamosiose dalyse Komisija susitarimo *Alpharma* 1.1 punktą aiškino taip, kad juo *Alpharma* įsipareigojo reikšmingu laikotarpiu nepardavinėti jokio citalopramo arba bent jau sutiko su savo galimybių pardavinėti citalopramą apribojimu, gerokai viršijusiu apribojimus, kurių taikymą *Lundbeck* galėjo pasiekti teismuose remdamasi savo naujais patentais.

650 Ieškovių teigimu, pirma, susitarimo *Alpharma* 1.1 punkto formuluotę reikia aiškinti atsižvelgiant į jos kontekstą ir turimus įrodymus, kurie leidžia daryti išvadą, kad jame vartojamas žodis „Citalopramas“ siejamas tik su ieškovių patentus pažeidžiančiu citalopramu. Šis aiškinimas iškyla skaitant susitarimo *Alpharma* preambulę ir A priedą, kurie įrodo, kad tokia buvo susitarimo šalių valia.

651 Šiuo klausimu reikia priminti, jog susitarimo *Alpharma* 1.1 punkte nurodyta, kad *Alpharma*, įskaitant jos „dukterines bendroves“, „panaikina, nutraukia bet kokį vaistų, kurių sudėtyje yra Citalopramo, importą <...>, gamybą <...> ar pardavimą Teritorijoje <...> ir susilaiko nuo jo [reikšmingu laikotarpiu]“ ir kad *Lundbeck* atsiima ieškinį *Alpharma* dėl patentų pažeidimo. Jame taip pat patikslinta, kad šis punktas netaikomas „visiems produktams, kurių sudėtyje yra escitalopramo“.

652 Reikia konstatuoti, kad susitarime *Alpharma*, taip pat ir jo 1.1 punkte, žodis „Citalopramas“ visada rašomas didžiąja „C“ raide. Be to, šiame susitarime vartojami ir kiti didžiąja raide pradedami žodžiai, jeigu yra vartojamos apibrėžtos sąvokos, pavyzdžiui, „Teritorija“ preambulės antroje konstatuojamojoje dalyje ir „Dukterinės bendrovės“ minėtame 1.1 punkte. Vis dėlto šios apibrėžtys yra išdėstytos labai aiškiai, tiksliai apibrėžiant jų taikymo sritį, kai jos vartojamos pirmą kartą. Taigi aišku, kad „Teritorija“ yra sąvoka, vartojama siekiant nurodyti visą Sąjungos valstybių narių, Norvegijos ir Šveicarijos sudaromą teritoriją, o sąvoka „Dukterinės bendrovės“ reiškia kiekvieną bendrovę, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja, yra kontroliuojama arba bendrai kontroliuojama kartu su *Alpharma ApS*.

653 Kita vertus, susitarime *Alpharma* nėra jokios žodžio „Citalopramas“ apibrėžties, kuri leistų priskirti jam siauresnę reikšmę nei bendram tarptautiniam citalopramo kaip FVM pavadinimui, kurį, kaip pažymi Komisija, yra pripažinusi Pasaulio sveikatos organizacija (PSO).

654 Be to, kaip Komisija teisingai nurodo ginčijamo sprendimo 1050 konstatuojamojoje dalyje, tai, kad susitarimo *Alpharma* 1.1 punkto pabaigoje numatyta, kad jis netaikomas escitalopramui, patvirtina, kad kai šio susitarimo šalys norėjo apriboti iš šio punkto kylančių įpareigojimų apimtį, jos tai padarė aiškiai.

655 Šiuo klausimu, nors, kaip nurodė ieškovės, žodžio „escitalopramas“ užrašymas mažąja „e“ raide atskleidžia nenuoseklumą užrašant susitarimo *Alpharma* sąvokas, susijusias su FVM, reikia pažymėti, kad šios aplinkybės nepakanka išvadai, kad susitarimo šalys norėjo apriboti žodžio „Citalopramas“ taikymo sritį.

656 Be to, kalbant apie susitarimo *Alpharma* preambulę, reikia pažymėti, jog jos pirmoje konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „*Lundbeck* priklauso intelektinės nuosavybės teisės, kurios visų pirma apima FVM Citalopramo gamybos patentus, įskaitant A priede išvardytus patentus“.

657 Iš susitarimo *Alpharma* preambulės septintos konstatuojamosios dalies matyti, kad *Lundbeck* pareiškė *Alpharma* ieškinį dėl pažeidimo „siekdama, kad teismas taikytų draudimą *Alpharma* [grupei] pardavinėti produktus, kurių sudėtyje yra Citalopramo, dėl *Lundbeck* intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo“.

658 Galiausiai iš preambulės aštuntos konstatuojamosios dalies matyti, jog *Alpharma* pripažino, kad *Lundbeck* teiginiai dėl jos patentų pažeidimo yra teisingi ir kad ji įsipareigoja nepateikti rinkai „šių produktų“.

659 Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad, kaip Komisija iš esmės nurodė ginčijamo sprendimo 1047 konstatuojamojoje dalyje, paprastas nurodymas pirmoje konstatuojamojoje dalyje, kad *Lundbeck* priklausė „Citalopramo“ patentai, kurių sąrašas pateiktas A priede, neleidžia daryti išvados, kad susitarimo *Alpharma* šalys, nors ir netiesiogiai, ketino pateikti tokią žodžio „Citalopramas“ apibrėžtį, kuri nesutaptų su citalopramui (ne didžiąja „c“), t. y. FVM citalopramui, paprastai suteikiama reikšme, nesvarbu, pagal kokį gamybos procesą jis būtų pagamintas.

660 Be to, kaip Komisija pažymėjo ginčijamo sprendimo 1047–1049 konstatuojamosiose dalyse, preambulės septintoje ir aštuntoje konstatuojamosiose dalyse primenamas susitarimo *Alpharma* sudarymo kontekstas, tačiau jos neturi lemiamos reikšmės, kad žodžiui „Citalopramas“ būtų galima priskirti siauresnę reikšmę. Pirma, septintoje konstatuojamojoje dalyje nepateikta šio žodžio apibrėžtis, o tik nurodytas prašymas taikyti laikinąją apsaugos priemonę, pateiktas siekiant uždrausti pardavinėti produktus, kurių sudėtyje yra „Citalopramo“, nes jais pažeidžiami *Lundbeck* priklausantys patentai. Antra, net darant prielaidą, kad aštuntoje konstatuojamojoje dalyje žodžiai „šie produktai“ reiškia tik produktus, kurių sudėtyje yra susintetinto citalopramo, pagaminto naudojant minėtame prašyme nurodytus procesus, kurių pažeidžiantį pobūdį pripažino *Alpharma*, ši aplinkybė neleidžia daryti išvados, kad visame susitarime *Alpharma*, įskaitant jo 1.1 punktą, žodis „Citalopramas“ apėmė tik šiuos produktus.

661 Todėl, nesant aiškių žodžio „Citalopramas“ reikšmės apribojimų, kurie būtų matyti iš preambulės, neįmanoma teigti, kad, tiesiog nurodydamos susitarimo *Alpharma* sudarymo aplinkybes, šio susitarimo šalys norėjo apriboti *Alpharma* prisiimtų įsipareigojimų apimtį, įtraukdamos į juos tik citalopramą, dėl kurio buvo pripažinta, kad jis pagamintas pažeidžiant naujus *Lundbeck* patentus.

662 Antra, ieškovės nurodo, kad minėtu susitarimu siekta išspręsti jų ir *Alpharma* ginčą būtent dėl *Alpharma* padaryto ieškovių patentų pažeidimo. Jos taip pat nurodo ginčo *Lagap* svarbą.

663 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, jog, pirma, tai, kad susitarimas *Alpharma* sudarytas po to, kai ieškovės pareiškė *Alpharma* ieškinį dėl patentų pažeidimo, susijusį būtent su tabletėmis, kurias ši įmonė jau buvo gavusi ar užsisakiusi, nereiškia, kad šio susitarimo 1.1 punkte numatyti įpareigojimai, nepaisant plačios jo formuluotės, turi būti aiškinami kaip apimantys tik tai, ką ieškovės galėjo laimėti iš šio ieškinio. Antra, susitarimu *Alpharma* šis ginčas ne išspręstas, o tiesiog sustabdytas susitarimo *Alpharma* galiojimo laikotarpiu, nesuteikiant jokios garantijos, kad jam pasibaigus ieškinys bus atsiimtas. Iš tiesų susitarime *Alpharma* nenumatyta, kad *Lundbeck* vėliau nebepersekios *Alpharma* grupės už jos patentų pažeidimą. Be to, iš ginčijamo sprendimo 80 konstatuojamojoje dalyje nurodyto *Lundbeck* pareiškimo matyti, jog ji negalvojo, kad ginčijami susitarimai, įskaitant susitarimą *Alpharma*, leido užbaigti ginčą. Trečia, 2002 m. spalio mėn. prasidėjęs ginčas *Lagap*, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 63 konstatuojamosios dalies, negali turėti jokio poveikio iš susitarimo *Alpharma* 1.1 punkto kylančių įpareigojimų apimčiai.

664 Trečia, ieškovės nurodo *Alpharma* generalinio direktoriaus, atsakingo už atitinkamą bylą, 2002 m. vasario 28 d. padarytą pareiškimą spaudai (toliau – 2002 m. vasario 28 d. pareiškimas), kuriuo jis nurodė, kad generinio citalopramo išleidimas į rinką atidedamas, tačiau neatmetama, kad jis gali būti

išleistas į rinką po vasaros atostogų, jei per tą laiką bus išspręstos dėl naujųjų *Lundbeck* patentų kilusios problemos. Atsižvelgiant į susitarimo *Alpharma* trukmę, šis pareiškimas patvirtino, kad susitarimo *Alpharma* 1.1 punkte buvo nurodytas ne bet kokio tipo citalopramas.

665 Reikėtų pažymėti, kad 2002 m. vasario 28 d. pareiškimu *Alpharma* iš esmės paskelbė spaudoje, kad atideda citalopramo pardavimą bent iki vasaros atostogų pabaigos ir kad prireikus ji galėtų atsisakyti šio suplanuoto pardavimo, jeigu jos turimos atsargos keltų problemų *Lundbeck* patentų atžvilgiu. Ji pridūrė, kad jai reikia ieškoti kito FVM gamintojo ir gauti būtinus leidimus.

666 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip Komisija nurodo ginčijamo sprendimo 1055 konstatuojamojoje dalyje, šis pareiškimas, padarytas jau po susitarimo *Alpharma* sudarymo, parodo, kad *Alpharma* planai pasikeitė dėl vienašališko jos sprendimo, neatsižvelgiant į susitarime *Alpharma* numatytus mokėjimus. Todėl, atsižvelgiant į šio sprendimo 138 ir 139 punktuose pateiktus argumentus, toks pareiškimas negali turėti didelės įrodomosios galios, juo labiau kad *Alpharma*, kuri slaptai sutiko apriboti savo komercinį savarankiškumą pagal susitarimą *Alpharma* mainais už jame numatytus mokėjimus, turėjo bent jau savo galimiems klientams pasiteisinti, kodėl ji pakeitė anksčiau paskelbtus planus. Iš to darytina išvada, kad 2002 m. vasario 28 d. pareiškimas nėra svarbi aplinkybė aiškinant susitarimo *Alpharma* taikymo sritį.

667 Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad nors *Alpharma* paminėjo galimybę patekti į rinką pasibaigus vasarai, ji taip pat nurodė, kad gali atšaukti šį planą, ir šią galimybę patvirtina Komisijos pateiktas susitarimo *Alpharma* aiškinimas.

668 Šiomis aplinkybėmis minėtas pareiškimas neleidžia daryti išvados, kad susitarimo *Alpharma* 1.1 punktas buvo susijęs tik su citalopramu, pagamintu naudojant procesus, kurie buvo pripažinti pažeidžiančiais patentus.

669 Ketvirta, ieškovės nurodo *Alpharma* nutartį dėl sutikimo (žr. šio sprendimo 45 punktą), kurios turinys yra svarbus aiškinant susitarimo *Alpharma* 1.1 punktą, nes ši nutartis buvo priimta siekiant užbaigti *Alpharma* bylą dėl patentų pažeidimo. Šiuo klausimu ieškovės pabrėžia, jog šioje nutartyje patikslinta, kad *Alpharma* nustatyti apribojimai apima tik jų patentus pažeidžiantį citalopramą. Be to, ieškovės nesutinka su ginčijamame sprendime esančiu teiginiu, kad *Alpharma* nutartis dėl sutikimo suformuluota plačiau nei susitarimo *Alpharma* 1.1 punktas, nes kitaip teismui būtų sudėtinga ją patvirtinti. Jos pažymi, kad teismui taip pat būtų sudėtinga užtikrinti šio punkto, kaip jį išaiškino Komisija, laikymąsi.

670 Šiuo klausimu tiesa yra tai, kad 2002 m. gegužės 2 d. *Alpharma* nutartis dėl sutikimo yra suformuluota taip, kaip nurodė ieškovės (šio sprendimo 45 punktas), aiškiai joje numatant siauresnius *Alpharma* elgesio apribojimus nei susitarimo *Alpharma* 1.1 punkte, kaip Komisija jį išaiškino ginčijamame sprendime.

671 Tiesa ir tai, kad ši nutartis ir susitarimas *Alpharma* yra susiję. Iš tiesų ji buvo priimta siekiant sustabdyti bendrovei *Alpharma* iškeltą bylą dėl patentų pažeidimo būtent todėl, kad buvo sudarytas minėtas susitarimas.

672 Vis dėlto šių aplinkybių nepakanka, kad būtų patvirtintas toks susitarimo *Alpharma* 1.1 punkto aiškinimas, kuris sutaptų su *Alpharma* nutarties dėl sutikimo taikymo sritimi.

673 Iš tiesų, kaip Komisija pažymėjo ginčijamo sprendimo 1054 konstatuojamojoje dalyje, tai yra du atskiri teisiniai dokumentai. Tam, kad susitarimas *Alpharma* būtų *Alpharma* nutarties dėl sutikimo loginis pagrindas, svarbu tai, kad *Alpharma* pagal susitarimą *Alpharma* prisiimtų įsipareigojimų pakaktų, kad jo galiojimo laikotarpiu *Lundbeck* nebebūtų suinteresuota toliau palaikyti ieškinio *Alpharma* dėl

pažeidimo, kuris buvo susijęs tik su tuo, ar *Alpharma* jau pažeidė naujus *Lundbeck* patentus. Ši sąlyga tenkinama net ir tuo atveju, jeigu susitarimo *Alpharma* taikymo sritis viršija minėtos nutarties taikymo sritį.

674 Be to, kadangi nacionaliniame teisme, priėmusiame *Alpharma* nutartį dėl sutikimo, nebuvo būtina atskleisti tikslios susitarimo *Alpharma* taikymo srities, visai pagrįsta, kad šio susitarimo šalys minėtam teismui pateiktos nutarties tekste tik pakartojo iš šio susitarimo kylančius įpareigojimus, kurie buvo reikšmingi *Alpharma* iškeltai bylai dėl patentų pažeidimo. Be to, tiesioginės susitarimo *Alpharma* ir minėtos nutarties atitikties nebuvimą patvirtina tai, kad šioje nutartyje visai nepaminėta, kad šiame susitarime *Alpharma* numatytas kompensacinis mokėjimas, nors tai buvo pagrindinis jos sudarymo aspektas.

675 Iš to darytina išvada, kad *Alpharma* nutartis dėl sutikimo neleidžia susitarimo *Alpharma* 1.1 punkto aiškinti taip, kaip siūlo ieškovės.

676 Penkta, ieškovės nurodo vieno iš byloje dalyvavusių savo darbuotojų 2002 m. kovo 12 d. e. laišką (toliau – 2002 m. kovo 12 d. e. laiškas), kuriame buvo teigiama, kad nors buvo daug neaiškumų, jis nemanė, kad artimiausioje ateityje *Alpharma* pateks į Jungtinės Karalystės rinką. Kaip nurodo ieškovės, nebūtų buvę jokio neaiškumo, jeigu susitarimo *Alpharma* 1.1 punkto taikymo sritis būtų buvusi tokia, kaip teigė Komisija.

677 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad minėtu e. laišku atsakyta į kitą e. laišką, kuriame pateiktas *Alpharma* kainoraštis, susijęs su citalopramu, ir šio laiško gavėjo buvo prašoma išsiaiškinti su *Alpharma*, ar taip yra. Kaip teigia Komisija, kadangi atsakydamas į šį prašymą 2002 m. kovo 12 d. e. laiško autorius nurodė, kad tikriausiai tai yra senas kainoraštis, ir patikslino, kad nebuvo šiuo klausimu susisiekęs su *Alpharma*, tame e. laiške nėra nieko, kas leistų suabejoti ginčijamame sprendime pateiktu susitarimo *Alpharma* taikymo srities aiškinimu.

678 Iš tiesų, jeigu susitarimas *Alpharma* būtų apėmęs tik naudojant procesą „Cipla I“ pagamintą citalopramą, kurį *Alpharma* jau buvo gavusi ar užsisakiusi, kaip teigia ieškovės, joms turėjo kilti klausimų dėl tokio kainoraščio, todėl 2002 m. kovo 12 d. e. laiško autorius tikriausiai būtų ėmęsis iniciatyvos siekdamas išsiaiškinti, ar *Alpharma* jau galėjo įsigyti pagal kitus gamybos procesus pagamintą citalopramą, kuriam nebuvo taikomi iš šitaip aiškinamo susitarimo *Alpharma* kylantys įpareigojimai. Todėl tai, kad minėto e. laiško autorius netenkino iš savo kolegos gauto prašymo, teigdamas, jog nemano, kad artimiausioje ateityje *Alpharma* pateks į rinką, leidžia manyti, jog jis manė, kad susitarimas *Alpharma* buvo susijęs ne tik su citalopramu, pagamintu naudojant procesą „Cipla I“.

679 Tačiau, kadangi tai yra tik prielaidos, reikia pažymėti, kad 2002 m. kovo 12 d. e. laiškas neleidžia padaryti tikrų išvadų dėl susitarimo *Alpharma* taikymo srities. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Komisija nesirėmė šiuo e. laišku, kad patvirtintų savo pateikiamą susitarimo *Alpharma* aiškinimą, ir paminėjo jį ginčijamame sprendime tik atmesdama ieškovių argumentą, kurį jos pateikė palaikydamos savo pateikiamą šio susitarimo aiškinimą.

680 Atsižvelgiant į visus pirmiau pateiktus argumentus, reikia konstatuoti, kad Komisija pakankamai įrodė, jog susitarimo *Alpharma* pažodinis, kontekstinis ir teleologinis aiškinimas leidžia daryti išvadą, kad įsipareigojimai, kuriuos *Alpharma* prisiėmė pagal šio susitarimo 1.1 punktą, neapsiribojo citalopramu, pagamintu naudojant gamybos procesus, kurie, kaip pripažino *Alpharma* ir *Lundbeck*, pažeidė naujus *Lundbeck* patentus. Iš tiesų šie įsipareigojimai buvo susiję ne tik su *Alpharma* jau turimu citalopramu, pagamintu naudojant procesą „Cipla I“, bet ir su tuo citalopramu, kurį ji buvo ar būtų užsisakiusi iš *Tiefenbacher*, kad ir kokį procesą naudojo FVM gaminantis *Tiefenbacher* tiekėjas.

681 Šis susitarimo *Alpharma* 1.1 punkto aiškinimas leidžia manyti, kad įsipareigojimai, kuriuos pagal jį prisiėmė *Alpharma*, viršijo įsipareigojimus, kuriuos *Lundbeck* būtų galėjusi pasiekti remdamasi savo naujais patentais.

682 Kadangi ieškovėms nepavyko paneigti įrodymų, kuriais remdamasi Komisija galėjo įrodyti, kad susitarimu *Alpharma* šiai įmonei buvo nustatyti didesni apribojimai nei tie, kuriuos būtų buvę galima pasiekti remiantis naujais jų patentais ir laimėjus bylą, jeigu šioje srityje kiltų ginčas, šią dalį reikia atmesti.

6. Susitarimas *Ranbaxy*

683 Ieškovės teigia, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, nuspręsdama, kad susitarime *Ranbaxy* buvo numatytas draudimas šiai įmonei pardavinėti ne tik citalopramą, pagamintą naudojant jos iki tol taikytą procesą, bet ir tą citalopramą, kuris pagamintas naudojant procesus, kuriuos ji būtų galėjusi sukurti šio susitarimo galiojimo laikotarpiu.

684 Komisija ginčija šį aiškinimą.

685 Pirma, ieškovės šiuo klausimu teigia, kad susitarimo *Ranbaxy* 1.1 punkte (žr. šio sprendimo 48 punkto pirmą įtrauką), nurodant „*Ranbaxy* <...> naudojamą bet kokį gamybos metodą“, turimi omenyje tik tie metodai, kuriuos ji turėjo galimybę sukurti po susitarimo *Ranbaxy* sudarymo ir kurie negalėjo pažeisti ieškovių patentų, be to, šios galimybės net nebuvo. Ieškovių teigimu, Komisijos pateiktas aiškinimas neatitinka susitarimo *Ranbaxy* preambulės konstatuojamųjų dalių ir jo sudarymo aplinkybių.

686 Reikia priminti, kad įsipareigojimai, kuriuos *Ranbaxy* prisiėmė pagal susitarimą *Ranbaxy*, yra nurodyti jo 1.1 punkte, suformuluotame taip:

„laikantis [šio susitarimo] sąlygų ir jeigu *Lundbeck* atliks [jame] numatytus mokėjimus, *Ranbaxy Laboratories* nereikalauja jokios teisės į [šio susitarimo preambulėje numatytą] patentinę paraišką ar *Ranbaxy Laboratories* naudojamą bet kokį gamybos metodą, atšaukia ir nutraukia juo grindžiamų vaistų gamybą ar pardavimą ir atsisako jų [, be kita ko, EEE] šio susitarimo galiojimo laikotarpiu <...>“

687 Reikia pažymėti, jog Komisija, be kita ko, ginčijamo sprendimo 1131– 1137 konstatuojamosiose dalyse padarė išvadą, kad frazė „*Ranbaxy Laboratories* <...> naudojamas bet koks gamybos metodas“ apėmė ne tik procesą, kurį *Ranbaxy* jau naudojo sudarydama susitarimą *Ranbaxy*, bet ir procesą, kurį ji būtų galėjusi sukurti vėliau, galiojant šiam susitarimui.

688 Ieškovės nepritaria šiam aiškinimui ir teigia, kad ši frazė susijusi tik su procesais, kuriuos *Ranbaxy* jau taikė tuo metu, kai buvo sudaromas susitarimas *Ranbaxy*.

689 Kalbant apie minėto punkto formuluotę, reikia pažymėti, kad vien žodžiai „bet kokį gamybos metodą“ leidžia manyti, kad tai nebuvo tik tie metodai, kuriuos *Ranbaxy* jau naudojo susitarimo pasirašymo metu, ir kad jie apėmė ir tuos metodus, kuriuos ji būtų galėjusi sukurti vėliau, kaip Komisija teigė ginčijamame sprendime.

690 Vis dėlto reikia patikrinti, ar kitos iš paties susitarimo *Ranbaxy* ar jo sudarymo konteksto kylančios aplinkybės paneigia šį aiškinimą.

691 Šiuo klausimu, pirma, ieškovės pažymi, jog susitarimo *Ranbaxy* preambulės penktoje ir šeštoje konstatuojamosiose dalyse paminėtos patentinės paraiškos, kurias *Ranbaxy* pateikė Indijoje (trečia konstatuojamoji dalis) ir kurios, kaip jos mano, remiantis laboratorinių tyrimų rezultatais, buvo susijusios su procesais, kurie pažeidė jos amido ir jodo patentus.

692 Tačiau tai yra aplinkybės, paaiškinančios susitarimo *Ranbaxy* sudarymo kontekstą, bet jų nepakanka siekiant nugińčyti aplinkybę, kad, atsižvelgiant į aiškią jo formuluotę, susitarimo *Ranbaxy* 1.1 punkte nėra apribojimų, susijusių su procesais, kuriuos apėmė *Ranbaxy* prisiimti įsipareigojimai. Jeigu šio susitarimo šalys būtų norėjusios apriboti šių įsipareigojimų taikymo sritį, įtraukdamos į ją tik tuos procesus, kurie atitiko *Ranbaxy* patentines paraiškas, jos būtų galėjusios pasirinkti tam tinkamą formuluotę, užuot suformulavusios plačią taikymo sritį, kurią reikia susiaurinti konstruktyviu aiškinimu, grindžiamu to paties susitarimo preambule.

693 Antra, susitarimo *Ranbaxy* sudarymo aplinkybės patvirtina šio sprendimo 689 punkte pateiktą jo 1.1 punkto aiškinimą. Iš tiesų, kaip Komisija iš esmės pažymėjo, be kita ko, ginčijamo sprendimo 130–132, 140, 204 ir 206 konstatuojamosiose dalyse, *Lundbeck* norėjo pavėlinti generinio citalopramo patekimą į rinką, kad sudarytų kuo geriausias sąlygas išleisti į rinką savo naują vaistą *Cipralex*, kuris buvo saugomas patento (žr. šio sprendimo 22 punktą).

694 Atsižvelgiant į šį tikslą, mažai tikėtina, kad ieškovės būtų sutikusios mokėti susitarime *Ranbaxy* šiai įmonei numatytas sumas, jeigu pagal šį susitarimą ji būtų galėjusi gaminti ir tiekti generinį citalopramą naudodama kitus procesus nei numatytieji Indijoje paduotose patentinėse paraiškose. Iš tikrųjų mažai tikėtina, kad *Lundbeck* būtų sudariusi brangiai kainuojantį susitarimą, jeigu nebūtų buvusi tikra, kad *Ranbaxy* nepateks į rinką teikdama generinį citalopramą šio susitarimo galiojimo laikotarpiu, per kurį *Lundbeck* planavo pradėti pardavinėti *Cipralex*.

695 Nors *Ranbaxy* neturėjo to paties tikslo dėl *Cipralex* kaip ieškovės, ji negalėjo apie jį nežinoti visų pirma todėl, kad ji turėjo aiškų interesą gauti konkrečias sumas, užuot prisiėmusi su jos patekimu į rinką susijusią riziką.

696 Šie argumentai leidžia atmesti ieškovių argumentą, kad pagal Švedijos teisę, kuri buvo taikoma susitarimui *Ranbaxy*, Komisija turėjo atsižvelgti į bendrą šio susitarimo šalių valią.

697 Iš to, kas nurodyta pirmiau, darytina išvada, kad Komisija nepadarė klaidos, be kita ko, ginčijamo sprendimo 1137 ir 1172 konstatuojamosiose dalyse konstatuodama, kad įsipareigojimai, kuriuos *Ranbaxy* prisiėmė pagal susitarimo *Ranbaxy* 1.1 punktą, aiškinamą atsižvelgiant į jų kontekstą, apėmė ne vien citalopramą, pagamintą naudojant procesus, kuriuos ji naudojo pasirašant šį susitarimą, todėl šie įpareigojimai peržengė *Lundbeck* patentų taikymo sritį.

698 Antra, ieškovės teigia, kad Komisijos aiškinimas nesuderinamas su jos pripažintu faktu, kad *Ranbaxy* galėjo laisvai pardavinėti jų patentus pažeidžiantį citalopramą, jeigu jam gaminti naudojama FVM bus trečiojo asmens.

699 Šiuo klausimu, kaip teisingai pažymi Komisija, nesvarbu, jog ji ginčijamo sprendimo 694 konstatuojamojoje dalyje pripažino, kad susitarimas *Ranbaxy* nekliudė šiai įmonei pardavinėti vaistus, kurių sudėtyje yra citalopramo, jeigu šiuo tikslu naudojama FVM bus trečiojo asmens. Iš tiesų, vadovaujantis Komisijos pateiktu susitarimo *Ranbaxy* 1.1 punkto aiškinimu, *Ranbaxy* prisiimti įsipareigojimai, susiję su pačios šios įmonės pagamintu citalopramu, nėra susiję su vien teorine galimybe, kad *Ranbaxy* pardavinės produktus, kurių sudėtyje yra kitų FVM gamintojų citalopramo. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš pradžių *Ranbaxy* buvo FVM gamintoja ir todėl neturėjo jokio intereso pirkti FVM iš kitų asmenų, kad pagamintų citalopramo tabletes kaip galutinį produktą.

700 Trečia, ieškovės teigia, jog susitarimo *Ranbaxy* 1.4 punktas (žr. šio sprendimo 48 punkto paskutinę įtrauką) nekliudė šiai įmonei ginčyti jų patentų galiojimo. Iš tiesų ieškinys teismui dėl patento pripažinimo negaliojančiu nėra „pagrįstas“ patentu, o šiame punkte paminėtas įsipareigojimas nereikšti susitarime *Ranbaxy* nurodytais patentais „pagrįstų“ ieškinių. *Ranbaxy* buvo taikomas vienintelis draudimas – reikšti ieškinius ieškovėms dėl patentų, kuriuos ji prašė išduoti Indijoje, pažeidimo.

701 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad šie argumentai neturi reikšmės, nes, kaip aišku iš šio sprendimo 398 ir 399 punktų, ginčijamų susitarimų kvalifikavimas kaip ribojančių konkurenciją dėl tikslo grindžiamas ne tuo, kad šiuose susitarimuose buvo neginčijimo sąlygų. Be to, iš 1174 konstatuojamosios dalies aišku, kad Komisija nesirėmė šios sąlygos buvimu susitarime *Ranbaxy* kaip vienu iš veiksnių, turinčių reikšmės išvadai, kad padarytas pažeidimas dėl tikslo.

702 Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad susitarimo *Ranbaxy* 1.4 punkto frazė „įsipareigoja nereikšti <...> ieškinių teisme, pagrįstų kuriuo nors iš pačiame susitarime paminėtų patentų“ yra gana lanksti ir gali apimti ieškinius dėl nagrinėjamų patentų galiojimo ginčijimo. Be to, reikia pažymėti, kad susitarimo *Ranbaxy* galiojimo laikotarpiu *Ranbaxy* neginčijo šių patentų galiojimo.

703 Ketvirta, ieškovės teigia, jog kaltinimas, susijęs su susitarimo *Ranbaxy* 1.4 punktu, buvo iškeltas tik dokumente, kuriame išdėstomos faktinės aplinkybės, o ne pranešime apie kaltinimus, ir taip pažeista ieškovių teisė į gynybą.

704 Šiuo klausimu pakanka pažymėti, jog ieškovės pripažįsta, kad ši sąlyga ir Komisijos pateikiamas jos aiškinimas ginčijamame sprendime buvo nurodyti dokumente, kuriame išdėstomos faktinės aplinkybės, į kurį jos atsakė, įskaitant šį aspektą. Iš to darytina išvada, kad ieškovės turėjo galimybę pareikšti savo poziciją šiuo klausimu, todėl jų teisė į gynybą nebuvo pažeista (šiuo klausimu žr. 2002 m. kovo 20 d. Sprendimo *LR AF 1998 / Komisija*, T-23/99, Rink., EU:T:2002:75, 190 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

705 Dėl šios priežasties reikia atmesti šią dalį ir visą šeštąjį pagrindą.

III – *Dėl septintojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžia vertinimo klaida, nes nebuvo teisingai įvertintas dėl ginčijamų susitarimų pasiektas didesnis efektyvumas*

706 Ieškovės primena, jog atsakydamos į pranešimą apie kaltinimus nurodė, kad ginčijamais susitarimais buvo skatinama konkurencija, nes taikiais susitarimais išlaikoma motyvacija diegti naujoves, be to, jie gali padėti generiniams vaistams anksčiau patekti į rinką. Komisija neišanalizavo šių argumentų taip, kaip to reikalaujama. Be to, paaiškinimai, kuriuos Komisija vėliau pateikė atsiliepime į ieškinį, yra nepriimtini.

707 Komisija ginčija šiuos argumentus.

708 Reikia pažymėti, kad Komisija nagrinėjo SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymo ginčijamiems susitarimams galimybę ginčijamo sprendimo 1212 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse.

709 Taigi ji teisingai priminė, kad pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį įmonės gali apsiginti nuo SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimo konstatavimo įrodydamos, kad tenkinamos keturios sąlygos:

— pirma, nagrinėjamas susitarimas turi padėti tobulinti produktų gamybą ar platinimą arba skatinti technikos ar ekonomikos pažangą,

— antra, nagrinėjamas susitarimas neturi nustatyti apribojimų, nebūtinų šiems tikslams pasiekti,

— trečia, nagrinėjamu susitarimu su vartotojais turi būti sąžiningai pasidalyta gauta nauda,

— ketvirta, juo įmonėms neturi būti leidžiama panaikinti visą konkurenciją dėl nagrinėjamų produktų ar didelę jos dalį.

710 Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnyje, kaip ir teismo praktikoje (šiuo klausimu žr. 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *GlaxoSmithKline Services ir kt. / Komisija ir kt.*, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ir C-519/06 P, Rink., EU:C:2009:610, 82 punktą), numatyta, kad šalis, kuri remiasi SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymu, pateikdama įtikinamų argumentų ir įrodymų, turi įrodyti, kad yra įvykdytos išimčiai taikyti būtinos sąlygos.

711 Taigi įrodinėjimo pareiga tenka įmonei, prašančiai taikyti išimtį pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį. Tačiau jai pateikus faktinių įrodymų kitai šaliai gali kilti pareiga pateikti paaiškinimus ar pateisinimus – to nepadarius gali būti nuspręsta, kad įrodinėjimo pareiga buvo įvykdyta (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 710 punkte minėto Sprendimo *GlaxoSmithKline Services ir kt. / Komisija ir kt.*, 83 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

712 Priešingai, nei teigia ieškovės, Komisija ginčijamame sprendime pagal reikalavimus išnagrinėjo įvairius generinių vaistų įmonių ir ieškovių argumentus, kuriais jos rėmėsi per administracinę procedūrą.

713 Pirma, kalbant apie argumentą, kad ginčijami susitarimai paskatino ieškoves diegti naujoves, nors Komisija konkrečiai nenagrinėjo šio argumento sprendimo dalyje, susijusioje su SESV 101 straipsnio 3 dalies taikytinumo analize, reikia pažymėti, kad, kaip nurodo Komisija, atsakydamos į pranešimą apie kaltinimus ieškovės tiesiog bendrai nurodė, kad taikiais susitarimais dėl patentų išlaikyta paskata diegti naujoves, remdamosi ekonominiu tyrimu, tačiau nepaaiškino, kaip, išskyrus su patentais siejamą teisinę apsaugą, ginčijamais susitarimais prisidėta prie tokios paskatos sukūrimo šioje byloje ar kodėl šioje byloje yra tenkinamos keturios SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymo sąlygos. Iš tiesų ieškovių pateiktame tyrime veikiau kvestionuojamas pats SESV 101 straipsnio 1 dalies taikytinumas, nes jame buvo nesutinkama su tuo, kad taikūs susitarimai dėl patentų, kaip antai ginčijami susitarimai, gali turėti neigiamą poveikį vartotojams. Todėl, kadangi Komisija jau atmetė šį argumentą, analizuodama konkurencijos ribojimą dėl tikslo (ginčijamo sprendimo 710–713 konstatuojamosios dalys), ji neprivalėjo iš naujo nagrinėti jo atsižvelgdama į SESV 101 straipsnio 3 dalį, nesant šiuo klausimu pateiktų labiau pagrįstų argumentų.

714 Bet kuriuo atveju šioje byloje akivaizdu, kad ginčijami susitarimai, kuriais numatyta pavėlinti generinių vaistų patekimą į rinką, pasitelkiant kompensacinius mokėjimus, nebuvo būtini siekiant išlaikyti ieškovių interesą diegti naujoves. Be to, sunku įžvelgti šių susitarimų naudą vartotojams. Galiausiai sąlyga, susijusi su visos konkurencijos panaikinimo nebuvimu, šioje byloje taip pat neįvykdyta, nes sudarant ginčijamus susitarimus generinių vaistų įmonės tikrai buvo potencialios konkurentės ir jos susitarė už užmokestį šių susitarimų galiojimo laikotarpiu nepatekti į rinką.

715 Todėl reikia konstatuoti, kad Komisija nepadarė klaidos, ginčijamame sprendime neanalizuodama ieškovių argumento, susijusio su iš ginčijamų susitarimų kylančia paskata diegti naujoves, pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį.

716 Antra, Komisija pagrįstai atmetė teiginį, kad ginčijami susitarimai leido užtikrinti spartesnį generinių vaistų patekimą į rinką, ginčijamo sprendimo 1228–1230 konstatuojamosiose dalyse, konstatuodama, kad jo nepatvirtina faktinės aplinkybės, nes ginčijamuose susitarimuose nebuvo numatytas joks *Lundbeck* įsipareigojimas leisti generiniams vaistams patekti į rinką baigus galioti šiems susitarimams, ir kad iš tikrųjų jais buvo neleidžiama šiems vaistams potencialiai iš karto patekti į rinką.

717 Iš tiesų iš bylos medžiagos ir visų pirma iš ginčijamų susitarimų turinio matyti, kad juose nebuvo numatyta tiksli data, kada generinių vaistų įmonės galėtų patekti į rinką, prieš baigiant galioti *Lundbeck* patentams. Kaip Komisija pripažino ginčijamo sprendimo 662 konstatuojamojoje dalyje, ginčijamuose susitarimuose nebuvo jokio *Lundbeck* įsipareigojimo nereikšti ieškinių dėl patentų pažeidimo, jeigu generiniai vaistai patektų į rinką baigus galioti šiems susitarimams. Todėl ginčijamais susitarimais iš tikrųjų nebuvo išspręstas ginčas dėl patentų ir jais generiniams vaistams nebuvo leista sparčiau patekti į rinką, kaip teigia ieškovės, bet šiais susitarimais *Lundbeck* tiesiog buvo leista laimėti laiko, pavėlinant generinių vaistų patekimą į rinką mainais už didelių sumų sumokėjimą generinių vaistų įmonėms.

718 Trečia, teiginio, kad ginčijami susitarimai leido išvengti didelių bylinėjimosi išlaidų ar skirtingų teismo sprendimų, taip pat nepatvirtina faktinės aplinkybės, nes šie susitarimai neleido užbaigti jų šalių ginčo dėl patentų, atsižvelgiant į tai, kad nebuvo galima atmesti, jog pasibaigus šių susitarimų galiojimui *Lundbeck* pareikš ieškinius generinių vaistų įmonėms ir padarys tai skirtingose EEE valstybėse esančiuose teismuose. Todėl ieškovių nurodyti skaičiai, patvirtinantys, kad visoje EEE išvengta kelių milijonų eurų bylinėjimosi išlaidų, neturi reikšmės, nes neatrodo, kad šių išlaidų neišvengiamai būtų buvę patirta nesant ginčijamų susitarimų. Galiausiai, nors tiesa yra tai, kad baigus galioti ginčijamiems susitarimams *Lundbeck* nepareiškė jokio ieškinio, taip nutiko iš esmės todėl, kad ji nebebuvo suinteresuota tokia byla, nes kitos generinių vaistų įmonės, kaip antai *Lagap* Jungtinėje Karalystėje, tuo metu jau buvo patekusios į rinką.

719 Bet kuriuo atveju net darant prielaidą, kad ginčijami susitarimai leido išvengti tam tikrų išlaidų, susijusių su galimais ginčais skirtinguose teismuose, ieškovės neįrodė, kodėl iš šių susitarimų kylantys konkurencijos apribojimai buvo būtini šiam tikslui pasiekti, nors buvo galima sudaryti ir kitokio pobūdžio taikius susitarimus, kurie neturėtų jokio antikonkurencinio poveikio (žr. šio sprendimo 350 ir 529 punktus). Jos taip pat nepaaiškino, kaip šiais susitarimais su vartotojais sąžiningai pasidalyta tariamai gauta nauda.

720 Todėl reikia konstatuoti, jog Komisija nepadarydama klaidos ir nepažeisdama taisyklių, susijusių su įrodinėjimo pareiga, padarė išvadą, kad šioje byloje SESV 101 straipsnio 3 dalies sąlygos nėra įvykdytos.

721 Todėl reikia atmesti septintąjį ieškinio pagrindą.

### IV – *Dėl aštuntojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu*

722 Ieškovės teigia, kad ginčijamu sprendimu pažeista jų teisė į gynybą, nes pranešime apie kaltinimus Komisija pakeitė įtariamo pažeidimo sudėties požymius, prieš tai neišklausiusi ieškovių. Joms nebuvo suteikta galimybė paneigti Komisijos kaltinimus, kad generinių vaistų įmonės buvo potencialios jų konkurentės, nors jos galimai ar tikėtinai pažeidė ieškovių patentus, ir Komisijos poziciją, kad vien kompensacinių mokėjimų pakako įrodyti, kad ginčijami susitarimai reiškia pažeidimą dėl tikslo. Komisija taip pat turėjo suteikti ieškovėms galimybę susipažinti su jos susirašinėjimu su KFST, nes šioje korespondencijoje galėjo būti jas išteisinančių įrodymų.

#### A – *Dėl pirmos dalies*

723 Ieškovių nuomone, visiškai pakeitus Komisijos palaikomą teoriją pažeista jų teisė būti išklausytoms. Jos primena, kad pagal teismo praktiką, net jei visos faktinės aplinkybės, kuriomis Komisija rėmėsi ginčijamame sprendime, jau buvo pateiktos pranešime apie kaltinimus, teisė į gynybą buvo pažeista, jei šios faktinės aplinkybės buvo nurodytos įvairiuose šio pranešimo apie kaltinimus punktuose, tačiau nebuvo nustatytas jų tarpusavio ryšys ir Komisija niekaip jų nekvalifikavo.

724 Pirma, ieškovės tvirtina, kad ginčijamu sprendimu iš esmės pakeista Komisijos pozicija, palyginti su ta, kurios ji laikėsi pranešime apie kaltinimus ir kuri buvo susijusi su potencialios konkurencijos klausimu kaip esminiu įtariamo pažeidimo sudėties požymiu. Taigi ginčijamame sprendime Komisija, pirma, iš esmės pakeitė savo poziciją, pareikšdama, kad netgi generinių vaistų įmonės, kurios negalėjo gauti patentų nepažeidžiančio citalopramo, turėjo būti laikomos potencialiomis *Lundbeck* konkurentėmis, antra, išskyrė du etapus, kuriais vyko potenciali konkurencija, ir, trečia, pridūrė, kad potenciali konkurencija taip pat pasireiškė patentų galiojimo ginčijimu, mėginimais diegti naujoves remiantis proceso patentais arba prašant teismo pripažinti pažeidimo nebuvimą ir net patekimu į rinką „rizikuojant“, o tai buvo pati konkurencijos farmacijos sektoriuje esmė.

725 Komisija ginčija šiuos argumentus.

726 Reikia priminti, kad teisės į gynybą paisymas yra pagrindinė Sąjungos teisėje numatyta teisė, įtvirtinta Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies a punkte, kuriame reikalaujama, kad šios teisės būtų paisoma vykdant visas procedūras.

727 Paisant teisės į gynybą, būtina atitinkamai įmonei per administracinę procedūrą suteikti galimybę veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodytų faktų ir aplinkybių tikrumo ir reikšmingumo, taip pat dėl dokumentų, kuriais Komisija grindžia teiginį, kad buvo padarytas Sutarties pažeidimas (šio sprendimo 111 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, EU:C:2004:6, 66 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 1979 m. vasario 13 d. Sprendimo *Hoffmann-La Roche / Komisija*, 85/76, Rink., EU:C:1979:36, 9 punktą).

728 Šiuo klausimu Reglamento Nr. 1/2003 27 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad, viena vertus, Komisija suteikia įmonėms ir įmonių asociacijoms, dėl kurių Komisijoje nagrinėjama byla, galimybę būti išklausytoms dėl joms pareikštų kaltinimų ir, kita vertus, Komisija grindžia savo sprendimus tik tais kaltinimais, dėl kurių suinteresuotosios šalys galėjo pareikšti pastabų.

729 Šį reikalavimą reikia aiškinti atsižvelgiant į teismo praktiką, pagal kurią pranešime apie kaltinimus turi būti aiškiai nurodytos visos svarbios aplinkybės, kuriomis Komisija remiasi šiuo procedūros etapu. Tačiau tai gali būti padaryta apibendrintai ir sprendimas nebūtinai turi būti Komisijos pranešimo apie kaltinimus kopija, nes pranešimas apie kaltinimus – tai parengiamasis dokumentas, kuriame pateikiami faktinių ir teisinių aplinkybių vertinimai yra tik preliminaraus pobūdžio (žr. šio sprendimo 111 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, EU:C:2004:6, 67 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

730 Pirma, kalbant apie argumentą, kad ginčijamame sprendime Komisija iš esmės pakeitė savo poziciją dėl potencialios konkurencijos, palyginti su pranešimu apie kaltinimus, pirma, priešingai ieškovių teiginiams, reikėtų konstatuoti, jog ji neteigė, kad potencialiomis *Lundbeck* konkurentėmis galima buvo laikyti tik tas generinių vaistų įmones, kurios turėjo galimybę gauti patentų nepažeidžiantį citalopramą. Iš tiesų, be kita ko, iš pranešimo apie kaltinimus 468 ir 469 konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija nusprendė, kad generinių vaistų įmonės ir patentuotų vaistų įmonė galėjo būti laikomos potencialiomis konkurentėmis, neatsižvelgiant į tai, ar generiniai vaistai, kuriuos šios įmonės ketino pardavinėti, galėjo pažeisti proceso patentą. Be to, iš pranešimo apie kaltinimus 519, 550, 586, 612, 645 ir 683 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija rėmėsi veiksnių visuma, tarp jų – aplinkybe, kad generinių vaistų įmonės jau dėjo dideles pastangas, kad pasiruoštų patekti į rinką, ir kai kuriais atvejais šiuo tikslu jau buvo gavusios būtinus leidimus pateikti į rinką arba buvo sukaupusios dideles generinio citalopramo atsargas, padarydama išvadą, kad tarp ieškovių ir *Lundbeck* buvo bent jau potenciali konkurencija.

731 Antra, nors Komisija ginčijamame sprendime išskyrė du etapus, susijusius su potencialia konkurencija farmacijos sektoriuje (šio sprendimo 91 punktas), reikia pažymėti, jog šioje byloje neginčijama, kad sudarant ginčijamus susitarimus pirminiai *Lundbeck* patentai buvo baigę galioti beveik visose EEE šalyse, todėl generinių vaistų įmonės jau buvo pažengusios ruošdamosi patekti į rinką. Tai, kad ginčijamo sprendimo 616 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, kad potenciali konkurencija galėjo prasidėti dar gerokai prieš baigiant galioti FVM patentui, nebuvo lemiama ar reikšminga šioje byloje vertinant situaciją, susijusią su potencialia ieškovių ir generinių įmonių konkurencija. Todėl toks vertinimas juo labiau negalėjo turėti poveikio ieškovių teisei į gynybą šiuo klausimu.

732 Trečia, iš pranešimo apie kaltinimus taip pat matyti, kad generinių vaistų įmonių patekimas į rinką „rizikuojant“ buvo laikomas jų ir *Lundbeck* konkuravimo proceso dalimi (žr., be kita ko, pranešimo apie kaltinimus 29, 488, 528, 562, 594, 621 ir 656 konstatuojamąsias dalis). Nors ginčijamame sprendime šiuo klausimu yra daugiau argumentų, reikia priminti, kad šis sprendimas nebūtinai turi būti pranešimo apie kaltinimus kopija (šio sprendimo 729 punktas) ir kad Komisija turi galėti atsižvelgti į įmonių atsakymus į pranešimą apie kaltinimus, papildydama, patikslindama arba performuluodama argumentus, kuriais grindžia šiuos kaltinimus (šiuo klausimu žr. 2007 m. gegužės

10 d. Sprendimo *SGL Carbon / Komisija*, C-328/05 P, Rink., EU:C:2007:277, 62 punktą ir 2006 m. kovo 15 d. Sprendimo *BASF / Komisija*, T-15/02, Rink., EU:T:2006:74, 93 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

733 Ketvirta, ieškovės klysta teigdamos, jog Komisija ginčijamame sprendime konstatavo, kad bylinėjimosi dėl patentų galimybės pakanka potencialiai ieškovių ir generinių vaistų įmonių konkurencijai įrodyti. Iš tiesų ginčijamas sprendimas, kaip ir pranešimas apie kaltinimus, šiuo klausimu pagrįstas veiksnių visuma, įskaitant tai, kad generinių vaistų įmonės dėjo dideles pastangas, kad pasirengtų patekti į rinką (šio sprendimo 96 ir 730 punktai). Be to, pranešime apie kaltinimus taip pat buvo nurodyta tai, kad ginčai dėl patentų buvo sudedamoji konkurencijos farmacijos sektoriuje dalis (žr., be kita ko, pranešimo apie kaltinimus 27 konstatuojamąją dalį).

734 Todėl ieškovės klysta teigdamos, kad ginčijamame sprendime Komisija iš esmės pakeitė savo poziciją dėl potencialios konkurencijos, kurios ji laikėsi pranešime apie kaltinimus.

735 Antra, ieškovių nuomone, pranešime apie kaltinimus nebuvo aiškiai ir nuosekliai išdėstytos teisės normos, kuriomis remiantis nagrinėti taikiuose susitarimuose dėl patentų numatyti kompensaciniai mokėjimai, atsižvelgiant į Sąjungos konkurencijos teisę.

736 Be to, pranešime apie kaltinimus nenurodyta jokia riba, nuo kurios pinigų sumą reikia lakyti „didele“, nes vienintelis atskaitos taškas buvo tai, kad generinių vaistų įmonėms buvo „pasiūlyta daugiau pinigų, nei jos galėjo gauti rinkoje pardavinėdamos generines citalopramo versijas“, ir tai jas „paskatino atsisakyti konkuruoti su *Lundbeck*“ (pranešimo apie kaltinimus 710 konstatuojamoji dalis).

737 Nesant aiškaus analizės pagrindo ieškovės negalėjo naudingai palaikyti savo pozicijos, todėl tai buvo didelis teisinis trūkumas, nes šioje byloje kyla sudėtingų naujų teisinių klausimų, o ankstesnėje teismo praktikoje nėra jokių gairių, išskyrus patento taikymo srities kriterijų, kuris sprendime buvo atmestas.

738 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad, priešingai, nei teigia ieškovės, pranešimo apie kaltinimus 480 konstatuojamojoje dalyje, kaip ir ginčijamo sprendimo 660 konstatuojamojoje dalyje, aiškiai nurodyta, kad kompensacinių mokėjimų buvimas turi lemiamą reikšmę teisiniam ginčijamų susitarimų vertinimui. Be to, kaip ir pranešime apie kaltinimus, ginčijamame sprendime remiamasi ir kaltinimu, kad kompensacinių mokėjimų numatymas ginčijamuose susitarimuose yra vienas iš reikšmingų veiksnių konstatuojant konkurencijos ribojimą dėl tikslo (žr. ginčijamo sprendimo 661 ir 662 konstatuojamąsias dalis). Be to, pranešime apie kaltinimus, kaip ir ginčijamame sprendime, nurodyta, kad kompensacinių mokėjimų sumos kėlė problemų, nes jas nustatant buvo atsižvelgta į pelną arba apyvartą, kurią generinių vaistų įmonės būtų gavusios, jeigu būtų patekusios į rinką, ir taip buvo sumažintos generinių vaistų įmonių paskatos toliau stengtis patekti į rinką (žr., be kita ko, pranešimo apie kaltinimus 469, 496, 543, 588, 638, 687 konstatuojamąsias dalis ir šio sprendimo 366 punktą).

739 Todėl reikia atmesti ir antrąjį ieškovių kaltinimą.

740 Trečia, ieškovės tvirtina, kad ginčijamame sprendime ir dokumente, kuriame išdėstomos faktinės aplinkybės, yra nemažai aspektų, kurie nenurodyti pranešime apie kaltinimus, pavyzdžiui, *Lundbeck* turimos antidepresantų rinkos dalys EEE (ginčijamo sprendimo 215 konstatuojamoji dalis ir dokumento, kuriame išdėstomos faktinės aplinkybės, 17 punktas). Metodas, kuriuo remdamasi Komisija apskaičiavo šias rinkos dalis, ir tikslus rinkos apibrėžimas yra migloti ir nepaaiškinti, be to, jie nenurodyti dokumente, kuriame išdėstytos faktinės aplinkybės.

741 Kalbant apie ieškovių rinkos dalis, kurias Komisija nurodė 2013 m. balandžio 12 d. dokumente, kuriame išdėstytos faktinės aplinkybės, siekdama patvirtinti savo išvadą, susijusią su konkurencijos iškraipymu dėl ginčijamų susitarimų, pirmiausia reikia priminti, kad susitarimas, kuris gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurio tikslas yra antikonkurencinis, dėl savo pobūdžio,

neatsižvelgiant į bet kokį konkretų jo poveikį, yra reikšmingas konkurencijos apribojimas (2012 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Expedia*, C-226/11, Rink., EU:C:2012:795, 37 punktas). Todėl Komisija neprivalėjo nei pranešime apie kaltinimus, nei ginčijamame sprendime išsamiai įrodyti reikšmingo konkurencijos apribojimo, nes ji pakankamai įrodė, kad ginčijamų susitarimų tikslas buvo antikonkurencinis ir jie galėjo paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą (žr., be kita ko, ginčijamo sprendimo 196, 197, 209–213, 724 ir 726 konstatuojamąsias dalis). Bet kuriuo atveju ieškovės galėjo pateikti savo pastabas po to, kai joms buvo pateiktas dokumentas, kuriame išdėstytos faktinės aplinkybės, todėl šiuo klausimu jos negali remtis teisės į gynybą pažeidimu (žr. šio sprendimo 704 punktą).

742 Todėl reikia atmesti visą pirmą dalį.

B – *Dėl antros dalies*

743 Ieškovių nuomone, Komisija nepagrįstai neleido joms susipažinti su Komisijos ir KFST tarpusavio susirašinėjimu. Nors jos sutinka, kad pagal Komisijos pranešimą dėl teisės susipažinti su Komisijos dokumentais bylose pagal [SESV 101] ir [SESV 102] straipsnius, EEE susitarimo 53, 54 ir 57 straipsnius bei Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 taisyklių (OL C 325, 2005, p. 7) teisė susipažinti su byla netaikoma Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų susirašinėjimui, pagal nusistovėjusią teismo praktiką, jeigu to reikia dėl išimtinių bylos aplinkybių, šalims gali būti leista susipažinti su Komisijos vidaus dokumentais. Pakanka, kad ieškovės įrodytų net ir nedidelę tikimybę, kad per administracinę procedūrą neatskleisti dokumentai galėjo būti naudingi jų gynybai. Taip yra šioje byloje, nes korespondencijoje su KFST buvo galimai ieškoves išteisinančių įrodymų, kurie faktiniu požiūriu, priešingai, nei teigė Komisija, leido įrodyti tuo metu, kai ieškovės sudarė ginčijamus susitarimus, vyravusį netikrumą konkurencijos teisės srityje dėl taikių susitarimų, kuriuose numatomas kompensacinis mokėjimas. Bet kuriuo atveju iš Komisijos vėliau atskleistų šių dokumentų matyti, kad juose nebuvo jokios konfidencialios informacijos, tad Komisija turėjo leisti su jais susipažinti iš karto. To pakanka ginčijamam sprendimui panaikinti.

744 Komisija ginčija šiuos argumentus.

745 Pagal teismo praktiką, jei Komisija per administracinę procedūrą atmetė ieškovės prašymą leisti susipažinti su dokumentais, kurių nėra tyrimo bylos medžiagoje, teisės į gynybą pažeidimas gali būti konstatuotas tik tuo atveju, kai įrodoma, kad administracinė procedūra galėjo baigtis kitaip, jei ieškovė būtų per administracinę procedūrą susipažinusi su minėtais dokumentais (žr. 2011 m. birželio 16 d. Sprendimo *Solvay / Komisija*, T-186/06, Rink., EU:T:2011:276, 227 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

746 Taip pat reikia priminti, kad bet kuriuo atveju teisės į gynybą pažeidimas savaime negali paveikti viso ginčijamo sprendimo galiojimo, nes jis grindžiamas ne vien nagrinėjamais duomenimis. Tačiau tokiu atveju Bendrasis Teismas, vertindamas sprendimo pagrįstumą, turi nepaisyti šių dokumentų turinio (šiuo klausimu žr. 1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. / Komisija*, 100/80–103/80, Rink., EU:C:1983:158, 30 punktą ir 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Mo och Domsjö / Komisija*, T-352/94, Rink., EU:T:1998:103, 74 punktą).

747 Šioje byloje, kalbant apie šiuos du dokumentus, kuriuose atpasakojamas Komisijos ir KFST susirašinėjimas, reikia priminti, kad Komisija pateikė juos savanoriškai kaip priedą prie atsiliepimo į ieškinį, atsakydama į ieškovių prašymą. Viena vertus, tai yra 2003 m. spalio 7 d. KFST ataskaita dėl šios institucijos atlikto *Lundbeck* veiklos ir jos antidepresantų rinkoje sudarytų susitarimų tyrimo ir, kita vertus, 2005 m. birželio 10 d. KFST vidaus raštas, kuriame apibendrintos šios institucijos išvados dėl šių susitarimų vertinimo pagal Sutarties nuostatas dėl laisvos konkurencijos.

748 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad tai yra ne Komisijos ar jos tarnybų dokumentai, o nacionalinės konkurencijos institucijos pateikti dokumentai. Pagal teismo praktiką nacionalinės konkurencijos institucijos negali sukelti įmonėms teisėtų lūkesčių, kad jų veiksmai nepažeidžia SESV 101 straipsnio, nes jos neturi teisės priimti neigiamo sprendimo, t. y. sprendimo, kuriuo konstatuojama, kad minėta nuostata nepažeista (šiuo klausimu žr. 2013 m. birželio 18 d. Sprendimo *Schenker & Co. ir kt.*, C-681/11, Rink., EU:C:2013:404, 42 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Todėl net darant prielaidą, kad šiais dokumentais būtų konstatuotas pažeidimo nebuvimas arba kvestionuojama ginčijamame sprendime Komisijos taikyta teorija, ieškovės negalėjo naudingai remtis šiais dokumentais kaip jas išteisinančiais įrodymais, nes, net jei jie ir būtų buvę pateikti ieškovėms per administracinę procedūrą, šis pateikimas nebūtų turėjęs jokio poveikio šios procedūros baigčiai.

749 Bet kuriuo atveju šiais dokumentais tikrai nekvestionuojamas ginčijamame sprendime Komisijos pateiktas ginčijamų susitarimų vertinimas; jis veikiau patvirtinamas, nes, kaip KFST teigė savo 2003 m. spalio 7 d. ataskaitoje, ginčijami susitarimai galėjo paveikti konkurenciją, kadangi *Lundbeck* sumokėjo konkurentams, kad jie nepatektų į rinką, ir dėl to neginčijamai padidėjo kainos. Todėl ji nusprendė, kad šiais susitarimais labai šiurkščiai pažeistas SESV 101 straipsnis.

750 Nors iš 2005 m. birželio 10 d. KFST vidaus rašto taip pat matyti, kad, Komisijos nuomone, buvo neaišku, ar tokie susitarimai yra antikonkurenciniai, ar ne, visų pirma atsižvelgiant į *Lundbeck* mokėjimo generinių vaistų įmonėms dydį, reikia priminti, kad tai buvo tik preliminarus Komisijos vertinimais ir, remdamasi šia informacija, ji nusprendė pradėti platesnį šių susitarimų farmacijos srityje tyrimą, kad susidarytų aiškesnę nuomonę apie šio sektoriaus veikimą ir šių susitarimų suderinamumą su SESV 101 ir 102 straipsniais. Atlikusi šį tyrimą Komisija pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį pradėjo procedūrą prieš *Lundbeck* ir generinių vaistų įmones.

751 Iš šio KFST rašto taip pat matyti, kad Komisija teikė esminę reikšmę aplinkybei, kad didelis kompensacinis mokėjimas galėjo įrodyti, kad patentuotų vaistų įmonė sumokėjo generinių vaistų įmonėms už tai, kad šios nepatektų į rinką. Iš tiesų iš minėto rašto matyti, kad „tai, ar susitarimas gali būti pateisinamas, priklauso nuo, be kita ko, mokėjimo dydžio“, kad „jeigu mokėjimu padengiamos tik išlaidos, kurių galima tikėtis patirti, jeigu ginčas persikeltų į teismą, tuomet susitarimas gali nepatekti į [SESV 101] ir [102] straipsnių taikymo sritį“ ir kad „vis dėlto, jeigu mokėjimas yra didesnis, jį galima laikyti priemone sumokėti konkurentams už tai, kad jie nepatektų į rinką, taip pažeidžiant [SESV 101] arba [102] straipsnį“. Iš ginčijamo sprendimo taip pat aišku, jog tai, kad šioje byloje ginčijamuose susitarimuose numatyti kompensaciniai mokėjimai buvo dideli ir daugiau ar mažiau atitiko generinių vaistų įmonių pelną, kurį jos tikėjosi gauti patekusios į rinką, o ne galimo bylinėjimosi, kurio buvo išvengta, išlaidas, buvo lemiamas veiksnys darant išvadą, kad buvo pažeista SESV 101 straipsnio 1 dalis (šio sprendimo 354, 414 ir 415 punktai).

752 Taigi ieškovės klysta teigdamos, kad šie dokumentai galėjo būti naudingi jų gynybai, jeigu jie būtų buvę pateikti iš karto per administracinę procedūrą, nes jie leido teigti nebent tai, kad tuo metu buvo abejojama, ar ginčijamus susitarimus be išsamesnės analizės iš karto galima laikyti ribojančiais konkurenciją dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį. Vis dėlto pagal teismo praktiką nereikalaujama, kad susitarimas iš pirmo žvilgsnio arba neabejotinai būtų gana žalingas konkurencijai, išsamiai neišnagrinėjus jo turinio, tikslo, teisinių ir ekonominių aplinkybių, kad jį būtų galima laikyti ribojančiu konkurenciją dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą (šio sprendimo 338–344 ir 438 punktai).

753 Todėl reikia konstatuoti, kad šioje byloje ieškovių teisė į gynybą nebuvo pažeista, nes neatrodo, kad administracinė procedūra galėjo baigtis kitaip, jeigu ieškovės per ją būtų galėjusios susipažinti su nagrinėjamais dokumentais (šio sprendimo 745 punktas).

754 Todėl reikia atmesti antrą dalį ir visą aštuntąjį pagrindą.

V – *Dėl devintojo ieškinio pagrindo, susijusio (subsidiariai) su tuo, kad skiriant „Lundbeck“ baudas buvo padaryta teisės klaida*

755 Ieškovės teigia, jog, pirma, dėl to, kad nėra ankstesnių bylų, kuriose būtų vertinami taikūs susitarimai dėl patentų, ir, antra, kadangi 2010 m. liepos 1 d. Sprendimas *AstraZeneca / Komisija* (T-321/05, Rink., EU:T:2010:266) netaikomas taikiems susitarimams dėl patentų, šioje byloje joms paskirtos baudos neturėjo jokio teisinio pagrindo ir prieštaravo teisinio saugumo principui.

756 Komisija ginčija šiuos argumentus.

A – *Dėl pirmos dalies*

757 Pirmiausia ieškovės teigia, kad net jeigu Komisija padarė teisingą išvadą, kad ginčijamais susitarimais pažeistas SESV 101 straipsnis, ji neturėjo jokio pagrįsto motyvo šioje byloje skirti baudų ieškovėms, atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje iškilo naujų ir sudėtingų faktinių ir teisinių klausimų, o tai pripažįsta ir pati Komisija. Tokiu atveju skyrus baudas pažeistas teisinio saugumo principas ir nusikaltimų ir bausmių teisėtumo principas (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Be to, atsiliepime į ieškinį pripažįstama, kad tai yra pirmasis Komisijos sprendimas, kuriuo konstatuotas pažeidimas, susijęs su vadinamaisiais susitarimais „pay for delay“ (susitarimais, kuriais už užmokestį siekiama pavėlinti generinių vaistų įmonių patekimą į rinką).

758 Esamoje teismo praktikoje, visų pirma šio sprendimo 341 punkte minėtame Sprendime *BIDS* (EU:C:2008:643), nėra jokių gairių, kurios leistų numatyti, kad ginčijamuose susitarimuose numatyti kompensaciniai mokėjimai turėtų lemiamą reikšmę Komisijos išvadai, kad jais pažeidžiama SESV 101 straipsnio 1 dalis. Iš tiesų Komisija teigė, kad jeigu šiuose susitarimuose nebūtų buvę numatyta kompensacinių mokėjimų, iš esmės jie būtų buvę teisėtos priemonės, kuriomis būtų užtikrinama, kad nebūtų pažeisti *Lundbeck* patentai. Be kita ko, ieškovės tvirtina, kad sudarant ginčijamus susitarimus šio sprendimo 341 punkte nurodytas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643) dar nebuvo priimtas.

759 Be to, 2004 m. pradžioje KFST pateikė esminę informaciją apie teisinį nesaugumą, susijusį su susitarimais dėl patentų, kuriuose numatyti kompensaciniai mokėjimai. Konkrečiai kalbant, 2004 m. sausio 28 d. KFST pranešimas spaudai rodė, jog tuo metu Komisija manė, kad *Lundbeck* atlikti mokėjimai buvo tokie, jog nebuvo galima įtikinamai įrodyti, kad jie buvo kaip kompensacija konkurentui už nepatekimą į rinką. Be to, tai, kad Komisija užtruko daugiau nei dešimtmetį, kol apsisprendė dėl susitarimų, kuriais numatytas kompensacinis mokėjimas, teisinio kvalifikavimo, rodo klausimų ypatingą sudėtingumą ir labai didelį naujumą.

760 Komisija ginčija šiuos argumentus.

761 Reikia priminti, jog pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad iš Sąjungos teisės aktų suinteresuotieji asmenys galėtų aiškiai ir tiksliai žinoti jais nustatytų pareigų turinį, žinoti savo teises ir pareigas ir atitinkamai imtis veiksmų (žr. 2011 m. kovo 29 d. Sprendimo *ArcelorMittal Luxembourg / Komisija* ir *Komisija / ArcelorMittal Luxembourg ir kt.*, C-201/09 P ir C-216/09 P, Rink., EU:C:2011:190, 68 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

762 Tačiau, kalbant apie tai, ar pažeidimas buvo padarytas tyčia, ar dėl neatsargumo ir todėl už jį gali būti skirta bauda pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, pagal teismo praktiką ši sąlyga yra įvykdyta, kai nagrinėjama įmonė negali nežinoti to, kad jos veiksmai yra antikonkurencinio pobūdžio, nesvarbu, suvokė ji, ar ne, kad pažeidžia Sutartyje įtvirtintas konkurencijos teisės normas (žr. šio sprendimo 748 punkte minėto Sprendimo *Schenker & Co. ir kt.*, EU:C:2013:404, 37 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

763 Be to, reikia priminti, kad 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 7 straipsnyje ir Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnyje numatyti teisinio saugumo ir bausmių teisėtumo principai negali būti aiškinami kaip draudžiantys laipsnišką baudžiamosios atsakomybės taisyklių aiškinimą, tačiau gali drausti atgaline data taikyti pažeidimą įtvirtinančios normos naują aiškinimą (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 113 punkte minėto Sprendimo *Telefónica ir Telefónica de España / Komisija*, EU:C:2014:2062, 148 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

764 Šioje byloje, priešingai, nei teigia ieškovės, buvo galima numatyti, kad susitarimai, kuriais patentuotų vaistų įmonė apibrėžtą laikotarpį galėjo išstumti potencialius konkurentus iš rinkos, mokėdama didelius kompensacinius mokėjimus, gali prieštarauti SESV 101 straipsnio 1 daliai, nesvarbu, ar jais buvo peržengta šios įmonės patentų taikymo sritis (žr. šio sprendimo 486–490 punktus).

765 Kaip Komisija teisingai pripažino ginčijamo sprendimo 1312 ir 1313 konstatuojamosiose dalyse, aiškinant SESV 101 straipsnio 1 dalį pažodžiui, galima teigti, kad konkurentų susitarimai, kuriais kai kuriuos iš jų siekiama išstumti iš rinkos, yra neteisėti. Iš tiesų susitarimai dėl rinkos pasidalijimo arba išstūmimo iš rinkos yra vieni iš sunkiausių konkurencijos apribojimų, aiškiai nurodytų SESV 101 straipsnio 1 dalyje (šio sprendimo 338 punktas).

766 Tai, kad šioje byloje ginčijami susitarimai buvo sudaryti kaip taikūs susitarimai dėl intelektinės nuosavybės teisių, negali ieškovėms leisti teigti, kad jų neteisėtumas pagal konkurencijos teisę yra visiškai naujas ar nenumatomas.

767 Numatomumo sąvoka daug priklauso nuo nagrinėjamos nuostatos teksto turinio, nuo ja reglamentuojamos srities ir nuo adresatų skaičiaus ir statuso. Įstatymas gali atitikti numatomumo reikalavimą, net jeigu suinteresuotasis asmuo turi pasinaudoti specialisto patarimais, siekdamas susiklosčiusiomis aplinkybėmis tinkamai įvertinti pasekmes, kurių gali atsirasti dėl tam tikro akto. Tai visų pirma pasakytina apie profesinę veiklą vykdančius asmenis, įpratusius profesinėje srityje elgtis labai apdairiai. Todėl iš jų galima tikėtis, kad jie ypač rūpestingai vertins savo veiklos riziką (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink., EU:C:2005:408, 219 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

768 Nė vienas ieškovių argumentas neleidžia paneigti šios išvados.

769 Iš tiesų, pirma, nors šio sprendimo 341 punkte minėtas Sprendimas *BIDS* (EU:C:2008:643), kuriuo Komisija rėmėsi ginčijamame sprendime, buvo priimtas po ginčijamų susitarimų sudarymo, pagal iki jo suformuluotą teismo praktiką susitarimas negali išvengti konkurencijos teisės taikymo vien todėl, kad jis susijęs su patentu ar kad juo siekiama taikiai išspręsti ginčą dėl patentų (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 427 punkte minėto Sprendimo *Bayer ir Maschinenfabrik Hennecke*, EU:C:1988:448, 15 punktą), o nacionalinių teismų sprendimų pakeitimas vienos iš šalių diskrecija siekiant nustatyti patento pažeidimą akivaizdžiai nepriskiriamas konkrečiam patento dalykui ir reiškia laisvos konkurencijos apribojimą (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 119 punkte minėto Sprendimo *Windsurfing*, EU:C:1986:75, 52 ir 92 punktus).

770 Šio sprendimo 117 punkte minėtame Sprendime *Centrafarm* ir *de Peijper* (EU:C:1974:114, 39 ir 40 punktai) taip pat buvo paaiškinta, kad intelektinės nuosavybės teisės įgyvendinimo sąlygoms gali būti taikomi SESV 101 straipsnyje įtvirtinti draudimai ir kad taip gali būti kiekvieną kartą paaiškėjus, kad šios teisės įgyvendinimas yra kartelio dalykas, priemonė ar pasekmė.

771 Antra, kalbant apie KFST dokumentus, visų pirma 2004 m. sausio 28 d. pranešimą spaudai, pirmiausia reikia priminti, kad tai nėra Komisijos dokumentas ir kad todėl jis negalėjo ieškovėms sukelti teisėtų lūkesčių. Be to, reikia priminti, kad nacionalinės konkurencijos institucijos nėra įgaliotos priimti neigiamo sprendimo, t. y. sprendimo, kuriuo konstatuojamas SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimo nebuvimas (šio sprendimo 748 punktas).

772 Be to, iš KFST pranešimo aiškiai matyti, kad susitarimai, kuriais siekta iš rinkos išstumti konkurentą, yra antikonkurenciniai. Užbaigusi išsamų farmacijos sektoriaus tyrimą, Komisija galėjo patikslinti savo poziciją ir visapusiškai perprasti antikonkurencinį tam tikrų susitarimų turinį, be kita ko, jeigu jais, kaip šioje byloje, numatytas didelis kompensacinis mokėjimas (šio sprendimo 349–403 punktai).

773 Trečia, kiek ieškovės remiasi ankstesne Komisijos praktika, teigdamos, kad šioje byloje konstatuotas pažeidimas buvo naujas, todėl už jį reikėjo skirti tik simbolinę baudą, reikia priminti, kad pagal teismo praktiką Komisija turi diskreciją nustatydama baudų dydį, kai siekia pakreipti įmonių elgesį taip, kad jos laikytųsi konkurencijos taisyklių. Tai, kad Komisija praeityje taikė tam tikro dydžio baudas už tam tikrus pažeidimus, negali atimti iš jos galimybės padidinti baudas laikantis Reglamente Nr. 1/2003 nustatytų ribų, jei tai būtina Sąjungos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti. Veiksmingam Sąjungos konkurencijos taisyklių taikymui reikia, kad Komisija bet kuriuo metu galėtų pritaikyti baudų dydį prie šios politikos poreikių (žr. 2011 m. spalio 25 d. Sprendimo *Aragonesas Industrias y Energía / Komisija*, T-348/08, Rink., EU:T:2011:621, 293 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

774 Be to, tai, kad Komisija anksčiau neteigė, kad konkretaus pobūdžio susitarimas dėl savo tikslo riboja konkurenciją, savaime nekliudo tai padaryti ateityje, atskirai ir išsamiai išanalizavus nagrinėjamas priemones pagal jų turinį, tikslą ir kontekstą. Todėl nereikalaujama, kad Komisija jau būtų nubaudusi už tokio pat pobūdžio susitarimus, kad juos būtų galima laikyti ribojančiais konkurenciją dėl tikslo (šio sprendimo 438 punktas).

775 Teismo praktikoje taip pat nereikalaujama, kad susitarimas iš pirmo žvilgsnio arba neabejotinai būtų gana žalingas konkurencijai, išsamiai neišnagrinėjus jo turinio, tikslo, teisinių ir ekonominių aplinkybių, kad jį būtų galima laikyti ribojančiu konkurenciją dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą (šio sprendimo 752 punktas).

776 Galiausiai iš ginčijamo sprendimo matyti, kad kai kurios generinių vaistų įmonės tikrai suvokė neteisėtą į nagrinėjamus susitarimus panašių susitarimų pobūdį ir būtent dėl šios priežasties atsisakė juos sudaryti (žr. ginčijamo sprendimo 190 konstatuojamąją dalį). Be to, *Lundbeck* darbuotojas sureagavo į tam tikrą susirašinėjimą e. laiškais, kuriuo buvo nustatyta *Merck (GUK)* pagal ginčijamus susitarimus iš *Lundbeck* nupirkto citalopramo kaina ir kiekiai, nurodęs, kad „griežtai nepritaria šio e. laiško turiniui“ ir kad „jie negali ir neturi susitarti dėl perpardavimo kainų“, nes „tai neteisėta“ (ginčijamo sprendimo 256 konstatuojamoji dalis). Kalbant apie susitarimą *Ranbaxy*, vykstant deryboms dėl šio susitarimo *Lundbeck* taip pat pažymėjo, kad jis būtų brangus ir sudėtingas, be kita ko, konkurencijos teisės požiūriu (žr. ginčijamo sprendimo 188 konstatuojamąją dalį).

777 Šios aplinkybės rodo, kad ginčijamais susitarimais numatyti konkurencijos apribojimai tikrai nebuvo nenumatomi ir šių susitarimų šalys pagrįstai galėjo suprasti, kad jie prieštarauja SESV 101 straipsnio 1 daliai.

778 Todėl ieškovės klaidingai teigia, kad šioje byloje Komisija pažeidė teisinio saugumo ir bausmių teisėtumo principus.

779 Taigi pirmą dalį reikia atmesti.

B – *Dėl antros dalies*

780 Kaip teigia ieškovės, iš šio sprendimo 755 punkte minėto Sprendimo *AstraZeneca / Komisija* (EU:T:2010:266) matyti, kad pagrindo skirti baudą nėra, jeigu byla yra nauja, kai, pirma, ankstesnėje teismo praktikoje nagrinėjamas elgesys dar nebuvo analizuojamas ir, antra, šis elgesys nėra griežtai antikonkurencinis, todėl atitinkama įmonė negali tikėtis, kad jis yra neteisėtas. Ieškovių teigimu, ginčijamo sprendimo 1300 konstatuojamojoje dalyje pripažįstama, kad šioje byloje pirmoji sąlyga yra įvykdyta, o kalbant apie antrąją sąlygą, ginčijami susitarimai nereiškia tokio piktnaudžiavimo, koks buvo nagrinėjamas byloje, kurioje priimtas šio sprendimo 755 punkte minėtas Sprendimas *AstraZeneca / Komisija* (EU:T:2010:266). Be to, įmonėms, kurių padėtis, kaip *Lundbeck*, nėra dominuojanti, netenka jokia ypatinga atsakomybė. Todėl Komisija, atlikdama tyrimą pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, negali pritaikyti kriterijų, kurie buvo nustatyti byloje, susijusioje su piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi.

781 Komisija ginčija šiuos argumentus.

782 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip Komisija priminė ginčijamo sprendimo 1300 konstatuojamojoje dalyje, šio sprendimo 162 punkte minėtame Sprendime *AstraZeneca / Komisija* (EU:C:2012:770) Teisingumo Teismas, atsakydamas į analogišką ieškovės argumentą toje byloje, konstatavo, kad „net jeigu Komisija ir Sąjungos teismai dar neturėjo galimybės konkrečiai priimti sprendimo dėl elgesio, kuriuo pasireiškia šie piktnaudžiavimai, vis dėlto *AstraZeneca* žinojo, kad jos elgesys yra itin antikonkurencinio pobūdžio, ir galėjo numanyti, kad jis nesuderinamas su Sąjungos teisėje nustatytomis konkurencijos taisyklėmis“. Todėl ieškovės iš šio sprendimo daro klaidingą išvadą, kad nesant analogiškų Sąjungos teismų patvirtintų precedentų Komisija negali paskirti baudos (šio sprendimo 438 ir 774 punktai).

783 Be to, kaip ir byloje, kurioje buvo priimtas šio Sprendimo 755 punkte minėtas Sprendimas *AstraZeneca* (EU:T:2010:266), ieškovių elgesys šioje byloje akivaizdžiai nebuvo normali konkurencija, nes juo, pasitelkiant didelius kompensacinius mokėjimus, siekta iš rinkos išstumti potencialius konkurentus. Tai, kad kai kurie taikūs susitarimai dėl patentų gali būti teisėti ir nepažeisti Sutarties nuostatų dėl laisvos konkurencijos, nepakeičia aplinkybės, kad šioje byloje ieškovių sudaryti ginčijami susitarimai buvo antikonkurenciniai dėl priežasčių, kurias Komisija nurodė ginčijamame sprendime (žr. šio sprendimo 354 punktą ir ginčijamo sprendimo 661 ir 662 konstatuojamąsias dalis).

784 Galiausiai, nors dominuojančią padėtį užimančioms įmonėms tenka ypatinga atsakomybė pagal SESV 102 straipsnį vienašališkai nesielgti tam tikru konkurenciją ribojančiu būdu, pavyzdžiui, taip, kaip šalys elgėsi šio sprendimo 755 punkte minėtame Sprendime *AstraZeneca* (EU:T:2010:266) nagrinėtu atveju, vis dėlto SESV 101 straipsnis taikomas visoms įmonėms, nesvarbu, ar jų padėtis dominuojanti, ar ne, jeigu yra įvykdytos šio straipsnio taikymo sąlygos ir dėl to įmonėms gali būti skiriamos baudos. Komisija šioje byloje taikė būtent šią nuostatą, o ne SESV 102 straipsnį.

785 Todėl antrąją dalį reikia atmesti, kaip ir visą devintąjį pagrindą.

VI – *Dėl dešimtojo ieškinio pagrindo, kuriuo ir vėl subsidiariai kaltinama teisės ir fakto klaidomis apskaičiuojant baudų dydį*

786 Ieškovių nuomone, ginčijamame sprendime Komisija, apskaičiuodama baudos dydį, turėjo bet kuriuo atveju, pirma, taikyti mažesnį padidinimą dėl sunkumo, antra, atsižvelgti į tai, kad įtariami pažeidimai truko neilgai, trečia, neskirti jokios papildomos baudos ir, ketvirta, atsižvelgti į lengvinančias aplinkybes.

787 Komisija ginčija šiuos argumentus.

788 Iš pradžių reikia priminti, kad, kalbant apie ieškoves, Komisija vadovavosi 2006 m. gairėse aprašyta bendra metodika, grindžiama nagrinėjamo produkto, su kuriuo pažeidimai yra tiesiogiai ar netiesiogiai susiję, pardavimų verte atitinkamoje geografinėje EEE vietovėje (minėtų gairių 13 ir 19 punktai). Buvo siūloma dėl ginčijamų susitarimų geografinės aprėpties taikyti 10 arba 11 % padidinimą (žr. šio sprendimo 68–75 punktus ir ginčijamo sprendimo 1316–1358 konstatuojamąsias dalis).

789 Taip pat reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, nustatant baudų dydį už konkurencijos teisės normų pažeidimą, reikia įvertinti pažeidimų trukmę ir visus kriterijus, į kuriuos atsižvelgiama vertinant pažeidimų sunkumą, pavyzdžiui, į kiekvienos įmonės elgesį, vaidmenį, kurį kiekviena jų atliko derinant veiksmus, pelną, kurį šios įmonės gavo iš šių veiksmų, įmonių dydį ir atitinkamų prekių vertę, taip pat pavojų, kurį kelia šios rūšies pažeidimai (žr. 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *KME Germany ir kt. / Komisija*, C-272/09 P, Rink., EU:C:2011:810, 96 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

790 Teisingumo Teismas yra nurodęs ir tai, kad turi būti atsižvelgiama į tokius objektyvius požymius, kaip antikonkurencinių veiksmų turinys ir trukmė, jų skaičius ir intensyvumas, paveiktos rinkos dydis ir žala viešajai ekonominei tvarkai (žr. šio sprendimo 789 punkte minėto Sprendimo *KME Germany ir kt. / Komisija*, EU:C:2011:810, 97 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

791 Šiuo klausimu reikia priminti, kad ypač svarbi yra pareiga motyvuoti. Komisija turi motyvuoti savo sprendimą ir visų pirma paaiškinti, kokį svorį suteikė elementams, į kuriuos atsižvelgė, ir kaip juos vertino. Šio motyvavimo buvimą turi patikrinti teismas savo iniciatyva (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 789 punkte minėto Sprendimo *KME Germany ir kt. / Komisija*, EU:C:2011:810, 101 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

792 Be to, Sąjungos teismas turi atlikti jam priskiriamą teisėtumo kontrolę remdamasis aplinkybėmis, ieškovo nurodytomis pateiktiems ieškinio pagrindams pagrįsti. Atlikdamas šią kontrolę teismas negali remtis Komisijos turima diskrecija, nei kiek tai susiję su pasirinktais elementais, į kuriuos atsižvelgta taikant gairėse nurodytus kriterijus, nei kiek tai susiję su šių elementų vertinimu, kad atsisakytų vykdyti išsamią teisinę ir faktinę kontrolę (šio sprendimo 789 punkte minėto Sprendimo *KME Germany ir kt. / Komisija*, EU:C:2011:810, 102 punktas).

793 Teisėtumo kontrolę papildė neribota jurisdikcija, kuri Sąjungos teismui buvo suteikta pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį, remiantis SESV 261 straipsniu. Ši jurisdikcija, be baudos teisėtumo paprastos kontrolės, teismui suteikia teisę pakeisti Komisijos vertinimą savuoju, todėl ir panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą vienkartinę ar periodinę baudą (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 789 punkte minėto Sprendimo *KME Germany ir kt. / Komisija*, EU:C:2011:810, 103 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

794 Vis dėlto reikia pabrėžti, kad neribotos jurisdikcijos įgyvendinimas neprilygsta patikrinimui savo iniciatyva, ir priminti, kad Sąjungos teismuose vyksta rungimosi procesas. Išskyrus su viešąja tvarka susijusius pagrindus, kuriuos teismas tikrina savo iniciatyva, kaip antai ginčijamo sprendimo nemotyvavimą, būtent ieškovas turi nurodyti su šiuo sprendimu susijusius ieškinio pagrindus ir pateikti įrodymų šiems pagrindams pagrįsti (šio sprendimo 789 punkte minėto Sprendimo *KME Germany ir kt. / Komisija*, EU:C:2011:810, 104 punktas).

795 Ieškovių argumentus reikia nagrinėti atsižvelgiant būtent į šiuos samprotavimus.

A – *Dėl pirmos dalies*

796 Ieškovės teigia, kad padidinimas dėl sunkumo – 11 % pardavimų vertės už susitarimus, sudarytus su *Merck (GUK)*, *Alpharma* ir *Ranbaxy*, ir 10 % už susitarimus, sudarytus su *Arrow*, – yra per didelis. Iš tiesų, pirma, ginčijamame sprendime neatsižvelgta į ginčijamuose susitarimuose numatytų apribojimų

ribotą taikymo sritį, nes ji bent iš dalies sutapo su *Lundbeck* patentų taikymo sritimi. Daugumoje EEE šalių *Lundbeck* rinkos dalis nesiekė 19 %, o susitarimų geografinė aprėptis turėjo būti apribota EEE šalimis, kuriose generinių vaistų įmonės turėjo realių galimybių patekti į rinką.

797 Antra, ginčijamame sprendime neatsižvelgta į tai, kad ginčijami susitarimai nebuvo slapti ir kad juose buvo tokiems susitarimams būdingų tradicinių nuostatų, todėl, vadovaujantis Komisijos sprendimų praktika, buvo pateisinama taikyti mažesnį padidinimą dėl sunkumo. Trečia, ginčijami susitarimai nebuvo slapti, ir tai, beje, pripažinta ginčijamame sprendime. Anksčiau Komisija nėra paskyrusi jokios baudos arba paskyrusi tik labai mažą baudą, arba taikiusi mažiausią įmanomą padidinimą dėl sunkumo šio pobūdžio konkurenciją ribojantiems neslaptiems susitarimams. Todėl sprendime klaidingai konstatuota, kad ginčijami susitarimai yra sunkūs SESV 101 straipsnio pažeidimai. Pagal proporcingumo principą kaip tik reikalaujama, kad padidinimas dėl sunkumo šioje byloje būtų kuo mažesnis.

798 Komisija ginčija šiuos argumentus.

799 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal 2006 m. gairių 21 punktą pardavimų vertės dalis, į kurią turi būti atsižvelgiama, gali būti iki 30 %. Šių gairių 22 punkte nurodyta, kad siekdama nustatyti, ar pardavimo vertės dalis, į kurią turi būti atsižvelgta tam tikru atveju, turėtų būti apatinėje arba viuršutinėje šios skalės dalyje, Komisija atsižvelgia į keletą veiksnių, pavyzdžiui, pažeidimo pobūdį, visų susijusių šalių bendrą rinkos dalį, pažeidimo geografinį plotą, pažeidimo įgyvendinimą (arba neįgyvendinimą).

800 Pirma, reikia pažymėti, kad nagrinėjamus pažeidimus Komisija pagrįstai kvalifikavo šioje byloje kaip „sunkius“, nes tai buvo konkurencijos ribojimai dėl tikslo, kurių žalingas poveikis konkurencijai buvo pakankamai įrodytas; tai pasireiškė sumokėjimu konkurentams už tai, kad jie apibrėžtą laikotarpį nepatektų į rinką (ginčijamo sprendimo 1331 konstatuojamoji dalis).

801 Tai, kad kai kurie ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai galėjo patekti į *Lundbeck* patentų taikymo sritį (kuri apibrėžta šio sprendimo 335 ir 569 punktuose), nepaneigia šios išvados, nes tai buvo viena iš aplinkybių, į kurias Komisija atsižvelgė šioje byloje konstatuodama konkurencijos ribojimą dėl tikslo (šio sprendimo 354 punktas). Todėl nesvarbu, ar juose taip pat buvo apribojimų, patenkančių į šių patentų taikymo sritį, nes, kaip Komisija konstatavo ginčijamame sprendime, svarbiausia buvo tai, kad sudarant ginčijamus susitarimus buvo neaišku, ar produktai, kuriuos generinių vaistų įmonės ketino pardavinėti, pažeidė vieną ar kitą *Lundbeck* patentą, kad jų galiojimas taip pat galėjo būti kvestionuojamas teisme ir kad būtent skirdamos didelį kompensacinį mokėjimą ieškovės tapo tikros, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu generinių vaistų įmonės nepateks į rinką (šio sprendimo 363 ir 429 punktai). Bet kuriuo atveju Komisija teisingai nusprendė, kad ginčijamuose susitarimuose dauguma atvejų buvo numatyti apribojimai, peržengiantys *Lundbeck* patentų taikymo sritį (žr. šeštojo pagrindo analizę šiame sprendime).

802 Antra, Komisija teisingai nusprendė, kad *Lundbeck* priklausė labai didelė atitinkamo su nagrinėjamais pažeidimais susijusio produkto rinkos dalis ginčijamų susitarimų paveiktose geografinėse rinkose. Taigi iš ginčijamo sprendimo galima bent netiesiogiai spręsti, kad sudarant ginčijamus susitarimus *Lundbeck* padėtis, kalbant apie citalopramą, buvo monopolinė, nes jos pirminiai FVM citalopramo patentai ką tik baigė galioti ir į rinką dar nebuvo patekusi nė viena generinius vaistus parduodanti įmonė. Be to, net jei atitinkama rinka būtų buvusi didesnė ir būtų apėmusi visus antidepresantus, ginčijamo sprendimo 215 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad daugumoje EEE šalių *Lundbeck* priklausė didelė šios rinkos dalis.

803 Trečia, Komisija pagrįstai konstatavo, kad nagrinėjamų pažeidimų geografinė aprėptis buvo labai plati, nes, išskyrus *Arrow* pažeidimą, visi jie apėmė visą EEE.

804 Priešingai, nei šiuo klausimu teigia ieškovės, Komisija neprivalėjo sumažinti bazinio baudos dydžio tik tam, kad atsižvelgtų į pardavimų vertę šalyse, kuriose generinių vaistų įmonės buvo labiausiai pasirengusios patekti į rinką. Iš tiesų, kalbant apie pažeidimus dėl tikslo, kadangi ginčijamais susitarimais pasireiškę pažeidimai (išskyrus su *Arrow* sudarytus susitarimus) geografiškai apėmė visą EEE, Komisija turėjo teisę remtis šia geografine aprėptimi, išsamiai neanalizuodama konkrečių generinių vaistų įmonių patekimo į rinką galimybių kiekvienoje EEE valstybėje. Iš tiesų ginčijamų susitarimų, taigi ir šioje byloje nagrinėjamų pažeidimų, geografinę aprėptį apibrėžė pačios jų šalys, nusprendusios, kad jie apims visą EEE (išskyrus *Arrow* pažeidimą).

805 Ketvirta, ir vėl Komisija nepadarė klaidos atsižvelgdama į tai, kad visi ginčijami susitarimai buvo įgyvendinti, ir ieškovės to neginčijo, nes ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu generinių vaistų įmonės nepateko į rinką, išskyrus *Merck (GUK)* iki antrojo GUK susitarimo dėl Jungtinės Karalystės pratęsimo (šio sprendimo 28, 131 ir 399 punktai).

806 Todėl, atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, reikia konstatuoti, kad nustatydama pardavimų vertės dalį, į kurią atsižvelgtina nustatant bazinį baudos dydį *Lundbeck*, atitinkamai 11 % ir 10 %, pagal į tai, ar susitarimai, su kuriais susijęs pažeidimas, geografiškai aprėpė visą EEE, ar ne, Komisija nepadarė jokios teisės klaidos. Be to, atsižvelgiant į pirmiau pateiktus argumentus, toks padidinimas dėl sunkumo, kuris yra 2006 m. gairių 21 punkte numatytos skalės apačioje, negali būti laikomas neproporcingu.

807 Todėl ieškovės nepagrįstai teigia, kad dėl to, jog susitarimai nebuvo slapti, Komisija, nustatydama joms paskirtos baudos dydį, turėjo pagrindą taikyti mažesnį padidinimą dėl sunkumo.

808 Iš tiesų 2006 m. gairių 23 punkte numatyta, kad „horizontalūs kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo susitarimai, kurie paprastai būna slapti, dėl savo pobūdžio laikomi vienu iš didžiausių konkurencijos apribojimų“, kad, „laikantis konkurencijos politikos, už juos turėtų būti griežtai baudžiama“ ir kad „pardavimo vertės dalis, į kurią bus atsižvelgiama tokių pažeidimų atveju, paprastai bus didelė“.

809 Pakanka pripažinti, kad nors ginčijami susitarimai nebuvo slapti, nustatydama atitinkamai 10 % ir 11 % pardavimų vertės dalį, į kurią atsižvelgta, Komisija ją nustatė tokią, kad ji nepateko į viršutinę 2006 m. gairių 21 punkte numatytos 30 % pardavimų vertės skalės dalį.

810 Be to, nors tam tikrais atvejais Komisija dėl įvairių priežasčių galėjo nuspręsti, kad baudos nebūtina skirti ar nebūtina atsižvelgti į pardavimų vertės dalį, patenkančią į apatinę sunkumo skalės dalį, reikia priminti, jog pagal nusistovėjusią teismo praktiką ankstesni Komisijos sprendimai nėra teisinis pagrindas skirti baudas konkurencijos srityje, nes šis pagrindas yra apibrėžtas tik Reglamente Nr. 1/2003 ir gairėse. Taigi sprendimai kitose bylose yra tik gairė vertinant galimą diskriminacijos buvimą, nes mažai tikėtina, kad šių bylų aplinkybės, kaip antai rinkos, prekės, įmonės ir atitinkami laikotarpiai, bus tapačios (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 260–262 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką). Bylų, susijusių su ankstesniais ieškovių nurodytais sprendimais, faktinės aplinkybės, kaip antai rinkos, prekės, šalys, įmonės ir atitinkami laikotarpiai, nėra panašios į šios bylos, todėl pagal minėtą teismo praktiką šie sprendimai neturi reikšmės vienodo požiūrio principo laikymosi požiūriu.

811 Galiausiai ieškovės klaidingai remiasi proporcingumo principo pažeidimu šioje byloje. Iš tiesų šiomis aplinkybėmis šis principas reiškia tik tai, kad Komisija privalo nustatyti baudą, proporcingą veiksniams, į kuriuos buvo atsižvelgta vertinant pažeidimo sunkumą, ir šiuo atžvilgiu tuos veiksnius taikyti nuosekliai ir objektyviai pateisinamai (žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Jungbunzlauer / Komisija*, T-43/02, Rink., EU:T:2006:270, 228 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Iš ginčijamo sprendimo 1330–1333 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija nuosekliai ir objektyviai pateisinamai šioje byloje taikė 2006 m. gairių 22 punkte nustatytus principus.

812 Taigi pirmą dalį reikia atmesti.

B – *Dėl antros dalies*

813 Ieškovės teigia, kad ginčijamo sprendimo 1335 konstatuojamojoje dalyje nepagrįstai atsisakyta pripažinti, kad įtariami pažeidimai truko trumpiau. Ši trukmė turėtų būti apribota laikotarpiu, per kurį generinių vaistų įmonės tikrai buvo pasirengusios patekti į rinką, o tam joms reikėjo turėti bent leidimą pateikti į rinką atitinkamose šalyse. Pavyzdžiui, Austrijoje FVM patentas baigė galioti tik 2003 m. balandžio mėn., todėl pažeidimai, padaryti kartu su GUK, *Alpharma* ir *Ranbaxy*, negalėjo riboti konkurencijos Austrijoje iki šios datos. Šis požiūris yra analogiškas tam, kuriuo Komisija vadovavosi 2009 m. liepos 8 d. Sprendime C(2009) 5355 *final* dėl [SESV 101] straipsnio taikymo procedūros (byla COMP/39.401 – E.ON / GDF) (santrauka paskelbta OL C 248, p. 5, toliau – Sprendimas *E.ON / GDF*), kuriame apskaičiuojant baudos sumą atsižvelgta tik į laikotarpį po 1998 m.

814 Komisija ginčija šiuos argumentus.

815 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip nurodo Komisija, tokiu argumentu paneigiamas realios ir potencialios konkurencijos skirtumas ir tai, kad SESV 101 straipsniu ginama ir potenciali konkurencija (šio sprendimo 99 punktas). Komisija visų nagrinėjamų generinių vaistų įmonių atveju pakankamai įrodė, kad jos turėjo realių ir konkrečių galimybių patekti į rinką ir kad todėl sudarant ginčijamus susitarimus jos buvo potencialios *Lundbeck* konkurentės (žr. pirmojo pagrindo analizę pirmiau).

816 Byla, kurioje priimtas šio sprendimo 98 punkte minėtas Sprendimas *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija* (EU:T:2012:332), niekuo nenaudinga ieškovėms, nes joje, kaip pripažįsta jos pačios, nebuvo įmanoma jokia konkurencija, nors pažeidimo laikotarpio dalį ir nebuvo antikonkurencinio susitarimo, nes rinka buvo teisiškai apsaugota nuo konkurencijos pagal tuo laikotarpiu taikytus nacionalinės teisės aktus, todėl buvo susidariusi faktinė monopolinė padėtis. Be to, būtent dėl šios priežasties Bendrasis Teismas toje byloje panaikino Komisijos sprendimo dalį, nes konkurencijos ribojimas Vokietijos dujų rinkoje tuo laikotarpiu nebuvo pakankamai įrodytas (šio sprendimo 98 punkte minėto Sprendimo *E.ON Ruhrgas ir E.ON / Komisija*, EU:T:2012:332, 105 ir 155 punktai). Kita vertus, šioje byloje Komisija ginčijamame sprendime pakankamai įrodė, kad konkurencija buvo ribojama dėl ginčijamų susitarimų per visą jų trukmę. Ieškovės neįrodė, kad jeigu ginčijamų susitarimų nebūtų buvę, jų ir generinių vaistų įmonių konkurencija, net ir potenciali, būtų neįmanoma ar išvis nevyktų ar kad šiais susitarimais nebuvo ribojama konkurencija.

817 Todėl antrą dalį reikia atmesti.

C – *Dėl trečios dalies*

818 Ieškovės mano, kad joms neturėjo būti paskirta jokia papildoma suma, net už susitarimus, sudarytus su *Arrow* (žr. šio sprendimo 73 punktą), kadangi įtariami pažeidimai neatitinka nė vieno atvejo, kuriems 2006 m. gairėse rekomenduojama skirti papildomą sumą (šie atvejai yra „horizontalių kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo“ susitarimai), ir kadangi nuo pažeidimų, kurie pradėti daryti daugiau nei prieš 10 metų ir nepasikartojo, nebūtina papildomai atgrasyti.

819 Komisija ginčija šiuos argumentus.

820 Pirmiausia reikia priminti, kad 2006 m. gairių 25 punkte, kuriame į bazinį baudos dydį numatyta įtraukti prisijungimo mokestį, nustatyta:

„<...> nepriklausomai nuo įmonės dalyvavimo pažeidime trukmės, Komisija prie bazinio baudos dydžio pridės sumą, lygią 15 %–25 % pardavimo vertės <...>, siekdama atgrasyti įmones net nuo horizontalių kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo ir gamybos ribojimo susitarimų. Komisija taip pat gali taikyti tokią pridėtinę sumą kitų pažeidimų atveju. Nustatydama pardavimo vertės dalį, į kurią reikia

atsižvelgti konkrečiu atveju, Komisija įvertins keletą veiksnių, ypač tuos, kurie buvo minėti 22 punkte [t. y. pažeidimo pobūdis, visų susijusių šalių bendra rinkos dalis, pažeidimo geografinis plotas ir pažeidimo įgyvendinimas arba neįgyvendinimas].“

821 Ieškovės iš esmės teigia, kad Komisija negalėjo šio prisijungimo mokesčio įtraukti į joms paskirtą baudos sumą, siekdama atgrasymo, kadangi įtariami pažeidimai neatitiko nė vieno atvejo, kuriems 2006 m. gairėse rekomenduojama taikyti papildomą sumą, ir kadangi pažeidimai, kurie padaryti daugiau kaip prieš dešimt metų, nebuvo kartojami.

822 Vis dėlto reikia priminti, kad ES teisėje Komisijai suteikta priežiūros misija konkurencijos teisės srityje apima užduotį tirti atskirus pažeidimus, skirti už juos sankcijas ir vykdyti bendrą politiką, kad konkurencijos srityje būtų taikomi Sutartyje įtvirtinti principai ir atitinkamai pagal šiuos principus reguliuojamas įmonių elgesys. Vadinasi, Komisija turi užtikrinti, kad baudos turėtų atgrasomąjį poveikį (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Pilkington Group ir kt. / Komisija*, T-72/09, EU:T:2014:1094, 302 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

823 Taigi baudos atgrasomuoju poveikiu siekiama ne tik atitinkamą įmonę paveikti taip, kad ji nebedarytų pakartotinio pažeidimo. Komisija yra įgaliota priimti sprendimą dėl baudų dydžio, kad sustiprintų atgrasomąjį jų poveikį apskritai, ypač jei konkretaus pobūdžio pažeidimų vis dar pasitaiko gana dažnai arba jie laikomi sunkiais (žr. šio sprendimo 822 punkte minėto Sprendimo *Pilkington Group ir kt. / Komisija*, EU:T:2014:1094, 303 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

824 Be to, kaip teigia Komisija, šioje byloje ginčijami susitarimai buvo labai panašūs į dalijimosi rinkomis arba gamybos ribojimo susitarimus, aiškiai numatytus 2006 m. gairių 25 punkte (šio sprendimo 820 punktas). Bet kuriuo atveju tame pačiame gairių punkte Komisijai leidžiama pagal teismo praktiką taikyti tokią papildomą sumą, kuri užtikrintų atgrasomąjį baudos pobūdį kito pobūdžio pažeidimams.

825 Todėl reikia konstatuoti, kad Komisija neviršijo baudų srityje turimos diskrecijos ir nepažeidė 2006 m. gairių, taikydama papildomą 10 % metinės pardavimų vertės sumą už pirmąjį pažeidimą, padarytą kartu su *Arrow*, siekdama užtikrinti pakankamai atgrasantį ieškovėms paskirtos baudos poveikį (ginčijamo sprendimo 1340 konstatuojamoji dalis).

826 Todėl trečia ieškinio pagrindo dalis taip pat turi būti atmesta.

D – *Dėl ketvirtos dalies*

827 Ieškovių nuomone, pirma, Komisija nepagrįstai atsisakė *Lundbeck* atveju atsižvelgti į lengvinančią aplinkybę, kad ši įmonė turėjo pagrįstų abejonių dėl to, ar konkurenciją ribojantis elgesys yra neteisėtas. Ginčijamo sprendimo argumentas, kad 2006 m. gairėse nebenumatyta lengvinanti aplinkybė, susijusi su pagrįsta abejone pažeidimo buvimu (ginčijamo sprendimo 1343 konstatuojamoji dalis), nėra pagrįsta priežastis netaikyti šios aplinkybės, nes ir šiose gairėse, ir Bendrojo Teismo praktikoje pripažįstama, kad lengvinančių aplinkybių sąrašas nėra išsamus. Be to, iš KFST susirašinėjimo su Komisija aiškiai matyti, kad, Komisijos požiūriu, ginčijamiems susitarimams taikytinas teisinis kriterijus tuo metu nebuvo aiškus, todėl jis negalėjo būti aiškus ir dėl *Lundbeck*.

828 Antra, ieškovės teigia, kad joms buvo nepagrįstai atsisakyta taikyti lengvinančią aplinkybę, susijusią su tuo, kad įtariami pažeidimai buvo padaryti dėl neatsargumo, nes jos sudarė ginčijamus susitarimus sąžiningai, siekdamos neleisti generinių vaistų įmonėms pažeisti jų patentų, apribodamos šių susitarimų taikymo sritį tik šiuos patentus pažeidžiančiais produktais ir nemėgindamos nuslėpti šių susitarimų, nors būtų tai padariusios, jeigu būtų ketinusios pažeisti Sąjungos konkurencijos teisę.

829 Komisija ginčija šiuos argumentus.

830 Pirma, reikia pažymėti, kad, kaip nurodo ieškovės, to, jog pagrįsta abejonė dėl pažeidimo buvimo aiškiai nepaminėta kaip viena iš 2006 m. gairėse aiškiai nurodytų lengvinančių aplinkybių, nepakanka, kad Komisija automatiškai atsisakytų taikyti ją kaip lengvinančią aplinkybę. Iš tikrųjų teismo praktikoje šiuo klausimu paaiškinta, kad nesant gairėse privalomų nurodymų dėl lengvinančių aplinkybių, į kurias galima atsižvelgti, reikia daryti prielaidą, kad Komisija turi tam tikrą diskreciją bendrai įvertinti, kiek ji gali sumažinti baudas, atsižvelgdama į lengvinančias aplinkybes (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 380 punkte minėto Sprendimo *Dalmine / Komisija*, EU:T:2004:220, 326 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

831 Tačiau lengvinančia aplinkybe negali būti laikoma tai, kad Komisijos sprendimu konkurencijos taisyklės konkrečiam ekonomikos sektoriui taikomos pirmą kartą, jeigu pažeidimo autorius žinojo ar negalėjo nežinoti, kad jo elgesys gali riboti konkurenciją rinkoje ir kelti problemų konkurencijos teisės požiūriu (šiuo klausimu žr. 2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *World Wide Tobacco España / Komisija*, T-37/05, EU:T:2011:76, 160 punktą).

832 Šioje byloje ieškovės negalėjo nežinoti, kad ginčijamais susitarimais galėjo būti pažeistas SESV 101 straipsnis. Iš tiesų šiais susitarimais jų galiojimo laikotarpiu siekta potencialius konkurentus išstumti iš rinkos už užmokestį, o tai priskiriama SESV 101 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodytiems sunkiems pažeidimams.

833 Be to, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad *Lundbeck* žinojo apie potencialiai neteisėtą minėtų susitarimų pobūdį (žr. šio sprendimo 776 punktą).

834 Kalbant apie KFST pranešimus, kuriais rėmėsi ieškovės, taip pat reikia priminti, kad SESV 101 straipsnį pažeidusi įmonė negali išvengti baudos skyrimo, jei šis pažeidimas padarytas įmonei suklydus dėl savo veiksmų teisėtumo ir tai susiję su advokato teisinės nuomonės arba nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo turiniu (šio sprendimo 748 punkte minėto Sprendimo *Schenker & Co. ir kt.*, EU:C:2013:404, 43 punktas). Be to, šioje byloje minėtuose pranešimuose tikrai nebuvo abejojama SESV 101 straipsnio taikytinumu ginčijamiems susitarimams, patikslinant, kad šie susitarimai galėjo paveikti konkurenciją, jei paaiškėtų, kad *Lundbeck* sumokėjo konkurentams, kad šie nepatektų į rinką.

835 Bet kuriuo atveju net darant prielaidą, kad sudarant ginčijamus susitarimus galėjo būti pagrįstai abejojama dėl veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti šioje byloje nustatant konkurencijos ribojimą dėl tikslo, kai ieškovės turėjo proceso patentus, galėjusius neleisti generinių vaistų įmonėms patekti į rinką, vis dėlto tuo metu negalėjo būti jokių abejonių dėl to, kad susitarimai, pagal kuriuos, kaip šioje byloje, potencialiems konkurentams buvo sumokėta už tai, kad jie apibrėžtą laikotarpį nepatektų į rinką, negali būti suderinami su SESV 101 straipsnio 1 dalimi, nes jais nebuvo leidžiama kaip nors supaprastinti generinių vaistų patekimo į rinką net ir pasibaigus susitarimų galiojimui, be to, jais faktiškai neleista išspręsti šalių ginčo dėl patentų (šio sprendimo 475 ir 497 punktai).

836 Be to, kaip buvo nurodyta pirmiau nagrinėjant šeštąjį teisinį pagrindą, ginčijamuose susitarimuose, išskyrus GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės, buvo numatyti *Lundbeck* patentų taikymo sritį peržengiantys apribojimai, todėl, net jei ieškovių nurodytas patentų taikymo srities kriterijus ir būtų reikšmingas teisinis kriterijus vertinant šių susitarimų teisėtumą pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, ginčijami susitarimai nebūtų atitikę šio kriterijaus ir taip pat būtų reiškę konkurencijos apribojimus dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Kalbant apie GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės, reikia pažymėti, kad jis kartu su GUK susitarimu dėl EEE sudaro vieną tęstinį pažeidimą, kurį padarė *Lundbeck* ir *Merck (GUK)*. Kaip nurodyta pirmiau, Komisija pakankamai įrodė, kad GUK susitarimu dėl EEE buvo numatyti *Lundbeck* patentų taikymo sritį peržengiantys apribojimai.

837 Antra, ieškovės teigia, kad šioje byloje nagrinėjami pažeidimai buvo padaryti dėl neatsargumo, o tai taip pat yra lengvinanti aplinkybė, pateisinanti baudos dydžio sumažinimą.

838 2006 m. gairių 29 punkte patikslinta, kad bazinis baudos dydis gali būti sumažintas, kai Komisija nustato, jog esama lengvinančių aplinkybių, pavyzdžiui, jeigu atitinkama įmonė pateikia įrodymų, kad pažeidimas padarytas dėl neatsargumo.

839 Vis dėlto reikia priminti, kad šioje byloje ieškovės ginčijamus susitarimus sudarė tyčia ir kad jie buvo dalis sąmoningos strategijos neleisti generinių vaistų potencialiai greito patekimo į rinką (šio sprendimo 126 ir 528 punktai).

840 Iš tiesų ieškovių argumentas ir vėl grindžiamas prielaida, kad ginčijamais susitarimais neleista į rinką patekti tik tiems generiniams produktams, kuriais buvo potencialiai pažeidžiami ieškovių patentai. Kaip buvo įrodyta analizuojant šeštąjį pagrindą, taip nebuvo. Bet kuriuo atveju buvo neaišku, ar *Lundbeck* patentai galiojo ir ar sudarant ginčijamus susitarimus produktai, kuriuos generinių vaistų įmonės ketino pardavinėti, pažeidė šiuos patentus (žr. antrąjį pagrindą pirmiau), ir šiais susitarimas šis netikrumas buvo pašalintas. Todėl ieškovės nepagrįstai teigia, kad šioje byloje pažeidimai padaryti dėl neatsargumo ir kad Komisija turėjo dėl to joms taikyti lengvinančią aplinkybę.

841 Be to, net darant prielaidą, kad šioje byloje pažeidimai padaryti dėl neatsargumo, Komisija neprivalėjo dėl to ieškovėms sumažinti baudos dydžio. Kaip patvirtina 2006 m. gairių 29 punkto formuluotė, Komisija šiuo klausimu turi diskreciją atsižvelgti į visas bylos aplinkybes. Todėl, nors gairėse išvardytos aplinkybės tikrai yra vienos iš tų, į kurias Komisija gali konkrečiu atveju atsižvelgti, jeigu įmonė pateikia įrodymų, galinčių patvirtinti tokių aplinkybių buvimą, Komisija neprivalo tuo remdamasi automatiškai taikyti papildomo sumažinimo, neatlikusi bendros analizės. Iš tiesų bet kokio baudos sumažinimo dėl lengvinančių aplinkybių tinkamumas turi būti vertinamas bendrai, atsižvelgiant į visas reikšmingas bylos aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Caffaro / Komisija*, C-447/11 P, EU:C:2013:797, 103 punktą).

842 Atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes ir, be kita ko, į tai, kad Komisija, atsižvelgdama į procedūros trukmę, sumažino ieškovėms paskirtą bazinį baudos dydį 10 %, Bendrasis Teismas, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, suteikiamą jam pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį, remiantis SESV 261 straipsniu (šio sprendimo 793 punktas), konstatuoja, kad šioje byloje nebūtina taikyti lengvinančių aplinkybių ir reikia patvirtinti ginčijamu sprendimu ieškovėms paskirtą baudą.

843 Visų pirma, kalbant apie GUK susitarimą dėl Jungtinės Karalystės, reikia pabrėžti, kad, nors nagrinėjant šeštąjį pagrindą buvo pažymėta, jog Komisija ginčijamame sprendime nepakankamai įrodė, kad šiame susitarime buvo numatyti *Lundbeck* patentus viršijantys apribojimai, dėl šio sprendimo 539 ir 570–577 punktuose nurodytų priežasčių šis kaltinimas pripažintas nereikšmingu. Todėl Bendrasis Teismas neprivalo šiuo aspektu sumažinti ieškovėms paskirtos baudos dydžio.

844 Todėl reikia atmesti ketvirtą dalį ir visą dešimtąjį pagrindą.

845 Kadangi nė vienas pagrindas, kurį ieškovės pateikė pagrįsdamos savo prašymą panaikinti ginčijamą sprendimą, nėra pagrįstas ar reikšmingas ir kadangi išanalizavus argumentus, kuriuos jos pateikė palaikydamos savo prašymą pakeisti baudos sumą, nenustatyta jokių Komisijos atlikto šios baudos dydžio apskaičiavimo trūkumų, visą ieškinį reikia atmesti.

**Dėl bylinėjimosi išlaidų**

846 Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi ieškovės bylą pralaimėjo, reikia joms nurodyti padengti bylinėjimosi išlaidas, kaip to prašė Komisija.

847 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 3 dalį reikia nuspręsti, kad įstojusi į bylą šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas pagal Komisijos reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (devintoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Atmesti ieškinį.**

2. ***H. Lundbeck A/S*** **ir** ***Lundbeck Ltd*** **padengia savo ir Europos Komisijos patirtas bylinėjimosi išlaidas.**

3. ***European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations*** **(*EFPIA*) padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Berardis Czúcz Popescu

Paskelbta 2016 m. rugsėjo 8 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

# Turinys

Ginčo aplinkybės ..... 2

I – Šioje byloje nagrinėjamos bendrovės ..... 2

II – Nagrinėjamas produktas ir su juo susiję patentai ..... 3

III – Ginčijami susitarimai ..... 4

A – Susitarimai su „Merck (GUK)“ ..... 4

B – Susitarimai su „Arrow“ ..... 5

C – Susitarimas su „Alpharma“ ..... 7

D – Susitarimas su „Ranbaxy“ ..... 9

IV – Komisijos veiksmai farmacijos sektoriuje ir administracinė procedūra ..... 10

V – Ginčijamas sprendimas ..... 11

Procesas ir šalių reikalavimai ..... 14

Dėl teisės ..... 15

I – Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su padarytomis teisės ir vertinimo klaidomis, nes ginčijamu sprendimu buvo konstatuota, kad sudarant ginčijamus susitarimus generinių vaistų įmonės ir „Lundbeck“ buvo bent jau potencialios konkurentės ..... 15

A – Ginčijamo sprendimo analizė, susijusi su potencialia konkurencija ..... 15

B – Principai ir taikytina teismo praktika ..... 17

1. Dėl potencialios konkurencijos sąvokos ..... 17

2. Dėl įrodinėjimo pareigos ..... 18

3. Dėl Bendrojo Teismo atliekamos kontrolės apimties ..... 19

C – Dėl pirmos dalies, susijusios su tuo, kad vaistų, kuriais pažeidžiamos trečiųjų asmenų intelektinės nuosavybės teisės, pateikimas rinkai nėra potencialios konkurencijos išraiška pagal SESV 101 straipsnį ..... 19

D – Dėl antros dalies, susijusios su tuo, kad Komisija grindė subjektyviais vertinimais išvadą, kad generinių vaistų įmonės buvo realios ar potencialios „Lundbeck“ konkurentės ..... 22

E – Dėl trečios dalies, susijusios su tuo, kad galiojančio patento ginčijimas nėra reali ir konkreti galimybė patekti į rinką ..... 24

F – Dėl ketvirtos dalies, susijusios su tuo, kad nesant leidimo pateikti į rinką negalima potenciali ar reali konkurencija ..... 27

G – Dėl penktos dalies, susijusios su tuo, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu generinių vaistų įmonės negalėjo pasinaudoti kitais procesais arba kitais FVM gamintojais . 29

H – Dėl šeštos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Merck (GUK)“ konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus ..... 32

1. Situacija Jungtinėje Karalystėje ..... 33

2. Situacija EEE ..... 35

I – Dėl septintos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Arrow“ konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus ..... 37

1. Situacija Jungtinėje Karalystėje ..... 37

2. Dėl situacijos Danijoje ..... 40

J – Dėl aštuntos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Alpharma“ konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus ..... 41

K – Dėl devintos dalies, susijusios su potencialios „Lundbeck“ ir „Ranbaxy“ tarpusavio konkurencijos nebuvimu sudarant ginčijamus susitarimus ..... 43

II – Dėl antro, trečio, ketvirto, penkto ir šešto pagrindų, iš esmės susijusių su SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimu ..... 48

A – Ginčijamo sprendimo analizė, susijusi su konkurencijos ribojimu dėl tikslo ..... 48

B – Taikytini principai ir teismo praktika ..... 48

C – Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės ir fakto klaida, taip pat motyvavimo stoka vertinant vertės perdavimų vaidmenį ginčijamuose susitarimuose ..... 50

1. Dėl pirmos dalies ..... 50

2. Dėl antros dalies ..... 57

3. Dėl trečios dalies ..... 58

D – Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės klaida, padaryta taikant principus, susijusius su tikslu riboti konkurenciją ..... 60

1. Dėl pirmos dalies ..... 60

2. Dėl antros dalies ..... 64

3. Dėl trečios dalies ..... 64

4. Dėl ketvirtos dalies ..... 67

E – Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės klaida ir motyvavimo stoka atmetus „patento taikymo srities“ kriterijų kaip esminę taikių susitarimų dėl patentų vertinimo taisyklę atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį ..... 68

1. Dėl pirmos dalies ..... 68

2. Dėl antros dalies ..... 71

F – Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžia faktinių aplinkybių vertinimo klaida, rūpestingumo pareigos pažeidimu ir motyvavimo stoka, kiek „Lundbeck“ veiksmai buvo kvalifikuoti kaip bendra strategija, nukreipta prieš generinių vaistų patekimą į rinką, ir reikšmingi vertinant ginčijamus susitarimus atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį ... 74

G – Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžia klaida vertinant faktines aplinkybes, nes ginčijamame sprendime padaryta išvada, kad ginčijamais susitarimais buvo numatyti didesni apribojimai nei tie, kurie siejami su „Lundbeck“ patentų suteikiamų teisių įgyvendinimu ... 76

1. GUK susitarimas dėl Jungtinės Karalystės ... 77

2. GUK susitarimas dėl EEE ... 82

3. Susitarimas Arrow UK ... 84

4. Arrow susitarimas dėl Danijos ... 88

5. Susitarimas Alpharma ... 90

6. Susitarimas Ranbaxy ... 94

III – Dėl septintojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžia vertinimo klaida, nes nebuvo teisingai įvertintas dėl ginčijamų susitarimų pasiektas didesnis efektyvumas ... 96

IV – Dėl aštuntojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu ... 98

A – Dėl pirmos dalies ... 98

B – Dėl antros dalies ... 101

V – Dėl devintojo ieškinio pagrindo, susijusio (subsidiariai) su tuo, kad skiriant „Lundbeck“ baudas buvo padaryta teisės klaida ... 103

A – Dėl pirmos dalies ... 103

B – Dėl antros dalies ... 106

VI – Dėl dešimtojo ieškinio pagrindo, kuriuo ir vėl subsidiariai kaltinama teisės ir fakto klaidomis apskaičiuojant baudų dydį ... 106

A – Dėl pirmos dalies ... 107

B – Dėl antros dalies ... 110

C – Dėl trečios dalies ... 110

D – Dėl ketvirtos dalies ... 111

Dėl bylinėjimosi išlaidų ... 113